

जातक-निधी

तिसऱ्या आवृत्तीची प्रस्तावना

जातकनिधीची पहिली आवृत्ति सन १९१४ मध्ये प्रसिद्ध झाली व दुसरी आवृत्ति १९२८ मध्ये प्रसिद्ध झाली. दोन्ही आवृत्तींच्या साठी अपेक्षेपेक्षा लवकर संपल्या, १२।१५ वर्षांपासून जातकनिधीची प्रत उपलब्ध नाही. त्यानंतर आमचे दुसरे ग्रंथ म्हणजे 'जातक रहस्य' 'जातक निदान', 'जातक दीप' व 'गृहिणी जातक' वगैरे प्रसिद्ध झाले. आमचे सर्व ग्रंथ अखिल महाराष्ट्र व परप्रांतीय ज्योतिष वर्गाच्या आदरसंपन्न ठरले त्याबद्दल आम्हांस समाधान वाटते. लोकप्रियतांमुळेच अनेक निर्मितीस उत्तेजन मिळते. जातकनिधीची तिसरी आवृत्ति फलज्योतिषशास्त्र शिकणाऱ्या नव्या विद्यार्थ्यांस उपयोगी पडावी, विद्यार्थ्यांस पायाशुद्धरीतीने, सोप्या भाषेत, गणिताचे विशेष अवहंबर न करता सोप्या फलज्योतिष शास्त्राचे ज्ञान मिळावे हा 'जातक निधीचा' उद्देश आहे. नवीन शिकणाऱ्या कुंडलीतील बारा स्थानांसंबंधी अगदी सोपे धडे दिले आहेत. पाश्चात्य पद्धतीचे दृष्टीयोग कसे काढावे व त्याची फळे कशी पदावी ह्याचे सुविरतर वर्णन केले आहे.

पहिल्या दोन आवृत्तींमध्ये नसलेली राहू-केतू-नेपच्यूनची फळे, शनीची साडेसाती वगैरे नवीन माहिती दिली आहे. दिनवर्षपद्धति गालून त्या-ऐवजी ग्रहगोचर पद्धति व प्रोचर भ्रमण पद्धति तत्त्वशः दिली आहे. आणि हीच पद्धति सुलभ व अत्यंत फलदायी आहे. कोणत्याही वर्षफलपद्धतीचे अवलंबन केले तरी ग्रहगोचर पद्धति विचारात घ्यावीच लागते.

निरयन व सायन कुंडली मांडायच्या रीती सहज समजण्यासारख्या भाषेत दिस्या आहेत. या खेरीज जातकशास्त्राची अत्यंत उद्घोषक व मनोरंजक माहिती दिली आहे.

या शास्त्राचें ४६ वर्षांच्या तपानें फलज्योतिष शास्त्राची प्रमेयें, अनुभविक नियम व ठोकताळें जे आम्हांस ज्ञात झाले व अनुभवास आले, ते सर्व प्रांजलपणें आम्हीं वाचकांपुढें ठेवले आहेत. ते नियम शेंकडा ९० प्रमाणांत बरोबर आहेत असें आम्हीं अनुभवाच्या प्रचितीनें म्हणू शकतो. तरीही ते सिद्धान्त नाहीत ४६ वर्षांच्या अनुभवानें सुद्धा अटळ व १०० टक्के बरोबर, गणिताइतका सत्य, सर्वकारां असाधित असा एकही सिद्धान्त फलज्योतिषशास्त्रांत आम्हाला मिळाला नाही. काहीं फलज्योतिषी आपल्या तुटपुज्या ज्ञानावर व अल्प अभ्यासानें मोठमोठे सिद्धान्त शोधले आहेत असें म्हणतात, लिहितात, आणि दबतृत्व करीतात व आपल्या तुटपुज्या ज्ञानाचें प्रदर्शन करितात परंतु फलज्योतिष शास्त्र हें अनुमानशास्त्र (Inductive) आहे. या शास्त्राधारे १०० टक्के बरोबर असे सिद्धान्त कर्षांही काढता येणार नाहीत, असे सिद्धान्त काढणें हें काम फक्त गणितशास्त्र, पदार्थविज्ञानशास्त्र, रसायनशास्त्र वगैरे निगमात्मक (deductive) शास्त्राचे आहे. फलज्योतिषशास्त्राचे सिद्धान्त शोधले आहेत असें म्हणणारे ज्योतिषी अंतर्द्रीय ज्ञानाचे ऋणी असल्यास न वळे !

आमच्या ग्रंथाचें परिशीलन अभ्यासपूर्वक केल्यास घरच्या घरी फलज्योतिषशास्त्र शिकता येईल व स्वतःची करमणूक होईल. घडेवाईक ज्योतिषास आमचे प्रभावरून शास्त्रशुद्ध व अनुभवशुद्ध फलें, आजचे समाज रचनेस अनुसरून योग्य व अनुरूप भाषेत सांगता येतील हेंच आमच्या ग्रंथाचें वैशिष्ट्य आहे. आम्ही ग्रंथाची फलें आत्मविश्वासानें व आत्मप्रचितीनें दिली आहेत, 'वाहिलें' आणि 'सांगितलें' अशी तीं नाहीत. आमचे प्रचितीस उतारले नाही असें एकही विधान आमचे ग्रंथांत सापडणार नाही. गेल्या ४५ वर्षांपासून आम्ही आमचे परीक्षित लोकांचा जो कुडलीसंग्रह जमविला आहे, त्याचें निरीक्षण करून फलें लिहिली आहेत, त्यामुळेच आमचें ग्रंथातील फलें बरोबर जमतात.

जळगाव येथील नामवंत कायदेपंडीत व १९५४ च्या परिषदेचे स्वागताध्यक्ष ज्योतिर्विंद श्री, गोविंद काशिनाथ निवे, बी.ए., एल.एल.बी, ह्यांनी आमचे अनुभविक नियम वाचून उपयुक्त सूचना केल्या त्याबद्दल आम्ही त्यांचे आभारी आहोत.

जातकनिधी हा ग्रंथ १९५३ मध्ये प्रसिद्ध व्हावयास पाहिजे होता, परंतु कारखानदारांचे औद्योगिक तंटे आणि अपरिहार्य अडचणी यामुळे विलंब झाला. अशा अडचणीचे परिस्थितीतही आयुर्विद्या मुद्रणालयाचे चालक श्री, माधव घरणीघर गुर्जर यांनी काम पुरे केले, छपाई सुंदर व उठावदार केली याबद्दल आम्ही त्यांचे मनःपूर्वक आभार मानतो.

शेवटी आमचे मृदापकाळी ज्या सखिदानंद दयाधन प्रभूच्या कृपेने हे काम सिद्धीस गेले त्याच्याच चरणी लीन होऊन वाचकांची रजा घेतो.

पुणे, शुक्रवार ६५४
घके १८७६, आश्विन शुद्ध दशमी
गुडवार १९५४

अखिल ज्योतिर्विदांचा नम्र सेवक,
द्वारकानाथ नारायण राजे

— आमचीं आगामीं प्रकाशनं —

जातक निदान

संपूर्ण सुधारलेली द्वितीय आवृत्ती. पृष्ठसंख्या ४००

किंमत ५ रुपये.

जन्म प्रहावरून कोणते घदेशिष्टण घ्याने व कोणत्या घटांत पैसा मिळेल यावरुल संपूर्ण माहिती दिली आहे. आधुनिक सर्व कला व धंदे, सर्व शास्त्र व विद्या, सर्व तऱ्हेचे अधिकार व नोकरी सामाजिक व राजकीय योग्यता, परराष्ट्रीय मंत्री, दिवाण, प्रधान व अशा दर्जांस लागणाऱ्या प्रहांचा विचार जातकशास्त्रदृष्ट्या केला आहे.

आरोग्य-जातक

अर्थात् जन्मप्रहावरून आरोग्य चिकित्सा व रोगनिदान

हा अमूल्य ग्रंथ लवकरच प्रसिद्ध होईल. हात प्रत्येक राशीचा व प्रहांचा शरीरावर काय परिणाम होईल, जन्मप्रहावरून कोणते वर्षी कोणता आजार होईल, प्रकृती धर्म कोणता हें अचूक सांगता येईल. प्रत्येक ग्रहयोगानें कोणते रोग होऊं शकतील, प्रत्येक राशीचा व प्रहांचा शरीराविज्ञानशास्त्र, इन्द्रियविज्ञानशास्त्र, पदार्थविज्ञानशास्त्र, रोग निदान व रोगचिकित्साशास्त्र, श्वाविषयीं विस्तृत वर्णन दिलें आहे. शस्त्रक्रियेची वेळ कधी ठरवावी याचें पूर्ण विवेचन दिलें आहे. जन्मप्रहावरून आहार-विहार कसें ठेवल्यानें कायमचें आरोग्य सुधारेल याचें विवेचन केले आहे. आगाऊं माहक मिळाल्यास हा ग्रंथ ताबडतोब प्रसिद्ध होईल. पृष्ठसंख्या अंदाजे ३००.

ज्योतिषाचार्य-डी. एन्. राजे

६५४ शुक्रवार, पुणे २.

विषयानुक्रमणिका

	विषय	पृष्ठे	
१	कुंडली कशी मांडावी ?	१ ते	१९
२	हिंदुस्थानातील मुख्य शहरांचे अक्षांश रेखांश पलभा	२० ते	२५
३	स्थानिक वेळ व स्थानांतर कोष्टक	२६ ते	२८
४	उत्तर अक्षांशावरील स्थानिक वेळेचा सुयोदय	२९ ते	३६
५	२३ अक्षांशांचे निरयन लग्न कोष्टक	३७ ते	३८
६	सायन कुंडली कशी मांडावी ?	३९ ते	७८
७	ग्रहांचे दृष्टीयोग	७९ ते	८४
८	कुंडलीतील स्थाने	८५ ते	८७
९	जन्म-लग्नाचा शरीरावर परिणाम	८८ ते	१०८
१०	ग्रहांनी स्थान योग व इतर ग्रहांनी दृष्टीयोग फलें	१०९ ते	१५०
११	शरीरवाधा, वंर्णा व शरीरसौष्ठव	१५१ ते	१५३
१२	मातृपितृ विचार	१५४ ते	१५६
१३	बुद्धिसामर्थ्य	१५७ ते	१५८
१४	आरोग्य	१५९ ते	१६१
१५	संपत्ति	१६२ ते	१६४
१६	नोकरी धंदा	१६५ ते	१७२
१७	विवाह	१७३ ते	१७६
१८	संतति	१७७ ते	१७९
१९	प्रवास	१७९ ते	१८०
२०	घर कोणते पसंत करावें ?	१८१ ते	१८३
२१	मित्र व शत्रु	१८४ ते	१८६
२२	मृत्यु	१८६ ते	१८८

२३	नेपच्यूनची स्थानगत फळे	१८८ ते १९२
२४	राहुकेतु स्थानगत फळे	१९३ ते १९७
२५	साडेसाती	१९८ ते २०४
२६	घनसहम्	२०५ ते २०६
२७	जन्मरविवरून प्रत्येक वर्षातील शुभाशुभ काल	२०७ ते २०८
२८	ग्रहणांचा जन्म ग्रहांवर परिणाम	२०९
२९	गोचर भ्रमणें (ग्रहगोचर)	२१० ते २२३
३०	अनुभविक नियम, प्रत्येक स्थानपरतवें	२२४ ते २५०
३१	ग्रह गोचर भ्रमण काल	२५१ ते २५४
३२	अशुभ दृष्टीयोग नेहर्मांच अशुभ नसतात	२५५ ते २५६
३३	स्थान दृष्टीयोग ग्रह यांची संकीर्ण फळे	२५६ ते २५८
३४	पारिभाषिक सज्ञा	२५९ ते २६२

जातकनिधि

: १ :

कुंडली कशी मांडावी ?

क्रांतिवृत्त—क्रांतिवृत्त म्हणजे पृथ्वीचा सूर्याभोवती फिरण्याचा मार्ग. पृथ्वी सूर्याभोवती दीर्घ लंब वर्तुळात फिरते त्यास क्रांतिवृत्त म्हणतात.

नक्षत्र—क्रांतिवृत्ताचे २७ कार्पनिक भाग केले आहेत. त्यास नक्षत्र म्हणतात. सत्तावीस नक्षत्रे मिळून बारा राशि अथवा ३६० अंश होतात.

राशि—घड्याळाच्या तक्कडीचे जसे १२ भाग केलेले असतात; तसे क्रांतिवृत्ताचे १२ भाग केले आहेत. त्या प्रत्येक भागास राशि ही संज्ञा आहे.

सूर्य प्रत्येक महिन्यास म्हणजे सरासरी ३०।११ दिवसांनी एकेक राशि चालतो. (खरोस्तर सूर्य चालत नवून पृथ्वी प्रत्येक महिन्यास क्रांतिवृत्ताचा बारावा भाग क्रमण करित आहे), जेव्हा तो एखाद्या राशीच्या आरंभी प्रवेश करतो तेव्हा ती संक्रांत लागली असे आपण म्हणतो. सूर्य कर्क राशीच्या आरंभी गेला म्हणजे कर्क राशीची संक्रांत लागली असे म्हणतात व त्या दिवशी पंचांगात “ कर्कऽर्कः ” असे लिहिलेले असते.

विषुववृत्तः— एक रवरी चंद्र व त्यांच्याच बरोबर मल्यातून जाईल असा दाभण घाला; म्हणजे गोल ही पृथ्वी व दाभण तिचा आस होईल. ह्या आसच्या दोन्ही टोकांस भुव म्हणतात. उत्तरेकडील टोक उत्तर भुव व दक्षिणेकडील टोक दक्षिण भुव. त्याच भुवांचे समोर आकाशात जे दोन तारे आहेत त्यास भुवांचे तारे असे आपण म्हणतो. आपण विषुववृत्ताचे वर-उत्तरेस असल्याने, दक्षिण भुव आपणांस कधीही दिसत नाही.

पृथ्वीच्या ह्या दोन्ही ध्रुवांपासून सारख्या अंतरावर मधोमध त्या चेंडूवर एक वर्तुळ काढा. त्याच वर्तुळास विषुववृत्त असे म्हणतात. या विषुव-वृत्तासमोर आकाशात एक काल्पनिक वर्तुळ काढा म्हणजे ते आकाशातील विषुववृत्त होईल.

अक्षवृत्तेः— ह्या चेंडूवर विषुववृत्ताशी समांतर अशी त्याच्या उत्तरेस व दक्षिणेस वर्तुळे काढा. या वर्तुळास अक्षवृत्ते म्हणतात. अक्ष म्हणजे आस, ही वर्तुळे आसाचे भाग करितात म्हणून त्यास अक्षवृत्ते म्हणतात. विषुववृत्त हे सर्वांत मोठे असे अक्षवृत्तच आहे.

विषुववृत्तापासून उत्तर्ध्रुव व दक्षिणध्रुव ९० अंश दूर आहेत. ही अक्षवृत्ते एक एक अंशाचे अंतराने काढली तर दक्षिण व उत्तर ध्रुव नव्वदाच्या अक्षांशात येतील व त्यास लांबी मुळीच असणार नाही. ती केवळ विंदुमय असतील. हेच उत्तर व दक्षिण ध्रुव विंदु होत. विषुववृत्ताचे उत्तरेस काढलेली वर्तुळे ही उत्तरेकडील अक्षवृत्ते व त्याच्या दक्षिणेस काढलेली वृत्ते ही दक्षिणेकडील अक्षवृत्ते होत. ह्याच अक्षवृत्ताचे समोरील जी अक्षवृत्ते ती आकाशातील अक्षवृत्ते समजावी.

आता ह्या चेंडूवरील विषुववृत्ताचे ३६० भाग करा आणि प्रत्येक भागावरून लंबरेपैत दोन्ही ध्रुवांमून जाणारी अशी दोन्ही वर्तुळे काढा. या वृत्तास रेखावृत्ते किंवा याभ्योतर वृत्ते म्हणतात. ह्या सर्व वृत्तांची लांबी सारखी असेल व हे प्रत्येक रेखावृत्त पृथ्वीचे दोन समान भाग करील हे उपपन्न आहे.

अक्षांशः— प्रत्येक जगळ जगळच्या दोन वृत्तांमधील जे अंतर त्यास अक्षांश म्हणतात. विषुववृत्ताने उत्तरेकडील अक्षांशास उत्तर अक्षांश व दक्षिणेकडील अक्षांशास दक्षिण अक्षांश म्हणतात.

रेखांशः— दोन रेखावृत्तांमधील जे अंतर त्यास रेखांश म्हणतात.

अक्षवृत्तांतले सर्वांत मोठे जें विषुववृत्त तें एकच पृथ्वीच्या मध्यभागी असल्याने त्यापासून अक्षांशाची गणना करण्याची योग्य स्वाभाविकच शक्ती आहे. परंतु रेखावृत्तांचे तसे नाही. सर्व रेखावृत्ते पृथ्वीच्या मध्यभागी आहेत व त्या प्रत्येकापासून पृथ्वीचे दोन समान भाग होतात; म्हणून रेखांशाची मोजणी करण्यास कोणतेही एक रेखावृत्त मुख्य मानिले तरी चालते. हिंदु लोक उष्णयुगीवरून जाणारे रेखावृत्त मुख्य मानतात. इंग्रज लोक ग्रीनविचवरून जाणारे रेखावृत्त मुख्य समजतात. कोणतेही रेखावृत्त मुख्य मानले तरी चालते. पूर्वेकडील रेखावृत्तांमध्ये अंतर ते पूर्वरेखांश; व पश्चिमेकडील रेखावृत्तांमध्ये अंतर ते पश्चिमरेखांश-रेखांशापासून १८० अंशापर्यंत असतात. मुख्य मानलेले जें रेखावृत्त त्याचे रेखांश शून्य समजतात व त्यापासून १८० अंशावर पृथ्वीचे बरोबर दोन भाग होतात.

हिंदुस्थानातील मुख्य शहरांचे अक्षांश व रेखांश हे रेखांश ग्रीनविच पासूनचे आहेत म्हणून सर्व पूर्व रेखांश आहेत. कारण ग्रीनविच हे आपल्या देशाच्या पश्चिमेस आहे. तसेच आपला देश विषुववृत्ताचे उत्तरेस असल्याने पुढे दिलेले सर्व अक्षांश उत्तरअक्षांश आहेत.

स्थानिक वेळ काढण्यांत रेखांशाचा फार उपयोग होतो. पृथ्वी पश्चिमेकडून पूर्वेकडे २४ तासांत ३६० अंश जाणे म्हणजे १ तासांचे १५ अंश होतात, म्हणजे प्रत्येक अंशास चार मिनिटे लागतात व एक कला भ्रमण होण्यास ४ सेकंदे लागतात. ह्यामुळे पृथ्वीवर एकास्थळी सूर्योदय झाला असेल तर त्या स्थळाचे पश्चिमेस एक अंश असलेल्या गावी ४ मिनिटांनी मागाहून होईल.

मुंबई ७२ अंश ५७ कलेवर आहे व मद्रासचे रेखांश ८०।१९ आहेत. दोहोंमध्ये अंतर ७ अंश व २२ कलेचे आहे. मद्रास हे पूर्वेस

अमत्याने मद्रासपेशा मुंबईमध्ये २९ मिनिटे व ३१ पळे मागाहून स्यादय होईल.

संपात—मागे जसा भूगोल दाखविणारा चेंडू घेतला तसाच दुसरा चेंडू घ्या. ह्याला आपण खगोल म्हणू. ह्या चेंडूच्या मध्यातून जाईल अशी आरपार लोखंडाची तार घाला. ही तार खगोलाचा अक्ष किंवा आस होईल. त्या आसाची दोन्ही टोंके धुव होतील. ह्या दोन्ही धुवांपासून बरोबर सारख्या अंतरावर एक वर्तुळ काढा. हे वर्तुळ आकाशातील विपुववृत्त होईल. नंतर दुसरे एक वर्तुळ असे काढा की ते वरील विपुववृत्ताशी २३॥ अंशाचा कोन करील.

ह्या दुसऱ्या काल्यानेक वर्तुळास क्रांतिवृत्त म्हणतात. ह्याच मार्गाने पृथ्वी सूर्याभोवती प्रदक्षिणा करते व ह्याच मार्गाने सूर्य आपल्या पृथ्वीभोवती फिरतो असा भास होतो. क्रांतिवृत्त विपुववृत्तास दोन ठिकाणी स्पर्श करील. ह्या दोन स्पर्श बिंदूस संपात असे म्हणतात.

त्यापैकी एकास वसंतसंपात अथवा मेष संपात व दुसऱ्यास तुलासंपात अथवा शरदसंपात असे म्हणतात.

कोणत्याही संपातात ज्या दिवशी सूर्य येतो त्या दिवशी सर्व ठिकाणी दिवस व रात्रीमान सारखे असते. ह्या दोन दिवसांस 'विपुवदिन' म्हणतात. २१ मार्च व २२ सप्टेंबर हे विपुवदिन आहेत.

संपातगति—संपात स्थिर नाही, त्याला गति आहे. दरवर्षी क्रांतिवृत्ताच्या ज्या बिंदूत सूर्य आला असता वसंत ऋतु लागतो त्याचे दुसरे वर्षी त्या बिंदूचे मागे ५० विकला सूर्य आला असता वसंतऋतूस आरंभ होतो. यास

संपाताची गति असे म्हणतात. संपाताची गति किंती आदि ह्याचद्वल-
पुष्कळ व्योतिर्विदांची भिन्न भिन्न मते आहेत. मात्र ती गति ५० विकले-
पासून १ कलेपर्यंत काही तरी असेल हे खरे. गणिताचे सोईकरिता
सर्वसाधारणपणे संपाताची गति ६० विकला मानतात.

अयनांशः—केरोपंताचे मताने क्षिटापिथिअम तारा व वसंत संपात
यामधील जे अंतर ते अयनांश होय.

ग्रह लाघवाच्या मताने इष्ट शकांत ४४४ थजा करून बाकोस ६० नी
भागून राहतील ते अयनांश, भागाकार अंश व बाकी कला समजाव्यात.

आरंभस्थानः—संपात चल असल्यामुळे निरयन गणनेस क्रांतिवृत्तां-
मधील एकादे आरंभस्थान मानावे लागते. कैलासवासी केरोपंत छत्रे यानी
क्षिटापिथियम हा तारा आरंभस्थानी मानला आहे. हा तारा रेवती नक्षत्रात
आहे व ह्याच ताऱ्यांत शके ४४४ मध्ये संपात होता म्हणून शालवाहन
शकामध्ये ४४४ उणे केले म्हणजे तितके कला अयनांश येतील.

उदाहरणार्थः—शके १८३४ मधील अयनांश काढा. १८३४-
४४४=१३९० यांत ६० संख्येने भाग दिला असता २३ अंश व १०
कला अयनांश येतील. म्हणजे सायन पेशा निरयन पद्धतीचे ग्रह २३
अंश १० कलेनी मागे समजले जातात.

लग्नः—एखाद्या स्थळी क्रांतिवृत्ताचा जो भाग पूर्व दिशेज विसूत
उदित असेल ते त्या वेळेचे लग्न होय.

दशमः—एखाद्या स्थळी क्रांतिवृत्ताचा जो भाग आकाशातील षोडशा-
परील विसूत उदित असेल तर तो भाग त्या वेळेचे दशम होय.

भाघः—लग्नाभागेन क्रांतिवृत्ताचे जे १२ भाग त्या प्रत्येक भागास
भाघ असे म्हणतात.

चतुर्थ भावः—पायाखालील आकाशातील जो समोरचा बिंदु त्यास पाताल किंवा चतुर्थभाव असे म्हणतात. दशम भावांत ६ राशी मिळविल्या म्हणजे चतुर्थ भाव तयार होतो.

चतुर्थ व लग्न या मधील अंतराचे सारखे तीन भाग केले म्हणजे जो तृतीयांश होतो तो लग्नांत मिळविला म्हणजे घन भाव तयार होतो. घन भावांत तृतीयांश मिळविला म्हणजे सहज भाव होईल व सहज भावांत तृतीयांश मिळविल्याने पुन्हा चतुर्थ भाव येईल.

लग्नांत ६ राशी मिळविल्या म्हणजे सप्तम, द्वितीयात अथवा घन भावांत ६ राशी मिळविल्या म्हणजे अष्टम व तृतीयांत ६ राशी मिळविल्या म्हणजे नवमभाव तयार होईल.

लग्न व दशम ह्यामधील अंतराचे सारखे तीन विभाग करून येणारा तृतीयांश दशमांत मिळविला म्हणजे एकादश व एकादशांत तृतीयांश मिळविला म्हणजे द्वादशभाव तयार होईल.

एकादश भावांत ६ राशी मिळविल्याने पंचम व द्वादशांत ६ राशी मिळविल्याने षष्ठ भाव तयार होतो.

लंकोदय.—मेघ २७८ पळें, कृपम २९९ पळें, मिथुन ३२३, कर्क ३२३, सिंह २९९, कन्या २७८, तुला २७८, वृश्चिक २९९, घन ३२३, मकर ३२३, कुम २९९, मीन २७८, पळें.

चर खंडेः—आपल्या गावची पलभा घेऊन तिने १०-८ व १० या संख्येस गुणावे, जे गुणाकार येतील ते तीन ठिकाणी मोडावे. त्यासच अनुक्रमे १ ले २ रे व ३ रे चरखंड म्हणतात.

उदाहरणः—पुण्याची पलभा ४ अंगुने आहे म्हणून $१० \times ४ = ४०$ हे पहिले चरखंड झाले. $८ \times ४ = ३२$ हे दुसरे चरखंड $१० \times ४ = ४०$ हे तिसरे चरखंड म्हणजे ही तीन चरखंडे त्या गावाची झाली.

स्वोदयः—ज्या गांवाचे राशीचे उदय तयार करावयाचे असतील त्या गांवाचे प्रथम चरखंड मेघ राशीचे लंकोदयांतून उठे करावे, दुसरे वृषभ राशीच्या लंकोदयांतून उठे करावे व तिसरे मिथुन राशीच्या लंकोदयांतून उठे करावे व तीच चरखंडे अनुक्रमे कन्या, सिंह व कर्क या राशीच्या लंकोदयांत मिळवावी म्हणजे मेघ राशीपासून कन्या राशीचे स्वोदय तयार होतील. मेघ, वृषभ, मिथुन, कर्क, सिंह व कन्या या राशीचे स्वोदय तेच मीन, कुंभ, मकर, धनु, वृश्चिक व तुला ह्या राशीचे स्वोदय होतात. घरील रीतीप्रमाणे पुण्याचे स्वोदय खाली दिलेले येतात.

मेघ, मीन २३९, वृषभ कुंभ, २६७, मिथुन, मकर ३०८'८
कर्क, धनु ३३५'३, सिंह, वृश्चिक ३३१, कन्या, तुला ३१९

जर दिलेल्या राशीप्रमाणे ज्या गांवां जन्म झाला असेल त्या गांवाचे स्वोदय तयार करून नंतर त्या प्रमाणे स्पष्ट कुंडली मांडावी.

स्पष्ट ग्रहः— ग्रह सायन पाहिजे असतील तर राफेलची स्पष्ट ग्रहांची पंचांगे आयती तयार मिळतील व प्रत्येक वर्षाचे पंचांगास फक्त ३ रु. पडतात ज्यास वेधतुल्य ग्रह पाहिजे असतील त्यांनी ह्या पंचांगाचाच उपयोग करावा हे चांगले. कारण ग्रह लाघन पद्धतीने स्पष्ट करून गृहत्यास एका कुंडलीचे स्पष्ट ग्रह करण्यास ६ तास लागतील.

इतकी मेहनत ज्यास नको असेल त्यांनी पंचांगावरून ग्रह स्पष्ट करण्यास शिकावे. पंचांगावरून येणारा ग्रह खूळ असेल. म्हणून तो फलेपर्यंत प्यावा पुटे घेण्यांत अर्थ नाही. व विकलारयंत स्पष्ट ग्रह करण्यांत काही हंशील नाही. कारण इतकं सूक्ष्म फलस्योतिषशास्त्राचे ज्ञान कोणास असेल असे वाटत नाही. पंचांगांत दर पौर्णिमेच्या व आमावास्याच्या प्रातःकाळचे स्पष्ट ग्रह दिलेले असतात व त्याचे खालील प्रत्येक ग्रहाची दैनिक गति अणते. दैनिक गति जर नित्य सारणीच असती तर ह्या पद्धतीने ग्रह अगदी सूक्ष्म येते. परंतु ग्रहाची गति नित्य कमजास्त होत असल्याने

इष्ट काळचे ग्रह ह्या पद्धतीने सूक्ष्म येत नाहोत; परंतु विनाच्यांचे इतक्यावर भागव्यासारखे असल्याने त्याने पंचांगानुरूप प्रथम ग्रह स्पष्ट करण्यास शक्ये.

उदाहरण:— एका बालकाचा जन्म शके १८३४, आषाढ कृष्ण दशमी, गुरुवार, सूर्योदयांत गत घटी ५५ पळे १२ नंतर म्हणजे स्टॅंडर्ड टाइम ४ वाजून १५ मिनिटांनी आहे अशी कल्पना करा. आता ह्या वेळचे आपण पंचांगानुरूप स्पष्ट ग्रह करू.

आपली पंचांगे मुंबई टाइमची असतात. म्हणून प्रथम ज्या गावी जन्म असेल त्या गावचे टाइमांत किती अंतर आहे हे पाहिले पाहिजे. सदरहू जन्म घुळे येथे झाला आहे. घुळे व मुंबई ह्यांमध्ये ७ मिनिटांचे अंतर आहे. म्हणजे मुंबईपेक्षा घुळे येथे ७ मिनिटांनी सूर्योदय अगोदर होतो.

आपल्या देशांत सर्वत्र स्टॅंडर्ड टाइम प्रचारांत आहे. स्टॅंडर्ड टाइम मानविच वेळेपेक्षा ५॥ तासांनी पुढे आहे.

आता शके १८३४ चे पंचांग हातांत घ्या. आषाढ वृ॥ १० ला सूर्योदय मुंबई टाइम ५-४० वाजता आहे; म्हणजे याचे स्टॅंडर्ड टाइम ५-४०-०'३९, = ६'१९ आता घुळ्याचा जन्म असल्याने मुंबईपेक्षा ७ मिनिटे सूर्योदय अगोदर झाला असला पाहिजे. म्हणजे घुळे येथे स्टॅंडर्ड ६ वाजून १२ मिनिटांनी सूर्योदय झाला. आपला इष्ट काळ ४ वाजून १५ मिनिटांचा आहे. म्हणून सूर्योदयापासून इष्ट काळपर्यंत किती तास होतात ते प्रथम पाहू. ते २२ तास व ६ मिनिटे होतात. त्याला २॥ नी गुणून घटी केल्या त्या ५५ घटी व १७ पळे आल्या.

पौर्णिमेचे प्रातःकाळचे ग्रह पंचांगांत दिलेले आहेत. ते स्वार्थ दिले आहेत.

शके १८३४ आपाढ कृ० ३० चे प्रातःकालचे स्पष्ट अद (निरयन)

र.	चं	मं.	बु.	गु.	शु.	श.	रा.
३	३	४	४	७	४	१	११
२५	१४	२२	५	१५	७	१०	२२
५९	५६	२६	५२	३४	१८	५२	३९
१९	२२	२७	२२	३५	१५	३	३०
५७	८५८	३७	४७	२	७४	३	३
२९	१२	३४	६	४२	५	२९	११

आमावास्येपूर्वी आपला जन्मकाल ३ दि. ४ घटिका व ५२ पळें आहे. गणिताचे सोईकरिता आपण ३ दिवस व ५ घटी घळं, कारण फलादेश पाहण्यास विकले पर्यंतच्या अर्हाचा मुळीच उपयोग नाही, आता रवीची रोजची गति ५७ कला व २९ विकला आहे. - म्हणजे तीन दिवसांत ५७ * २९ * ३ = २ अंश ५२ कला २७ विकला झाली, आता फक्त ५ घटकेची सूर्याची गति यांत मिळविली म्हणजे ३ दिवस ५ घटकेची सूर्याची गति येईल.

$$६० : ५ :: \frac{११५}{२} = ४ कला ४७ विकला.$$

२ अंश ५२ कला २७ विकला.

+	४	४७
२	५७	१४

आमावास्येचे रवीनून तीन दिवस ५ घटकेत भुक्त झालेला रवि उगा फेला म्हणजे इष्ट कालचा रवि स्पष्ट होईल. आमावास्येचा रवी

३-२५-५९-१९-२ ५७-१४=३-२३-२ ५ ह्याच पद्धतीने म्हणजे निव्वळ व्यवहारी अपूर्णाकाचे रीतीने चंद्राखेरीज सर्व ग्रह स्पष्ट करावे, अह वकी असेल अथवा जन्म कालानंतरच्या कोष्टकावरून स्पष्ट ग्रह चेला असेल तर तितक्या दिवसांची त्या ग्रहांची गति कोष्टकातील अर्हात मिळारा.

मागे दिलेल्या कोष्टकावरून ह्या पंधगवड्यांत बुध वकी आहे असे दिसून येईल. म्हणून बुधाची तीन दिवस व ५ घटकेची येणारी गति ०-२-२५-२३ ही ४-५-५२-२२ यांत मिळविली पाहिजे.

राहु नेहमी वकी असतो. राहुपासून बरोबर ६ राशींचे अंतरावर केतु असतो. राहु व केतु हे ग्रह नग्न फक्त दोन कल्पित छेदन बिंदु आहेत. पश्चिमात्य लोक राहु-केतूचा उपयोग फारितात करीत नाहीत. आपलेकडे सुद्धा पार जुन्या ग्रंथांत राहु केतूचा उल्लेख आलेला दिसत नाही. प्रसिद्ध आर्य ज्योतिषी बराह-मिहीर यांचे कोणतेही ग्रंथांत राहु-केतूचा उल्लेख नाही. यावरून बराह मिहिरापर्यंत तरी राहु-केतूंचे अस्तित्व आर्य ज्योतिषशास्त्रांत नव्हते हे सिद्ध होते. अलीकडे पश्चिमात्य ज्योतिषी राहु केतूचे परिणाम मानू लागले आहेत.

जन्म दिवसानंतरच्या कोष्टकावरून राहु स्पष्ट करावयाचा असेल तर तितक्या दिवसांची राहुची गति कोष्टकांत दिलेल्या सत्यत मिळविली पाहिजे. राहुची गति नेहमी सारखी असते. त्यांत के-हाही कमीजास्तपणा होत नाही.

सध्या आपण जन्म कालानंतरचे अमावस्येच्या कोष्टकावरून राहु स्पष्ट करीत आहो. म्हणून तीन दिवस ५ घटकेची येणारी गति ९ कला व ४९ विकला ही अमावस्येच्या प्रातःकाळी असलेल्या स्पष्ट राहुत मिळविली म्हणजे जन्मकाळचा स्पष्ट राहु तयार होईल. ११-२२-३९-३०

+ १४९

११-२२-४९-१९

यात ६ राशी मिळविल्याने जन्मकालचा केतु स्पष्ट होईल.

११-२२-४९-१९

+६

५-२२-४९-१९ केतु

याप्रमाणे चंद्राखेरीज सर्व ग्रह स्पष्ट करावे, चंद्राची गति फारच जलद असल्याने वरील रीतीने बरोबर करिता येणार नाही. ग्रहाघनात दिलेल्या रीतीने चंद्र स्पष्ट करावयाचा असेल तर १ तास लागेल व नवीन विद्यार्थ्यांस समजणार नाही म्हणून चंद्र स्पष्ट करावयाची रीत दिली आहे. त्या रीतीने विकल्पयुक्त चंद्र बरोबर येणार नाही. थोडा फरक पडेल परंतु फलादेशात चंद्राच्या विकलेची जरूर नसल्याने ह्याच रीतीने चंद्र स्पष्ट करून चाथा म्हणजे वेळेचा अपव्यय होणार नाही.

चंद्राचा २७ नक्षत्रांत फेरा २९॥ दिवसांत होतो. २७ नक्षत्रे म्हणजे १२ राशी, तेव्हा एकराशी २। नक्षत्राची होईल. एका राशीत ३० अंश असतात. सर्व एक नक्षत्राचे अंश १३ व २० कला होतील. म्हणजे चंद्राने १ नक्षत्र क्रमण केले म्हणजे १३।२० अंश क्रमण केल्यासारखे आहेत. एका नक्षत्राचे चार चरण असतात. म्हणून, चरण म्हणजे ३ अंश २० कला.

चंद्र स्पष्ट करण्याची रीत:—

जन्म इष्ट काली कोणते नक्षत्र आहे ते पाहून ते एकंदर किती घटका आहे ते काढावे. नंतर इष्ट कालापर्यंत त्या नक्षत्राच्या किती घटका भुक्त झाल्या ते पाहावे. एकंदर नक्षत्राचे घटकास १३ अंश तर जन्मकालापर्यंत भुक्त झालेल्या घटकास किती हे वैराशीक मांडून काढावे. जे अंश येतील ते त्या नक्षत्राचे भुक्त अंश समजावे.

आपट घट १० गुरुवार राके १८३४ शेजी रोहिणी नक्षत्र २१ घटी १९ पळेंपर्यंत आहे. नंतर मृग लागते ते शुक्रवारी १८ घटी ४३

पळापर्यंत आहे, म्हणजे मृग नक्षत्राच्या एकंदर किती घटका झाल्या त्या पाहू.

$$\begin{array}{r}
 ६० . \\
 -२१ \quad १९ \\
 \hline
 ३८ . \quad ४१
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 ३८ \quad ४१ \\
 + १८ \quad ४३ \\
 \hline
 ५७-२४
 \end{array}
 \quad \text{घटी पळे}$$

' मृग नक्षत्र एकंदर ५७ घटी व २४ पळे आहे, जन्म इष्ट काळ शुक्रवारी मृगोदयानंतर ५५ घटी व १७ पळे आहे.

$$\begin{array}{r}
 ५५ \cdot १० \\
 -२१ \cdot १९ \\
 \hline
 ३३-५१
 \end{array}
 \quad \text{रोहिणी नक्षत्र}$$

३३ घटी व ५१ पळे भुक्त झाली आहेत. (मृग नक्षत्राचा).

५७ घटी २४ पळाला १३ अंश २० कला तर ३३ घटी ५१ पळाला त्रैशिक पद्धतीने ७ अंश ५१ कला येतात.

आता जन्म नक्षत्रापूर्वी एकंदर किती नक्षत्रे चंद्राने भोगिली ती पाहू, जन्म नक्षत्र मृग आहे, त्या पूर्वी पक्ष ४ नक्षत्रेच चंद्राने भोगिली, $४ \times ४० = १६०$ ५३ अंश २० कला ह्या मृग नक्षत्राचे ७ अंश ५१ कला

$$\begin{array}{r}
 १६० \\
 \hline
 ३ \quad ३
 \end{array}$$

मिळविल्या, ६१ अंश ११ कला म्हणजे मेघ राशीस आरंभ झाल्यापासून जन्म इष्ट कालापर्यंत चंद्राने ६१ अंश ११ कला आक्रमिल्या आहेत, ३० अंश म्हणजे एक राशी म्हणून वृषभ राशी पुरी करून चंद्र मिथुन राशीत १ अंश व ११ कला जन्मवाली आला आहे, ह्या रितीने जन्म कालचे स्पष्ट ग्रह केले ते खाली दिले आहेत.

जन्म कालाचे स्पष्ट ग्रहः—

	र.	नं.	सं.	घु.	घु.	शु.	शु.	रा.	के.
रा.	३	२	४	४	७	४	१	११	५
अं.	२३	१	२०	८	१५	३	१०	२२	२२
क.	२	११	३१	१७	२६	२९	४०	४९	४९

वरील ग्रहांत अयनांश मिळविले म्हणजे सायनग्रह येतील.

अयनांशः—शके १८३४—४४४=१३९०, १३९०÷६०=२३ अंश १० कला. इष्ट दिवसाचे सूक्ष्म अयनांश काढावयाचे असल्यास ३६५ दिवसांस ६० कला तर इष्ट दिवसास किती असे त्रैशिकपद्धतीने मांडावे, जन्म दिवस आषाढ वद्य १० मी आहे तर चैत्र प्रतिपदेपासून किती दिवस होतात ते पाहू.

चैत्र ३० दिवस

वैशाख ३०
ज्येष्ठ ३०
अ. आषाढ ३०
आषाढ २५

१४५

३६५ :: १४५ :: ६०=२४ विकला म्हणजे इष्ट दिवसाचे अयनांश २३ अंश १० कला २४ विकला शाले. निरयन ग्रहांत इतके अंश मिळविल्याने सायन ग्रह सिद्ध होतील. निरयन रवि

३: २३-२-५

+२३ १० २४

४-१६-१२-२९

हा सायन रवि शाला.

स्पष्ट लग्न कसे साधावे:—जन्म कालचा सायन रवी तयार करून त्याचे राश्यंक एका वाजूस माहून ठेवावे. इष्ट कालापर्यंतचे मुक्त झालेले अंश ३० अंशातून उणे करावे, म्हणजे रवीचे भोग्यांश येतील व हे जन्म काळी असलेल्या रवीचे भोग्यांश समजावे. अंश ३०-१६. १२. २९=१३ अंश ४७ कला ३१ कला. नंतर त्या भोग्यांशास आपल्या गावचे जे राशीचे उदय असतील त्यांनी गुणार्थे. त्या गुणाकारास ३० ने भागावे म्हणजे येतील ती ज्या राशीत रवि असेल त्या राशीची भोग्यपळे समजावी.

नंतर जन्म घटी पळानी एवढर पळे करून त्यातून वरील भोग्य पळे उणी करावी. बाकी राहिलेल्यातून पुढील राशीची पळे घजा करावी. अशा रीतीने अनुक्रमे पुढील राशीची पळे उणी करित गेल्याने ज्या राशीची उदय पळे उणी जाणार नाहीत तेच त्या काळचे लग्न समजावे. राहिलेल्या बाकीस ३० ने गुणून जे लग्न आले असेल त्या राशीच्या उदय संख्येने भागावे, भागाकार अशादि वेईल. पुन्हा राहिलेल्या बाकीस ६० ने गुणावे, व त्या गुणाकारास त्या राशीच्या उदय पळाने भागावे. भागाकार कला येतील. राहिलेल्या बाकीस पुन्हा ६० ने गुणल्यास विवला येतील, हे सायन लग्न होईल. यातून अयनांश उणे केले असता निरयन स्पष्ट लग्न तयार होईल.

उदाहरण:—आपला जन्म इष्ट काल शके १८३४ आषाढ वद्य १०, गुरुवार सुषोदयानंतर ५५-१० घटी आहे.

भोग्यांश १३ अंश ४७ कला ३१ विकला. जन्म घुळे येथील आहे. म्हणून घुळे येथील राशीचे उदय तयार केले पाहिजेत. मार्गे दिलेल्या कोष्टकावरून घुळ्याचे उदय खाली दिलेले येतात.

मेघ २३३ मीन
मिथुन ३०८ मकर
सिंह ३३६ वृश्चिक

वृषभ २६४ कुंभ
वर्क ३३७ धनु
कन्या ३२५ तुल.

आतां सिंह राशीच्या भोग्यांशास सिंह राशीच्या उदयानें गुणावें.

१३-४७-३१=१३.८ (दशांश पद्धतीनें) १३.८×३३६=४६३६.८
यास ३० नें भागून भागाकार १५४.५ पळें आला. ही भोग्यपळें
समजावी.

जन्मकला ५५ घटी आहे. त्याची पळें

५५×६०=३३००—१५४ सिंह=३१४६—३२५ कर्कोदय=
२८२१—३२५ तुलोदय=२४९६—३३६ वृश्चिक=२१६०—३३७
घनु=१८२३—३०८ मकर=१५१५—२६४ कुंभ=१२५१—२३३
मीन=१०१८—२३३ मेघ=७९५—२६४ वृषभ=५२१—३०८
मिथुन=२१३

ह्या राहिलेल्या बाकींनून कर्क राशीचा उदय ३३७ पळें उणा जात
नाहीं. म्हणून सदरहू वेळेचे लग्न कर्क आहे. आतां ह्या लग्नाचे किती अंश
संपले आहेत तें पाहूं. बाकी २१३×३०=६३९० म्हणून

६३९० ÷ ३३७ = १८ ३/३३७. ३२४ × ६० = १९४४० ÷ ३३७
= ५७ ३/३३७. २३१ × ६० = १३८६० ÷ ३३७ = ४१ ३/३३७

स्पष्ट लग्न ३, १८, ५७, ४१ हें सायन झाले. त्यांनून अपनांश
२३-१०-२३ हें उर्जे केलें असतां निरयन स्पष्ट लग्न येईल,

३-१८-५७-४१

...२३-१०-२३

————— निरयन लग्न

२-२५-४७-१८

जेव्हा जन्मकाल कमी असेल व राशीचा भोग्य काळ जास्त असेल
तेव्हा हद्दकालात ३० नें गुणून सायन राशि व्हा राशीस असेल त्या राशीचे

उदयाने भागावे, भागाकार अंशादि येईल तो त्या कालाच्या स्पष्ट राशीत मिळवऱावा.

कल्पना करा की जन्म इष्टकाल सूर्योदयानंतर २ घटिकेचा आहे. व भोग्य पळे १५४ आहेत. २ घटिकेचीं पळे १२० होतात. म्हणून जन्मकालातून इष्ट काल वजा देता येत नाही. अशा वेळीं जन्मकालास ३० ने गुणिले पाहिजे, $१२० \times ३० = ३६००$ यांत सायन रवि सिंह राशीला आहे. म्हणून सिंह राशीच्या उदयाने भागावे. $३६०० - ३३६ = १०$ अशा ४३ कला व ९ विकला हे अंश सायन रवीत मिळवावे. म्हणजे त्यावेळेचे लग्न तयार होईल. सायन रवि

४-१६-१२-२९

+ १०-४३-९

४-२६-५५-३८

यांतून अयनांश

वजा देऊन येईल ते त्या वेळेचे निरयन स्पष्ट लग्न होईल.

निरयन जन्म कुंडली

इष्टकालचें लग्न साधण्याची दुसरी रीत.

जेव्हां लग्न विशेष सूक्ष्म नको असेल अथवा एखाद्या प्रश्नकालचें लग्न काढणें असल्यास खाली दिलेल्या रीतीनें लग्न साधावें. मात्र तें लग्न स्थूल येईल, अंशापुटील ज्ञान त्यांत होणार नाहीं, ज्यांना मार्गें दिलेली रीत फार अवघड वाटत असेल त्यांनीं व नवीन विद्यार्थ्यांनीं त्यांची ज्योतिष-शास्त्रात गति होईपर्यंत ह्या रीतीनें लग्न साधावें. राशीचे साधारण-मानानें उदयकाल.

मेघ २३७ पळें, वृषभ २६६, मिथुन ३०८, कर्क ३३५, सिंह ३३४, कन्या ३२०, तुला ३२१, वृश्चिक ३३९, घन ३३७, मकर ३०३, कुंभ २६१ व मीन २३९.

च्या दिवशीं सूर्य संक्रमण करील त्या दिवशीं सूर्योदयानंतर त्या राशीचें लग्न जितकीं पळें असतील त्यानंतर पुढचें लग्न लागेल. उदाहरणार्थः— शके १८३४ आषाढ शुद्ध १ ला रवि ४२ घटका व ३ पळानीं कर्क राशीत प्रवेश करित आहे. म्हणून आषाढ शुद्ध २ ला सूर्योदयानंतर कर्क लग्न ३३५ पळेंपर्यंत असेल, त्यानंतर पुढें ३३४ पळें सिंह लग्न येईल. ह्याप्रमाणें २४ तासांत यारा लग्नां भुक्त होतील, आषाढ शु. ३ ला सूर्योदयफाळीं पुन्हां कर्क लग्न येईल, आषाढ शुद्ध द्वितीयेला सूर्योदयापासून कर्क लग्न ३३५ पळें होतें; तें तृतीयेस फक्त ३२४ असेल. नंतर सिंह लग्न लागेल, अशा रीतीनें दररोज ११ पळें लग्न भुक्त होऊन एक सौर महि ज्यांनीं म्हणजे धावण शुद्ध ४ ला सूर्योदयापर्यंत सिंह लग्न येईल.

साधारणपणें ३० अथवा ३१ दिवसांनीं रवि एक राशीचें क्रमण करितो, म्हणून राशीचे उदय पळ्यास ३० नें भागावें व जो भागाकार येईल तितकीं पळें प्रत्येक दिवशीं लग्न भुक्त असें समजावें.

आरम्भ जन्म इष्ट काल आषाढ कृष्ण १० शुक्लवारी ५५ घटिका व १० पळ्यांचा आहे, त्यावेळीं ह्या रीतीनें कोणतें लग्न येतें तें पाहूं. ५५×६०

= ३३००+१० = ३३१० पळे, रवि कर्क राशीस आषाढ शुद्ध प्रतिपदेस गेला आहे, तेव्हापासून कृष्ण १० पर्यंत २४ दिवस होतात. दररोज ११ पळे लग्न भुक्त होते, $२४ \times ११ = २६४$ म्हणजे गुह्यवारी सूर्योदयाला कर्क लग्न २६४ पळे भुक्त झाले आहे. एकंदर कर्क लग्नाची पळे ३३५ आहेत त्यातून २६४ पळे भुक्त झाली, म्हणजे गुह्यवारी सूर्योदयानंतर कर्क लग्न फक्त ७१ पळे राहिल.

७१ पळे कर्क+३३४ ४०५ सिंह+३२० ७२५ कन्या+३२१
 १०४६ तूळ+३३९ १३८५ वृश्चिक+३३७ १७२२ धन+३०३
 २०२५ मकर+२६१ २२८६ कुंभ+२३९ २५२५ मीन+२३७
 २७६२ मेष+२६६ ३०२८ वृषभ.

म्हणजे सूर्योदयापासून ३०२८ पळानी वृषभ लग्न पुरे होऊन मिथुन लागेल. मिथुन लग्नाची पळे ३०८. ह्यातून वजा जात नाही, म्हणून जन्मकाळी मिथुन लग्नच आहे. मिथुन लग्न किती अंतरावर आहे तें पाहूं.

३३१० - ३०२८ = २८२ पळे यास ३० नीं गुणून मिथुन राशीच्या उदयानें भागावें, येतील ते अंश मिथुन लग्नाचे भुक्त झाले, असें समजावें ह्या रीतीनें मिथुनचा २७ वा अंश जन्मकाळी उदित आहे असे दिसून येईल, परंतु आपण मार्गे केलेल्या सूक्ष्म रीतीनें मिथुन राशीचा २५ अंश ० नीं आहे असें दिसून येईल, इतका फरक येण्याचें कारण राशीची उदय पळे आपण धुळें येथील न घरतां मध्यम मानानें मुंबईची घेतली आहेत. मुंबई टाईम व धुळें स्थानिक टाईम ह्यांत सात मिनिटांचे अंतर आहे.

निरयन लग्न साधण्याची तिसरी रीत

२३ अयनांशाचे लग्नकोष्टक पुढें दिले आहे. त्यावरून लग्न सूक्ष्म रीतीनें साधतां येईल, रोजची सूर्योदयाची गति साधारण मानानें १ अंश घरावी व इष्ट दिवशीं सूर्य कोणत्या राशीचे कितव्या अशावर आहे तें पाहावें, नंतर लग्नकोष्टकांत त्या राशीसमोर रवीचे अंशाखाली किती घटका व पळे

आहेत ते निराळें लिहून ठेवावें व त्यांत जन्म इष्ट घटि पळें मिळवून येणारी बेरीज कोष्टकांत शोधून काढावी, ती बेरीज ज्या राशीसमोर व ज्या अंशाखाली असेल ते त्या कालाचे तात्कालिक लग्न येईल, दोग्ही संख्येची बेरीज ६० हून जास्त येईल तर ६० उणे करून राहिलेली संख्या लग्न-कोष्टकांत शोधावी.

उदाहरण- शके १८३४ आषाढ कृष्ण १० गुरुवार सुयोंदयात् गत घटि ५५-१० पळें ह्या वेळचे लग्न कोणतें येईल ?

आषाढ शुद्ध १५ रवि कर्क राशीचे २५ अंशांत आहे, दररोज १ अंश गति असल्यानें गुरुवार आषाढ वद्य १० ला रवि कर्क राशीच्या २१ अंशांत असेल. आतां लग्न कोष्टकांत कर्क राशीचे २१ अंशासमोर कोणते आंकडे येतात तें पाहूं, ते २१-४५ आहेत, त्यांत जन्म इष्टघटि ५५ पळें १० मिळविलीं=७६-५५, बेरीज ६० पेशा जास्त आहे म्हणून त्यांतून ६० उणे केले, बाकी १६ घटि ५५ पळें राहिली. आतां १६-५५ हा आंकडा लग्न कोष्टकांत शोधूं, मिथुन राशीचे पंचवीस अंशाखाली आंकडा १६-५६ आहे म्हणून आपण घरलेल्या इष्ट वेळचे लग्न रा. ३ अं. २५ क. १६ वि. ५ येईल.

जन्म कुंडली व जन्मकालचे स्पष्ट ग्रह तयार असल्यावर इतर होरा, नवांश, द्वादशांश वगैरे भाराभर कुंडल्यांनीं जरूर नाहीं, पत्रिका लांब-लचक करण्याकरितां मात्र त्यांचा चांगला उपयोग होतो. म्हणून त्या कुंडल्या तयार करण्याच्या रीती दिल्या नाहींत.

हिंदुस्थानातील मुख्य शहरांचे अक्षांश रेखांश
दाखविणारे कोष्टक

शहर	अक्षांश	रेखांश	शहर	अक्षांश	रेखांश
अवरागाबाद	१९।५५	७५।२५	हैदराबाद	१७।२२	७८।३२
अहमदनगर	१९।६	७४।४९	हैदराबाद सिंध	२५।२२	६८।४१
अलीपाग	१८।३८	७२।५७	मद्रास	१३।४	८०।१९
इंदोर	२२।४४	७५।४८	ग्वालेर	२६।२५	७८।१
उज्जैन	२१।९	७५।४८	मुंबई	१८।५५	७२।५७
अमीरगढ	२१।२५	७६।१८	घाट	२२।३६	७५।१८
एलिचपूर	२१।१६	७७।३२	दौलताबाद	१७।५७	७५।१६
अकलकोट	१७।३३	७६।१६	पैठण	१९।३१	७५।२५
आजिंठे	१७।५०	७३।९	धुळे	२०।५२	७४।४४
इन्लकरजी	१६।३८	७४।३२	मालेगांव	२०।३१	७४।३५
अहमदाबाद	२३	७४।३८	बहाणपूर	२१।१७	७६।१४
कलकत्ता	२२।२३	८८।२८	टोके	१९।४०	७५।७
काशी	२५।३०	८३	नाशिक	१९।५७	७३।५१
कन्नड	१७।१७	७४।१४	पुणे	१८।३४	७४
कोल्हापूर	१६।४१	७४।१७	जुन्नर	१९।१६	७४
गुलशुगा	१७।२०	७६।५७	टेंमुर्जी	१८	७५।१६
मुंबईबाद	१६।४१	७४।३९	बोलापूर	१७।४२	७५।५७
कल्याण	१९।१५	७३।१२	मंगळवेढें	१७।२०	७५।२०
करजगांव	१७।४२	७३।१३	सातारा	१७।४१	७४
खड	१७।४३	७३।२७	वाई	१७।५५	७४
इदापूर	१८।७	७५।५	बिचणी	१७।३	७४।४३

शहर	अक्षांस	रेखांश	शहर	अक्षांस	रेखांश
जेजिरा	१८।१५	७३।३	हुवळी	१५।१९	७५।१२
तासगाव	१७।२	७४।३९	बेळगाव	१५।५०	७४।३४
पेठरपूर	१७।४०	७५।२४	चडोदे	२२।२१	७३।२३
मलकापूर	१६।५५	७४	भडोच	२१।४१	७३।६
निपाणी	१६।२३	७४।२६	सुरत	२१।२३	७३।२
सांगली	१६।५१	७४।३७	ठाणे	१९।१०	७३।६
तासगाव	१७।२	७४।३९	पनवेल	१८।५९	७३।१०
दमण	२०।२४	१७।५२	पेण	१८।४३	७३।७
घारवाड	१५।२६	७५।१४	महाड	१८।२	७३।२७
नागपूर	२१।१०	७९।९	जयलपूर	२३।९	७९।५३
धीवर्धन	१८।२	७३।४	जयपुर	२६।५६	७५।४५
रत्नागिरी	१७	७३।२१	जुनागड	२१।२९	७०।४०
बाणकोट	१७।५६	७३।७	जोधपुर	२६।२०	७३।०
मुद्दह	१७।४६	७३।१०	बन्हाणपुर	२१।१८	७५।३४
चिखलगाव	१७।३९	७३।१४	विकानेर	२८।१	७३।१५
दाभोळ	१७।३४	७३।१६			
पालगड	१७।४८	७३।२५			
खेड	१७।४३	७३।२५			
गुहागर	१७।४३	७३।२०			
पालशेत	१७।२६	७३।१५			
चिपळूण	१७।३१	७३।३५			
मालगुंड	१७।१०	७३।१९			
पावस	१६।५९	७३।२३			
सं गमेश्वर	१७।११	७३।३६			

शहर	अक्षांश	रेखांश	शहर	अक्षांश	रेखांश
राजापुर	१६।३९	७३।३४	उटकमंड	११।२७	७६।५०
मालवण	१६।३	७३।३१	उदेपूर	२४।३७	७३।४५
वेंगुर्ला	१५।५१	७३।४१	उमरावती	२०।५०	७७।४०
सावंतवाडी	१५।५४	७३।५३	एलिचपूर	२१।२६	७७।२९
गोंद	१५।३०	७३।५७	कटक	२०।२८	८५।५५
अमृतसर	३१।३७	७५।०	काटमंडु	२७।४३	८५।२०
अयोध्या	२६।५८	८१।१५	कुमारी	८।६	७७।३०
खलीगढ	२७।५३	७८।५	कुंभकोण	१०।५७	८३।३०
आम्रा	२७।१०	७८			

मुख्य शहरांच्या पलभा पुढे दिल्या आहेत. त्याच उपयोग स्पष्ट लग्न तयार करतांना चांगला होईल.

गांवाचे नाव	पलभा	गांवाचे नाव	पलभा
उज्जयनी	५१८	जबलपूर	५१८
उमरावती	४१३४	जंबू	७१४१
उदयपूर	५१२९	जयपूर	६१६
उदकमंड	२१२५	जामनगर	४१५७
औरंगाबाद	४१२०	जिंद	६१४४
कटक	४१२१	जुनागड	४१४४
कपुरथळा	७११९	जोधपूर	५१५६
कलकत्ता	४१४९	जौनपूर	५१४७
कांकरौळी	५१३६	शालरापट्टण	५१४९
कांची	२१०	सांशी	५१४३
काठमांडू (नेपाळ)	६११९	टेंकारी	५१३५
कानपूर	५१५८	टोंक	५१५४
काशी	५१४०	टोका	४११७
काश्मीर	८१७	डुमराव	५११४
कुरुक्षेत्र	६१५४	टांका	५११६
कृष्णगढ	६१०	तेजावर	२११७
कोचीन	२१७	त्रिविद्रम	११४७
फोटा	५१३८	दरभंगा	५१५४
कोल्हापूर	३१३६	दिल्ली	६१३३
गया	५१३३	झरफा	४१५४
गाजीपूर	५१४५	धरमपूर	६१२
गिदौर १	५१३३	नागपूर	४१३९
गौरखपूर	६१२	नामदार	५१३४

गांवार्ने नांव	पलभा	गांवार्ने नांव	पलभा
ग्वालर	५१२४	नाभा सं.	७१२
विप्रनूट	५१३९	नाशीक	४१२२
चैनपूर	५१३६	निमच	५१२८
छपरा	५१४८	नैनीताल	६१४५
जगन्नाथपुरी	४१२९	पाटणा	५१४५
पतियाला स.	७११	मिरजापूर	८:३८
पढरपूर	३१३९	मुरई	४१७
पुरनिया	५१४८	मोर्धार	५१४२
पुणे	४११	मुल्तान	६१५१
पेशावर	८१६	म्हैयूर	२१३७
पोरबदर	४१४६	रतलाम	५१११
प्रतापगढ	५१२१	रत्नागिरी	३१४२
प्रयाग	५१४३	राजकोट	४१५६
फरुकावाद	६११३	रामेश्वर	११५८
फरिदकोट	७१७	रायपूर	४१४०
बडोदा	४१७५	रावळपिंडी	७१५९
बरेली	६१२९	रेवा स०	५१५८
बरदान स.	५११०	रखनी	६१६
बलरामपूर	६११४	रदन	१५१६
बहराईच	६११६	लाहोर	७१२३
बांदा	५१४३	लाहोरदगा	५११२
बासवाडा	५११३	वटेश्वर	६१४
त्रिकानेर	६१२३	विजयनगर	३१५६
बदी सरथान	५१४३	शिकारपूर	६१२२
बन्हाणपूर	४१४१	सिमला	७११४

गांवाचें नांव	पलभा	गांवाचें नांव	पलभा
वितया	६१२	श्रीरंगपट्टण	२१३९
मरतपूर	६११०	सातारा	३१५२
मागलपूर	५१४०	सांगली	३१३८
भावनगर	४१७४	सपाटू	७११२
भोपाल सं.	५११०	सागर	५११८
मकसुदाबाद	५१२३		
मंडा	७१२५		
मथुरा	६११५		
मद्रास	२१४७		
मांडवी कच्छ	५१३		
भिरज	३१३८		

मुंबई इलाख्यांतील सर्व शहरांची व हिंदुस्थानांतील
मुख्य शहरांचे स्थानिक वेळ दाखविणारें कोष्टक.

अबलकोट १३	कालीकत ११	गोवळकोंडे १७	तासगांव ७
अकोला १६	कारवार ५	गया ४८	तळोदें ५
अर्कोट २६	धुरुदवाड ७	गोहटी ८३	त्रिवेंद्रम् १६
अटक २+	कागल ६	ग्वालेर २०	तत्या इ-सुलैमाल १४+
अलीराग १+	कोल्हापूर ६	गगोत्री २४	प्रावणकोर १६
अहमदनगर ७	कोरेगांव ६	त्रिभुवनेश्वर १६	त्रिचनापल्ली २३
अहमदाबाद २+	कन्हाड ५	चिपळूण १	त्रिवक ३
अहमदपूर ७+	कलजुर्गा १५	चोपटे ९	दोदापेट १४
अजमीर ११	कर्जत ३	चाळीसगांव ९	देवगड २
अयोध्या ३७	कल्याण १	चांदा १६	दामोळ १
अलीगड २१	कोपरगांव ६	जयगड १	दौंड ६
अशीरगड १३	फळवण ५	जेजुरी ५	दौलताबाद ९
अदमान ८०	कलवत्ता ६३	जालना १२	दिंडोरी ३
अदमान } ६०	कराची २५+	जमखिडी १०	दमण २+
(दक्षिण)	काशी ४०	जुन्नर ३	दिव ९-
अमळनेर ९	कुचबिहार ६८	जव्हार १	देवास १२
अमृतसर ८	कानपूर ३०	जळगांव १०	दिल्ली १७
आग्रा २१	कनोज २८	जामनेर ११	घारवाड ८
औध ६	कटमांडू ४९	जलालपूर ०	घुळें ७
औरंगाबाद १०	कुरुक्षेत्र १६	जवलपूर २८	घार ९
इगतपुरी ३	केरळा २४+	जालवण २६	घरमपूर १
इचलकरजी ६	केदारनाथ २४	जोधपूर १०	द्वारका १६+
इदूर १२	कदाहार ३०+	जयपूर ७	नागापट्टण २८
उरण ०	कपुरथळा ८	जालदर १२	निपाणी ६
उमरावती १९	कावूल १६+	जाकोबाबाद १८+	

उजनी	११	खालापूर	२	क्षाशी	२०	नेवासे	८
उदेपूर	३	खाडवा	१४	टाणे	०	नासिक	३
उटकमंड	१५	खंवायत	२+	डहाणू	१+	निफाड	५
उमरकोट	१३+	खैरपूर	१६+	डाका	७०	नांदगाव	७
एदलावाद	१३	खानापूर	६	डिसा	४+	नवसरी	२+
एलिचपूर	१८	खानपूर	९+	डेराडून	२०	नवापूर	३
केपकाभोरिन	१८	खैरगाट	८+	डेरागाजीखान	९+	नागपूर	२६
कोचिन	२३	गोफर्ण	६	डेराइस्माइलखान		नवसरी(गुज)	०
कावी	१३	गजेंद्रगड	१२		८+	नडियाद	०
कुंभकोणम्	२८	गोंवे	४	तुतिकोरिन	२१	नशिरावाद	८
कोर्डेमनूर	१६	गोरेगाव	१	तेजावर	२५	नंदुरवार	६
पोडीचरी	२७	भिवंडी	१	राणेवेन्नूर	११	सासवड	४
पगडाळा	५	भडगाव	९	रामदुर्ग	१०	सुधागड	१
पेठ	५	मुसावळ	११	राजापूर	२	सेगमनेर	५
पंढरपूर	१०	भडोच	०	रंगुन	९३	सिन्नर	५
भतापगड	१	भोपाळ	१८	रगनागिरी	१	सटाण	५
पेण	१	मद्रेथर	९	राजमहेंद्री	१५	सोनगड	२
पाली	१	मरतपूर	१९	रोहे	१	सुरत	०
पनवेल	१	मावनगर	३+	राहुरी	७	सिंदोखड	७
पारनेर	६	मदुरा	२१	राघेर	१२	सारांगखेड	६
पेठण	१०	मद्राम	२९	रायपूर	३५	सुलतानपूर	३६
पाचोरे	१०	मगलोर	७	राजकोट	९+	सिक्रम	६२
पारोळे	९	मालवण	२	रतनाम	८	श्यामेश्वर	१६
श्रीवी	६२	पन्डलीपट्टण	३३	रांची	५०	श्रीरंगपट्टण	१५
प्रयाग	३५	मिरज	७	राजमहाल	६०	श्रीनगर	२४
पाटणा	४९	मलकापूर	४	रामपूर	२४	शिकंदराबाद	
पानरत	१६	मगळेपेट	१०	रावळपिंडी	०		२२
पतिघाळा	१४	मुष्ट	१	रावनी	३२	श्रीगोंदे	७
पेघायर	६	महाड	२	रुलितापट्टण	४९	शहापूर	२

फरोदपूर	६६	मुर्ई	०	लुधियान	१२	शिरपूर	८
फत्ते मुरशिक्री	१९	मनमाड	६	विजयनगर	१६	शहादे	६
फत्तेगड	२६	मुघोळ	१०	वेंगुळें	३	शहाबाद	१६
फत्तेगज	२६	मुखाड	२	विजदुर्ग	२	हुगळी	९
फत्तेगज	२८	मालेगांव	६	विजापुर	९	हैद्राबाद	
बगलोर	१८	मोडवी	१	वाई	४	(दक्षिण)	२०
वेळगांव	७	महू	११	विजयानगर	४२	हैद्राबाद	
बेदूर	११	मोडवी(क)	१६+	वेरूळ	५	सिंध	२०+
बागलकोट	११	मुर्शिदाबाद	६१	विजगापट्टण	४१	हरिन्दार	२१
त्रिरवाडी	२	माणिकपूर	३४	वणी (बन्हाड)		प्रत्येक शहरा-	
बाणकोट	१	माणिकपूर	८४		२४	पुढील आंकडे	
बाशी	११	मथुरा	२०	वसई	१+	मिनिटाचे आंकडे	
बरदान	५९	मुखादाबाद	२४	विचूर	५	तितकी मिनिटे	
बदलापूर	१	मीरत	१९	वर्धा	२५	मुर्ईचेपूर्वी सूर्यो-	
बुलढाणा	१४	मुलतान	६+	विलासपूर	३७	दय होतो असे	
बारडोली	१	म्हैसूर	१५	वृन्दावन	२०	समजावे. लग्न	
बन्हाणपूर	१३	यझापूर	७	व्यारा	२	काढतांना रथा-	
बडोदें	१	येवले	६	सिरसी	७	निक वेळ घ्यावी.	
बुदी	१२	यावल	११	सावतवाडी	४	ज्या शहरापुढें +	
बकसार	४४	रामेश्वर	२६	सांगली	७	अशी खूण केली	
त्रिकानेर	२	रगून	६८	सोलापूर	१२	आहे त्या शहरी	
भोर	३	लाहोर	५	सातार	४	सुषोदय तितकी	

मिनिटे मुर्ईचे नंतर होतो असे समजावे.

अष्टाश

माहिने वारखा

	+११°	+१४°	+१७°	+२०°	+२३°	+२६°	+२९°	+३२°	+३५°
श्रावणतो.	४९	४९	५०	५०	५१	५२	५३	५४	५६
	४९	५०	५१	५२	५४	५५	५७	५९	६२
	४८	५०	५२	५५	५७	५९	६१	६४	६८
	४८	५२	५५	५८	६१	६४	६७	७०	७४
नाश्टे०	५१	५५	५८	६१	६४	६८	७१	७५	७९
	५४	५८	६१	६५	६८	७२	७५	७९	८३
	५६	६०	६४	६९	७२	७६	७९	८३	८६
	५९	६३	६७	७३	७८	८४	८९	९५	९८
	६१	६६	७१	७७	८२	८८	९३	९९	१०४
दिसां	६	१०	१६	२१	२७	३३	३९	४५	५१
	१३	१५	२०	२६	३२	३८	४५	५१	५७
	२०	२७	३४	४०	४६	५२	५९	६६	७२
	२७	३२	३७	४३	४९	५५	६२	६९	७५

उत्तर अंशाशावरील स्थानिक वेळेचा सूर्यास्त

अक्षांश

महिने व दिनांक

	+११°	+१४°	+१७°	+२०°	+२३°	+२६°	+२९°	+३२°	+३५°
जाने.	४ १७ ४९	१७ ४४ १७	२९ १७ ३३	१७ २७ १७	२१ १७ २१	१७ २१ १७	१५ १७ १५	१२ १७ १२	८ १७ ८
	११ ५३	४८ ४२	४२ ३८	३२ ३२	२६ ३२	२० ३०	१४ २०	८ १४	२
	१८ ५७	५२ ४६	४६ ४३	४३ ४३	३९ ३९	३५ ३५	३० ३०	२४ २४	१४ १४
	२५ १८ ०	५५ ५०	४७ ४७	४३ ४३	३८ ३८	३२ ३२	२६ २६	२० २०	१४ १४
फेब्रु०	१ ३	५८ ५४	५८ ५२	५२ ४७	४७ ४३	४३ ३९	३९ ३५	३४ ३४	२८ २८
	८ ५ १८ १	५८ ५८	५८ ५६	५२ ५२	४७ ४७	४३ ४३	३९ ३९	३४ ३४	२८ २८
	१५ ७	४ १८ १	५ १८ १	५९ ५६	५३ ५३	५० ५०	४६ ४६	४२ ४२	३६ ३६
	२२ ९	६ ६	४ १८ २	१८ ०	५७ ५७	५५ ५५	५२ ५२	४८ ४८	४२ ४२
मार्च.	१ १०	८ ८	६ ५	५ २ १८ ०	२ १८ ०	५९ ५९	५७ ५७	५५ ५५	५५ ५५
	८ १२	१० ८	७ ७	७ ३ १८ ३ १८ ३	३ १८ ३ १८ ३	३ १८ ३ १८ ३	३ १८ ३ १८ ३	३ १८ ३ १८ ३	३ १८ ३ १८ ३
	१५ १३	१० ९	९ ९	८ ८	७ ७	७ ७	७ ७	७ ७	७ ७
	२२ ११	११ ११	११ ११	१२ १२	१२ १२	१२ १२	१२ १२	१२ १२	१२ १२
	२९ ११	११ ११	१३ १४	१५ १६	१६ १६	१६ १६	१६ १६	१६ १६	१६ १६

अक्षांश

सादिने व दिनांक

	+११°	+१४°	+१७°	+२०°	+२३°	+२६°	+२९°	+३२°	+३५°
एप्रिल. ५	११	११	१४	१५	१७	१९	२१	२२	२३
१२	११	१३	१५	१७	२०	२२	२४	२८	३०
१९	११	१४	१६	१९	२२	२५	२८	३२	३५
२६	१२	१५	१८	२२	२५	२९	३२	३८	४१
मे. ३	१२	१६	१९	२४	२८	३२	३७	४१	४७
१०	१३	१८	२२	२७	३२	३६	४१	४५	५२
१७	१५	२०	२४	२९	३४	४०	४५	५०	५८
२४	१६	२२	२७	३२	३४	४३	५०	५५	६०-३
३१	१८	२४	२९	३५	३७	४७	५४	६१ ०	७
जून ७	२०	२६	३२	३७	४३	५०	५७	६२	६१
१४	२२	२८	३४	४०	४६	५३	६०	७	६४
२१	२४	३०	३६	४२	४८	५५	६२	९	६६
२८	२६	३२	३७	४२	४९	५६	६३	३	६८

माहिने व दिनांक अक्षांश

	+११°	+१४°	+१७°	+२०°	+२३°	+२६°	+२९°	+३२°	+३५°
जुलै०	५	३२	३८	४३	५०	५७	५	११	१८
१२	२८	३३	३८	४३	४९	५६	२	९	१६
१९	२८	३३	३८	४२	४८	५४	०	६	१३
२६	२७	३१	३६	४०	४५	५१	१८	२७	८
ऑ०	२	२४	३२	३६	४२	४७	५३	६८	७८
९	२१	२५	२९	३३	३७	४२	४७	५३	६०
१६	१८	२२	२५	२९	३१	३६	४१	४८	५०
२३	१४	१७	२०	२३	२७	२९	३३	३६	४२
३०	१२	१३	१६	१७	२०	२४	२६	२९	३३
सप्टें०	८	१०	१०	११	१३	१५	१७	१९	२४
१३	३	४	५	५	६	७	९	१०	१२
२०	१७	१७	१७	१८	१७	१६	१७	१९	२७
२७	५३	५०	५२	५२	५२	५२	५२	५१	५२

गह्निने य दिनांक

अक्षांश

	+११°	+१४°	+१७°	+२०°	+२३°	+२६°	+२९°	+३२°	+३५°
आक्टो. ५	५०	५९	५८	५८	५७	५७	५५	५५	५३
११	५६	५५	५३	५०	३९	३८	३६	३५	३२
१८	५२	५०	३७	३५	३३	३०	२८	२६	२५
२५,	३९	३६	३३	३०	२७	२५	२२	१९	१५
नोव्हें. १	३७	३३	३०	२६	२३	१९	१५	१२	७
८	३३	३२	२८	२३	१९	१५	१०	६	०
१५	३५	३०	२६	२१	१७	१२	७	३	१ १६ ५५
२२	३७	२९	२५	२०	१५	१०	५	१ १६-५८ ५६	
२९	३५	३०	२५	१९	१३	७	३	५५	५९
डिसें. ६	३७	३२	२७	२०	१५	८	२	५५	५८
१३	३८	३७	२९	२२	१६	१०	३	५६	५९
२०	५२	३८	३२	२५	१९	१३	६	५९	५२
२७	५६	५०	३५	२८	२२	१५	८ १७	१	५५

टीप

ज्यावेळचे लग्न पाहाण्याचे असेल त्यावेळेपर्यंत किती घटिका पळें झाली तें पाहून निराळें माहून ठेवावे. नंतर ज्या राशीचा सूर्य त्या राशीसन्मुख जितके अंश सूर्याने भोगले असतील त्या अशाखालील कोष्टकातील अंक घ्यावे. नंतर त्यात निराळे माहून ठेवलेले अंक मिळवावे. जी बेरीज येईल ती कोष्टकात शोधून काढावी. ज्या राशीसन्मुख येईल तेंच लग्न, ज्या अशाखाली येईल तितके अंश भोगले असे जाणावे.

सायन कुंडली कशी मांडावी ?

पृथ्वी सूर्याभोवती ३६५ दिवस ६ तास १२ मिनिटे इतक्या वेळात एक प्रदक्षिणा पुरी करिते. म्हणजे ज्योतिषशास्त्रदृष्ट्या ३६५ दिवस ६ तास १२ मिनिटे इतक्या कालाने एक वर्ष पुरे झाले असे समजले पाहिजे. व्यवहारात दिवसाचे अपुरे भागाचे वर्ष गणणे अडचणीचे व अव्यवहार्य असल्याने आपण चंद्रवर्ष म्हणजे सरासरी ३६४ दिवसांचे मोजतो व ११ दिवसांचा फरक काढून टाकण्याकरिता सरासरी ३० महिन्याने अधिक महिना घेतो. पाश्चात्यलोक ३६५ दिवसांचे वर्ष मोजतात व चवथे वर्षी फेब्रुवारी मध्ये १ दिवस वाटवून घेतात. म्हणून इंग्रजी वर्ष सौरमानाचे असल्याने रवीची सायनसंक्रमणे फारच थोड्या फरकाने ठरीव महिन्याचे ठरीव तारखेस येतात.

२१ मार्च हा वसंत संपाताची ठरलेली तारख आहे व त्या दिवशी रवी सायन मेघ राशीत प्रवेश करितो, उदाहरणार्थः—आपण कल्पना करू की, तारीख २१ मार्च रोजी विवक्षित स्थळी स्थानिक टाईम १२ वाजता माभ्यान्ही क्रांतीवृत्तावर दशमस्थानी मेघ राशीचे ० अंश उदित आहेत, हा काल तास, मिनिटे, सेकंद यामध्ये मांडला असता ० तास ० मिनिटे ० सेकंद असा होईल व ह्यालाच नाशप्रकाल असे म्हणतात.

आता दुसरे दिवशी म्हणजे २२ मार्च रोजी दशमस्थानी मेघराशी ० अंश ० कला ० विकला कोणते वेळी येईल, याचा विचार करूः—

पृथ्वी आपलेभोवती २४ तासांत एक प्रदक्षिणा करिते व तितक्याच वेळात रवी सरासरी १ अंश पुढे जातो. विवक्षित तारखेस, दशमस्थानी ठरीव विंदूत सूर्य येण्यास पृथ्वीस स्वतः ३६६ प्रदक्षिणा कराव्या लागतील.

मृगजे ३६५ दिवसांत २४ तासांचा फरक होईल व एका दिवसांत सरासरी ४ मिनिटे फरक होईल.

मेघ राशीचे ० राशी ० अश ० कला २१ मार्च रोजी माघ्यान्ही ज्यावेळी दशमस्थानी उदित असतील त्याचे ४ मिनिटांचे नंतर २२ मार्च रोजी उदित होतील.

मृगून २१ मार्चचा नाक्षत्रकाल ० तास ० मिनिटे ० सेकंद असेल तर २२ मार्च रोजी नाक्षत्रकाल ० ता. ४ मिनिटे ० सेकंद येईल. तारीख २३ ला ० ता. ८ मिनिटे ० से. असा येईल व रोज ४ मिनिटे या क्रमाने पुन्हा पुढील वर्षी २४ मार्च रोजी माघ्यान्ही नाक्षत्र काल २३ ता. ० मि. ० से. मृगजे ० ता. ० मि. ० से. असा येईल. रोज ४ मिनिटे हे नाक्षत्रकालाचे मध्यममान झाले. रवीची गति सारखी नसल्याने नाक्षत्रकाल थोडा कमीआधिक प्रमाणाने होईल.

आता याच रीतीने कोणत्याही तारखेचा सरासरी नाक्षत्रकाल आपणांस सहज काढता येईल. दर महिन्यास २ तास याप्रमाणे १ दिवसास ४ मिनिटे.

उदाहरणार्थ—२ सप्टेंबरचा नाक्षत्रकाल काय येईल, तो पाहू. ऑगस्ट २१ तारखेपर्यंत ५ महिने १२ दिवस होतात. ५ महिने १२ दिवस मृगजे १० तास ४८ मिनिटे. २१ मार्चचे नाक्षत्र कालांत हे मिळविले मृगजे २ सप्टेंबरचा माघ्यान्हीचा नाक्षत्रकाल तयार होईल.

नाक्षत्रकालाचे मध्यममानाचे कोष्टक पाहिल्यास ते १० तास ४३ मिनिटे असे आहे. हा फरक रवीचे सत्रमग दर महिन्यांत २१ तारखेस होत नसल्याने झाला.

४१५ मिनिटांचा फरक मृगजे १ अंशाचा फरक. तात्काल लग्न वाढण्यास वर दिलेले नाक्षत्रकालाचे टोकाळ मान घ्यावे व जन्म कुटुंबी तयार करतांना मृगम नाक्षत्र काल घ्यावा हे बरे.

प्रत्येक ताराखेचा सूक्ष्म नाशत्रकाल पुढें दिला आहे.

रोजची सूर्याची गति सरासरी १ अंश असल्याने पृथ्वीस प्रातीपृष्ठा-मध्ये १ अंश जाण्यास ४ मिनिटें लागतात, म्हणजे एका तासांत १० सेकंदें होतील.

यावरून असे स्पष्ट दिसते माष्याग्धानंतर पुढील प्रत्येक तासांत १० सेकंदें मिळविली पाहिजेत. माष्याग्हापूर्वीचे प्रत्येक तासांत १० सेकंदें कमी केली पाहिजेत.

उदाहरणार्थः—तारीख २८ मार्चच्या दोन प्रहरी ४॥ वाजता (मुंबई-टाईम) चा नाशत्रकाल काढा.

२१ मार्च नाशत्रकाल.

ता. मि. से.

०-०-०

७ दिवांसाचे २८ मिनिटें ०-२८-०

०-२८-०

हा नाशत्रकाल २८ मार्च रोजी १२ वाजताचा झाला. आता आपणांस ४॥ वाजताच, नाशत्रकाल पाहिजे असल्याने त्यांत ४॥ तास व प्रत्येक तासांत १० सेकंदें याप्रमाणें ४५ सेकंदें मिळविली म्हणजे इष्ट वेळेचा नाशत्र काल तयार होईल.

ताम. मि. से.

०-२८-०

४-३०-४५

४-५८-४५

नाक्षत्रकालचं मध्यममान

ता.	जानेवारी	फेब्रुवारी	मार्च	एप्रिल
गी				
स	ता. मि. से.	तां. मि. से.	ता. मि. से.	ता. मि. से.
१	१८ ३९ ४६	२० ४२ ०	२२ ३३ ३२	० ३५ ३५
२	१८ ४३ ४३	२० ४५ ३६	२२ ३७ ३८	० ३६ ११
३	१८ ४४ १९	२० ४९ ५३	२२ ४१ ३५	० ४३ २८
४	१८ ५१ ३६	२० ५३ ४९	२२ ४५ ३२	० ४४ २५
५	१८ ५५ ३३	२० ५७ ४६	२२ ४९ २८	० ५१ ४१
६	१८ ५९ ९	२१ १ ४२	२२ ५३ २५	० ५५ ३८
७	१९ ३ ६	२१ ५ २२	२२ ५७ २१	० ५९ ३४
८	१९ ७ २२	२१ ९ ३४	२३ १ १८	१ ३ ३१
९	१९ ११ १९	२१ १३ ३२	२३ ५ १४	१ ७ २७
१०	१९ १५ १५	२१ १७ २९	२३ ९ ११	१ ११ २४
११	१९ १९ १२	२१ २१ २२	२३ १३ ७	१ १५ २१
१२	१९ २३ ८	२१ २५ १९	२३ १७ ४	१ १९ १७
१३	१९ २७ ५	२१ २९ १८	२३ २१ १	१ २३ १४
१४	१९ ३१ २	२१ ३३ १५	२३ २४ ५७	१ २७ १०
१५	१९ ३४ ५८	२१ ३७ ११	२३ २८ ३४	१ २७ ४७
१६	१९ ३८ ५५	२१ ४१ ८	२३ ३१ १०	१ ३५ ३
१७	१९ ४२ ५१	२१ ४५ ४	२३ ३६ १२	१ ३९ ०
१८	१९ ४८ ८	२१ ४९ १	२३ ४० २३	१ ४२ ५६
१९	१९ ५० ४४	२१ ५२ ५७	२३ ४४ ४०	१ ४६ ५३
२०	१९ ५४ ४१	२१ ५६ ५४	२३ ४८ ३६	१ ५० ५०
२१	१९ ५८ ३७	२१ ४० ५१	२३ ५२ ३३	१ ५४ ४६

ता.	जानेवारी	फेब्रुवारी	मार्च	एप्रिल . :-
	ता. मि. से.	ता. मि. से.	ता. मि. से.	ता. मि. से.
२२	२० २ ३४	२२ ४ ४७	२३ ५६ २९	१ ५८ ४३
२३	२० ६ ११	२२ ८ ४४	० ० २६	२ २ ३९
२४	२० १० ७	२२ १२ ४०	० ४ २३	२ ६ ३६
२५	२० १४ २४	२२ १६ ३७	० ८ २९	२ १० ३२
२६	२० १८ २०	२२ २० २३	० १२ १२	२ १४ २९
२७	२० २२ १७	२२ २४ ३०	० १६ १२	२ १८ २५
२८	२० २६ १३	२२ १८ २६	० २० ९	२ २२ २२
२९	२० ३० १०		० २४ ५	२ २६ १९
३०	२० ३४ ६		० २८ २	२ ३० १५
३१	२० ३८ ३		० ३१ ५८	

नाक्षत्रकालाचें मध्यम मान

ता.	मे	जून	जुलई	आगष्ट
	ता. मि. से.	ता. मि. से.	ता. मि. से.	ता. मि. से.
१	२ ३४ १२	४ ३६ २५	६ ३४ २२	८ ३६ ३५
२	२ ३८ ८	४ ४० २१	६ ३८ ३८	८ ४० ५१
३	२ ४२ ५	४ ४४ १८	६ ४२ ३५	८ ४४ ४८
४	२ ४६ १	४ ४८ १४	६ ४६ ३१	८ ४८ २४
५	२ ४९ ५८	४ ५२ ११	६ ५० २८	८ ५२ ४१
६	२ ५३ १४	४ ५६ ८	६ ५४ २४	८ ५६ ३८
७	२ ५७ ५१	५ ० ४	६ ५८ २१	९ ० ३४
८	३ १ २७	५ ४ १	७ २ १७	९ ४ ३१
९	३ ५ ४१	५ ७ ५७	७ ६ १४	९ ८ २७

वा.	मे			जून			जुलै			ऑगस्ट		
	ता.	मि.	से.	ता.	मि.	से.	ता.	मि.	से.	ता.	मि.	से.
१०	३	९	४१	५	११	५७	७	१०	११	९	१२	२४
११	३	१३	३७	५	१५	५०	७	१४	७	९	१६	२०
१२	३	१७	३४	५	१९	२७	७	१८	२४	९	२०	१७
१३	३	२१	३०	५	२३	४४	७	२१	४०	९	२४	१३
१४	३	२५	२७	५	२७	४०	७	२५	५७	९	२८	१०
१५	३	२९	२३	५	३१	३७	७	२९	५३	९	३२	७
१६	३	३३	१९	५	३५	३३	७	३३	५०	९	३६	३
१७	३	३७	१६	५	३९	२०	७	३७	२६	९	४०	०
१८	३	४१	१३	५	४३	२६	७	४१	३	९	४३	५.६
१९	३	४५	१०	५	४७	२३	७	४५	४०	९	४७	५.३
२०	३	४९	६	५	५१	१९	७	४९	३६	९	५१	५.३
२१	३	५३	३	५	५५	१६	७	५३	३३	९	५५	२.६
२२	३	५७	१९	५	५९	१३	७	५७	२९	९	५९	४.२
२३	४	०	५.६	६	३	६	८	१	२.६	१०	३	३.९
२४	४	४	३.२	६	७	६	८	५	२.२	१०	७	३.६
२५	४	८	४.९	६	११	२	८	९	१.९	१०	११	३.२
२६	४	१२	४.५	६	१४	१.९	८	१३	१.५	१०	१५	२.९
२७	४	१६	२.२	६	१८	३.५	८	१७	१.२	१०	१९	२.५
२८	४	२०	३.९	६	२२	५.२	८	२१	९	१०	२३	२.२
२९	४	२४	३.५	६	२६	४.८	८	२५	५	१०	२७	२.८
३०	४	२८	३.२	६	३०	२.५	८	२९	२.२	१०	३१	१.५
३१	४	३१	२.८				८	३२	५.८	१०	३५	१

नाक्षत्रकालाचें मध्यममान

ता री	सप्टेंबर	आक्टोबर	नवंबर	डिसेंबर
१	ता. मि. से.	ता. मि. से.	ता. मि. से.	ता. मि. से.
१	१० ३९ ८	१२ ३७ २४	१४ ३९ ३८	१६ ३७ ५४
२	१० ४३ ४	१२ ४१ २१	१४ ४३ ३४	१६ ४१ ५१
३	१० ४७ १	१२ ४५ १८	१४ ४७ ३१	१६ ४५ ४७
४	१० ५० ५८	१२ ४९ १४	१४ ५१ २७	१६ ४९ ४४
५	१० ५४ ५४	१२ ५३ ११	१४ ५५ २४	१६ ५३ ४१
६	१० ५८ ५१	१२ ५७ ७	१४ ५९ २०	१६ ५७ ३७
७	११ २ ४७	१३ १ ४	१५ ३ १७	१७ १ ३४
८	११ ६ ४३	१३ ५ ०	१५ ७ १४	१७ ५ ३०
९	११ १० ४०	१३ ८ ५७	१५ १० ५०	१७ ९ २७
१०	११ १४ ३७	१३ १२ ५३	१५ १५ ७	१७ १२ २३
११	११ १८ ३३	१३ १६ ५०	१५ १९ ३	१७ १७ २०
१२	११ २२ २०	१३ २० २७	१५ २३ ०	१७ २१ १६
१३	११ २६ २७	१३ २४ ४३	१५ २६ २६	१७ २५ १३
१४	११ ३० २३	१३ २८ ३०	१५ ३० ५३	१७ २९ १०
१५	११ ३४ २०	१३ ३२ ३६	१५ ३४ ४९	१७ ३३ ६
१६	११ ३८ १६	१३ ३६ ३३	१५ ३८ ४६	१७ ३७ ३
१७	११ ४२ ४३	१३ ४० २९	१५ ४२ ३३	१७ ४० ५९
१८	११ ४६ ९	१३ ४४ २६	१५ ४६ ३९	१७ ४४ ५६
१९	११ ५० ६	१३ ४८ २२	१५ ५० ३६	१७ ४८ ५२
२०	११ ५४ २	१३ ५३ १९	१५ ५४ ३२	१७ ५२ ४९
२१	११ ५७ ५९	१३ ५६ १६	१५ ५८ २९	१७ ५६ ५५

ता.	सप्टेंबर	ऑक्टोबर	नवंबर	डिसेंबर
	ता. मि. से.	ता. मि. से.	ता मि. से.	ता. मि. से.
२२	१२ १ २६	१४ ० १२	१६ २ २५	१८ ० ४२
२३	१२ ५ ५२	१४ ४ ९	१६ ६ १२	१८ ४ ३९
२४	१२ ९ ४९	१४ ८ २१	१६ १० १८	१८ ८ ३५
२५	१२ १३ ४५	१४ १२ २	१६ १४ १५	१८ १२ ३२
२६	१२ १७ ४२	१४ १५ ५८	१६ १८ १२	१८ १६ २८
२७	१२ २१ ३८	१४ १९ ५५	१६ २२ ८	१८ २० २५
२८	१२ २५ ३५	१४ २३ ५१	१६ २६ ५	१८ २४ २१
२९	१२ २९ ३१	१४ २७ ४८	१६ ३० १	१८ २८ १८
३०	१२ ३३ २८	१४ ३१ ४५	१६ ३३ ५८	१८ ३२ १४
३१		१४ ३६ ४१		१८ ३६ ११

१२ तें १२ अक्षांशीर्षी भावसाधन क्रोष्टकें

• ४४	१०	१२	१४	५०	१५	३८	१६	५१	१७	१७	४०	१८	१	१८	३०	१८	५५	
• ४७	५०	११	१५	४१	१६	२६	१७	४०	१८	५	१८	३०	१८	५५	१९	२०	१९	४५
• ५१	१३	१४	१६	३१	१७	२०	१८	५५	१९	१८	१९	१८	१९	४५	२०	१०	२०	१५
• ५५	१५	१७	१७	१८	१०	१८	५६	२०	१९	४५	२०	२०	२०	३५	२०	५८	२१	२४
• ५८	५८	१६	१८	१३	१९	४७	२०	१०	२०	३५	२१	२०	२१	२४	२१	४८	२२	१२
१	२	४०	१७	११	४	१९	५०	२१	०	२१	२१	४९	२२	१३	२२	३५	२३	०
१	६	२५	१८	१९	५४	२०	४०	२१	५०	२२	१५	३९	२३	०	२३	२५	२३	५०
१	१०	१०	१९	२०	४५	२१	३०	२२	४०	२३	५	२३	२३	५०	२५	२५	२४	४०
१	१३	५०	२०	२१	३५	२२	२०	२३	३०	२३	५५	२५	२५	४०	२५	५	२५	२७
१	१७	३५	२१	२२	२६	२३	११	२४	२०	२४	३५	२५	२५	३०	२५	५२	२६	२०
१	२१	३०	२३	२३	१७	२५	२	२४	४७	२५	१०	२५	२६	१९	२६	४२	२६	२०
१	२५	५	२३	२४	१०	२४	५५	२५	३	२६	२५	५५	२६	१९	२६	४२	२७	५
१	२८	५०	२४	२४	५१	२५	४५	२५	३०	२६	२५	४८	२७	१०	२७	३४	२७	५७
१	३२	४०	२५	२५	५१	२६	४५	२६	२०	२७	१५	३८	२८	०	२८	२४	२८	४७
१	३६	२५	२६	२६	४४	२७	२७	४४	२८	५	२८	२९	२८	५०	२९	१३	२९	३५
१	४०	१०	२७	२७	४४	२८	२०	२८	१२	२८	५५	२९	२९	२०	३०	३०	३०	२४
१	४४	०	२८	२८	२५	२९	१०	२९	२३	२९	४५	३०	३०	२९	३१	३१	३१	२४
१	४७	५०	२९	२९	२९	३०	३०	३०	३०	३०	५८	३१	३१	३१	३१	३१	३१	३१

१२ ते २२ अक्षांशाची भावसाधन कोष्टके

५०

नाक्षत्रकाळ		१४		१६		१७		१८		१९		२०		२१		२२				
का.	मि.	से.	वृषभ	किं.	सिं.	सिं.	सिं.	सिं.	सिं.	सिं.	सिं.	सिं.	सिं.	सिं.	सिं.	सिं.	सिं.			
२	४६	८	१४	१२	४८	१३	२५	१४	१८	१४	३५	१४	५३	१५	१०	१५	३०	१५	४८	
२	५०	७	१५	१३	४४	१४	२०	१५	१५	१२	३५	३०	१५	४७	१६	४	१६	२२	१६	४०
२	५४	५	१६	१४	४०	१५	१५	१६	५०	१६	५०	१६	४२	१७	०	१७	१६	१७	३५	३५
२	५८	५	१७	१५	३८	१६	१२	१६	४७	३	१७	३०	१७	३७	१७	५४	१८	१०	१८	२९
३	२	१०	१८	१६	३५	१७	८	१७	५०	५८	१८	१५	३२	१८	४६	१९	५	१९	२२	२२
३	६	१०	१९	१७	३०	१८	२	१८	३६	१८	५२	१९	८	१९	२५	१९	५७	२०	१५	१५
३	१०	१०	२०	१८	२६	१९	०	१९	३४	१९	५०	२०	५	२०	२२	२०	३८	२०	५४	१०
३	१४	१५	२१	१९	२५	१९	५७	२०	३०	२०	४५	२१	०	२१	१७	२१	३३	२१	४९	२२
३	१८	२०	२२	२०	२५	२०	५५	२१	२५	२३	४०	२१	५६	२२	११	२२	२५	२२	४२	५८
३	२२	२५	२३	२१	२०	२१	५१	२२	२२	२२	३७	२२	५२	२३	७	२३	२२	२३	३७	५३
३	२६	३०	२४	२२	२०	२२	५०	२२	२०	२३	३५	२३	५०	२४	५	२४	२०	२४	३५	५०
३	३०	३५	२५	२३	२०	२३	४८	२४	१७	२४	४५	२५	०	२५	१५	२५	२५	२८	२५	४३
३	३४	४१	२६	२४	२४	२५	४५	२५	१३	२५	४२	२६	५५	२६	१०	२६	२०	२६	५४	४०
३	३८	५०	२७	२५	१६	२५	४५	२६	१०	२६	४०	२६	५५	२७	६	२७	२०	२७	५७	३५

१२ ते २२ अक्षरांची भावसाधन कोष्टके

नाक्षत्रकाल	१२	१४	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
ता. मि. से. वृषभ	सि.	सि.	सि.	सि.	सि.	सि.	सि.	सि.	सि.
३ ४२ ५८	२६ १५	२६ ४२	२७ १०	२७ २५	२७ ३८	२७ ५०	२८ ५	२८ १९	२८ ३३
३ ४७ ५	२७ १७	२७ ४३	२८ १०	२८ २३	२८ ३५	२८ ४९	२९ ०	२९ १५	२९ २७
	सि. कं. कं.	सि. कं. कं.	सि. कं. कं.	सि. कं. कं.	सि. कं. कं.	सि. कं. कं.	सि. कं. कं.	सि. कं. कं.	सि. कं. कं.
३ ५१ १५	० २८	१६ २८	४१ २९	७ २९	२९ ३५	२९ ४५	२९ ५८	० १०	० २३
३ ५५ २५	१ २९	५ २९	४१ कं.	५ कं.	१ कं.	४२ कं.	५५ कं.	५ ०	२०
३ ५९ ३५	२ ३०	६ ४०	५ कं.	१ १५	१ २९	१ ४०	१ ५५	२ ५	२ १५
४ ० ५०	३ ३१	१ ४१	५ कं.	२ १५	२ २८	२ ४०	२ ५९	३ २	३ १५
४ ० ५०	४ ३२	२ ४०	५ कं.	३ १५	३ २७	३ ४०	३ ५०	४ ०	४ १०
४ १२ १३	५ ३३	३ ४२	५ कं.	४ १५	४ २५	४ ३५	४ ४५	५ ०	५ १०
४ १६ २५	६ ३३	४ ४६	५ कं.	५ १५	५ २५	५ ३५	५ ४५	५ ५५	६ ५
४ २० ४०	७ ३४	५ ४५	५ कं.	६ १५	६ २५	६ ३५	६ ४५	७ ५५	७ ५
४ २४ ५५	८ ३५	६ ४५	५ कं.	७ १५	७ २५	७ ३५	७ ४५	७ ५५	८ ५
४ २९ १०	९ ३०	७ ५०	६ कं.	८ १५	८ २५	८ ३५	८ ४५	८ ५५	९ ५
४ ३३ २६	१० ३२	८ ५०	९ कं.	९ १५	९ २५	९ ३५	९ ४५	९ ५०	१० ५

नाक्षत्रकाल	१२	१४	१७	१८	१९	२०	२१	२२
ता. मि. से.	मिपुन	कुम्भ्या	मृग्या	कृत्त्या	कृत्त्या	कृत्त्या	कृत्त्या	कृत्त्या
४ ३७	४२ ११	१ ३५	१ ५२	१ ०	१ ०	१ ०	१ ०	१ ०
४ ४१	५९ १०	३८ १०	५५ १०	११ १०	२७ १०	३५ १०	४२ १०	५० ११
४ ४६	१३ ११	४२ ११	५६ ११	१२ ११	२७ ११	३५ ११	४३ ११	५० १२
४ ५०	३५ १२	४२ १२	५६ १२	१२ १२	२७ १२	३५ १२	४३ १२	५० १२
४ ५४	५० १३	४३ १३	५९ १३	१३ १३	३० १३	३७ १३	४५ १३	५० १३
४ ५९	१३ १४	४३ १४	५९ १४	१४ १४	३० १४	३७ १४	४५ १४	५० १४
५ ३	३० १५	५३ १५	५ १५	१८ १५	२५ १५	३७ १५	४३ १५	५० १५
५ ७	५० १६	५५ १६	९ १६	२० १६	३० १६	३७ १६	४३ १६	५० १६
५ १२	१ १७	० १७	१७ १७	२७ १७	३३ १७	४० १७	४५ १७	५० १७
५ १६	३० १८	५ १८	१५ १८	२५ १८	३५ १८	४० १८	४५ १८	५० १८
५ २०	५० १९	२० १९	२० १९	३० १९	३८ १९	४२ १९	४८ १९	५५ १९
५ २५	१ २०	२० २०	३० २०	४० २०	४५ २०	४७ २०	५० २०	५५ २०
५ २९	३० २१	२० २१	२५ २१	३५ २१	४५ २१	५० २१	५२ २१	५९ २१
५ ३३	५० २२	२५ २२	३० २२	४० २२	४५ २२	५१ २२	५५ २२	६० २२
५ ३७	१ २३	३० २३	४० २३	४५ २३	५० २३	५० २३	५३ २३	६५ २३

१२ ते २२ असांशांची भावसाधन कोष्टके

नाथप्रमाल	दशम	१४	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२						
गा. गि. से.	कर्म	तुला	तुला	तुला	तुला	तुला	तुला	तुला	तुला						
६	२४	५१	८	३५	८	२४	८	१३	८	९	८	६			
६	३९	१०	९	४७	९	३०	९	२२	९	१८	९	१४	९	९	
६	४३	३०	१०	५१	१०	३२	१०	२८	१०	२०	१०	१५	१०	१०	६
६	४७	५०	११	५५	११	३५	११	३०	११	२५	११	१५	११	१०	५
६	५२	३०	१२	६०	१२	४०	१२	३२	१२	२७	१२	१५	१२	१०	५
६	५६	३०	१३	६४	१३	४५	१३	३०	१३	२३	१३	१८	१३	१२	६
७	०	५०	१४	६५	१४	४८	१४	३५	१४	२४	१४	१८	१४	१०	५
७	५	१०	१५	७०	१५	५०	१५	३०	१५	२५	१५	१९	१५	१०	५
७	९	२६	१७	७५	१७	५५	१७	३९	१७	३२	१७	२५	१७	११	३
७	१३	४४	१७	८०	१८	६०	१८	४१	१८	३३	१८	२७	१८	१०	३
७	१८	०	१८	८५	१९	६५	१९	४२	१९	३५	१९	२८	१९	१०	३
७	२२	१८	१९	९०	२०	७०	२०	४५	२०	३५	२०	३०	२०	१०	३
७	२६	३४	२०	९५	२१	७५	२१	४७	२१	३८	२१	३२	२१	१०	०
७	३०	५०	२१	१००	२२	८०	२२	५०	२२	४५	२२	३५	२२	१०	०

१२ ते २२ अक्षांशांची भावमाधन कोष्टके

नाक्षत्रकाल	दशम	१२	१४	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
ता. मि. से.	कं	तुला	तुला	तुला	तुला	तुला	तुला	तुला	तुला	तुला
७	१५	२३	२५	२३	२२	२५	२२	२२	१५	२२
७	१९	२०	२४	२३	२५	२३	२३	२३	१५	२३
७	४३	३४	२५	२७	२४	३५	२४	२४	१४	२४
७	४७	४०	२६	२८	२५	३५	२५	२५	१५	२५
७	५२	०	२६	२७	२६	३४	२६	२६	१०	२६
७	५६	१०	२७	२८	२९	३३	२७	२७	९	२६
८	०	२६	२९	२८	२८	३०	२८	२८	९	२७
८	४	३६	३०	२९	२९	३०	२९	२९	५	२८
		सिंह	तु.	तु.	तु.	तु.	तु.	तु.	तु.	तु.
८	४५	०	३४	०	५५	०	३५	०	२९	५०
८	१२	५५	२	५०	२	२५	१	२३	०	४७
८	१७	३	३५	२	३५	२	२५	२	५७	१
८	२१	१०	३	५०	३	३०	३	७	२	४०
८	२५	२०	४	१६	५	३०	४	३	३	३५

१२ ते २२ अक्षांशांची भावसाधन कोष्टके

नाक्षत्रकाल	दशम	१२	१४	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२									
गा. भि. सं.	सिंह	वृ.	द.	द.	द.	वृ.-	वृ.	वृ.	वृ.	वृ.									
८ २१ २५	५	६	४०	६	१२	५	४५	५	३०	५	१५	५	०	४	४५	५	३२	४	१७
८ ३३ ३०	६	७	४०	७	१०	७	४०	६	२५	६	१२	५	५७	५	४२	५	२७	५	१२
८ ३७ ४०	७	८	४०	८	१०	८	३९	७	२४	७	९	६	५४	६	३८	६	२४	६	७
८ ४१ ४०	८	९	३७	९	७	८	३५	८	२०	८	४	७	५०	७	३४	७	२०	७	२
८ ४५ ४५	९	१०	३५	१०	४	९	३२	९	१६	९	०	८	४५	८	२९	८	१५	८	५८
८ ४९ ५०	१०	११	३३	११	१	१०	२८	१०	१२	९	५५	९	४०	९	२५	९	८	९	५१
८ ५३ ५०	११	१२	३०	११	५	११	२५	११	८	१०	५२	१०	३५	१०	२०	१०	५	९	४५
८ ५७ ५०	१२	१३	२५	१२	५	११	२०	१२	५	११	४७	११	३०	११	१३	१०	५७	१०	४०
९ १ ५०	१३	१४	२४	१३	५	१२	१६	१३	०	१२	४२	१२	२५	१२	९	११	५२	११	३३
९ ५ ५०	१४	१५	२०	१४	४	१३	१४	१३	५	१३	३७	१३	२०	१३	२	१२	४५	१२	२७
९ ९ ५०	१५	१६	१७	१५	४	१४	१५	१४	४	१४	३१	१४	१३	१४	५	१३	३९	१३	२०
९ १३ ५०	१६	१७	१३	१६	३	१४	१३	१६	०	१५	२५	१५	१०	१५	५	१४	३०	१४	१०
९ १७ ५०	१७	१८	८	१७	३	१७	१२	१६	३	१६	१९	१६	५	१६	५	१५	२४	१५	५
९ २१ ४८	१८	१९	५	१८	२	१८	१०	१५	३	१७	१२	१६	५	१६	३	१६	१८	१६	०

१२ ते २२ अक्षांशांची भावसाधन कोष्टके

नाक्षत्रकाल	१२	१४	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२												
वा. मि. से. सिंहा	दृ.	दृ.	दृ.	दृ.	दृ.	दृ.	दृ.	दृ.	दृ.												
१	२५	४५	१९	२०	१९	२२	१८	४५	१८	२७	१८	८	१७	४८	१७	३०	१७	१०	१६	५१	
१	२९	४१	२०	२०	१६	१९	३८	१९	२०	१९	०	१८	४१	१८	२२	१८	१८	१०	२	१७	४८
१	३३	३६	२१	२१	१०	२०	३२	२०	१२	१९	५३	१९	३४	१९	१६	१८	१५	१८	५५	१८	३८
१	३७	३०	२२	२२	३	२१	२५	२१	५	२०	४६	२०	२५	२०	७	१९	४७	१९	२८	२८	
१	४१	२४	२३	२३	३६	२२	५७	२२	१८	२१	४०	२१	२०	२१	०	२०	४०	२०	२०	२०	
१	४५	१७	२४	२४	३०	२३	५०	२३	१०	२२	३०	२२	१०	२२	५०	२१	३०	२१	१०	१०	
१	४९	१०	२५	२५	२४	४५	४५	२४	५	२३	४३	२३	३	२२	४३	२२	२२	२२	२२	२	
१	५३	०	२६	२६	१७	२४	३७	२४	५७	२४	३६	२४	१५	२३	३५	२३	१४	२२	५४	५४	
१	५६	५२	२७	२७	१०	२६	३०	२५	५०	२५	२८	२५	७	२४	४८	२४	२४	५	२३	४५	
१०	०	४३	२८	२८	३	२७	२३	२६	४०	२६	२०	२६	०	२५	४०	२५	१७	२४	५७	३५	
१०	४	३५	२९	२८	५५	२८	१५	२७	३३	२७	१२	२६	५०	२६	३०	२६	१०	२५	४७	२५	
१०	८	२४	३०	२९	४९	२९	७	२८	२०	२८	०	२७	४०	२७	२०	२७	०	२६	३५	२६	
१०	१२	५०	१	४०	४०	०	४०	२९	१७	२८	५५	२८	३३	२८	१२	२७	५०	२७	२८	२७	
१०	१६	०	२	३४	०	५०	४०	८	२९	४५	२९	२४	२९	०	२८	४०	२८	२०	२७	५५	

१२ ते २२ अक्षांशांची भावसाधन कोष्टके

नाक्षत्रकाल	१२	१४	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
ता. मि. से. कन्या घ.	घ.	घ.	घ.	घ.	घ.	घ.	घ.	घ.	घ.
११ १२ १०	१७ १४ २०	१३ ३०	१२ ४५	१२ २०	११ ५५	११ ३०	११ ५	१० ४	१० १६
११ १५ ५०	१८ १५ १०	१४ २२	१३ ३७	१३ १०	१२ ४५	१२ २०	११ ५५	११ ३०	११ १५
११ १९ ५५	१९ १५ ५८	१४ १२	१४ २५	१४ ०	१४ ३५	१३ १०	१२ ४५	१२ २०	११ ५५
११ २३ १५	२० १६ ५०	१६ २	१५ १३	१४ ४८	१४ २४	१४ ०	१३ ३४	१३ ८	१२ ४२
११ २६ ५६	२१ १७ ४०	१६ १०	१६ २६	१५ ३८	१५ १३	१४ ४८	१४ २२	१३ ५८	१३ ३०
११ ३० ३७	२२ १८ ३०	१७ ४०	१६ ५३	१६ २०	१६ ३	१५ ४०	१४ ११	१४ ४५	१४ २५
११ ३४ १८	२३ १९ २०	१७ ३०	१७ ४०	१७ १७	१६ ५२	१६ ३०	१६ १	१५ ३५	१५ २०
११ ३७ ५८	२४ २० १०	१९ २०	१८ ३२	१८ १८	१७ ४०	१७ १५	१६ ५०	१५ ४५	१५ ५८
११ ४१ ४०	२५ २१ ०	१९ ११	१९ २०	१८ ५६	१८ ३०	१८ ५	१७ ४०	१७ २०	१६ ४५
११ ४५ २०	२६ २१ ५०	२० २१	२० २१	१९ ४५	१९ २०	१८ ५८	१८ २८	१८ २०	१७ ४५
११ ४९ ०	२७ २२ ४०	२१ ११	२० ३५	२० २०	१९ ४५	१९ २०	१९ २०	१९ ४०	१८ १५
११ ५२ ४०	२८ २३ ३०	२२ ४०	२१ ५०	२१ १०	२० ३३	२० ५	१८ ४०	१८ १९	१७ १५
११ ५६ २०	२९ २४ २०	२३ ३०	२२ ४०	२२ १५	२१ ४८	२१ २३	२० ५५	२० ३०	१९ ३०
१२ ० ०	३० २५ २०	२४ २०	२३ ३०	२३ ५	२३ ४०	२३ १३	२१ ४६	२१ १३	२० ५२

१२ ते २२ अक्षांशीची भावसाधन कोष्टके

नाक्षत्रकाल	दशम	१२	१४	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
वा. मि. से. तुला	म.	म.	म.	म.	म.	म.	म.	म.	म.	म.
१२	५५ १४ १५	७ ५३	७ २	६ १०	५ ४५	५ १७	४ ५०	४ २२	३ ५५	३ २५
१२	५८ ५७ १६	८ ४५	७ ५५	७ २	६ ३५	६ १०	५ ४२	५ १५	४ २५	४ २०
१३	२ ४० १७	९ ३७	८ ४६	७ ५४	७ २८	७ १	६ ३५	६ ५	५ ४०	५ १०
१३	६ २३ १८	१० ३०	९ ३९	८ ४७	८ २०	७ ५३	७ २६	७ ०	६ ३०	६ १
१३	१० ७ १९	११ २२	१० ३२	९ ४०	९ १५	८ ४५	८ २०	७ ५०	७ २३	६ ५५
१३	१३ ५० २०	१२ २५	११ २५	१० ३२	९ ४०	९ ४०	९ १२	८ ४५	८ १५	७ ४५
१३	१७ ३५ २१	१३ १३	१२ १८	११ १५	१० ११	१० ३६	१० ५	९ ३७	९ २०	८ ४१
१३	२१ २० २२	१४ ०	१३ ११	१२ १९	११ ५२	११ २५	११ ०	१० ३०	१० २	९ ३५
१३	२५ ६ २३	१४ ५५	१४ ५	१३ १५	१२ ४५	१२ २०	११ ५५	११ २५	१० ५६	१० ३०
१३	२८ ५२ २४	१५ ४९	१५ ०	१४ ७	१३ ४१	१३ १४	१२ ३७	१२ १९	११ ५१	११ २२
१३	३२ ३८ २५	१६ ४५	१५ ५५	१५ २०	१४ ३५	१४ ८	१३ ४०	१३ १५	१२ ४५	१२ १६
१३	३६ २५ २६	१७ ३८	१६ ४८	१५ ५६	१५ ३८	१५ ३	१४ ३६	१४ १	१३ ४०	१३ २१
१३	४० ४२ २७	१८ ३२	१७ ४३	१६ ५१	१६ २५	१५ ५८	१५ ३०	१५ ५	१४ ३५	१४ ५
१३	४४ ४८ २८	१९ २८	१८ ३८	१७ ४५	१७ २०	१६ ५३	१६ २५	१५ ५१	१५ ३१	१५ ०

१२ ते २२ अक्षांशांची भावसाधन कोष्टके

नाक्षत्रकाल	१२	१४	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
रा. मि. से. तुला	म.	म.	म.	म.	म.	म.	म.	म.	म.
१३ ४७ ५०	२२ २०	१९ ३३	१८ ४२	१८ १५	१७ ५०	१७ २२	१६ ५५	१६ २६	१५ ५८
१३ ५१ ३७	२१ २०	२० ३०	१९ ३८	१९ १३	१८ ४५	१८ १८	१७ ५०	१७ २२	१६ ५५
१३ ५५ २७	१ २२	२६ २१	२० ३५	१० १०	४२ १५	१९ १८	४८ २०	१८ २०	१७ ५०
१३ ५९ १७	२ २३	२१ २३	२१ ३१	११ २०	३९ २०	१२ १९	४५ १९	१७ १८	४८
१४ ३ ८	३ २४	२० २३	२२ २८	२२ ३	३६ २१	९ २०	४२ २०	१४ १९	२६
१४ ६ ५८	४ २५	१७ २३	२३ २६	२३ १	३४ २२	७ २१	४० २१	२४ २०	४
१४ १० ५०	५ २६	१४ २५	२४ २४	२३ ५९	३२ ३२	६ २२	३९ २२	२१ २३	४
१४ १४ ४४	६ २७	१२ २६	२३ २३	२४ ५७	३१ ३१	५ २३	३७ २३	१० २३	४
१४ १८ ३७	७ २७	११ २७	२२ २२	२५ ५७	३० ३०	४ २४	३७ २४	९ २३	४
१४ २२ ३१	८ २८	१० २८	२१ २१	२६ ५६	३० ३०	३ २६	३७ २५	९ २३	४
१४ २६ २५	९ २९	५६ २९	२० २७	२७ ५५	३० ३०	४ २७	३७ २६	९ २४	४
१४ ३० २०	१० ३०	५५ ३०	२० २८	२८ ५५	३० ३०	४ २८	३७ २७	९ २५	४
१४ ३४ १५	११ ३१	१ ३१	२१ २९	२८ ५९	३० ३०	५ २९	३७ २८	९ २६	४
१४ ३८ १२	१२ ३२	१ ३२	२१ ३०	२९ ५७	३० ३०	६ ३०	३७ २९	९ २७	४

१२ ते २२ अक्षांशांची भावसाधन कोष्टके

नाक्षत्रकाल	१२	१४	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
वा. भि. से. घनु	भिनि	भिनि	भिनि	भिनि	भिनि	भिनि	भिनि	भिनि	भिनि
१६ ३७ ४२	११ ५ ३५	५ ११	४ १५	४ ३०	४ १६	४ २	३ ४८	३ ३२	३ १६
१६ ४१ ५९	१२ ६ ५०	६ २५	६ २	५ ४८	५ ३५	५ २०	५ ७	४ ५३	४ ३८
१६ ४६ १६	१३ ८ ५	७ ४२	७ २०	७ ६	६ ५४	६ ४१	६ २६	६ १३	६ ०
१६ ५० १४	१४ ९ २१	८ ५९	८ ३६	८ २४	८ १३	८ १	७ ४६	७ ३४	७ २१
१६ ५४ ५२	१५ १० ३६	१० १६	९ ५४	९ ४३	९ ३२	९ २०	९ १८	८ ५५	८ ४३
१६ ५९ १०	१६ ११ ५२	११ ३३	११ १३	११ ०	१० ५२	१० ४०	१० ३०	१० १८	१० ५
१७ ३ २९	१७ १३ ७	१२ ५०	१२ ३२	१२ २२	१२ १२	१२ १	११ ५१	११ ४१	११ २९
१७ ७ ४९	१८ १४ २५	१४ ८	१३ ५१	१३ ४०	१३ ३०	१३ २३	१३ १३	१३ ३	१२ ५३
१७ १२ ९	१९ १५ ४२	१५ २६	१५ १५	१५ २	१४ ५३	१४ ४५	१४ ३६	१४ २६	१४ १७
१७ १६ २९	२० १६ ५९	१६ ४५	१६ ३०	१६ २३	१६ २५	१६ १६	१५ ५९	१५ ५०	१५ ४२
१७ २० ४९	२१ १८ १६	१८ १८	१७ ५०	१७ ४४	१७ ३७	१७ २९	१७ २२	१७ १४	१७ ६
१७ २५ ९	२२ १९ ३४	१९ २३	१९ २१	१९ १९	१८ ५८	१८ ५०	१८ ४६	१८ ३९	१८ ३२
१७ २९ ३०	२३ २० ५२	२० ४२	२० ३२	२० ३०	२० २१	२० १६	२० १०	१९ २०	१९ ५७
१७ ३३ ५१	२४ २२ २०	२२ २	२१ ५२	२१ ४८	२१ ४३	२१ ३८	२१ ३३	२१ २८	२१ २३

१२ वे २२ अक्षांशोंची भावसाधन कोष्टके

१२ २२ १३ १४ १५

नाक्षत्रकाळ	दशम	११	१४	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
वा. मि. से.	मंडर	मेष	मेष	मेष	मेष	मेष	मेष	मेष	मेष	मेष
१८ ३४ ५१	८ १०	२५ १०	३८ १०	५० १०	५५ ११	० ११	८ ११	१५ १०	२५ ११	३० ११
१८ ३१ ११	९ ११	४४ ११	५७ १२	१२ १२	१५ १२	२३ १२	३१ १२	३८ १२	४६ १२	५४ १२
१८ ४३ ३१	१० १३	१३ १३	१५ १३	२७ १३	३७ १३	४५ १३	५३ १३	५९ १३	६७ १३	७४ १३
१८ ४७ ५१	११ १४	१८ १४	२४ १४	५० १४	५८ १५	७ १५	१५ १५	२५ १५	३४ १५	४५ १५
१८ ५२ ११	१२ १५	२५ १५	५२ १५	९ १६	१८ १६	२८ १६	३७ १६	४७ १६	५७ १६	७ १७
१८ ५६ ३१	१३ १६	५२ १६	१७ १७	२८ १७	३८ १७	४८ १७	५८ १७	६ १८	१६ १८	२६ १८
१९ ० ५०	१४ १८	८ १८	२७ १८	४७ १८	५८ १९	८ १९	२१ १९	३१ १९	४१ १९	५४ १९
१९ ५ ८	१५ १९	२४ १९	४४ २०	६ २०	१७ २०	२० २०	४० २०	५२ २०	६ २१	१७ २१
१९ १ २६	१६ २०	३९ २१	१ २१	२४ २१	३६ २१	४७ २१	० २२	१४ २२	२४ २२	३६ २२
१९ १३ ४४	१७ २१	५५ २१	१८ २२	४१ २२	५४ २३	६ २३	१९ २३	३४ २३	४७ २३	५४ २३
१९ १८ १	१८ २३	२० २३	३४ २३	५८ २३	१२ २४	२५ २४	३८ २४	५३ २५	७ २५	१७ २५
१९ २२ १८	१९ २४	२४ २४	४९ २५	१५ २५	२५ २५	४३ २५	५७ २५	१२ २६	२७ २६	४२ २६
१९ २५ ३०	२० २५	३८ २६	४ २६	२६ २६	३७ २७	० २७	१५ २७	३०-२७	४५-२८	५० २७
१९ ३० ५०	२१ २६	५० २७	१९ २७	४७ २८	० २८	१७ २८	३३ २८	४५ २८	५ २९	१६ २९

१२ ते २२ अक्षांशांची भावसाधन कोष्टके

नाक्षत्रकाल	१२	१४	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
रा. मि. से.	मकर	मृ.	मे.	मे.	मे.	मे.	मृ.	मृ.	मृ.
१९ ३५	५ २२ २८	५ २८ ३४	३ २९ १८	२९ ३४	२९ ५०	७ ४०	२४ ४०	४ ४०	४ २२
१९ ३९	२० २३ १९	२९ ४८	१८ ४०	३४ ४०	५१ ४०	८ २५	१ ४३	२ ४३	२ १८
१९ ४३	३४ २४ ४०	१ १ ३२	१ ५०	२ ५	२ २४	३ ०	३ १८	३ १८	३ १८
१९ ४७	४७ २५	१ ४३	२ ४७	३ ४	३ ३९	४ ५४	५ ३७	५ ३७	५ ३७
१९ ५२	० २६	२ ५५	३ २७	४ ०	४ ३५	५ ५४	६ ३२	६ ३२	६ ३२
१९ ५६	१२ २७	४ ३	५ ३८	६ ३३	६ २९	७ ४७	८ २८	८ २८	८ २८
२० ०	२४ २८	५ १५	६ ५०	७ ४४	७ २	७ ४२	८ ५५	९ १७	९ २४
२० ४	३५ २९	७ २७	७ ०	७ ३६	८ २५	८ ३५	९ ५५	१० १७	१० २८
२० ८	४५ ३०	७ ३६	८ १०	८ ४८	९ २७	९ ४८	१० ५५	११ १७	११ २८
२० १२	५४ १	९ २२	९ ०	९ २०	१० ४०	११ १	१२ २०	१२ ४२	१२ ५३
२० १७	३ १	९ ५३	१० ३०	११ ३०	११ ५०	१२ १०	१३ ३३	१४ ५५	१५ १८
२० २१	११ १	११ ३९	१२ २०	१२ ४०	१३ ०	१३ २२	१४ ४४	१५ ७	१५ ३०
२० २५	१५ १	१२ ४८	१३ २८	१३ ४९	१४ ११	१४ ३३	१५ ५५	१६ २८	१६ ५२
२० २९	२६ १	१३ ५५	१४ ३६	१४ ५७	१५ १९	१५ ४१	१६ ६३	१७ २८	१७ ५०

१२ तै २२ असांसांची भावसाधन कोष्टके

नाक्षत्रकाल		१२	१४	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
मि.	से.	मि.	मि.	मि.	मि.	मि.	मि.	मि.	मि.	मि.
२१	२१	४०	२०	२९	४	१	२०	२	५०	२
२१	२३	३५	२३	५१	५	२	२०	३	५०	४
२१	२७	२९	२२	५०	४	३	२०	४	५१	५
२१	४१	२३	२३	४९	४	३	२०	५	५१	६
२१	४५	१६	२४	४८	५	२	२९	६	५१	७
२१	४९	९	२५	४६	५	१	२८	७	५८	८
२१	५३	१	२६	४५	६	१	२८	७	५८	९
२१	५६	५२	२७	४४	६	१	२८	८	५८	१०
२२	०	४६	२८	४३	७	१	२८	९	५६	१०
२२	४	५४	२९	४२	८	१	२९	१०	५३	११
२२	८	२३	३०	४१	९	१	२८	११	५०	१२
२२	१२	१२	३१	४०	१०	१	२८	१२	४८	१३
२२	१६	०	३२	३९	११	१	२८	१३	४३	१४
२२	१९	४८	३३	३८	१२	१	२८	१४	४५	१५

१२ ते २२ असांशांची भावसाधन कोष्टके

नाक्षत्रकाल	दशम	१२	१४	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
वा. मि.	वे. मीन	मि.	मि.	मि.	मि.	मि.	मि.	मि.	मि.	मि.
२३ १६ ३४	१८ २४ ४२	२५ २३ २६	२६ २५ २६	२७ ५१ २७	१८ २७ १८	२७ ४५ २८	१३ २८ १३	२८ ४० २८	२९ ४० २९	२९ ४० २९
२३ २३ १५	१९ २६ ३३	२६ २६ २५	२७ १७ २७	२७ ४२ २८	१० २८ १०	२८ ३६ २९	४ २९ ४	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९
२३ २९ ५९	२० २९ २५	२७ १५ २८	८ २८ ३४	२९ २९ २९	२ २९ २	२७ २७ २९	५४ २९ ५४	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९
२३ ३० ३७	२१ २७ २८	७ २८ ५९	७ २९ ५०	२९ २४ २९	५२ ५२ ५२	१८ ४० १८	४५ २९ ४५	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९
२३ ३४ ५८	२३ २८ ५८	९ २९ ४८	५० ४० ५०	३० १५ ३०	४२ ४२ ४२	१ ८ १	३५ २९ ३५	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९
२३ ४१ १९	२४ २९ ४९	१० २९ ४०	४० ४० ४०	३१ ५ ३१	३३ ३३ ३३	१ ५९ १	३५ २९ ३५	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९
२३ ४५ १९	२५ ३० ३९	११ २९ ३९	३९ ३९ ३९	३२ ४७ ३२	२३ २३ २३	२ ४९ २	३५ २९ ३५	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९
२३ ४९ ०	२६ ३१ ३९	१२ २९ ३०	३९ ३९ ३९	३३ ४७ ३३	३३ ३३ ३३	३ ३९ ३	३५ २९ ३५	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९
२३ ४२ ४०	२७ ३२ ३०	१३ २९ ३०	४० ३९ ४०	३४ ३७ ३४	४ २२ ४	४ ३० ४	३५ २९ ३५	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९
२३ ५३ २०	२८ ३३ ३०	१४ ३० ४०	४० ४० ४०	३५ २७ ३५	४ ५३ ४	५ २० ५	३५ २९ ३५	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९
२३ ५६ २०	२९ ३४ ४०	१५ ३० ४०	४० ४० ४०	३६ ५७ ३६	५ २० ५	५ ४५ ५	३५ २९ ३५	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९
२४ ० ०	३० ३५ ४०	१६ ३० ४०	४० ४० ४०	३७ ५७ ३७	६ ३३ ६	६ ४५ ६	३५ २९ ३५	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९
२४ ० ०	३० ३५ ४०	१६ ३० ४०	४० ४० ४०	३७ ५७ ३७	६ ३३ ६	६ ४५ ६	३५ २९ ३५	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९	२९ ४५ २९

मागील पुढावर १२ ते २२ अक्षांशांची भावसाधन कोष्टके दिली आहेत. ती दक्षिण हिंदुस्तानातील कोणत्याही अक्षांशाची भावचलीत कुंडली करण्यास उपयोगी पडतील, जन्म ठिकाण कोणत्या अक्षांशावर आहे ती मागे दिलेल्या अक्षांश कोष्टकांत पहावे. ते स्थळ लहान असल्याने मिळत नसेल तर त्याचे जवळील शहराचा अक्षांश घेऊन कुंडली मांडली तरी चालेल. १०।२० कोसांचे अंतराने भावचलीत कुंडलीमध्ये फार फरक येत नाही, वेळोवेळी कोष्टक पाहून जन्मवेळ दुरुस्त करून घ्यावी, आपलेकडे सर्वां सर्व घड्याळें—पोष्ट व रेल्वेसुद्धा—स्टॅंडर्ड टाइमची असतात, स्टॅंडर्ड टाइम व मुंबई स्थानिक टाइम यामध्ये ३९ मिनिटांचा फरक आहे, ग्रीनवीच टाइम व स्टॅंडर्ड टाइम यामध्ये ५।। तासांचा फरक आहे, म्हणजे ग्रीनवीच येथे दोन प्रहरी वारा वाजले तर त्यावेळी मुंबईस स्टॅंडर्ड टाइम तिसरे प्रहरेचे ५।। वाजतील. आता आपण भावसाधन कोष्टकाचे साहाय्याने भावचलीत सायन कुंडली कशी तयार करानी याचा विचार करू, आपण उदाहरणार्थ घेतलेल्या मुलाचा जन्म ९ ऑगस्ट सन १९१२ रोजी आहे. (तारीख रात्री वारा नंतर बदलते व वार व तिथि सुयोग्या-येरीज बदलत नाहीत हे नेहमी लक्षात ठेवावे. रात्री १२ नंतर जन्म घालल्या मुलाची जन्म वेळ देताना नेहमी चूक केली जाते.) मुलाची जन्म वेळ स्टॅंडर्ड टाइम पहाटे ४ वाजून १५ मिनिटांची आहे, त्याची स्थानिक वेळ केली तर त्यात ३१ मिनिटे वजा करावी लागतील म्हणजे ४-१५-०-३१ = ३-४४ ही स्थानिक वेळ आली. तारीख ९ ऑगस्टचा नाक्षत्रकाल नाक्षत्रकालाचे मध्यममान या कोष्टकांत पहावा. तो ९ ता, ८ मि, २७ से. असा आहे. हा नाक्षत्रकाल त्या तारखेचा मध्याग्रीना, दणधे धुळे स्थानिक वेळ दोन प्रहरी १२ वाजताचा आहे, आपली जन्मवेळ माध्याग्रीनापूर्वीची (१२-०-३-४४=८ ता, १६ मि.) आहे.

माध्याह्नापूर्वी जन्म ८ तास १६ मिनिट आहे. ते तास व प्रत्येक तासास १० सेकंद अधिक दुसरी म्हणजे ८२ सेकंद वजा करावी.

$$\begin{array}{r} ९ - ८-२७ \\ - ८ - १७-२२ \\ \hline ० - ५१ - ५ \end{array}$$

इष्ट वेळेचा हा नाक्षत्रकाल आला. जन्मवेळ माध्याह्नानंतर असेल तर जितके तास माध्याह्नानंतर झाले असतील तितके व प्रत्येक तासास १० सेकंद याप्रमाणे त्या दिवशीचे नाक्षत्रकालांत मिळवावे. आतां वर आलेल्या नाक्षत्रकालास दशम विंदु व लग्न कोणते येते हे पाहावे. भावसाधन कोष्टकांत ०-४७-५० नंतर आंकडा ०-५१-३३. आपला नाक्षत्रकाल ०-५१-५ आहे म्हणून आपण त्या आंकड्यापुढील दशम व लग्न घ्यावे. दशम विंदू मेघ १४° अंशांत आहे. लग्न कर्क १९°१८ कला मध्ये आहे. दशम विंदूमध्ये ६ राशी मिळविल्याने चतुर्थ भाव होईल. चतुर्थ भाव तुल १४° व लग्नमध्ये ६ राशी मिळविल्याने सप्तम भाव तयार होईल. सप्तमभाव मकर १९° असा येईल.

लग्नातून दशम उणे करावे.

$$\begin{array}{r} ३-१९-१८ लग्न \\ - ०-१४-० \\ \hline ३-५-१८ \end{array}$$

हा दोन भावामध्ये अंतर ३ राशी ५ अंश व १८ कला येईल. याला तिहींनीं मागावे. मागाकार १ राशी १ अंश ४९ कला असा येईल. दशमामध्ये १ राशी १ अंश ४९ कला मिळविल्याने एकादश भाव तयार होईल. एकादश भावामध्ये पुन्हा १ राशी १ अंश ४९ कला मिळविल्याने द्वादश भाव येईल.

चतुर्थ भावामधून लंघ उणे करावें व त्याचे तीन भाग करावेत व तो भाग लग्नांत मिळविल्यानें द्वितीय भाव तयार होईल. द्वितीय भावामध्ये तो मिळविल्यानें तृतीय भाव तयार होईल. तृतीयामध्ये तोच भाव मिळविला म्हणजे चतुर्थ भाव तयार होईल.

चतुर्थ भाव

६-१४-०

लग्न ३-१९-१८

२-२४-४२

याचे तीन भाग करावे. म्हणजे ० राशी २८ अंश १४ कला येतील.

३-१९-१८ लग्न,

+ ०-२८-१४

४-१७-३२ द्वितीय भाव.

+ ०-२८-१४

५-१५-४६ तृतीय भाव.

+ ०-२८-१४

६-१४-० चतुर्थ भाव

०-१४-० दशम.

+ १-१-४९

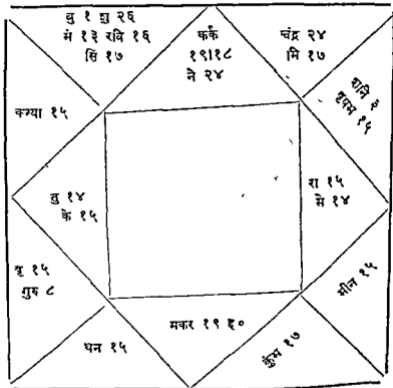
१-१५-४९ एकादश.

+ १-१-४९

२-१७-३८ द्वादश.

असे सहा भाव तयार झाल्यावर त्यांत सहा राशी मिळविल्यानें त्या समोरील भाव सिद्ध होतील. लग्नांत सहा राशी मिळविल्यानें सप्तम, द्वितीया मध्ये सहा राशी मिळविल्यानें अष्टमस्थान, तृतीय स्थानामध्ये ६ राशी मिळविल्यानें नवमस्थान असे भाव तयार होतील. एकादशामध्ये ६ राशी मिळविल्यानें पंचम भाव, द्वादश स्थानांत सहा राशी मिळविल्यानें षष्ठ भाव तयार होईल. अशा रीतीनें सर्व स्थानांचे भाव तयार झाले. आतां सायन भाव-चिह्नित कुंडली मांडावी.

सायन भावचलीत कुंडली.

सायन भावचलीत कुंडली मांडल्यावर मद् आपण राफेलच्या स्पष्ट पंचांगावरूनच मांडावे किंवा उज्जैनचे सायन पंचांगावरून स्पष्टमद् मांडावे.

वर दिलेल्या कुंडलीमध्ये झालेले दृष्टीयोग कोणते ते पाहू.

दधीयोग.

हरील Δ शनी
 शनी \circ° गुरु
 मंगल \square गुरु
 गुरु \otimes हरील
 बुध \square हरील.
 \wedge
 शुक \circ° बुध.
 बुध \square गुरु.
 हरील \circ° नेपच्युन.
 शनि \square बुध.
 राहु Δ रवि.
 चंद्र \otimes शुक.

टीपः—इष्ट वेळेचा नाक्षत्रकाल त्या तारखेचे नाक्षत्रकालातून उणा जात नसेल तर २४ तास हातचे घेऊन त्यातून वजा करावा. कल्पना करा की इष्ट कालचा नाक्षत्रकाल १०-४०-५० असा आहे त्या तारखेचा नाक्षत्रकाल ०-३-४२ असा आहे तर

$$\begin{array}{r}
 ०-३-४२ \\
 -१०-४०-५० \\
 \hline
 १३-२२-५२
 \end{array}$$

इष्ट कालचा नाक्षत्रकाल य त्या तारखेचा नाक्षत्रकाल यांची बेरीज २४ तासांपेक्षा जास्त झाली तर २४ उणे करून नाक्षत्रकाल मांडावा.

तारखेचा नाक्षत्रकाल.

$$\begin{array}{r}
 २३-३४-१८ \\
 \text{इष्ट कालचा} + १०-४०-५० \\
 \hline
 \text{नाक्षत्र काल} \quad १०-१५-८
 \end{array}$$

एकाद्या भावाचे शेवटचे पांच अंशांत एकादा ग्रह असल्यास तो ग्रह पुढील भावांत असल्याप्रमाणे समजावा. तृतीय भावाचा आरंभ कन्या १५° अंशांत आहे. भगल कन्या १३° अंशातआहे म्हणून तो तृतीय स्थानी असल्याप्रमाणे फल देईल.

एकूण राशि १२ आहेत. त्यापैकी, मेषपासून कन्यापर्यंत राशी उत्तर दिशेच्या आहेत व तुलेपासून मीनेपर्यंत राशीस दक्षिण षष्वाकडील राशी म्हणतात. प्रत्येक राशी ३० अंशाची होते. चार राशींचे एकंदर ३६० अंश होतात व ३६० अंश मिळून राशीचक्र पूर्ण होते. त्यापैकी १८० अंश हे आपणास नेहमी आकाशात उदित दिसतात. म्हणजे आकाशाच्या एका क्षितिज बिंदूपासून त्याचे समोरील दुसऱ्या क्षितिज बिंदूपर्यंत १८० अंश होतात. आपल्या पूर्वजानीं एकंदर राशीचक्राचे ३६० अंशच फां केले असावे ? कदाचित् खाली दिलेलें कारण असेल. सौर वर्षाचे ३६५ व चांद्र वर्षाचे दिवस ३५५ या दोहोंचे मध्यममान म्हणून ३६० अंश घरेले असावेत.

ग्रहांच्या दृष्टी

पाश्चिमात्य पद्धतीप्रमाणें महाच्या एकंदर ११ प्रकारच्या दृष्टी आहेत. त्या खाली दिल्या आहेत.

ॐ सेक्सटाईल (Sextile) त्रिराशयंतर किंवा ६० अंशाची दृष्टीयोग
 V सेमी सेक्सटाईल (Semi-sextile) अथवा एकराशयंतर दृष्टीयोग [३० अंशाची].

∟ सेमीस्केअर (Semisquare) ४५ अंशाची अर्ध काटकोन दृष्टी.

Q क्विंटाईल (Quintile) अथवा ७२ अंशाची दृष्टी.

□ स्केअर (Square) काटकोन ९० अंशाची दृष्टी.

△ ट्राईन (Trine) १२० अंशाची दृष्टी. त्रिकोण योग.

□ मेस्कीक्रेट (Sesquiquadrato) १३५ अंशांची दृष्टी.

^ सार्ध केंद्र योग

≠ बिक्विंटाईल (Biquintile) १४४ अंशांची दृष्टी.

▽ क्वीनकॅन्स (Quinennx) १५० अंशांची दृष्टी, पडाटक.

♋° अपोझीशन (Opposition) प्रतियोग म्हणजे १८० अंशांची त्यानंतर पॅरलल डीक्लिनेशन हा सुद्धा दृष्टीयोगच मानतात, क्रातियोग.

♋ युति, समक्रांति P

म्हणजे दोन ग्रहांचे अंतर दक्षिण उत्तर हे विपुलवृत्ताभासून समान असेल तर त्यास समक्रांति म्हणतात. दोन ग्रह एके त्रिकोणास असल्यास त्यास युति किंवा योग असे म्हणतात. पाश्चिमात्य पद्धतीप्रमाणे ही युति सुद्धा दृष्टीयोगांपैकीच समजली जाते.

दृष्टींची फळे

ग्राही दिलेले ग्रहाचे योग अथवा युति शुभ फल देणाऱ्या असतात. 'गुरु-नेपच्युन' 'गुरु-हर्ष' 'गुरु-शनि' 'गुरु रवि' 'गुरु शुक्र' 'गुरु-बुध' 'गुरु-चंद्र' व 'बुध-चंद्र'. बाकी राहिलेल्या ग्रहांच्या युति अशुभ फलदायक (कमी अधिक प्रमाणाने) समजाव्या.

एक राक्षतर दृष्टी नेहमी शुभ (३०°)

द्विराक्षतर दृष्टी नेहमी शुभ. (६०°)

अर्ध काटकोन दृष्टी नेहमी अशुभ. (४५°)

७२ अंश दृष्टी थोडी शुभ.

काटकोन दृष्टी नेहमी अशुभ.

१२० अंश दृष्टी (नव पंचम योग) नेहमी शुभ

१३५ अंश दृष्टी नेहमी अशुभ.

१४४ अंश दृष्टी थोडी शुभ

१५० अंश दृष्टी नेहमी अशुभ.

अशुभ ग्रहांचा प्रतियोग नेहमी अशुभ फलदायक समजावा. पॅरलल् अथवा समक्रांति ही ग्रहांच्या युतिप्रमाणें समजावी. सर्वांत प्रति-योगाचें दृष्टीफल वलियु आहे. त्यानंतर खाली दिलेले दृष्टीयोग एकमेकापेक्षा उत्तरोत्तर वलहीन असतात.

१२० अंश (त्रिकोण योग) काटकोन, -द्विराश्रयंतर १३५ अंश, समक्रांति, अर्धकाटकोन, एकराश्रयंतर, ७२ अंश दृष्टी, १४४ अंश दृष्टी व १५० अंश दृष्टी.

पौर्वात्य पद्धतीप्रमाणें ग्रहांच्या दृष्टी

सर्व ग्रह यत्न रम्यानी पूर्ण दृष्टीने पाहतात. सर्व ग्रह ३।१० ठिकाणी ३ दृष्टीने (एकपाद) पाहतात परंतु शनि त्या ठिकाणी पूर्ण दृष्टीने पाहतो.

सर्व ग्रह ५।९ ठिकाणी ३ द्विपाद दृष्टीने पाहतात. परंतु गुरु पूर्ण दृष्टीने पाहतो. राहू केतू ३।५।७।९।१२ ठिकाणी पूर्ण दृष्टीने पाहतात.

सर्व ग्रह ४।८ ठिकाणी त्रिपाद दृष्टीने पाहतात. परंतु मंगळ पूर्ण दृष्टीने पाहतो.

पौर्वात्य पद्धतीप्रमाणें शुभ ग्रहांच्या दृष्टीचा परिणाम शुभ; व अशुभ ग्रहांचा परिणाम अशुभ.

राशींचे गुणधर्मानुरूप भागः—

- स्त्रीराशि :—वृषभ, कर्क, कन्या, वृश्चिक, मकर व मीन.
- पुरुषराशि :—मेष, मिथुन, सिंह, तुल, घन आणि कुंभ.
- आभिराशि —मेष, सिंह, घनु.
- * पृथ्वीराशि :—वृषभ, कन्या, मकर.
- वायुराशिः—मिथुन, तुल, कुंभ.

जलराशिः—कर्क, वृश्चिक, मीन.

घरराशिः—मेघ, कर्क, तुल व मकर.

स्थिरराशिः—वृषभ; सिंह, वृश्चिक, कुम.

द्विस्वभावराशिः—मीन, घनु, कर्मा, मिथुन.

वध्या राशिः—मेघ, सिंह, घनु.

जुळ्या राशिः—मिथुन, मीन व घनु या राशीचे पाहिले १५ अश.

विपुव दीन राशिः—मेघ, तुल.

द्रॉपिकल राशिः—कर्क, मकर.

चरराशीमध्यें होणारे दृष्टीयोग फार बलवत्तर असतात. त्यानंतर स्थिर राशीमध्यें झालेले.

द्विस्वभावराशीत होणारे दृष्टीयोग निर्बल व कमी महत्वाचे असतात.

दृष्टीयोग कसे पहावे

राशीचक्राचे एकदर ३६० अश आहेत म्हणून प्रत्येक राशीत ३० येतात. मेघ शुभ्य अशापासून वृषभ राशीचे आरमापर्यंत ३० अश, मेघ शुभ्य अशापासून मिथुन राशीचे आरमापर्यंत ६० अश होतील अथवा मेघ १५ अशापासून मिथुन १५ अशापर्यंत ६० अश होतील. वृषभ शुभ्य अशापासून कर्मा शुभ्य अशापर्यंत १२० अश अथवा मकर शुभ्य अशापासून वृषभराशीचे शुभ्य अशापर्यंत १२० अश म्हणजे ४ राशींचे अंतर होईल. याप्रमाणे एका ग्रहापासून दुसऱ्या ग्रहाचे अंतर मोजावे व त्या दोन ग्रहांमध्ये वर सांगितलेल्या दृष्टीयोगांपैकी एखादा दृष्टीयोग होत आहे किंवा काय ते पहावे. दोन अथवा अधिक ग्रह जेही एका राशीत जवळ जवळ असतात तेव्हा ते एकमेकाशी योग करित आहेत असे समजावे. ग्रह त्रितके एकमेकांचे जवळ असतील त्या मानाने युतीचे कमी अधिक पळ मिळेल.

उदाहरणार्थः—गुरु वृषभ राशीस ६ अंशावर आणि रवि मेषराशीत २८ अंशात आहे. रविपासून मोजल्यास गुरु आठ अंशाचे अंतरावर येईल म्हणजे थोड्या दिवसांनी रवि गुरुशी युति करील.

युतीचा परिणाम युति होऊन गेली असेल तर जास्त होतो. कल्पना करा की, गुरु वृषभ राशीत ६ अंशात आहे आणि रवि त्याच राशीत १४ अंशात आहे. रवि गुरुच्या मार्गे असण्यापेक्षा ह्या युतीचा परिणाम जन्मणारावर अधिक होईल.

चेद्र सर्व ग्रहांत अति शीघ्र गति असल्याने सर्व ग्रहांशी तो युति एका महिन्याचे आत करू शकतो. त्यानंतर 'बुध' हा शुक्र, रवि, मंगळ, गुरु शनि व हर्षल यांचे बरोबर युति करण्यास जाऊ शकतो.

'शुक्र' हा रवि, मंगळ, गुरु, शनि आणि हर्षल व नेपच्यून ह्या 'ग्रहांशी', 'गुरु,' शनि, हर्षल व नेपच्यून यांच्याशी, 'शनि,' हर्षल व नेपच्यूनशी व 'हर्षल' फक्त नेपच्यूनशी युति करण्यास जाऊ शकतो. नेपच्यून हा सर्व ग्रहमालेत अति मंद ग्रह असल्याने तो कोणत्याही ग्रहाशी युति करण्यास समर्थ होत नाही. सर्व ग्रह त्याच्याशी युति करून पुढे जातात. जेव्हा नेपच्यून वक्री असतो तेव्हा तो कोणत्याही ग्रहाशी युति करण्यास समर्थ असतो.

ग्रह परस्परांपासून १८० अंशापेक्षा जास्त असू शकत नाहीत. कारण जास्त झाल्यास त्यांचे अंतर उलट दिशेने कमी होत जाते.

अग्निराशी ह्या परस्परांपासून त्रिकोण दृष्टीत येतात. कारण मेषापासून सिंह राशीचे अंतर १८० अंश आणि सिंहपासून धनु १२० अंश व धनुपासून मेष १२० अंश येते. त्याप्रमाणे पृथ्वी, वायु आणि जलराशी त्याच धर्माच्या दुसऱ्या राशीपासून त्रिकोणांतच येतात. चंद्र, शिवर व द्वि-स्वभाव राशीपैकी प्रत्येक राशी आपआपल्या धर्माच्या प्रत्येक राशीपासून काटकोनात अथवा प्रतियोगात असते.

मुत्स्थान अथवा पंचमस्थानावरून सतनीचा विचार करितात. शर्पती, सट्टे आणि जुगार यामध्ये फायदा होईल किंवा नाही याबद्दल विचार करणे असल्यास पंचमस्थान पहावे लागते. एकदरीत कोणत्या तऱ्हेची सुवे मनुष्याला मिळतील हे पंचमस्थानावरून समजते. हृदय व पाठ यांवर ह्या स्थानाची सत्ता आहे.

पट्टस्थान अथवा रिपुस्थान यावरून जन्मणारास कोणते आजार होतील हे समजते. नोकरीचा व आपले हाताखालील लोकांबद्दल पट्टस्थानावरून विचार करितात. मानुलपक्षाचाही विचार होतो. कोठा व आतडी ह्या भागांवर पट्टस्थानाचा अमल आहे.

सप्तमस्थान अथवा जाया स्थान यावरून पति अगर पत्नि कोणत्या तऱ्हेची मिळेल हे समजते. तसेच आपले उघड प्रतिस्पर्धी किंवा शत्रु, दिवाणी दावे, पातीचे व्यापार व एकदर आपले नातेवाईकांखेरीज इतर लोकांशी व्यवहाराबद्दल या स्थानावरूनच विचार करावा. या स्थानाचा अमल कमरेवर असतो.

अष्टमस्थान अथवा मृत्युस्थान यावरून कोणत्या प्रकारचा मृत्यू येईल, अकल्पित लाभ अथवा वारसा मिळेल किंवा फस, तसेच छीघन किंवा हुडा किती मिळेल, नोकरीत लांचलुचपतीने फायदा होईल किंवा नाही, हे समजते. अष्टमस्थान हे गुह्यस्थान आहे. गुह्यस्थानाचा अमल गुह्यहृदियांवर चालतो.

नवमस्थान अथवा भाग्यस्थानावरून लांबलांचे प्रवास, जलपर्यटने, धार्मिक निष्ठा, स्वप्ने आणि कल्पना यांचा विचार होतो. या स्थानावरून पतीच्या अगर पत्नीच्या कुटुंबातील मंडळींचा विचार होतो. शरीराचे भागाधिकी, मांड्या व कुळे यांच्यावर नवमस्थानाचा अमल असतो.

दशमस्थान किंवा पितृस्थान यावरून जन्मणाराच्या पितृमुखाचा, मानमाग्यतेचा, नोकरी, धदा व व्यापार यांचा विचार होतो. (पाश्चिमात्य ज्योतिषी दशमस्थान हे मानृस्थान समजतात.) गुढे व मांड्या यांच्यावर ह्या स्थानाचा अमल चालतो.

एकादशस्थान अथवा अयस्थानावरून, मित्र व मनुष्यांच्या इच्छा व हेतु ह्यावरून विचार हेतो. आईकडील संपत्तीचा विचार ह्या स्थानावरून करितात, याचा अंमल घाटे व पाय यांच्यावर होतो.

द्वादशस्थान अथवा व्ययस्थान. यावरून गुप्त शत्रूचा विचार करावा. द्वादशस्थान बंधन, कैद, राजकीय संकट, दरबंदखोर यांच्यापासून होणारे नुकसान दर्शविते. याचा अंमल पायाचीं घाटे, तळवा यांजवर होतो.

कुंडलीतील बारा स्थानांमध्ये लग्न व दशम हीं स्थाने अत्यंत बलिष्ठ आहेत. त्यांचे नंतर उत्तरोत्तर कमी महत्त्वाचीं स्थाने ११।७।४ हीं आहेत. नंतर २।२।९।२ आणि शेवटी ५।६।८. कुंडलीतील १।२।९ ह्या स्थानांस बुद्धिस्थाने म्हणता येतील. कारण ह्या स्थानांत असलेल्या ग्रहांचा मनुष्यांच्या मनावर विशेष परिणाम होत असलेला दिसून येतो. १-४-७-१० ह्या स्थानांस केंद्रस्थाने म्हणतात. हीं स्थाने चार संज्ञक आहेत व ह्या चारी स्थानांवरून कुंडलीतील मुख्य चार दिशांचा बोध होतो; म्हणून त्यांचे महत्त्व फार आहे. लग्न म्हणजे पूर्व केंद्र. चतुर्थे हे उत्तर केंद्र. दशम हे दक्षिण केंद्र. सप्तम हे पश्चिम केंद्र. ह्या स्थानांचे पुढील स्थाने म्हणजे २।५।८।११ यांना पणफर, ३-६-९-१२ ह्यांस आपोह्नीम स्थाने म्हणतात.

जन्म कुंडली

पूर्व केंद्र

जन्मलक्षणाचा शरीरावर परिणाम

. जन्म लग्नी उदित असलेल्या प्रत्येक राशीपक्षे मनुष्याच्या शरीरावर व स्वभावावर होणारा परिणाम.

मेघः— मध्यम बांधा, शरीर थोडे रोडके, चेहरा व मान लांब, अवयव मजबूत, डोळे थोडे निस्तेज, केंस राठ, वर्ण काळसर, मिश्र मोठ्या, नजर चपल, स्वभावः— रागीट, थोडा भांडखोर, उतावळा, महत्वाकांक्षी, निश्चयी व घाडशी असतो.

वृषभः—ठेंगू, शरीर लठ्ठ व बोजड, चेहरा भव्य, डोळे मोठे, मान आखुड व जाड, नाक व तोंड मोठे, वर्ण साधारण गौर, खांदे मजबूत व रुंद, केंस व डोळे काळेभोर, केंस इतित् कुरले असतात. वृषभ लग्नावर जन्मणाऱ्या बायका सुस्वरूप, लठ्ठ, बांधेभूद होतात. त्यांचे डोळे पाणीदार असतात व केश कलाप पुष्कळ असतो. स्वभावः—अभिमानी, रगेळ, हटवादी, रागीट. स्वभाव बर्हिट व खुनशी, आघाडी व आहार मोठा व स्वतःचे सुखापुरते पाहणारा असतो.

मिथुनः—उच्च हात व बाहू लांब, चेहरा काळा अगर तांबूस, केंस थोडे अथवा विंगट, डोळे ते नखी. नजर, चपल, चेहरा पाणीदार, चाल जल्द. स्वभावः—शास्त्रीय विषयांची आवड असणारा, वाचनाचा शोकी, नाव लौकिकाकरिता झटणारा, न्यायी, समजूतदार, विवेकी, आहारविहाराबद्दल नियमितपणाने वागणारा, सर्व तद्देश्या लोकांना प्रिय, समाजामध्ये मानमान्यता असलेला व आतःश्रींस प्रिय असतो.

कर्कः—बांधा साधारण म्हणजे पार उच्च नाही व पार ठेंगू नाही. वर्ण गौर परंतु निस्तेज, चेहरा मुदर, केंस विंगट, शरीर प्रकृति अशक्त, डोळे धरि, अथवा कल्प्या रंगाचे. स्वभावः— भिन्ना, ऐदी व मुस्त, निष्कालजी परभु निरुपद्रवी असतो.

सिंहः—शरीर उंच व मजबूत. हाडे मोठे व सशक्त, खांदी रुंद व बळकट. शरीर कसलेले, डोळे काळे, नजर चपळ, डोव्याने व भुंज्याने केंस फिकट रंगाचे, डोळे मोठे व वाटोळे, वर्ण तांबुस म्हणजे साधारण काळाच. स्वभाव :- धीट, निश्चयी, उदार, महत्वाकांक्षी, भोक्क्या मनाचा व सम्य. राग लवकर येतो परंतु पुढां लवकर शांत होतो. खेळाची व शारीरिक मेहनतीची आवड असणारा. निश्चया छातीचा व निश्चयी असतो.

कन्या —शरीर वारिक व सडसडीत. मोडा उंच, नेहरा वाटोळा, डोळे काळे, केंस काळे, शरीराची ठेवण चांगली. स्वभाव :- कल्पक व विद्याव्यासंगी, नवीन व चमत्कारिक गूढविद्या शिकविण्याची आवड असणारा, महत्वाकांक्षी, चपळ, अनेक भाषा जाणणारा, उत्तम वक्ता, प्रकंदर व्यवहारांत मायावीषणा विशेष, चाल थोडी वायकाप्रमाणे, आवाज वारिक व मंजुळ. लोभी, स्वार्थी असतो.

तूलः—उंच शरीर, ताठ परंतु सडसडीत, केंस पिंगट, नेहरा लांबट व स्वरूपवान, वर्ण थोटा काळा, मान उंच. ह्या लक्षावर जन्मजात्या स्त्रिया सुस्वरूप असतात. स्वभाव:- महत्वाकांक्षी, बोलका, स्त्रियांचा शोकी, स्वभाव व व्यवहार सरळ असतो.

पृश्निकः—थांघा मध्यम, शरीर लह, व बोजड, हाडेपेरे मजबूत व बळकट, नेहरा मोठा व रुंद, वर्ण साधारण गौर, केंस पुष्कळ, मान आंखूड व लह, पाय थोडे विद्रुप किंवा त्यांत थोडा वाकडेपणा असतो. स्वभाव:- रागीट, आतल्या गाठीचा, कपटी व अधिमात्री, आपल्या संपूर्ण खुनशी व सूड घेणारा, चपळ व शूर, पृश्निक लक्षावर जन्मलेली माणसे निर्दय व विश्वास ठेवण्यास नालायक असतात.

घनुः- शरीराची ठेवण उत्तम, शरीर पिळदार व उंच, कपाळ भव्य, नाक लांब, डोळे तेजस्वी, चेहरा सुंदर, वर्ण गौर, कॅस काळेमोर, चेहरा थोडा लांबट. स्वभावः- घाट, चपळ व उदार, दयाळू व मोकळ्या दिलाचा, मनमोकळा व दिलदार. खेळाचा व तालमीचा शौकी. सत्कृत्ये करून त्यापासून मान मिळण्याची लालसा. विश्वासास पात्र असतो.

मकरः- बुटका सडसडीत, शरीर रोड किंवा अतिशय लड्ड व बोजड, दाढीला कॅस थोडे, हनुवटी लांब, छाती अरुंद, मान बारीक व लांब, गुढ्यामध्ये अशक्त. एकंदरीत शरीर प्रकृती रोगी. स्वभावः- लहरी, लोमी, मत्सरी, दांगी, आपमतलबी असतो.

कुंभः-शरीरखांधा फार उंच नाही व फार ठेंगणा नाही. शरीर बळकट व पीळदार, चेहरा लांब, वर्ण गौर, डोळे काळेमोर. कुंभ लग्नावर जन्मणारी माणसे विशेषतः स्वरूपाने चांगली असतात. ह्या लग्नावर जन्मणाऱ्या स्त्रिया फार सुंदर असतात. स्वभावः-रियर, निश्चयी व दयाळू, शास्त्रीय विषयांचा व्यासंगी, विद्येची व अनेक प्रकारच्या लेखांची आवड असणारा, सभ्य व सुस्वभावी, विद्याव्यासंगी असतो.

मीनः-बुटका परंतु लड्ड, चेहरा फिकट, डोळे निस्तेज, हात व पाय आंबुड, पांयाचे तळवे मोठे. एकंदरीत शरीरप्रकृति अशक्त व रोगट. स्वभावः-सुस्त, पेदी, आळशी, कोणत्याही कामाची काळजी न घेणारा व आपल्या सुखापुरते पाहणारा असतो.

सूचनाः-जेव्हा लग्नारंभी अथवा लग्नात कोणताही ग्रह नसेल तेव्हा वर दिलेले वर्णन बरोबर लागू पडेल. परंतु लग्नारंभी अथवा लग्नात एखादा ग्रह असेल तर वर दिलेले वर्णन बरोबर लागू पडणार नाही. कारण लग्नी असणाऱ्या ग्रहांचा शरीरावर परिणाम घडेल.

प्रत्येक राशिपरत्वे ग्रहांचा शरीरावर परिणाम
मेघ

रविः—शरीर मजबूत, डोळे थोडे विंगट, केस विरळ, दात थोडे, कपाळ भव्य व थोडे पुढे आलेले, बांधा मध्यम.

हर्षलः—ह्या राशीत असेल तर जन्मणारा थोडा उंच होतो. शरीर निकोप परंतु रोडकें असते. डोळे मोठे, वर्ण काळा, शरीर सुट्ट, महत्वाकांक्षी, अभिमानी व लवकर रागवणारा.

शनिः—ह्या राशीत असेल तर बांधा मध्यम, वर्ण काळा, केंस काळे डोळे लहान, स्वभावः—भांडाल.

गुरुः—बांधा मध्यम, परंतु सडपातळ, वर्ण गौर, चेहरा वाटोळा, डोळे तेजस्वी, व मोठे. स्वभावः—परोपकारी व सम्य.

मंगळः—बांधा मध्यम, शरीर कसलेले, हाडे मोठी, चेहरा थोडा तांबूस, दृष्टी चंचल, चेहरा भव्य. लग्नी ह्या राशीत मंगळ असणाऱ्या लोकांस राग फार जलद येतो. तालमीचा शोक असतो. सूर्य मेघ राशीत असेल तर साधारण उंची कमी परंतु शरीर काटक व बांधीव, वर्ण गौर व तेजस्वी, केस तांबूस, स्वभाव फारच उदार, शत्रूशी देखील दिलदार पराक्रमी व विश्वासास पात्र असतो.

शुक्रः—ह्या राशीत असेल तर बांधा मध्यम, शरीर सडपातळ, वर्ण गौर, डोळे फाळेभोर व पाणीदार. स्वभावः—चपल, अस्थिर, लग्नी मेघ राशीत शुक्र असलेले लोक बाहेरख्याली निघतात आणि थोडे भ्रुविचारी असतात.

बुधः—ह्या राशीत असेल तर थोडा उंच, मान लाव, तोंड लांबट वर्ण काळा. स्वभावः—अस्थिर परंतु महत्वाकांक्षी, खोटें बोलणें, अप्रामाणिक

पणाच्या संवयी असतात. मोडाळ, वितंडवादी असणारा, प्रतिभासंपन्न व विनोदी, उत्तम वक्ता व नट. आंग्ल कवि शेक्सपीयर यांचे कुडलीत लग्नारंभी बुध मेघराशीत होता.

चंद्रः—ह्या राशीत असेल तर घोटा उंच, तोंड वाटोळें, वर्ण गौर स्वभावः—चंचल, व अस्थिर प्रवाशाचा व किरण्याचा फार शोकी असतो.

वृषभ

हर्षलः—ह्या राशीत असेल तर शरीरवांघा ठेंगणा परंतु लह्व. डोळ्याची पोटे मांसल, चेहरा फिकट, वर्ण काळा, मान आंबुड, डोळे खोल, विपयी, वृषाभिमानी व घातकी, लग्नी वृषभ राशीचा हर्षल असणारे लोकांशी जपून वागावें. स्वभावः—चैनी व आनंदी. ह्या राशीत शनि असेल तर वर्ण काळा, शरिराची कांतडी खरखरीत, उंची मध्यम, पाय व हात वेदव सुस्त व मंद, आतिशय कपटी, मत्सरी, बरपांगी गोडगोड बोलणारा व आतून सूड घेण्याची व दुसऱ्याचा नाश करण्याची इच्छा घरणारा.

शुक्रः—ह्या राशीत असेल तर शरीरवांघा मध्यम, शरीर पीळदार, वर्ण गौर, मान आंबुड, स्वभावः—मनमिळावू उदार व निश्चयी.

मंगळः—ह्या राशीत असेल तर शरीरवांघा मध्यम, परंतु मेदयुक्त, चेहरा वाटोळा, वर्ण साधारण गौर, तोंडाची ठेवण रुंद, दुर्गुनी, आघाशी व उग्नच, स्वतः चैनी, निर्दय व वार्डिट स्वभावाचा असतो.

रविः—ह्या राशीत असेल तर सुटका, शरीर तालीमवाज, नाक मोठे व डोके मोठे, गर्विष्ठ, घीट व उतावळा व प्रत्येक कामांत स्वतःचें मत पुढे करण्याची मोठी हीस असते.

शुक्रः—ह्या राशीत असेल तर जन्मणारा रूपवान होता. शरीर साधारण लह्व असते. स्वभावः—आनंदी, वर्ण गौर, दुसऱ्यांस बघ करणारा, लग्नी वृषभ राशीचा शुक्र असणारे लोक स्त्रियांना बघ करण्यात

पटाईत असतात. त्यांची बायकांमध्ये थोड्या वेळातच ओळख होऊन यष्टामस्करी सुरु होते.

बुधः--ह्या राशीत बुध असेल तर बांधा मध्यम, वर्ण काळा, डोळे पाणीदार, अतिशय बोलका, आपल्याच पुरते पाहणारा, अविचारी आणि व्यसनी असतो.

शुक्रः--ह्या राशीत असेल तर शरीर बळकट, डेंगु, चेहरा फिकट, स्वभाव शांत व परोपकारी, सर्वास पूज्य व विलासी असतो.

शनिः--बांधा मध्यम, शरीर लहट व मेदयुक्त, निश्चयी, अत्यंत मतलबी मुसद्दी, गर्विष्ठ, सूड घेण्याची वृत्ती.

मिथून

हर्षलः--मिथूनराशीत हर्षल असेल तर शरीर उंच व रोडकें करितो. डोळे निस्तेज, चपल, दुपार, शास्त्रीय विषयांचा शोकी, सुलभाची परंतु वागणूक लहरी, उदार व कल्पक.

शनिः--मिथून राशीत शनि शरीर उंच करितो. चेहरा लांबट, डोक्यास केंस पुष्कळ, मंद व मुस्त, डोळे निस्तेज, वर्ण काळा, उत्तम कल्पनाशक्ति व विद्याव्यासंगी.

गुरुः--ह्या राशीत लगीं असेल तर शरीर सुंदर व वर्ण गौर. स्वभावेः--मनमोकळा, निष्कपटी शास्त्रीय विषयाचा शोकी व समाजप्रिय.

मंगळः--शरीर उंच व बळकट, वर्ण गौर, स्वभाव उत्तम, हाडें मोठी, हात लांब, उदार व मनमोकळा, अविचारी व उतावळा, अभिमानी व महत्वाकांक्षी.

रविः--शरीर बांधीय, वर्ण गौर, डोळे मोठे, स्वभाव उत्तम, वागणूक सभ्य व सर्वास प्रिय, परोपकारी, वचनाचा दृढ असतो.

शुक्रः--बांधा मध्यम, सडपातळ परंतु सुदर, वर्ण फार गौर, डोळे तेजस्वी स्वभाव--नम्र, शांत व मनमोकळा, सर्वांशी दयाळू व सर्वांस प्रिय व पूज्य.

बुधः--उच, रोडका, शरीराची ठेवण सुदर, नाक उच, हात वाहू व हातांचीं थोटें लांब, फार चपळ व हुपार, शास्त्रांचा मोठा अभ्यासी, शास्त्रपरंगत, उत्तम वक्ता. वाहूमयाचा व्यासंगी, स्वभाव उत्तम असतो.

चंद्रः--बांधा सुदर, शरीर थोडें उच. चेहरा सुदर परंतु थोडा फिकट लोकाप्रिय व बोलका, फार कल्पक परंतु थोडा चंचल व कपटी (चंद्रावर फक्त शनीचीच दृष्टी असेल तर).

कर्क

हर्षलः--सुटका व लड्ड, चेहरा फिकट, आनंदी व जैनी, व्यसनासक्त [दास वगैरेचा] लहरी, रागीट, नेमुर्वत व व्यसनी.

शनिः--बांधा मध्यम, शरीर रोडकें, केंस काळेभोर, रोगट व नेहमी आजारी, वागणूक कपटी व आपमतलबी, दाहबाज, एकदरीत दुर्दैवी व दरिद्री असतो.

गुरुः--शरीराचा बांधा मध्यम, चेहरा फिकट व लांबट, परोपकारी व सम्य, नेहमी आनंदी, प्रकृति अशक्त व रोगी परंतु सतेज असते.

मंगळः--जगमतः शरीरामध्ये व्यग व कुरूपता, चेहरा फिकट व प्रण असलेला, स्वभाव दुर्गुणी, चौथें कर्मांस प्रवृत्त होणारा व धातकी, चेहऱ्यावर खूण असते.

रविः--बांधा ठेंगु व रोगी, चेहरा फिकट, अगापर तीळ अथवा मस पार, केंस जरा तांबूस, विषयी, सुखासक्त परंतु मनमोकळा व उदार, अमली पदार्थांचे सेवन करणारा असतो.

शुक्रः—शरीरवांघा बुटका व लह, मेदयुक्त, चेहरा वाटोळा, वर्ण निस्तेज. फर्क राशीत शुक्र असणारे लोक सुंदर निपजतात. स्वभावः—विनयशील, मोकळ्या मनाचा व अविचारी, निष्काळजी व चैनी, बाहेर-ख्याली असतो.

बुधः—वांघा ठेंगु, चेहरा व वर्ण किकट व थोडा काळा, डोळे लहान स्वभावः—घटकोघटकी बदलणारा, अविश्वसनीय, चंचल बुद्धीचा, असत्य मायण करणारा.

शुक्रः—वांघा मध्यम, शरीर वाधिसुद व मेदयुक्त, वर्ण गौर, चेहरा वाटोळा, स्वभाव नम्र, सम्य, रनेहास लायक, दयाळू, निरुपद्रवी व लोकमाग्य होतो.

सिंह

हर्षलः—शरीर ठंच व ताठ, खांदे रुंद व बळकट, मिशांचे केंस विंगट. जलद चालणारा. स्वभावः—उदार, मन मोवळा व लहरी, मर्दानी खेळाचा शोकी, थोडा गर्विष्ठ व स्वाभिमानी.

शनिः—ठंच हाटें; खांदे मोठे, रुंद व बळकट, परंतु शरीर रोडकें, चेहरा फठोर. स्वभावः—भति कार्मी, घातकी, दुरभिमानी व दुरामदी.

गुरुः—शरीराची ठेवण उत्तम, ठंच, वर्ण गौर, डोळे मोठे, चाल धिमी असते. स्वभावः—रागीट, उदार, चेहरा भ्रू, मर्दानी खेळाची आवड असणारा.

रविः—शरीर फार मजबूत, वर्ण गौर व तेजस्वी, चेहरा भव्य, डोळे मोठे, प्रामाणिकपणा व विश्वासू, मरुत्वाकांशी व उद्योगी, गर्विष्ठ, कोणा-कडून अपमान सहन न करणारा.

शुक्रः—शरीर मोठें, ठंच व बळकट, चेहरा वाटोळा, डोळे तेजस्वी, वर्ण गौर, चेहरा निर्मळ, रागीट परंतु उदार, मिळूनभिगडून वागणारा, र्पांशी दयाळू परंतु थोडा गर्विष्ठ व हठी असतो.

बुधः—शरीर उंच परन्तु रोडकें, डोळे मोठे व डोळ्याची पोट्टेही मोठी, वर्ण काळा, चेहरा वाटोळा, नाक रुद व उध. स्वभावः—उतावळा, तिरसट, गर्विष्ठ व अभिमानी.

शुक्रः—त्रांघा उच, शरीर मजबूत, हाडें मोठीं, वर्ण गौर, डोळे मोठे व पाणीदार, विचार प्रगल्भ, दृढ निश्चयी व उद्योगी आणि अभिमानी.

मंगळः—तामसी, उदार, उच, गर्विष्ठ.

कन्या

हर्षलः—शरीरवांघा बुटका, डोळे काळेभोर व पाणीदार, शरीर रोडकें, शरीराचे अवयव लहान. स्वभावः—लहरी, नवीन वस्तु व गूढविद्या यांचा नादी, अभ्यासी, शास्त्रीय विषय पारंगत परंतु व्यवहारांत फारच कट्टु व मतलबी.

शनि —शरीर उच परंतु सडपातळ, वर्ण काळा, चेहरा गभीर, उदासीन, राग फार परंतु राहेर न दिसणारा, विचार चमत्कारीक, विद्येचा व शास्त्रीय विषयांचा फार नादी असतो.

गुरु —उच, चेहरा निमगोरा. स्वभावः—तिरसट, महत्वाकांक्षी, गर्विष्ठ व अपिचारी.

शुक्रः—मध्यम त्रांघा, शरीराची ठेवण नीटनेटकी, चेहरा निमगोरा व वाटोळा. स्वभावः—अतिशय रागीट, तिरसट, उतावळा, खुनशी, चैनी व रंगेल, उधळ्या, विषयी.

रविः—उंच परंतु सडपातळ, वर्ण गौर, कल्पक, बुद्धिमान, आनंदी व विद्याव्यसनी.

बुधः—उंच व सडपातळ, चेहरा लांब, डोळे लहान परंतु काळेभोर, चपळ, शास्त्रीय विषयांचा अतिशय नादी, पुष्कळ मागा जाणारा उत्तम वचा, स्वतःचे मतलबाकरिता दृष्टगारा

चंद्रः--मध्यम बांधा, फिकट चेहरा, लौकिकासर्ती झटणारा, वाचाळ, अतिशय लोभी, दुसऱ्यावर छाप ठेवणारा.

मंगळः-- मध्यम बांधा, चेहरा वाटोळा, तिरछट व चिडखोर, उतावळा व दोषिक.

तूळ

हर्षलः--अतिशय उंच, शरीर कसलेलें व बळकट, चेहरा वाटोळा, वर्ण सतेज, उचोमी व मानी, लयकर राग येणारा. स्वभावः--लहरी व तन्द्वाईक.

शनिः--उंच व सुस्वरूप, केशकलाप पुष्कळ, चेहरा लांबट, नाक मोठे, कपाळ पुढे आलेले, गर्बित व वादविवाद करण्याची आवड असणारा.

गुरुः--शरीर बळकट परंतु थोडे उंच, नेत्र पाणीदार व मोठे, वर्ण गौर व सतेज. स्वभावः--मनमोकळा व उदार आणि परोपकारी.

मंगळ--शरीर पिळदार व उंच, चेहरा लांबट, लयकर राग येणारा, महावाकाफी व खेळाडू.

रविः--मध्यम बांधा, चेहरा लांबट, आनंदी, डोळे पाणीदार, उघळ्या व धीट आणि अतिशय उदार व गर्बित.

शुक्रः--उंच व सौंदर्यवान, वर्ण गौर, डोळे पाणीदार. स्वभावः--उमदा व परोपकारी, व्यवहारांत सभ्य, सर्वोद्य प्रिय.

बुधः--शरीरबांधा मध्यम परंतु लठ्ठ, वर्ण काळा, कल्पक, फाटकठरी रीतमात सभ्य व सर्वोद्य प्रिय, उत्तम प्रकृता, विद्याध्यासंगी व वाचनप्रिय.

शुक्र--शरीरार्चा ठेवण उत्तम, वर्ण थोडा गौर, सुस्वरूप, सभ्य, लोक प्रिय, आनंदी व मैत्री, समाजप्रिय व सर्वोद्य पूज्य.

वृश्चिक

हर्षलः—बुटका व लह, खादे रूंद, वर्ण काळा, मत्सरी, कपटी, लबाड, व्यसनासक्त, वर्तन निच.

शनिः—बांधा बुटका व लह, शरीर मजबूत, खादे रूंद, ढोळे बारीक, मत्सरी, उलाढाली व चौथे कर्मास प्रवृत्त होणारा, नेहमी अडचणीत येणारा. धूर्त, मुत्सद्दी, कपटी असतो.

गुरुः—मध्यम बांधा, केंस पुष्कळ व काळे, चेहरा मोठा, परंतु धिम्मा व मंद. स्वभावः—मगरूर, गर्विष्ठ, अभिमानी, महत्वाकांक्षी, उद्योगी व चपल.

मंगळः—शरीरबांधा मध्यम, चेहरा रूंद, वर्ण गौर, अतिशय कामी, खुनशी, उतावळा, महत्वाकांक्षी, प्रत्येक कामांत प्रवीण.

रविः—शरीर बुटके व लह, चेहरा भव्य, तोंड रूंद, वर्ण काळा, शरीर मेदयुक्त. स्वभावः—कल्पक, गंभीर, व महत्वाकांक्षी, उत्तम वैद्य, डॉक्टर अथवा रसायनशास्त्रज्ञ असतो.

शुक्रः—शरीराची ठेवण उत्तम, वर्ण गौर परंतु निस्तेज, चेहरा मणयुक्त, हलकट लोकांशी स्नेह करणारा, व्यसनासक्त, अतिकामी.

बुधः—बांधा बुटका; खादे रूंद, वर्ण काळा, चौथे कर्मास, लोटें बोलणे, अनीतीचे वर्तन व दुसरे अनेक दुर्गुणयुक्त. उत्तम डॉक्टर व रसायनशास्त्रज्ञ असतो.

चंद्रः—सुंदर, वर्ण गौर परंतु लह व योजड. स्वभावः—कपटी, धूर्त, बेनी, बाहेरख्याली व अतिशय कामी.

घनु

हर्षलः—ठंच, शरीर थिप्पाड, वर्ण गोरा, कपाळ ठंच. स्वभावः—सदार, मनमोकळा, व्यायाम व मर्दानी खेळाची आवड असणारा.

शनिः—शरीर उंच व अवाढव्य, वर्ण काळा, बोलणें कमी परंतु दुसऱ्यास उपयोगी पडणारा व लवकर राग न येणारा, गंभीर.

गुरुः—शरीर उंच व ताठ; चेहरा भव्य, वर्ण गौर, तोंड लांबट, सुंदर व मोडक. स्वभावः—ग्यायी, उदार व गंभीर, नीच कृत्यांचा व हलकट लोकांचा मनापासून द्वेष करणारा, शारीरिक खेळ व व्यायामाचा शोकी असतो.

मंगळः—घोडा उंच, शरीराची ठेवण उत्तम, वर्ण जरा तांबूस, डोळे चंचल व तेजस्वी. स्वभावः—उतावळा परंतु उदार व दिलदार, विशेषतः गुरेंदोरें व घोडे वगैरे चतुष्पाद जनावरांचा शोकी व त्या धंद्यात यशस्वी असतो.

रविः—उंच, शरीराचा उत्तम, चेहरा गोल, वर्ण गौर, विचार फार प्रगल्भ, महत्वाकांक्षी, अतिशय अभिमानी, मोठमोठ्या कामांत पडण्याची, व कीर्ति मिळविण्याची हांव धरणारा, मनमोकळा व उदार असतो.

शुक्रः—शरीराची ठेवण सुंदर, वर्ण चांगला, चेहरा गोल व भव्य. स्वभावः—उदार व चांगला परोपकारी, सुखासक्त, व्यायामाचा व तालमीचा शोकी.

बुधः—उंच, हाडें मोठीं, चेहरा व नाक मोठीं, राग लवकर येतो परंतु थोडे वेळानें शांत होतो. प्रत्येक कृत्यांत उतावळा.

शुक्रः—सुंदर, शरीराचा चांगला, चेहरा वाटोळा, वर्ण गौर. स्वभाव—मनमिळाऊ व उदार, रागीट, परंतु राग विसरून क्षमा करणारा, महत्वाकांक्षी व अभिमानी.

मकर

हर्षलः—बांधा मध्यम, मान आसुद, कपाळ उंच, डोळे निरंतेज, गर्बित व गंभीर, मकर लघ्नी हर्षल असता स्तुति करण्यासारखे असे थोडेच गुण अंगी असतात.

शनिः—शरीर सडपातळ, पार उंच नाही असे, वर्ण काळा, शरीराची कातडी खरवरीत, डोळे लहान, वर्ण फिकट व रोगट, चेहरा व डोकें लहान, प्रकृति अशक्त व दुरळी, तिरसट व निराश, नेहमी संकटप्रस्त असतो.

गुरुः—शरीरबांधा बुटका व रोडका, वर्ण गौर, डोकें लहान, चेहरा निस्तेज, फल्क व घाट, दूरदर्शी व निश्चयी.

रविः—बांधा बुटका, वर्ण फिकट, चेहरा मोल, शरीर रोडकें. स्वभाव-न्यायी व विनोदी त्यामुळें सर्वास प्रिय.

शुक्र—बांधा बुटका, वर्ण फिकट व रोगट, चेहरा सुंदर. स्वभाव-सम्य, परोपकारी, कामासक्त व त्यामुळें स्वतःचा नाश करून घेणारा होतो.

बुधः—बुटका बांधा, डोकें लहान, वर्ण काळा, पायामध्ये योडा वाकडेपणा, लग्नामध्ये बुध मकर राशीचा अगून शनि, मंगळ व हर्षल यांनै धीहित असेल तर पायामध्ये इजा असते व पाऊल व चाल वाकडी पडते. स्वभावः—चंचल, तिरसट पण बुद्धि पार उत्तम.

शुक्रः—बांधा बुटका, वर्ण साधारण गौर, शरीर सडपातळ, गुढये अशक्त, अंगामध्ये चंचलता कमी, व्याभिचारी व दुष्ट कृत्ये करणारा असतो

मंगळः—घाट, घाडशी, पराक्रमी, बांधा उंच, निश्चयी.

कुंभ

हर्षलः—बांधा मध्यम, चेहरा रुंद व सुंदर, अतिशय फल्क, शास्त्रीय विषयांचा व नवीन व गूढ विद्यांचा शोकी. लहरी व सुस्वभावी.

शनिः—बांधा मध्यम, डोळे मोठे व तोंड मोठे, गंभीर व दूरदर्शी शास्त्रीय विषयांचा शोकी व उद्योगी व दृढ निश्चयी.

गुरुः—शरीर बांधा मध्यम, वर्ण गौर, नेहमी आनंदी व विनोदी, सर्वोत्तर उपकार करणारा, ह्यामुळें सर्वास प्रिय, कोणाचेही नुकसान न करणारा, न्यायी, दयाळू व खेळाचा शोकी.

मंगळः—शांघा मध्यम, तोंडावर व्रण, तीळ किंवा मस, वर्ण काळा, स्वभाव त्रासदायक व कोणास न जुमानणारा, वादविवाद करण्याची हीस व निश्चयी.

रविः—शांघा मध्यम, चेहेरा वाटोळा, स्वभावं न्यायी, आनंदी व परोपकारी परंतु जरा गर्बित.

शुक्रः—सुंदर शरीर, शांघा उत्तम, वर्ण अतिशय गौर. स्वभावः—मोकळा, मनमिळाऊ, दयाळू व सर्वांत प्रिय.

बुधः—शरीरशांघा मध्यम, कधी कधी थोडा उंच, वर्ण गौरा. स्वभावः—मोकळा, दयाळू, कल्पक, शास्त्रीय विषय व अनेक ललित-कलांचा व्यासगी, नवीन कल्पना वसाविणारा, अनेक नवे नवे शोध करण्यास तत्पर, विनोदी व अतिशय बुद्धिमान.

चंद्रः—कुंभराशीत चंद्र असलेल्या मनुष्याचा शरीरशांघा मध्यम, शरीराची ठेवण उत्तम व वर्ण अतिशय गौरा असतो. स्वभावः—असा मनुष्य कल्पक, सम्य, निरुपद्रवी, चपल व शोधक असतो.

मीन

हर्षलः—शरीरशांघा मध्यम, चेहेरा फिकट, रोगट. चाल वाकडी किंवा र्थांत कांहीं दोष. स्वभावः—रुपटी व सुस्त, उदास, सर्वांस प्रिय.

शानिः—शांघा मध्यम व बुटका, वर्ण फिकट, डोक्रे व डोळे मोठे. स्वभावः—मत्सरी व द्वेषी, विश्वास ठेवण्यास नालायक, अप्रामाणिक.

गुरुः—मध्यम शांघा, बुटका व लड्ड, वर्ण निमगौरा, डोळ्यांचीं पेटे जाडी व पुढें आलेलीं. स्वभावः—दुर्व्यसनांनीं युक्त, तिरसट व मतलबी, गाळशी, कलागतखोर, दुसऱ्यामध्ये तंटा लावून मौज पाहण्याची हीस असते.

रविः—शरीरशांघा साधारण मध्यम, चेहेरा रोगट, फिकट, स्त्रियांचा शोकी, दुराचारी व दारुवाज, उषळ्या व चैनी असतो.

शुक्रः—मध्यम शांघा, शरीर मध्यम, बुटके, लड्ड व ओषडघोरड, वर्ण गौर. चेहेरा गोल. स्वभावः—सुखभावी व प्रेमळ, व्यवहारांत न्यायी, लोकामध्ये मानमायता असलेला असतो.

बुधः—शरीरबाधा बुटका, चेहरा किरकोळच, रोगट, एकदरित शरीरावर कॅस जास्त. स्वभावः—उदास, तिरसट, कपाळास नेहमी आठ्या असलेला, दादवाज.

शुक्रः—वर्ण गौर, परंतु फिकट, चेहरा वाटोळा, स्वतःचे सुखापुरते पाहणारा, स्त्रियांचा शोकी व व्यभिचारी.

मंगळः—बाधा बुटका परंतु स्थूल, व्यसनी, आळशी, विपयी, दुराचारी,
नेपच्यून

लग्नी नेपच्यून असतां जन्मणाराचे शरीरावर काय परिणाम होईल हे अद्याप बरोबर समजलेले नाही. कारण ह्या ग्रहांचा शोध नुकताच म्हणजे सन १८४६ त लागला आहे. त्याची गति फारच मंद आहे. एक राशि आक्रमण्यास त्याला १४ वर्षे लागतात. म्हणजे सर्व राशीचक्राचा वेग करण्यास ह्या आतिमंद ग्रहास १६८ वर्षे लागतील. ह्याचा शोध झाल्या पासून अद्याप ६ राशीही पुऱ्या झाल्या नाहीत. तथापि साधारण प्रत्येक राशीपरतून लग्नी तो काय फल देऊ शकेल याचा थोडक्यांत खुलासा देत आहे.

मेघः—शरीर उच्च, वर्ण काळा, डोळे लाल, व मान लांब.

शुभः—मध्यम बाधा, शरीर लठ्ठ, वर्ण निस्तेज व फिकट, डोळे काळे.

मिथुनः—उच्च, वर्ण काळा.

लग्नी नेपच्यून असेल तर स्वभावः—अनिश्चित, चंचल, स्वात्म्यरहित, सशयी व चौकस होतो. पारमार्थिक व गूढ विद्येकडे लक्ष विशेष असते.

कर्कः—व्यसनी, विपयी, दर्यावर्दी, शरीर बुटकें, पाण्यापासून भीति असते.

सिंहः—शरीरबाधा उच्च व मध्य, चेहरा मध्य, राजकीय उलाढालीत पाहणारा. स्वभावः—धरोदात्त, गभीर, विचारी.

कन्याः—शरीरबाधा बुटका, चेहरा सुस्त, ऐदी, अतिशय मतलबी, लोमी व कपटी असतो.

तुलः—उंच, वर्ण गौर, शरीरवांघा मजबूत. स्वभावः—विद्यापी, चैनी, शोधक, कल्पक.

वृश्चिकः—शरीरवांघा बुटका परंतु शरीर मजबूत, निकोप, शरीर योजक. स्वभावः—गर्विष्ठ, खुनशी, अतिशय कपटी.

धनुः—उंच, वर्ण गौर व तेजस्वी, स्वभाव अभिमानी, रंगेल, विचार प्रगल्भ जबर महत्वाकांक्षा.

मकरः—रोगी, नेहमी आजारी, विलक्षण आजार उत्पन्न होतील. मन दुर्बल, व्यसनी, तन्हेवाईक व जगाशी न पटणारा.

कुंभः—शरीरवांघा उंच, पाय व पोटाचावर शिरा स्पष्ट दिसतील. अतिशय कल्पक शोधक, नवीन शोध लावणारा.

मीनः—उंच परंतु सडसडीत, चेहरा फिकट, मान लांब. मीनराशी नेपच्यूनचे स्वग्रह आहे. अर्थात् कन्या राशीत नेपच्यून निवर्ली असतो.

ग्रहांची स्वग्रहे व बलिष्ठ स्थाने.

मेघ आणि वृश्चिक	मंगळ
वृषभ आणि तुला	शुक्र
मिथुन आणि कन्या	बुध
धनु आणि मीन	गुरु
मकर आणि कुंभ	शनि
कर्क	चंद्र
सिंह	रवि
कुंभ	हर्षल

ह्या राशि त्यांचे पुढील दिलेल्या ग्रहांची स्वग्रहे समजावी. जेव्हा एखादा ग्रह आपले राशीमध्ये असतो तेव्हा तो विशेष बलवान असतो. लक्ष्मी असलेल्या राशीचा स्वामी कुंडलीतील मुख्य ग्रह अथवा कारक ग्रह समजावा. मेपलग उदीत असेल तर अशा मनुष्याचे कुंडलीत कारक ग्रह मंगळ होईल व त्याचा अंमल मनुष्यावर जास्त दिसून येईल. धनु असेल

तर गुरु या प्रमाणें इतर राशींचें समजावें. मेघ व वृश्चिक राशींचा स्वामी मंगळच का असावा ? याचें कारण निसर्गतः मेघ व वृश्चिक राशींचा गुण-धर्म साधारणपणें मंगळाच्या धर्माप्रमाणें असतात म्हणून मंगळास वराल दोन राशींचे स्वामित्व मिळेल. उदाहरणार्थ—मेघलग्नावर जग्मलेळा मनुष्य घीट, शूर, घाडशी, हट्टी निघतो व मंगळाचाही धर्म इतर ग्रहांचा त्यांच्याशी योग अगर दृष्टि संवध नसता तसाच आहे. वृश्चिक राशी मत्सरी, कपटी, उद्धट, निर्दय, व खुनशी आहे व त्याचप्रमाणेंच कुडळीत विघडलेला असल्यास तसेंच गुणधर्म उत्पन्न कार्ति. शुक्र विघडला असता जें फल मिळेल, त्या प्रकारचेंच फल वृषभ राशींचें आहे, तूल राशि, शुक्र चलयान असल्याप्रमाणें फल देते, कर्क राशीचा स्वामी चंद्र आहे कारण ही चर राशी असून चचलता आणि आर्द्रता या राशीमध्ये फार आहे. लग्नां कर्क राशि उदित असता जग्मणाचें अर्गी निश्चय नसतो. चंद्र हा सर्व ग्रहामध्ये अतिशय जलद चालणारा व चंचल व जलनत्वकारक आहे म्हणून त्याला कर्क राशीचें स्वामित्व मिळालें. सूर्य हा सर्व ग्रहांचा राजा व पृथ्वीचा चालक आहे म्हणून राशीचक्रांतीत सर्वांत उत्तम राजकीय निश्चयी व शूर राशी सिंह तिचे त्यास स्वामित्व मिळालें. स्वग्रहाचे खेरीच असा काहीं प्रत्येक ग्रहांच्या राशी आहेत की त्यांत स्वग्रहाचें खालोखाल दलित्व असतात. त्या राशीस त्या ग्रहाची उच्चस्थानें दणतात त्याचा क्रम ग्वाली दिली आहे. मेघ.—सूर्य, वृषभः—चंद्र, कर्कः—गुरु, कन्या.—बुध, तुलाः—शनि, वृश्चिकः—हर्षल, मकर.—मंगळ, मीनः—शुक्र, राहुः—मिथुन.

उच्चस्थानापासून सातवें स्थान हें त्या ग्रहाचे नीच स्थान होय व स्वग्रहापासूनचें सातवें स्थान हें त्या ग्रहाचे डेट्रिमेंट (Detriment) अथवा बलहीन स्थान समजावें. नीच व डेट्रिमेंट असलेले ग्रह अतिशय अपाय करणारे होतात. उदाहरणार्थ—वृषभ व तुला ह्या राशी मंगळाची बलहीन स्थाने होतील. कारण मंगळाची स्वग्रह मेघ व वृश्चिक यांचे विरुद्ध वराल राशी येतात.

जन्मलगाचा शरीरावर परिणाम

१०५

राशी	खगोल	उच्चा व उच्च राशी	नीच	(डेग्रिमेंट) बलहीन
मेघ	मंगळ	रवि १९	शनि	शुक्र
बृषभ	शुक्र	चंद्र ३	हर्षल	मंगळ
मिथुन	बुध	०	०	गुरु
कर्क	चंद्र	गुरु १५	मंगळ	शनि
सिंह	सूर्य	०	०	हर्षल
कन्या	बुध	बुध १५	शुक्र	गुरु, नेपच्यून
तुला	शुक्र	शनि २१	रवि	मंगळ
वृश्चिक	मंगळ	हर्षल	चंद्र	शुक्र
धनु	गुरु	०	०	बुध
मकर	शनि	मंगळ २८	गुरु	चंद्र
कुंभ	हर्षल व शनि	०	०	रवि
मीन	गुरु, नेपच्यून	शुक्र २७	बुध	बुध

ग्रहांच्या बलाचा विचार करिता आमच्यामते स्वगृहांस ६० गुण दिवें तर उच्चराशीस ४५ गुण द्यावे. मित्रग्रहास ३० व समग्रहास १५ व नीच स्थानी असलेल्या ग्रहांस ० गुण द्यावे.

वरील कोष्टकावरून प्रत्येक ग्रहाचे स्वग्रह, उच्च व बलहीन स्थान कोणते, ते ताम्बतोर कडून येईल.

स्वग्रहांवेरीज प्रत्येक ग्रहांच्या दुसऱ्या काही राशी असतात, त्यांत वे स्वग्रहाचे खालोखाल बलिष्ठ असतात. उदाहरणार्थ :— बुध हा मिथुन, कन्या, तुला व कुम ह्या राशींत उदीत असतो. कारण ह्या शालीय राशी असून बुधाचेही मुख्य धर्म तसेंच आहेत. शुक्र आतिप्रसव व बलवान राशि ज्या मीन व कर्क ह्यामध्ये बलिष्ठ असतो.

सूर्य व मंगळ हे अग्निराशि में, सिंह आणि घनु ह्यांत बलिष्ठ असतात. गुरु हा सौम्य व सत्वगुण प्रधान राशि ज्या कर्क व मीन त्यांत उदीत वसेंच तुला, कुम राशीही गुरूला चांगल्या आहेत. कुम व तुला ह्या राशि शनीला प्रिय आहेत. हर्षल, तूळ व वृश्चिक राशींत आनंदात असतात. शनिला शुक्राच्याच राशि प्रिय असतात. (वृषभ-तूळ).

राशीसन्धाने इतकी माहिती कुडकीतील फले पाहण्यास पुरेशी व द्यावेरीज जास्त भेद पाहण्याची जरूरी नाही. कारण त्याचा फलित फारसा उपयोग होत नाही.

काही स्थानी सायनकुडकी वरून आपणांस असे दिसून येईल की दोन राशींचे मिळून २८ अंश आहेत व काही स्थानी ३२ अंश आहेत व काही स्थानांत ३० अंशच येतात. लक्षाचा अंश कर्कराशीत १९ आहे व शेषट म्हणजे द्वितीय स्थानाचा आरंभ सिंह राशीत १७ आहे. म्हणून तनुम्यान २८ अंशाचे झाले. पंचमहायानाचा आरंभ १५ अंशात आहे व शेषट घनु १७ अंशात आहे. म्हणजे पंचम ३२ अंशाचे झाले. चतुर्थयानांत फक्त ३० अंशच आहेत.

आपले जन्मस्थळ विषुववृत्तापासून जितकें वरती जाईल त्या मानानें कुंडलीतील द्वादशभाव कमीजास्त होतील. आपले देशांत एकादा भाव जास्तीत जास्त ३५ अंशाचा व कमीत कमी २५ अंशाचा होऊं शकेल. इंग्लंड विषुववृत्तापासून पुष्कळ दूर असल्यानें तेथें एका भावांत ४५-४६ अंश येऊं शकतात व दुसऱ्या एकाद्या भावांत १४-१५ अंश येतील.

आपलें जन्मस्थळ ज्या अक्षवृत्तावर असेल त्या स्थळापासून अक्षवृत्ताचें बारा भाग केले तर त्या बारा स्थानांत क्रांतीवृत्ताचे कमी जास्त भाग पडतील. ख स्वतिकापासून क्रांतीवृत्ताशी काटकोन करणारी रेखा काढली तर ती रेखा क्रांतीवृत्ताला ज्या बिंदूत मिळेल तो बिंदू कुंडलीतील दशम स्थान होय. आपल्या अक्षवृत्ताचे बारा भाग समोरील ख स्वतिकातून क्रांतीवृत्ताशी काटकोन करणाऱ्या रेखा काढल्या तर त्या त्या रेखा क्रान्ति वृत्ताच्या ज्या ज्या बिंदूना मिळतील ते बिंदू म्हणजे भावार्थ होय. जेव्हां एकादा भाग २० अंशाच्या आत असतो तेव्हां कधी कधी एकच राशीत दोन भावार्थी असू शकेल.

ग्रहांचें तात्कालिक घल

एखादा ग्रह केंद्रांत अगर त्रिकोणांत म्हणजे ५ ९ ह्या स्थानी असता बलिष्ठ समजावा. केंद्रामध्ये लग्न व दशम हीं स्थाने पार महत्वाचीं जातात, कारण लग्नाच्या योगानें जन्मकालापूर्वी क्षितिज-बिंदू समजतो. व मरस्थान जन्मकालाचें ख स्वस्तिक आहे, १ आणि १० स्थानानंतर ७ ११ हि ४ हीं स्थाने उत्तरोत्तर कर्मी महत्वाचीं आहेत.

कुंडलीत सर्वांत पष्ठस्थान हें बलहीन असतें, कारण त्या स्थानांत ग्रह न त्याचेपासून फापदा न होता उलट नुकसानच होतें. सूर्य, चंद्र, आणि मंगळ हे दशम स्थानांत उदीत असतात, शनि व बुध हे बलिष्ठ असतात, तृतीयस्थानही बुधाला चांगलें असतें, शुक्राला स्थान व हर्षलास नवमस्थान चांगलें असतें.

ग्रहाचे नैसर्गिक शत्रू-मित्रत्व

जन्मकुंडलीत ग्रह परस्परांचे मित्र, उदासीन (सम) व शत्रु असतात. शत्रुमित्रत्व ग्रहांच्या नैसर्गिक गुणावर (तत्त्वावर) अवलंबून असते. उदाहरणार्थ रवि अग्नीतत्त्व आहे; शनि शीततत्त्वाचा ग्रह आहे. म्हणून शनि रवीचा शत्रु झाला. जन्मकुंडलीत ग्रहांचे बल पाहतांना शत्रुमित्रत्व पाहणे अत्यंत आवश्यक असते.

ग्रहांचे नैसर्गिक शत्रु मित्रत्वाचे कोष्टक

ग्रह	मित्र	शत्रु	समं (उदासीन)
रवि	चंद्र, मंगळ, गुरु	शनि, शुक्र	बुध
चंद्र	रवि, बुध	राहु	मंगळ, गुरु, शुक्र, शनि
मंगळ	रवि, चंद्र, गुरु	बुध, राहु	शुक्र, शनि
बुध	रवि, शुक्र, राहु	चंद्र	मंगळ, गुरु, शनि
गुरु	रवि, चंद्र, मंगळ	बुध, शुक्र	शनि, राहु
शुक्र	बुध, शनि, राहु	रवि, चंद्र	मंगळ, गुरु
शनि	शुक्र, बुध, राहु	रवि, चंद्र, मंगळ	गुरु
राहु	बुध, शुक्र, शनि	रवि, चंद्र, मंगळ	शुक्र

कुंडली फशी असावी ?

मागील भागांत सांगितलेल्या रीतीप्रमाणे जन्मकुंडली स्पष्ट तयार करावी. जन्मलक्षां कोणत्याही राशीच्या पहिले २°, ३° अंशाचाच आरंभ असेल अग्न जन्म लग्नारंभीच एकाद्या राशीचे शेवटचे २°, ३° अंश असतील तर जन्म-काल सूक्ष्म असावा. कारण थोड्या वेळातही कुंडलीचे लग्न बदलेल व लग्नावर तर जन्मगाराचे शारीरिक सुख, स्वरूप व मानसिक स्थिति अवलंबून असते, लग्न जरा चुकले असेल तर पुढील मविष्य जमणे कठीण. एकाद्या

मनुष्याचा जन्म मिथुन राशीचे अखेरच्या अंशी असेल व दुसऱ्याचा त्यानंतर घोड्या वेळाने म्हणजे ५-१० मिनिटांत झाला असेल व त्याच्या लग्नारंभा कर्क राशीचे पहिले १।२ अंश उदीत असतील तर दोघेही घोड्या अंतराने जन्मलेले असूनही दोघांच्या स्थिति व प्रकृति अगदी भिन्न भिन्न असू शकतील.

अशा लग्न सर्घांत जर एकाद्याचा जन्म झाला असेल तर दोन्ही लग्नांचे वर्णन व त्यांच्या शरीरावर व स्वभावावर होणारा परिणाम, त्यांचे वर्णन करून त्यापैकी, जन्मणारास कोणते पटते ते विचारून जन्मकाल नक्की ठरवावा.

लग्नारंभ ५।६ अंशापुढे व २५ अंशाचे आत असेल तेव्हा ५।१० मिनिटांचे परकाने कुंडलीत बदल होणार नाही. तरीहि होता होईतोपर्यंत जन्मकाल विनचूक असावा हे इष्ट असते.

लग्न ठरविल्यानंतर जन्मकुंडलीत लग्नावर कोणत्या ग्रहांचा दृष्टिसंघ झाला आहे; कुंडलीत कोणकोणत्या ग्रहांचे फले व कोणत्या स्थानांत दृष्टियोग झाले आहेत त्याची यादी करावी. कित्येक ग्रह स्वग्रही, मित्र अगर शत्रू ग्रही आहेत किंवा काय हे पहावे. इतकें सर्व झाल्यानंतर कुंडलीतील फले सांगण्यास आरंभ करावा. कुंडलीचे नाट मनन केल्याखेरीज फल सांगण्याचे घाटस करूं नये.

जन्मलेले घालक आत्मायुषी आहे किंवा काय ?

ज्योतिषशास्त्रामध्ये आरंभाच मोठा महत्त्वाचा प्रश्न आहे. मुलांचे आयुष्य आईबापांचे कुंडलीघर व त्यांचे स्वतःवर अवलंबून असते. प्रथम आईबापांचे कुंडलीतील संतति-स्थाने वहावी. संततीस अनिष्ट योग असतील तर मूल आत्मायुषी म्हणून समजावे. आईबापांचे कुंडलीत संततिस्थाने विपदलेली नसतील तर जन्मलेल्या बालकास त्यांचे ग्रह जन्मकाली फारच विपदलेले नसतील तर मीति नाही. आईबापांच्या कुंडल्यावरून फक्त

काही अस्थाना नाश व्हावा असे दिसले व संनतिस्थाने फारशी विघडलेली नसतील अग्न त्यांच्या संततिस्थानाबद्दल निश्चित मत ठरविता येत नसेल तर मुलांच्या आयुष्याबद्दल खाली दिल्याप्रमाणे विचार करा.

प्रथम लग्न लग्नस्वामी चंद्र व अष्टम स्थानाचा स्वामी याचा विचार करावा. जर एखादा पापग्रह लग्नाजवळ असेल किंवा लग्नाचा व अष्टमाधिकाचा अशुभ दृष्टियोग असेल व त्याच वेळी चंद्र, रवि, शनि अथवा मंगळाने दूषित झाला असेल तर जन्मलेले मूल फार अशक्त समजावे, लग्न स्वामी पृथु स्थानात असून त्याच्यावर अशोभलेली ग्रह अथवा शुक बलिष्ठ असतील तर मूल मोठ्या प्रयासाने वाचेल. जन्म कुंडलीतच वार्डेट ग्रह असतील तर त्यांच्या दुष्परिणामामुळे मुले तनि वर्षांचे आतच मरतात. पुढे ग्रहांच्या पराभ्रमणाने व जन्मकुंडलीशी भ्रमणकालाच्या ग्रहांच्या वार्डेट योगाने, मुलांना मरण येण्याचा संभव असतो. कर्क, मकर, व मीन ह्या लक्षां जन्मलेल्या मुलास जीवनशक्ति फार कमी असते व ती इतर लग्नापेक्षा दुरळी निपजतात. अशा मुलांना केवळ गोचरी पद्धतीने ग्रह विघडले असतील तरीहि अपाय होण्याचा संभव असतो. वृषभलग्नां जन्म असेल व कुंडलीत कुयोग असेल तर दात येण्याच्या सुमारास फीट्स वगैरे येऊन त्यांना मृत्यु येण्याचा संभव असतो. सिंह, कन्या, व घनु लग्नावर जन्मलेलीं बालकें शशक्त व काटक असतात, त्यांच्या खालोखाल मेष, मिथून, तुला, वृश्चिक व कुंभ लग्नावरील मुले उत्तरोत्तर कमी अशक्त असतात. ज्या दुखण्याच्यायोगाने सिंह, तुला, व घनु लग्नाचे मुलांस विशेष अपाय होऊं शकणार नाही तेच आजार कर्क, मकर मीन लग्नावर जन्मलेल्या बालकास अल्पायु करूं शकतात. जगात एकंदर सिंह, कन्या, तुला, वृश्चिक, व घनु ह्या लग्नावर ज्यास्त मुले निपजतात. कारण २४ तासापैकी, १४ तास ह्या पांच लग्नांनीं अढाविले

आहेत व लोकसंख्येची वाढ होण्यास खरोखर हीच लग्ने कारण आहेत. मुलांच्या मृत्यूचा वरोवर दिवस सांगणे अशक्य आहे. फक्त मूल अल्पायुषी आहे किंवा काय याचा खुलासा मात्र त्याचे व आईवापाच्या कुंडल्यावरून करिता येण्यासारखा आहे.

सूर्याचा इतर ग्रहांशी योग व दृष्टिसंबंध

सर्व ग्रहांत सूर्य अतिशय बलिष्ठ आहे. त्याच्या वाचून जग चालणार नाही. जन्म कुंडलीत रवि लर्नी असेल तर जन्मणारा दृढनिश्चयी; उदार, उदात्त विचारांचा, गर्विष्ठ परंतु थोर मनाचा असतो. त्याची कृपे त्याच्या बोलण्याप्रमाणे होतात.

अमिरांशीत लर्नी रवि असेल तर स्वभाव महत्वाकोशी असतो व राग लवकर येतो; प्रत्येकावर आपले बर्चस्व असावे आणि प्रत्येक मनुष्याने आपल्याला मान द्यावा अशी त्याची इच्छा असते. मनाने गंभीर, बोलणे थोडे, पण कृति जास्त.

पृथ्वीराशीत लर्नी रवि असेल तर मनुष्य गर्विष्ठ व दृष्टी असतो; आणि न समजणाऱ्या गोष्टीतही मत देण्याची त्याची इच्छा असते.

वायुराशीत रवि असेल तर तो ग्यायप्रिय, उदार स्वभावाचा असतो व त्यास शास्त्रीय विषयांची गोडी असते.

जल राशीत रवि असेल तर तो शास्त्रीय विषयाचा फार नादी असतो.

वृश्चिक राशीत रवि असेल तर तो उत्तम डॉक्टर अथवा वनस्पतिशास्त्रज्ञ होऊन त्यायोगाने कीर्ति मिळते. रवि लग्नात असणे संपत्तीलाही बरे.

द्वितीयस्थानी रवि असणे हा एकप्रकारचा दरिद्रयोग आहे. कारण असा मनुष्य फार उदार व पैशाबद्दल फार निष्काळजी असतो. व त्याचा सर्व वेढावाकडा होऊन पैशाची उधळपट्टी होते. परंतु द्वितीय स्थानाच्या

सूर्याचा इतर ग्रहांशी योग व दृष्टिसंबंध

सूर्याचा शुक्राशी योग किंवा त्यावर कोणतीही शुभ दृष्टि असेल तर संगीताची आवड अथवा सुखाची छालसा व विषयासक्त असेल. कापसाचा अगर जवाहिन्याचा व्यापार केला तर फायदा होईल. तरला, पेटी वगैरे बाद्यांचा शोकी असेल, गाण्याची आवड वसेल, परंतु हा योग अथवा दृष्टिसंबंध, कर्क किंवा वृश्चिक राशीत होईल तर वाईट संगत लागेल व दारूचे व्यसन लागेल. स्वभाव तिरसट होईल. जर सूर्य शुक्राचा दृष्टिसंबंध २-५ किंवा ७ ह्या स्थानांत होईल तर मनुष्य चैनीत व वाहेर-ख्यालीत पैसा खर्च करील. दशमांत होईल तर नोकरीमध्ये घडती फार लवकर मिळेल. चतुर्थ स्थानांत होईल तर घंघांत यश मिळेल.

शुक्र सूर्यापासून ४८ अंशापेक्षा कर्षाही पुढे नसतो. म्हणून तो फक्त ३० आणि ४५ अंशांची दृष्टि करू शकेल अथवा रविशी युति करू शकेल.

जन्मकुंडलीत सूर्य-बुधाचा योग असेल तर मनुष्य महत्वाकांक्षी व दक्ष होईल. विद्या फार लवकर साध्य होईल. रवि-बुधाचा योग गणित-शास्त्री करतो. मात्र वरील योग विशेषतः १-३-९ आणि १० स्थाना-मध्ये झाला पाहिजे. सूर्य बुधाचा मीन राशीत योग असेल तर जन्मनारास शान थोडे पण दौल फार असेल आणि तुटपुज्या शानाचे प्रदर्शन करण्याची मोठी हांव असेल. सूर्य बुधाचा योग मीन राशीत असणाऱ्या लोकांना प्रत्येक विद्या शिकावीशी वाटते. परंतु कोणतीही विद्या अथवा कला त्यांना पूर्ण अवगत होत नाही. त्याची “एक ना घट भारामर चिप्या” अशी स्थिति होते ! ह्या योगावर लोक (मीन राशीत) दामिक व दोंगी असे निपजतात.

वृश्चिक राशीत हा योग होईल तर नामांकित डॉक्टर अगर वैद्य होईल. बुध सूर्यापासून २८ अंशापेक्षा कर्षाही जास्त नसतो, म्हणून त्याची सूर्या-वर कोणतीच दृष्टि नसते.

कुंडलीत सूर्य चंद्राचा योग अगर शुभ दृष्टीसंबंध असेल तर आयुष्य सुखावह जाईल, यदती लवकर मिळेल, मोठ्या लोकांचा आश्रय मिळेल, ज्यांच्या कुंडलीत सूर्य चंद्राचा शुभ दृष्टीसंबंध आहे; त्या लोकांना नोकरी मिळण्याचे केव्हांच धम पडत नाहीत. चंद्र सूर्याची एकमेकांवर दृष्टी स्त्री पुरुषांचे प्रकृतीसही चांगली असते. पुरुषाचे कुंडलीत चंद्र सूर्याचा शुभ दृष्टीसंबंध असेल तर त्याचे लग्न कुलीन व मोठ्या घराण्यांतल्या व सुखमायी स्त्रीशी होईल.

चंद्र-सूर्याचा अशुभ दृष्टीसंबंध असेल तर पैशासंबंधी फार अडचणी येतील, नोकरी लवकर मिळणार नाही. सट्ट्यांत तोंडा येईल व दिश्यांकडून नुकसान होईल. शिवाय अशा मनुष्याची प्रकृति चांगली राहणार नाही फार दिवस टिकणारी दुखणी येतील. सर्दीचे व तापाचे विकार होतील.

चंद्राची भावगत फळे

चंद्र लग्नामध्यें द्विस्वभाव अथवा चर राशीत असेल तर फिरण्याचा फार शौक असेल व मन चांगलें असेल, चेहरा लाल असून तेज विशेष असेल, स्त्रियांचा शौकी असून त्यांच्याकडून चांगला मान मिळेल, स्वभाव प्रेमळ व मनमिळाऊ, मित्रास प्रिय व सुसंगतीची आवड असेल. चंद्र लग्नांत असतो तेव्हा आपलेपेक्षा कमी दर्जाचे लोकांवर उपकार करण्याची नेहमी इच्छा असते. स्वभाव फार भिन्ना असतो. लग्नी अग्निराशीत चंद्र असला तर मोठेपणा मिळविण्याची हाव असते. मन अस्थिर असते. लग्नी मेष राशीत चंद्र, राहू, किंवा शनीने दृष्ट असेल तर मनुष्य भ्रमिष्ठ होतो. बुद्धिक राशीत तीच फळे मिळतील.

बुद्धिक अगर मकर राशीत चंद्र असता मनुष्याला वाईट व हलकट संगत लागते. अनेक व्यसने जडतात व भाषणांत शीमल्य शब्द येतात.

मिथुन, कर्क, तूळ अथवा कुंभ राशीत चंद्र असेल तर, शास्त्रीय विषयांची आवड असते. ज्योतिषशास्त्रांत चांगली प्रगति होते. कर्क अगर मीन राशीत चंद्र असेल तर मनुष्याचा स्वभाव फार उदार व दयाळु असतो. ज्याच्या कुंडलीत घरील राशीत लग्नी चंद्र असतो, ती माणसं सर्वांस प्रिय असतात; व लोकांकडून त्यास चांगला मान मिळतो.

लग्नी वृषभ राशीत चंद्र असतां मनुष्य धिम्मा परंतु उद्योगी व फार मेहनती होतो व हीं लक्षणें सर्व चंद्र बलिष्ठ असतां, विशेष दृष्टोत्पत्तीस येतील चंद्र लग्नी असणाऱ्या माणसाचा स्वभाव साधारणपणें दयाळू, आणि निरुपद्रवी असतो. त्यांना मांडणतटे आवडत नाहींत. मात्र चंद्र क्षीणवली नसावा. धन प्राप्तीस अनुकूल समजावा.

द्वितीयस्थानी वृश्चिक व मकर राशीलेरीज चंद्र असतां संपत्तीची वृद्धि असते, कौटुंबिक सौख्य चांगलें लाभतें. वृश्चिक व मकर राशीत चंद्र असेल तर पैसासंबंधी फार अडचणी येतील व अनेक प्रसंगां फार नुकसान होईल.

तृतीयस्थानी चंद्र असतां लश्न सहान प्रवास करावे लागतात. शास्त्रीय विषयांची आवड असते. विशेषतः गूढ विद्या आवडतात. या स्थानी चंद्र बलिष्ठ असेल तर भाऊवंद व शेजारी यांच्यापासून फार मदत होईल.

चंद्र सुख स्थानी असतां घरे नेहमीं बदलावी लागतील. शेतीत फायदा होईल. या स्थानी चंद्र फारच बलिष्ठ असेल तर आयुष्य फार सुखावड जाईल व स्वसंपादित इस्टेट मिळेल.

पंचमस्थानी चंद्र असतां जुगारीचा नाद असतो. नेहमीं सुखांत निमग्न असावे असे वाटते. या स्थानी चंद्र जळ राशीत असेल तर संतति फार होईल. २-६-९ चंद्र असतां छुळीं मुलें होण्याचा संभव असतो. पंचम

स्थानी चंद्र अचणारी माणसे आपले संततीवर अतिशय प्रेम करितात. कित्येक वेळा फाजील लाडाने मुलास विभ्रद्वितात.

घटस्थानी चंद्र प्रकृतीस चांगला नसतो. विशेषतः बायकांचे कुंडलीत फार वार्ड्ट परिणाम करितो. या स्थानी चंद्र द्विस्वभाव राशीमध्ये असेल तर मूत्राशयाचे विकार किंवा खोकला उत्पन्न करितो, या स्थानी चंद्र राशीत चंद्र असेलतर अपचन होऊन पोटातील इतर रोग होतात. चंद्राची अनिष्ट फले जेव्हा तो पाप ग्रहाच्या दृष्टीत असेल, तेव्हा समजावी. चंद्र शुभ ग्रह असल्याने तो घटस्थानी एकटा असल्यास अनिष्ट परिणाम करू शकत नाही. क्षीण बली चंद्र रोगकारक असतो.

सप्तमस्थानी चंद्र जळ राशीत असेल तर विवाह लवकर होईल व वैवहिक सीख्य चांगले मिळेल. मागीचे व्यापारांत किंवा दिवाणी दाव्यांत फायदा होईल, वारंवार प्रवास करावेसे वाटतील व प्रवास करण्याची आवड असेल. वृषभ, कर्क, तूल, धनु, कुंभ अथवा मीन राशीत या स्थानी चंद्र शनीचे शुभ दृष्टीत असेल तर पत्नी फार प्रेमळ, मेहनती व संसारदक्ष मिळेल व असा मनुष्य स्वतः सुद्धा संसारात फार दक्ष असेल.

अष्टमस्थानी चंद्र विशेष महत्वाचा नाही. तो शुभ राशीत असेल तर लोचलुचपतपासून दृष्य मिळेल. या स्थानी चंद्र, शनि अगर मंगळ यांचे अशुभ दृष्टीत अगर त्यांनी युक्त असेल तर एकदम मृत्यू येईल. ह्या स्थानी चंद्र असलेले अधिकारी ते फौज याही दर्जाचे असोत, लोचलाळ निश्चित असतात.

नवमस्थानी चंद्र असेल तर पुष्कळ प्रवास होतील. शास्त्रीय अध्ययनाची गोडी लागेल, हातून मोठमोठी कृत्ये होतील व त्या योगाने नांव अजरामर होईल. धार्मिकपणा असणार नाही. स्वभाव तन्हेवाईक व लहरी होईल, या स्थानी चंद्र बलिष्ठ असेल तरीही सासऱ्यांकडून संपत्ति मिळेल.

दशमस्थानी चंद्र अर्धे संपत्तीस व ऐश्वर्यास चांगले, या स्थानी चंद्र अर्धता भरपूर पैसा मिळतो. व्यापार घंदा असतो.

एकादशस्थानी चंद्र बलिष्ठ असेल तर मित्र मिळतील. परंतु तो हीनवली असेल तर त्याच्यापासून मुक्त न होता त्रास होईल.

द्वादशस्थानी चंद्र अर्धता प्राप्तीपेक्षा खर्च जास्त होतो. परंतु या स्थानी चंद्र अर्धे संपत्तीस वार्डिट नसते. वृश्चिक अगर मकर राशीला चंद्र या स्थानी असेल तर मनुष्य टोंगी, लबाड असतो, हलक्या व कुलहीन स्त्रियांचे संगतीने पैसाची हानि होते.

मंगळाची भावगत फले

लग्नामध्ये मंगळ अग्निराशीस असेल तर मनुष्य चूर, निश्चयी, मेहनती, दुराग्रही, उदार, रागीट व हठी होतो. तो पृथ्वी राशीमध्ये लग्नी असता लोभी, अपमतलबी, दुसऱ्याचा द्वेष करणारा, स्वतःचे कामाबद्दल फार तत्पर, घंदा वदण्याची आवड असणारा व एका विषयांत कधीही मन न घालणारा असा होतो. लग्नी जलराशीमध्ये मंगळ असेल तर असा मनुष्य उत्तम पोहणारा असतो व दर्यावर्दीपणांत निपुण असतो; परंतु त्यास अनेक दुर्गुण जडलेले असतात. विशेषतः फर्क व मीन राशींत या या स्थानी मंगळ असेल तर जन्मणारा अगदी नीतिभ्रष्ट व व्यभिचारी निघतो.

वृश्चिक राशींत या स्थानी मंगळ असेल तर उत्तम डॉक्टर किंवा वनस्पति-शास्त्रज्ञ होतो. मंगळ स्वभावतः फार चूर, घाडशी, स्वतंत्र, महत्वाकांक्षी व हेकेखोर आहे. लग्नी मंगळ असतां बहूतकरून तोंडावर अगर डोक्यावर कांही तरी प्रण अथवा चिन्ह असते. स्वभाव तामसी असतो.

घनस्थानी कोणत्याही राशींत मंगळ असतां मनुष्य फार निष्काळजी व फार उधळ्या निघतो. असा मनुष्याचे हातीं केव्हाही पैसा टिकत नाही.

त्यास नेहमी खर्चाची पंचाईत असते. या स्थानी मंगळ बलिष्ठ असेल तर पैसा पुष्कळ मिळेल परंतु शिल्पक रहाणार नाही.

तृतीयस्थानी मंगळ असता वारंवार प्रवास करावे लागतील, येथे मंगळ आमिरादीत असेल तर प्रवासात अपघात होतील, तृतीयस्थानी मंगळ असता स्वभाव फारच हठी असतो. त्यामुळे शेजाऱ्यापाजान्याशी मुळीच पटत नाही!

चतुर्थस्थानी मंगळ असेल तर वृद्धापकाळी फार हाल सोसावे लागतील. चतुर्थस्थानाचा मंगळ म्हणजे एक दारिद्र्ययोगच आहे. मातृमुख चांगले मिळणार नाही. चतुर्थस्थान हे मंगळास फार अनिष्ट असते. या स्थानी मंगळ असता त्याची नुकसान करण्याकडे जास्त प्रवृत्ति दिसून येते. नेहमी असमाधान असते.

पंचमस्थानी मंगळ असता संतति दुर्गुणी निपजते. त्यांच्यापासून आई-वार्पास त्रासच सोसावा लागतो. या स्थानी मंगळ असणाऱ्या लोकांची अपारथे लहानपणी वरीच मरतात. पंचमांत मंगळ असेल तर ऐषआरा. मार्ची आवड असते. जुगाराचा नाद असतो व त्यामुळे नुकसान होतं. स्त्रियांचे कुडळीत या स्थानी मंगळ पापग्रह असेल तर त्यांचे पाऊल वाईट मार्गात पडण्याचा फार संभव असतो. निदान विषयेच्छा जास्त असते.

षष्ठस्थानी रियर राशीमध्ये मंगळ असेल तर घशामध्ये दर्द होतं. सुतखडा होण्याचा संभव असतो. द्विस्वभाव राशीत मंगळ असेल तर धयरोग होण्याची भीति असते. शिवाय अशा माणसाची छाती व फुफ्फुसे फार अशक्त असतात. चर राशीमध्ये मंगळ असेल तर जळण्या-पोळण्याची फार भीति असते. या स्थानांत मंगळ असणाऱ्या माणसाला सुख मिळत नाही. नोकर चोरटे व उद्धट मिळतात. शस्त्राक्रियेचे प्रसंग येतात.

सप्तमांत मंगळ असेल तर वैवाहिक मुरत मिळणार नाही, एका वेगळे रहावयाचे प्रसंग येतील, नेहमी उभयतांमध्ये भांडणे हे पंचामध्ये उघड शत्रु पार होतात, फोटांतिल कामांत अपयश मारीचे घटांत नफा होत नाही.

सप्तमांत मंगळ अष्टांग्या मनुष्यास मुद्दाम मांडण ठकून प्याची सवय असते. त्यामुळे त्यांची नुकसान होते स्त्रियांच कुडकित सप्तमांत असेल तर वरील प्रकार दियून येतो

अष्टमांत मंगळ असेल तर लग्नांत हुडा वगैरे काई मिळणार पत्नी पार ठपळी मिळण्याचा समभव असतो

नवमामध्ये मंगळ असेल तर हेकेखोर, दुसऱ्याचा द्वेष करणारा खोटे बोलणारा मनुष्य निघतो. त्याची घर्मीकडे मुळीच प्रवृत्ती न मोठ्या प्रवासांत अपघात होण्याचा समभव असतो विशेषत बलरा नवमस्थानी मंगळ असेल तर प्रवासांत अपघात होण्याचा समभव आहे.

दशमांत मंगळ असला तर मनुष्य पार शूर व घाडशी होतो मोठा अधिकार मिळतो, लोकांवर वजन असते सारासार विचार असते मात्र स्वभाव पार निपयी असतो हा सत्ताधिकाराचा असतो.

एकादशस्थानी मंगळ असला तर दोंगी व लबाड मित भेट त्यांचेकडून पैसा खाणि अन्ध यांची हानी होते ह्या स्थानांत म अष्टांग्या लोकांनी आपले मित्रांइत सावध असावे.

द्वादशस्थानांत मंगळ असेल तर गुप्त शत्रुपासून पार घास होतो. छुटारू व हिल पशू यांच्यापासून मीति असते. ह्या स्थानी मंगळ शत दृष्ट असणे हा कैदेचा याग आहे

मंगळाचा इतर ग्रहांशी योग व दृष्टिफले .

कुंडलीत “ मंगळ-सूर्याचा ” योग असेल तर जन्मणारा धीट अविचारी, दृढनिश्चयी, हट्टी, लवकर रागवणारा, उदार व स्वातंत्र्याप्रिय असतो. जलराशीत “ मंगळ-सूर्याचा ” योग झाला तर दारूचे व्यसन लागते. शिवाय नेहमी हिंवापा आणि सर्दीचे विकार होतात. तरीपण साधारणपणे जलराशीत “ मंगळ-सूर्याचा ” योग शरीर बळकट करितो.

कोणत्याही ग्रहाचा इतर ग्रहाशी योग त्याचे अशुभ दृष्टीपेक्षा फार चांगला असतो. अशुभ दृष्टीने जितके नुकसान होते तितके वाईट ग्रहाचे योगानेही होत नाही. वायकाचे कुंडलीत “ सूर्य-मंगळाचा ” योग चांगला नाही. त्यांना पति आडदांड आणि मूर्ख मिळतो व त्याचा स्वभाव फारच वाईट असतो. कोणत्याही उपायाने त्याची मर्जी सांभाळणे पशक्य असते. अशा वायकांना संसारांत सुख लाभत नाही. सूर्य मंगळावरानीची दृष्टी असेल तर नवऱ्याला अकरमात मृत्यू येईल.

मंगळावर रवीची दृष्टी असेल (३०, ६० अथवा १२० अंशांची) जन्मणारा उदार व शूर होतो. शारीरिक सामर्थ्य फार असणे, प्रकृती कोप असून दीर्घायु होतो. त्याला त्याच्या अधिकाऱ्याकडून मान मिळतो व दती लवकर होते.

त्रियांचे कुंडलीत वरील प्रकारच्या मंगळाचा व सूर्याचा शुभ दृष्टिसंबंध ल तर त्यांना पति ऐश्वर्यवान् व सुखमायाचा मिळतो.

“ मंगळ शुक्राचा ” योग किंवा अशुभ दृष्टिसंबंध (अशुभ दृष्टी -९०-१३५-१५० व १८० अंशांची) कुंडलीत “ मंगळ चा ” योग अथवा अशुभ दृष्टी संभव प्रसेल तर मनुष्य नीतिभ्रष्ट व सुखासक्त असतो. त्याचे विचार फार कोते व दुष्टपणाचे असतात.

अशा मनुष्याचा पैसा चैनीत व चांदेरण्यालीत फार जातो. दारूचे व्यसन लागते व त्यामुळे शरिराची हानी होते.

स्त्रियांचे कुंडलीत असा योग असेल तर त्यांना वार्डिट सगत लागून त्यांचे जन्माचे मातेरे होते.

कुंडलीत मगळ शुक्राचा शुभदृष्टी संबंध असला तर मनुष्य टापटीपीने रहाणारा, पेटवाज, आपले व्यंग कोणास कधीही न दाखविणारा, विषयी होतो. स्त्रियांकडून त्याला मान मिळतो. अशा मनुष्यांना वायकामध्ये वसून गप्पा मारण्याची मोठी आवड असते. स्वभाव बेफिकीर असतो. स्त्रियांचे कुंडलीत “ मगळ शुक्राचा ” शुभ दृष्टीसंबंध असला तर त्याचा परिणाम अशुभ दृष्टीप्रमाणेच अनिष्ट समजावा. अशा स्त्रिया नटव्या असतात.

“ मगळ-बुधाचा ” योग अथवा अशुभ दृष्टीसंबंध—हा योग कुंडलीत असणारी माणसे फार चलारत, अतिशय चतुर असतात. त्यांना यादाविवाद करण्याची फार आवड असते. खोटी साक्ष देणे, खोऱ्या वाताभ्या पसरविणे आणि खोटे दस्तऐवज करणे अशा कित्येक भयकर गोष्टी त्यांच्या अगवळणी पडलेल्या असतात. दुसऱ्यावर टीका करण्याची फार आवड असते चांगल्या अथवा वार्डिट कामांत आपण पुढारी असावे ही त्यांची इच्छा असते. वरील दुर्गुण काढून टाकले असता चाकी मगळ बुधाचा योग वार्डिट नाही. या योगावर जन्मलेली माणसे फार कुशल निपजतात.

“ मगळ-बुधाचा ” शुभ दृष्टीसंबंध असेल तर मनुष्य गाणिती व फार शुद्धिमान होतो. बोलण्यांत अतिशय चतुर व मार्मिक असतो. ‘मात्र राम फार लवकर येतो’ शिल्पकला आणि वनस्पतिशास्त्र यांची आवड असते. व ज्या कला हस्तकौशल्याने साध्य होण्यासारख्या असतात त्या त्याला अवगत होतात. अशा माणसास आळस मुळीच आवडत नाही, काहीना काहीतरी करावेसे वाटते. असे लोक उत्तम लेळाडू होतात

“ मंगळ-चंद्र ” योग किंवा अशुभ दृष्टीसंबंध असेल तर मनुष्य माथेफिरू, अविचारी व मूर्ख होतो. कोणतेही चांगले अथवा वाईट कृत्यांत विचार न करितां मन घालतो. अशा मनुष्यास बाहेरल्यालीपणाचे व्यसन लागून उपदेशादि भयंकर रोग जडतात आणि पैशाचा अपव्यय होतो. “ चंद्र-मंगळाचा ” योग असणारीं माणसें शूर, उदार, मेहनती परंतु खोटे बोलण्यांत पटाईत असतात. पुरुषाचे कुंडलींत हा योग असला तर लग्नापासून सुख होणार नाही. पत्नी गचाल मिळेल. स्त्रियांचे कुंडलींत चंद्र मंगळाचा योग अथवा अशुभ दृष्टीसंबंध असेल तर त्यांची प्रकृति चांगली नसते. वारंवार दुखणीं होऊन शरीर क्षीण होतें. स्वभाव न्नासिक असतो.

चंद्र-मंगळाचा शुभ दृष्टीसंबंध असेल तर मनुष्य शूर, घाटसी, निश्चयी होतो. व्यवहारांत चतुर असतो व दुसऱ्याजवळून फायदा कसा करून घ्यावा हा हातोटी चांगली साधलेली असते. कधी कधी ऐशाराम करावासा घाटतो. इंद्रियसुखांत दिवस घालवावेसें घाटते; पण तशी रियती फार थोडे दिवस रहाते. स्त्रियांचे कुंडलींत मंगळ चंद्राची शुभ दृष्टी त्यांचे प्रकृतीस फार चांगली असते. प्रकृति निकोप असून विचार प्रगल्भ असतात. शरीर चपळ असतें. मनापासून काम करण्याची हीस असते.

बुधाची भावगत फले

लग्नामध्ये बुध असेल तर मनुष्य बोलण्यांत फार चतुर होतो. बुध अग्नि राशींत असेल तर हुशार परंतु अरिघर असतो. लवकर रागावणारा, नाटकान्ना शोकी, चांगला यत्ता आणि उत्तम गणितज्ञ. कल्पनाशक्ति अगाध असते. अग्निराशीपैकी बुधाला, घनुराशीपेक्षा मेष व सिंह अधिक चांगल्या असतात. घनुराशीमध्ये बुध असेल तर मनुष्य फार उतावळा व बोलमांड होतो. त्याच्या बोलण्यांत काही अर्थ नसतो. वृषभ अगर मकर

राशीतुष असेल तर चचल मनाचा, दौंगी व दुमन्याचा द्वेष करणारा होता. असा मनुष्य फार आघाशी असतो आणि त्याचे सर्व विचार स्वतःपुरते असतात. दुमन्याचे सुपान्नी त्यास मुळीच पर्या नसते.

मिथुन, कन्या, तूळ किंवा कुंभ राशीत तुष असेल तर बुद्धी फार तीव्र असते आणि प्रतिभाशक्ति चांगली असते. शास्त्रीय विषयाची आवड असते. वनतृत्व फार, रोलगे मॉर्मिक व प्रतिपन्नास यमी लागणारे असते. वृश्चिक राशीत तुष असेल तर उत्तम डॉक्टर होतो, अनेक प्रकारच्या प्रयोगांनी आवड असते. स्वभाव मात्र घाईट असतो. वृश्चिक राशीत तुष असणाऱ्या मनुष्याशी फार अपून वागावे.

कर्क किंवा मीन राशीत लग्नी तुष असेल तर जन्मगाराचे मन फार चचल असते. विचार फार कुजट असतात. मनाचा कोतेपणा असतो. अशा माणसाचे जिभेम हाड नसते. तोंडात येईल ते बोलून टाकतो. रोलताना मागचा पुढचा विचार करीत नाही. मीन राशीत लग्नी तुष असणाऱ्या माणसास स्वतःचे ज्ञानाबद्दल फार घमंड असते. मीन राशीत लग्नी तुष असणाऱ्या माणसावर कधीहि विश्वास ठेवू नये.

द्वितीयस्थानी तुष विशेष महत्त्वाचा नाही. फक्त वाचाळता उत्पन्न करितो व तो जर शुभ राशीस व शुभ ग्रहदृष्ट असेल तर सक्ति मिळते. तृतीयस्थानी तुष असेल तर ज्योतिष व वैयकीची आवड असते व प्रत्येक अद्भुत कला शिकवीशी वाटते. (विशेषतः वायुराशीत असेल तर) शिवाय प्रवास यरेच होतात. या स्थानी तुष, कर्क किंवा मीन राशीत असेल तर मनाचा स्थयता कधीहि मिळणार नाही त्याचेवर शनीची दृष्टि असेल तर मात्र त्याचे विरुद्ध फल दृष्टोत्पत्तीस येईल.

चतुर्थस्थानी तुष असेल तर अतःकरण दयार्द्र असते. विशेषा व्यासंग असतो आणि मुखाचे दिवस मनुष्याचे आयुष्याचे अखेर येतात. या स्थानी तुष महत्त्वाचा नाही.

पंचमस्थानी बुध बुद्धिमत्ता चांगली ठेवतो. विचेंत यश देतो. विचार प्रगल्भ असतात, संसारांत ऐहिक सुख साधारण थरें मिळते, संततीसुत्यात या स्थानांत बुध अनुकूल असतो.

षष्ठस्थानी बुध आरोग्याचे बाबतींत मानसिक आजार निर्माण करतो. मजातंतु दुर्बल असतात, आरोग्यासंबंधी कांहींतरी कुरकुर असते, आरोग्या-खेरीज इतर बाबतींत षष्ठस्थानांत बुध बरा असतो. नोकर इमानी मिळतात. नोकरा कारकुनी दर्जाची मिळते, किरकोळ उद्योगधंदे, कामिशन एजन्सी वगैरे धंदे यशस्वीरितीने चालविता येतात.

सप्तमस्थानी बुध असल्यास विवाह साधारणपणे लवकर होतो. पत्नी बुद्धिमान मिळते. परंतु वैवाहिक सुखास सप्तमस्थानातील बुध शुभ फळे निर्माण करित नाही. किरकोळ प्रवास पुष्कळ होतील. उद्योगधंदे, व्यापार भागिदार पद्धतीने केले जातील व त्यांत यश मिळेल.

अष्टमस्थानी बुध असेल तर त्याचे कांहींच महत्त्व नाही. लहानरुपी मात्र वरीच दुखणी काढावी लागतील.

नवमस्थानी बुध असेल तर मनुष्य फार हुशार, आनंदी, शास्त्रीय विषयाचा शोकी व धार्मिक असा होईल. अद्भुत व गूढ विद्या शिकव्याशा वाटतील. या ठिकाणी बुध चर राशीला असेल तर प्रवास होतील.

दशमस्थानी बुध असेल तर ग्रंथ लिहून पैसे मिळतील. व्यापार केला असतो फायदा होईल. बुद्धी फार तीव्र, बोलणे धार्मिक व स्पष्ट असेल. यामुं राशींत बुध असला तर चांगला बत्का होईल.

एकादशस्थानी बुध असेल तर मोठमोठ्या विद्वान लोकांची मैत्री संपादन होईल व न्यावर शुभ प्रहांचीदृष्टि असेल तर त्यानेपासून मदत होईल. या ठिकाणी बुध अशुभ ग्रहदृष्ट असेल तर मित्रांसातून तोटाच होईल.

द्वादशस्थानी वृषभ, वृश्चिक किंवा मकर राशीत बुध असेल तर शुभ गुणपणाने नारा करण्याचा प्रयत्न करतील. इतर राशीमध्ये बुध या स्थानी असला तर चांगला असतो. धन्यामध्ये यश मिळते आणि घाणी अस्वलीत असते.

बुधाचा इतर ग्रहांशी योग व दृष्टिफळ

चंद्र-बुधाचा योग किंवा शुभ-दृष्टिसंघ असेल तर मनुष्य बुद्धीने फार चलास व कर्तृत्ववान असतो. विशेषतः हा योग वायुराशीमध्ये झाला पाहिजे. बुधाला १-३-९-१० ही स्थाने फार चांगली असतात. लग्न मियुन, कन्या, तूल, धनु अथवा कुंभ असेल तर मनुष्यास अनेक भाषा येतात व तो परक्या भाषेसुद्धा चांगले शिकू शकतो.

चंद्र-बुधाचा अशुभ दृष्टिसंघ असेल तर दुसऱ्याची पाठीमागे निंदा करण्याची सवय असते. खोट बोलणे आणि दुसऱ्याची निंदा करणे हे मुख्य दुर्गुण आढळून येतात परंतु बुद्धि फार चांगली असते. चंद्र बुधाचा अशुभ दृष्टिसंघ असून त्यापैकी एकावर शनीची दृष्टि असेल तर मनुष्य अप्रामाणिक होतो व तो आपले बुद्धीचा व्यय वाईट कामांत करित असतो.

शुक्राची भावगत फळे

लग्नामध्ये शुक्र असेल तर मनुष्य सुखभावाचा, नेहमी आनंदी, विषयी व स्त्रीलपट, भाग्यवान् व चैनी होतो. स्वभाव उदार असतो. शुक्राला वृषभ, तूल, कुंभ, मकर आणि मीन ह्या राशी चांगल्या असतात. मेष, कन्या, धनु ह्या राशीत शुक्र बलहीन असतो. विशेषत वृश्चिक राशीत शुक्र असणारी माणसे ठरवाज, दाख्खाज आणि नीतिभ्रष्ट असतात. त्यावर मंगळाची दृष्टि असेल तर बरील फळे चांगली अनुभवास येतील. इतर राशीमध्ये शुक्र असून त्यावर मंगळाची दृष्टि असेल तर मनुष्य

उत्तम पॅटर, चांगला गाणारा आणि उत्तम नट होतो. आवाज फार मधुर असतो. नाटकाचे घंघात त्याला यश येते. इतर लोकांना यश करून त्यांचेपासून कसा फायदा करून घ्यावा हे चांगले राघर्ते. शरीरप्रकृति चांगली नसते. कारण अशा माणसास नियमितपणा ठाऊक नसतो.

द्वितीय स्थानी शुक्र असणे विघ्न व संपत्तीस चांगले असते परंतु या स्थानी शुक्र असतां अक्षरें, कपडा, दागदागिने वर्गरेकडे पैशाचा फार व्यय होतो. स्वभाव फार कामी असतो. उघळेपणाची संवय असते. म्हणून या स्थानांत शुक्र बलिष्ठ असून शुभग्रहदृष्ट असेल तरच मनुष्य श्रीमंत होईल. गायनाची आवड असते.

तृतीय स्थानी शुक्र असेल तर नातेवाईकांकडून मदत मिळेल. रेल्वेच्या प्रवासांत सुख होईल. स्वभाव उल्हासी असेल. कविता करण्याचा फार नाद असतो.

चतुर्थस्थानी शुक्र असेल तर मनुष्याचा पुढील माग सुखदायक होतो. या स्थानी शुक्र बलिष्ठ असेल तर बडिलोपार्जित इस्टेट मिळते.

पंचमस्थानी शुक्र असेल तर मनुष्य फार सुखासक्त व छियांचे-संगतीत आनंद मानणारा असा होतो. नाटक व तमाशे पाहण्याची आवड असते व त्यामुळे प्रकृति विघ्नते. पंचमस्थानी शुक्र असतां कुटुंब मोठे असते व मुली फार होतात. संतति सुस्वरूप व आशाधारक असते व त्यापासून जन्मणारास सुख होतें. या स्थानी शुक्र बलिष्ठ असेल तर व्यापारांत फार प्राप्ति होते, सट्टे, वायदे यशस्वी होतात.

षष्ठस्थानी शुक्र असणे प्रकृतीला बरें असते. नोकर दुपार व आशाधारक मिळतात व त्यांचेपासून सुख मिळते.

सप्तमस्थानी शुक्र वैवाहिक सौख्य देतो. स्त्री स्वरूपवान मिळते. [वृश्चिक अगर मकर राशीत शुक्र नसला तर]. वृश्चिक अगर मकर

राशीत शुक्र असेल तर व्यभिचार-सुख चांगले मिळते, सतमस्यानी शुक्र असेल तर धर्मात यश मिळते. मागीचे व्यापारात नफा राहतो.

अष्टमस्यानी शुभ राशीस असेल तर हुडा वगैरे मिळेल व गुप्त द्रव्य मिळेल, स्त्रीधन व वारसा मिळेल.

नवमस्यानी शुक्र असेल तर प्रवाम सुखकारक होतील, कर्मठपणा अगो विशेष असेल, स्वभाव आनंदी होईल, काव्य करण्याची आवड असेल व सासण्याकडून मदत मिळेल

दशमस्यानी शुक्र असेल तर आयुष्य सुखात जाते, पितृसुख चांगले असेल. लोकांत मानमान्यता होते नोकरीत लवकर लवकर प्रमोशन होते स्वभाव फार शांत आणि मनमिठाऊ असतो. अशा योगावर जन्मलेल्या मनुष्यास भांडणतऱ्याचा कगळा असतो, दशमस्यानी शुक्र नलवान असता छी मोठ्या कुलातील व धर्मत मिळते

एकादशस्यानी शुक्र असेल तर चांगले मित्र मिळतील, मित्रमडळीत मान मिळेल, व त्यांचेकडून वेळो प्रसर्गा मदत मिळेल, पैशाची अडचण पटणार नाही.

द्वादशस्यानी शुक्र असणे फार महत्वाचे नाही. तरीही या स्थानातील शुक्र सपत्तीला प्रतिकूल नसतो मात्र अशा माणसास गुत शत्रु फार असतात. शुक्रावर शनीची पाप दृष्टि असेल तर फार जरावे लागते कारण विश्वासघाताने नुकसान होण्याची भीति असते. चैनीमध्ये पैशाचा अपव्यय होतो

शुक्राचा इतर ग्रहांशी योग व दृष्टिसंबंध

जन्म कुडलीत शुक्र-सुखयोग अगर शुभ दृष्टिसंघ असेल तर मनुष्य फार चैनी, गायनाचा शोकी, काव्य करणारा, शास्त्रीय विषयाचा नाही असतो. हा योग लग्नात होईल तर अशा मनुष्याचे अंगी कसले चांगले

असते. ३-९ किंवा १० स्थानांत हा योग होईल तर वाचनाची गोडी असते. साहित्यशास्त्र व काव्य यांची विशेष गोडी असते. शुक्र व बुध हे एकमेकांपासून ७६ अंशापेक्षा जास्त अंशावर नसतात. म्हणून ते एकमेकांशी ३०-४५-६०-७२ अंशांचे दृष्टियोग करू शकतील. शुक्र-चंद्राचा योग अथवा शुभ दृष्टिसंबंध असेल तर मनुष्य फार टापटीपीने राहणारा, पोपाखाची फार काळजी घेणारा, अक्षराचा व फुलाचा शोकी होतो. त्याची राहणी फार व्यवस्थेशीर असते. लग्न लवकर होतं, वृत्ती स्वरूपमान मिळते. शुक्र चंद्राचा योग कुंडलीत असेल तर आयुष्यातील बहुतेक दिवस सुखांत जातात. स्त्रियांचे कुंडलीत असा योग असता त्यांचे अंगी टापटीप व व्यवस्था चांगली असते. अशा वायफा फार सूक्ष्म व व्यवहारचतुर असतात. ज्या राशीत हा योग घडेल त्या राशीचे गुणधर्मांवरून या योगांचे कर्मांजास्त महत्त्व समजावें.

जन्म कुंडलीत चंद्र शुक्राचा अशुभ दृष्टिसंबंध असेल तर गलिच्छ, आढशी, मलीन कपडे घालणारा व उचळ्या होतो. बहुतकरून अशा लोकांस दारूचे व्यसन असते. स्त्रियांचे कुंडलीत चंद्र शुक्राचा अशुभ दृष्टिसंबंध होईल तर त्यांची प्रकृति अशक्त राहिल. अशा स्त्रियांना प्रदर व पीडीतातवाची व्यथा असण्याचा संभव असतो.

शनीची भावगत फळे

जन्मकाली लग्नांत शनि असेल तर जन्मणारा भिन्ना पण घोरणी व वैविश्यास असतो. त्याला फार वेळीण आयडत नसते. दुसऱ्याचा द्वेष करण्याची व सूड घेण्याची इच्छा असते. लग्नी शनि असलेला मनुष्य लोभी असतो. त्याला दुसऱ्याचा उत्कर्षसहन होत नाही. अमिराशीत शनि असेल तर त्याचे स्वभावांत फार अंतर पडेल. अमिराशीत शनि असलेला मनुष्य मोकळ्या मनाचा व सरळ स्वभावाचा असतो. त्याचा व्यवहार

ग्रामाणिकपणाचा असतो. मात्र दुसऱ्याशी भांडण व वादविवाद करण्याची संरय असते. पृथ्वीराशीत विशेषतः वृषभराशीत शनि असेल तर मनुष्य तऱ्हेवाईक, मद, धिग्मा व द्वेषी असतो. वृश्चिकमध्ये लर्मी शनि असेल तर फार चीकर असतो. लग्नमध्ये शनि असतां दोळे लहान असतात.

मकरराशीमध्ये लर्मी शनि असेल तर जन्मणारा मनुष्य वादविवादांत प्रवीण, दामिक, लबाड, अपमतलरी व मेहनती हेतो. वायुराशीमध्ये शनि फार उत्तम फलें उत्पन्न करतो. या राशीत लर्मी शनि असेल तर मनुष्य विचारी, अभ्यासी व पैशाचे व्यवहारांत चोख आणि संसारदक्ष, धार्मिक, महत्वाकांशी हेतो. परंतु स्वार्थाकडे त्याचे विशेष लक्ष असते.

तुलाराशीपेक्षा सुद्धा मिथुन व कुंभ ह्या राशी शनीला फार चांगल्या असतात. कारण तुलाराशीमध्ये शनि असतां मनुष्य फार गर्विष्ठ असतो. त्यामुळे समाजाला त्याच्या विद्वत्तेचा फारसा उपयोग होत नाही. कर्क व मीनराशीमध्ये लर्मी शनि असेल तर बुद्धीनें जड, निराश व उद्विग्न झालेला, आळशी व अमगळ मनुष्य असतो. मात्र घर्मावर अंधःश्रद्धा असते. लर्मी वृश्चिक राशीत शनि असेल तर मनुष्य फार कावेवाज असतो. अशा माणसावर केव्हांहि विश्वास टाकू नये.

बहुतकरून शनीचा स्वभाव लाजळ, एकांतप्रिय व मनार्थीच विचार करणारा, उदासवृत्तीचा व लबाड असतो. स्वतःचे कृत्याद्वल हांका कुर्शका येतात. राहणी फार गवाळी असते; धार्मिक मते, तऱ्हेवाईक आणि तिरसट आणि विचित्र असतात. कल्पनाशक्ति चांगली असते. पृथ्वी अगर वायुराशी खेरीज इतर राशीमध्ये शनि असला तर वाणीमध्ये अडखळण्याचा दोष असतो. स्वतःचे कामांत तत्पर, दुसऱ्यावद्दल फळकळ न वाळणारा, फोणत्याहि सुधारणा करण्याची आवड नसते.

द्वितीयस्थानी शनि असेल तर सांपातिक अडचणी येतील. घंघात किंवा व्यापारांत यश मिळणार नाही. या स्थानी शनि शुभराशीत असला

तरा निर्वाहाकरिता फार मेहनत करावी लागेल. घनस्थानी शनि वाईट राशीला असेल तर केव्हाहि संपात्तिक स्थिति सुधारणार नाही; नेहमी ओढाताण होईल. अशुभ शनि या स्थानांत दारिद्र्य दर्शवितो.

तृतीयस्थानी शनि असेल तर प्रवासांत नुकसान आणि अपघात दर्शवितो. प्रवास सुखकर होणार नाही. भाऊवंदांत कलह लागून नुकसान होईल.

तृतीयस्थानी शनि असणारा मनुष्य विचारी, ज्योतिष जाणणारा असा होतो.

चतुर्थस्थानी शनि असेल तर जन्मतः मातेस आजार किंवा लहानपणी मातेचा मृत्यु होईल. या स्थानांत शनि असता मनुष्याचे आयुष्य काळजीत आणि दारिद्र्यांत जाते, परंतु तो जर तूल, मकर अथवा कुंभ राशीत असेल तर जमीनशुभला मिळेल. शेती व गुरेढोरे यांचेपासून फायदा होईल. आयुष्य सुखकर होईल. मात्र अद्या माणूस फारच लोभी असतो. मरेपर्यंत त्याला पेशाची हाव सुटते.

पंचमस्थानी शनि, मिथुन, कन्या, तूल अथवा मकर राशीत असता संततीचा अभाव समजावा. इतर राशीत असेल तर संतति होईल, परंतु त्यापासून सुख होणार नाही. मुलें व्यसनी, मूर्ख व आईचापासून न जुमानणारी अशी होतील, त्यांचेपासून सुख मिळण्यापेवजी दुःखच प्राप्त होईल. पंचमस्थानी कोणत्याहि राशीत शनि असता बहुतकरून मुलें रोगी व अस्पायुपी होतात.

षष्ठस्थानी शनि शुभ ग्रह दृष्टिरहित असेल तर वाईट असतो. त्यामुलें मोठमोठे आजार होतात. स्थिरराशीमध्ये शनि असेल तर खोकला, दम व छातीचे रोग होतात. द्विस्वभाव राशीमध्ये असेल तर क्षय, दमा होतो. गुदप्यामध्ये हजा होतात व मूत्राशयाचे विकार होतात. चरराशीमध्ये शनि असेल तर लिब्धर पिघळते. नोकर वाईट मिळतात व त्यांच्यापासून दुःख होतें.

सप्तमस्थानी शनि असेल तर मनुष्यास स्त्रीकडून सुख मिळणार नाही. स्त्री उदास, दुःखी, निराश आणि मुक्कतम असते. द्विरभाज राशीत या स्थानात शनि असेल तर द्विभार्या योग समजावा. एकादे वेळां तिसरें लग्नही करण्याचा प्रसंग येतो. शनि तूल, मकर आणि कुंभ राशीत असेल तर स्त्रीधन मिळेल. एकंदरीत शनि सप्तमस्थानी चांगला नाही. नवराचायकोमध्ये प्रेम नसतें. दोषांचीं मते एकमेकांसह साशक असतात. या स्थानात शनि असतो तेव्हा उघड शत्रू फार असतात. भागीचे घनांत अगर कोटाचे कामांत यश येत नसतें. कोणाचाहि आपलेवर विश्वास नसतो.

अष्टमस्थानी शनि शुभग्रहदृष्ट असल्याखेरीज हुंदा वगैरे मिळणार नाही. मृत्युपत्रावद्दल व इतर वारसाचे वारतीत तेंदे होतील. या स्थानी शनि आयुष्यवर्धक असतो.

नवमस्थानी शनि असेल तर मनुष्य घर्माचा कट्टा अभिमानी असतो. स्वतःचे मतावद्दल व स्वतःचे विचारावद्दल जास्त अहकार असतो. अध्यात्म-विद्या, जादुटोणे, ज्योतिष वैद्यकी वगैरे शिकण्याची आवड असते. जल-प्रवासांत मीति असते. स्त्रीने नातेवाईकांकडून नुकसान होतें. या स्थानी शनि असणाऱ्या लोकांनी परदेशांत जाऊ नये, कारण तेथे नुकसान होण्याचा समभव असतो. पितृमुख चागलें नसतें. निदान वापारशी पटत नाही.

दशमस्थानी शनि असेल तर घद्यांत किंवा नोकरीत भरभराट होते. अधिकाऱ्याची मर्जी असते. परंतु शेवटी व्यापारांत ठोकर लागते व नोकरीमध्ये ठपका येऊन शेवटी अब्रु जाते. दशमांत शनि असणारे नोकरांनी सावधगिरीने वागावे. प्रथम होणारे अकल्पित लाभ किंवा मोठ्या बदल्या, खड्डा खणून ठेवित असतात, हे पकें लक्षांत ठेवावे.

एकादशस्थानी शनि असेल तर लबाड व ढोंगी मित्र मिळतात व त्यांचेकडून अतिशय नुकसान होऊन शेवटी नाश होतो. या स्थानी शनि

असणाऱ्या लोकांनी कोणाला पैसे उसने देऊ नयेत अथवा, जांमीन होऊ नये, या स्थानांत शनि असेल तर मुलांचें सुख मिळणार नाही.

द्वादशस्थानीं शनि असेल तर गुप्त शत्रु फार असतात व त्यांचा गुप्तपणें नाश करण्याचा प्रयत्न सुरू असतो. वरून मात्र ते मैत्रीचें प्रदर्शन करितात. या स्थानीं शनि वाईट राशीला व पापग्रह-दृष्ट, विशेषतः मंगळ किंवा हर्षल यांचे अशुभ दृष्टींत असेल तर खोटे आरोप येऊन त्याचे योगानें कैद होते अथवा विषप्रयोग होण्याची भीति असते.

टीपः—शनीचें फल पाहतांना त्याच्या राशीकडे लक्ष द्यावें. शनि बलिष्ठ असेल तर त्याचे वाईट परिणाम बरेच कमी होतात, जर तो पापग्रह-युक्त अथवा पापग्रहाचे अशुभ दृष्टींत असेल तर त्याचेपासून फारच नुकसान होईल. चांगले फल विशेष अनुभवता येणार नाही. (अशुभ शनि पापग्रहदृष्ट किंवा शत्रुराशींत असलेला.)

शनीचें इतर ग्रहांशीं योग व दृष्टिफलें

शनि व गुरु यांचा योग अथवा शुभ दृष्टीसंबंध असेल तर संपत्ति मिळेल, अचानक द्रव्यलाभ होईल, गुरु हा कुंडलींत सप्तमाचा स्वामी असेल तर सासऱ्याकडून संपत्ति मिळेल, हा योग अथवा दृष्टीसंबंध द्वितीय-स्थानीं घडेल तर प्राप्ति चांगली होईल व प्रत्येक कृत्यांत यश येईल, नवमस्थानांत होईल तर तीर्थायात्रा होतील, धार्मिक कृत्यें हातून होतील, दशमामध्ये हा योग होईल तर नोकरीमध्ये मान व अधिकार मिळेल, व्यापारी लोकांनी पत घाटेल, शनि गुरूचा योग अथवा दृष्टिसंबंध कुंडलींत असेल तर सांपत्तिक स्थिति फार चांगली असते. मनुष्य पैसे घोरणानें व विचारानें खर्च करितो, शनि-गुरूचे योगाची माणसे मोठ्या पदावर असतात, फक्त हा योग पूर्णानें असेल तर संतति मुळीच होत नाही आणि बंशच्छेद होतो.

शनीवर गुरुची अशुभ दृष्टि असेल तर भाऊवदामध्ये कलह होऊन सर्व मिळकत भांडणात खर्च होतो. अशा माणसास भानगडी करण्याची आवड असते आणि त्यांत त्याला ठोकरी लागतात. शनि किंवा गुरु सप्तमाचा स्वामी असेल तर श्रीमताची मुलगी करावी अशी मनुष्याची मोठी इच्छा असते परंतु त्यांत त्याला यश येत नाही. घर्मावर ऋदा उत्तम असते परंतु घटांत यश येत नसते. मुलें लहानपणी मरतात. शनि गुरुचा अशुभ दृष्टिसंघ कुडलीत असेल तर श्रीमत होण्याची आशाच करू नये. शनि-मगळाचा योग किंवा अशुभ दृष्टिसंघ कुडलीत असेल तर स्वभाव फार रागीट, तिरसट व खुनशी असतो. कैदेचे प्रसंग येतात व मनुष्याचे अर्गी लवाडी फार असते. अशा योगावर जन्मलेली मनुष्ये क्वचितच प्रामाणिक असतात. वरील अशुभ फलें शनि किंवा मगळ १-३-९-१० या स्थानी असता विचारांत घ्यावी. या योगावर जन्मलेल्यास जर दुखापती होतात. उचावरून पडून हाडें मोडण्याची भीति असते. ज्या स्थानांत व राशांत शनि मगळ एकत्र असतील तर त्या शरीराचे भागास दुखापत होते.

शनि मगळाचा शुभ दृष्टियोग असेल तर मनुष्य शूर व धीट होतो. असा मनुष्य शिपाईराण्याचा असून स्वतःचे शरिरावर त्याचा पूर्ण भरवसा असतो. स्वभाव फार शांत व मेहनती असतो. शनि, मगळाचा योग अथवा अशुभ दृष्टिसंघ कुडलीत असेल तर त्याचा शरीरावर फार वार्डट परिणाम होतो. (विशेषतः हे ग्रह उदीत भागांत असतील तर). द्विस्वभाव राशांत हा योग असेल तर सर्दीचे विकार व क्षय होईल. छाती व फुफ्फुस फार अशक्त असतात. कर्क अथवा मकर राशीमध्ये हा योग अथवा दृष्टिसंघ होईल तर दमा होण्याची भीति अधिक असते स्थिर राशीमध्ये हा योग अथवा दृष्टिसंघ असेल तर प्रवासांत अपघात होतील. उंचीवरून पडून त्यापासून शरीराचे भागास कायमची इजा होईल. अशा योगावर जन्मलेल्या

माणसास पाण्याची भीति असते. मूत्राशयाचे रोग होतात. चरराशीत हा योग होईल तर घंट्यांमध्ये अपयश व वेअश्रू होते. कोणाचा विश्वास नसतो व शरीरावरही वाईट परिणाम होतात.

स्त्रियांचे कुंडलीत शनि-सूर्याचा योग असेल तर लग्न लवकर होत नाही. लग्न जमण्याचे कार्मी अडचणी येतात व लग्न होईपर्यंत अडचणी व संकटं किती येतील याचा नेम नसतो. परंतु हे सर्व ज्या राशीत योग झाला असेल त्यावर अवलंबून असते. कर्क, फग्या व मीन राशीत स्त्रियांचे कुंडलीत हा योग होईल तर नवरा सुस्त व आळशी, दरिद्री आणि गलिच्छ मिळेल. शिवाय लवकर वैधव्य येण्याची भीति असते. स्त्रियांचे कुंडलीत कोठेहि शनि-सूर्याचा योग झाला तर बहुतकरून बीजवराशी लग्न होतें. निदान नवऱ्याचे वय वरेंच असते. अशा यायकांना पत्नीपासून सुख मिळत नाही. कारण तो फार निर्दय व अप्पलपोट्या असतो. स्त्रीस मारहाण करणे व भाकात ठेवणे ही नवऱ्याची कर्तव्ये आहेत अशी त्याची समजूत असते. शनि-सूर्याचा शुभ दृष्टिसंबंध असेल तर मनुष्य शांत, धीट मेहनती व निर्व्यसनी असा असतो. मोठ्या लोकांचा त्याला आश्रय मिळून त्याचेकडून लाभ होतो.

स्त्रियांचे कुंडलीत हा योग असेल तर लग्न उशीरा व व्यास्त वय झालेल्या मनुष्यावर होतें. शनि जर तूळ, मकर किंवा कुंभ राशीत असेल तर नवरा धीमंत मिळेल. परंतु तो फार कट्टु व हलकट असेल. त्याचेपासून सुख होणार नाही.

शनिशुक्राचा योग अगवा अशुभ दृष्टिसंबंध असेल तर स्त्री सुंदर मिळेल परंतु तिची प्रीति नसेल. कुंडलीत शनि शुक्राचा योग असणारी माणसे वाहेरख्याली असतात. गुप्तपाप अशा लोकांचे हातून होतें. बोलणे फार भीमस्त व सडेतोड असते. असा माणूस लडाड व दौंगी असतो. वाहेरून फार धार्मिकपणाचा डोल आणतो. त्याची कृत्ये फार नीच असतात.

शनि-शुक्राचा शुभ दृष्टिसंघ असेल तर लग्नापासून मुक्त होईल, नव-वायकोची एकमेकांवर प्रीति असेल. अन.करण पारन कोमल असा मनुष्य फार मेहनती, काळजीपूर्वक काम करणारा असतो. स्त्रिया कुडलीत शनि-शुक्राची शुभदृष्टि विशेष चांगली असते कारण त्या योगा-रित्रांने अर्गा विनाय, दयता, कौशल्य, सत्य व पातिव्रत्य हे धर्म आढळून येतात.

शनि-शुक्राचा योग अथवा अशुभ दृष्टिसंघ कुडलीत असले तर मनुष्य फार गूढ विचाराचा परंतु वाईट स्वभावाचा असतो. निरर्थक दुसऱ्याचा हेवा करण्याची प्रवृत्ति असो वाणीमध्ये कांटातरी दोष असतो. असा मनुष्य बहुतरुकरून अप्रामाणिक व लडाव असतो. त्याच्या यापार कोणीहि विश्वास ठेवू नये. शिवाय त्यास दारूचे व्यसन लागते.

शनि-शुक्राचा योग अथवा अशुभ दृष्टिसंघ ३ किंवा ९ स्थानांत होईल तर शास्त्रीय विषयाचा नाद असतो. वैद्यकीचा, विशेषतः गूढविद्ये-शिकण्याची उत्कृष्टा असते. पण त्यांत यश येत नाही. रानसंध्यादि कृत्ये होऊन होतात, परंतु ती मनापासून नसून ती दार्ढ्यपणाची असतात. अशा मनुष्याची जीवादीहि क्षरी मैत्री नसते. स्वतःचे पापघराटी दुसऱ्याशी स्नेह असतो.

शनि-शुक्राचा कुडलीत शुभदृष्टिसंघ असेल तर वर्तणूक सत्यतेची, स्वभाव सरळ व शांत असतो. कोणतेहि काम फार काळजीपूर्वक करितो. शरिरपद्धति निकोप असते. शास्त्रीयाविषयाची आवड असून विचारशक्ति चांगली असते. परंतु ज्या राशीत शनि-शुक्राचा योग होईल त्या राशीवर ह्या योगाचा कमी अधिकपणा अवलंबून असतो. शनि-शुक्र योग जल राशीपेक्षा वायुराशीत अधिक बलिष्ठ असतो. १३-९१ स्थानांत ह्या योगाचे परिणाम उत्तम दिवून येतात. इतर स्थानांत ह्या योग मद्धावाचा नसतो.

कुंडलीत शनि-चंद्र योग असेल तर सर्व आयुष्यभर पैशाच्या अडचणी येतील. पैसा हातात आला असता त्याचा विनियोग चांगला होणार नाही. संतापी, तिरसट व संशयी असतो. अतिशय निष्कालजीवणामुळे लबाड व खोटे मित्र यांच्यापासून नुकसान होतं. धंद्यामध्ये अपयश येतं. शनि चंद्राचा योग असणारी माणसे एका धंद्यास धिकटून रहात नाहीत. चारंवार धंदे बदलवेसे वाटतात. मन चंचल असतं. लग्नापासून सुख होत नाही. स्त्री निष्कालजी व गृह मित्ळते. शनि-चंद्राचा योग द्विस्वभाव राशीमध्ये होईल तर द्विभार्या योग समजावा. हा योग उदित भागात होईल तर प्रकृति नादुरुस्त राहील. अनुदित भागामध्ये हा योग होईल तर अपघात होतील. शनि-चंद्राचा योग अथवा दृष्टिसंबंध संसारामध्ये मुळांच सुख मिळू देत नाही. स्त्रियांचे कुंडलीत हा योग होईल तर त्यांची वर्तणूक फार चाईट असते. पतीची त्यांचेवर प्रीति नसते. शनि-चंद्राचा जन्मकुंडलीत योग असणाऱ्या स्त्रिया दुर्गुणी असतात. शनि चंद्राची युति ९।१०।११ स्थानी असल्यास मात्र मनुष्य लक्षाधीश बनतो.

शनि-चंद्राचा शुभदृष्टिसंबंध असेल तर मनुष्य गंभीर व मेहनती होतो. धंद्यात यश मिळेल. स्त्रियांचे कुंडलीत शनि चंद्राचा शुभदृष्टिसंबंध असेल तर त्यांची प्रकृति उत्तम राहते व त्या मेहनती व संसारदक्ष असतात.

गुरुचीं स्यानगतफळे व दृष्टिफळे

लग्नामध्ये गुरु अग्निराशीत असेल तर जन्मगारा घाट, सुखमावी, धंद्यात यशस्वी, मैत्री करण्यास योग्य, आणि शत्रूंची देखील उदार असा होतो. घोडा गर्विष्ठ. अनेक कसरतीचे खेळाची आवड असते. दृढ-निश्चयी, विश्वासू, स्थिरमनाचा असतो.

पृथ्वी राशीत असेल तर गूढ विचाराचा, स्वार्थी, दामिक आणि कोंत्या विचाराचा हेतो. ,

वायु राशीत गुरु असेल तर ग्यायी, उदार, लवकर न रागावणारा, विश्वासू, प्रत्येकावर उपकार करण्याची इच्छा असलेला असा होतो.

जल राशीत गुरु असेल तर खेळाडू, खोल, चैनी, आणि पैशाची काळजी न करणारा होतो. बहुतेकम्हणजे जलराशीत गुरु असणारी माणसे भाग्यवान असतात. जल राशीमध्ये वृश्चिकपेशा कर्क व मीन राशीत असेल तर पार चांगला. वृश्चिक राशीत गुरु असेल तर जन्मणारा अपमत्तलवी होतो. सर्वसाधारण गुरुचा धर्म म्हटला म्हणजे स्वातंत्र्याची आवड असणे, शूर, उदार, विश्वासू व दूरदर्शी, ग्यायी, श्रामाणिक व धार्मिक, मान व लौकिक यांकरितां प्रयत्न करणारा, दुष्ट व नीच माणसाचा द्वेष करणारा.

द्वितीयस्थानी गुरु संपत्ति व अम्युदयास कारण होतो. जगामध्ये अतिशय यशस्वी आणि भाग्यवान माणसांचे कुडलीत बहुतेकरून गुरु द्वितीय अंग दशम स्थानामध्ये असतो. मात्र वरील स्थानांत गुरु राशी वली आणि शुभग्रहदृष्ट असला पाहिजे.

तृतीयस्थानी गुरु असेल तर लहान व मुलकर प्रवास घडतील. माऊचद आणि शेजारी यांच्यापासून वारवार मदत होईल. विद्याव्यासंगी व मनाने मोठा असतो.

चतुर्थस्थानी गुरु असेल तर घसामध्ये यश व वृद्धापकाळी मुल होईल. तो शुभ ग्रह दृष्ट असून चांगल्या राशीत असेल तर दारिद्र्यामध्ये जन्म कधीहि काढावी लागणार नाही.

पंचमस्थानी गुरु असेल तर सति आशाधारक व सुखभावी होईल व त्याचेपासून मुल होईल. पंचमस्थानी गुरु यल्लिप्त असेल तर शर्यतीत अंगर लोटरांत संपत्ति मिळेल.

पद्धत्यानीं गुरु अशुभ ग्रहदृष्ट व नीच राशींत नसेल तर प्रकृति साधारण थरी असेल. मियुन आणि कर्म्येमध्ये असेल तर छातींत अगर पोटांत हजा होण्याचा संभव असतो. *Dyspesia* (अग्निमांथ) होईल.

सप्तमांत गुरु असेल तर वैवाहिक सुख मिळेल. कोटातील खटल्यांत जय मिळेल. भागीचे व्यवहारांत फायदा होईल. मात्र जर तेथे कन्या राशींत गुरु असेल तर वरील फलें दृष्टोत्पत्तीस येणार नाहीत. कारण ह्या राशींत गुरु 'अगदी' बलहीन आणि चांगलें फल देण्यास असमर्थ असतो.

अष्टमांत गुरु असेल तर सासऱ्याकडून द्रव्य मिळेल किंवा मृत्युपत्रापासून अगर अकस्मात लाभ होईल. परंतु ह्या स्थानीं गुरु शुभ राशींत असून त्यावर शनीची शुभदृष्टि असते.

नवमस्थानांत गुरु असेल तर मनुष्य धार्मिक, सत्य बोलणारा, नीतिमान, विचारी, सन्माननीय हेतो. सासऱ्याकडून फायदा होईल, लांबलांबचे प्रवास होतील व प्रवासांत सुख होईल.

दशमस्थानीं गुरु असेल तर नोकरीमध्ये वढती लवकर होईल. सरकारांत मान मिळेल. दशमांत गुरु असलेले लोक मोठे हुपार असतात; मोठ्या योग्यतेस चढतात.

एकादशस्थानामध्ये गुरु असेल तर चांगले व विश्वास मित्र मिळतील. स्वाभेकडून चांगला सल्ला मिळेल आणि फायदा होईल. या स्थानांत गुरु असणे संततिमुखास चांगलें असतें आणि कौटुंबिक सुख चांगलें मिळतें.

द्वादशस्थानांत गुरु असेल तर गुप्त शत्रु फार असतील. पण त्यांचे-पासून विशेष त्रास होणार नाही. स्वभाव खर्चिक होईल. विद्वान परंतु यश फमी असते.

गुरुचा इतर महंशी योग व दृष्टिसंबंध

गुरुचा व मंगळाचा योग अगर अशुभ दृष्टि संबंध असेल तर अशा योगावर निपजणारीं माणसें फार उघळीं, फाजील उदार, दृष्टी, हेकेखोर,

व्यवहारांत मूर्ख, असमंजस आणि नेहमी अडचणीत असणारी अशी होतात. गुरु मंगळाची एकमेकांवर अशुभ दृष्टि म्हणजे ४५° , ९०° , १३५° आणि १५०° अंशांची असेल तर पैशाचें कामांत, शर्यतीचें घद्यांत अगर दोंगी मित्राकडून मोठ्या ठोकरी लागतील आणि चौरापासून व आगीपासून नुकसान होईल. कुंडलीत गुरु मंगळाचा योग असेल तर संतती वाचणार नाही.

गुरु-मंगळ एकमेकांचे शुभ दृष्टीमध्ये म्हणजे ३०° , ६०° , १२०° अंश दृष्टीत असतील तर जन्मणारा शूर, स्वतंत्र विचाराचा, उदार होईल. व दुसऱ्यावर नेहमी उपकार करण्याची इच्छा असेल. गुरु-मंगळाची एकमेकांवर कोणतीही दृष्टि संपत्ति मिळण्याचें कामांत निरुपयोगी आहे. मात्र अशुभ दृष्टि असेल तर शक्तिगद्देर नुकसान होईल व शुभ दृष्टि असेल तर पैशाची उघळपट्टी होईल इतकंच.

गुरु व सूर्य यांचा योग किंवा शुभ दृष्टि (३०° , ६०° , आणि १२०°) असेल तर यश व संपत्ति मिळेल. उत्तम मित्र मिळून त्यांचे पासून पैसा मिळेल. शरीर निरोगी होईल व मनुष्य दीर्घायु होईल.

सूर्य व गुरु यांचा पूर्ण योग असेल तर अपस्मार होऊन त्याचे योगाने अंत होईल. (१-६-८ स्थानी अग्नीशर्दांत असेल तर.)

स्त्रियांचे कुंडलीत गुरु-सूर्याची एकमेकांवर शुभदृष्टि असेल तर उत्तम स्थळ मिळेल आणि पति नावलीकिकास असलेला मिळेल. विशेषतः गुरु बलिष्ठ व सूर्य अशुभ ग्रह दृष्टिरहित असले पाहिजेत.

गुरुवर सूर्याची अशुभ दृष्टि असेल तर सपत्तीचा नाश होईल व आयुष्यामध्ये बरीच आपत्ति काढावी लागेल. अशा योगावर जन्मलेल्या लोकांनी इतरांस पेसे उसने देण्याच्या व जामीन होण्याच्या मानगडीत पडू नये. अशा मनुष्याविरुद्ध अनेक सरकारी मानगडी उपरिघत होतात व कोर्टातील खटले त्यांचेविरुद्ध होतात व त्यामुळे जवळ असलेला पैसा व

जमीनजुमला नाहींसा हेतो. त्याचेजवळ असलेली सर्व इस्टेट जाऊन आयुष्याचे अंती दारिद्र्यात दिवस काढावे लागतात.

स्त्रियांचे कुंडलीत असा योग असेल तर तिला सुशील व विद्वान परंतु दारिद्री नवरा मिळेल.

गुरु-शुक्राचा योग व शुभ दृष्टिः—हा योग फार महत्वाचा नसतो. तरी पण अशा योगावर जन्मलेली माणसें यशस्वी असतात. लोकांचा त्यांचेबद्दल चांगला प्रद असतो. गुरु शुक्राचे योगावर जन्मणारी माणसें कपट्याचे व दागिन्याचे शोकी असतात व त्यांचा पैसा चैनीत घराच खर्च होतो. विलास हा ह्या सुतीचा मुख्य परिणाम आहे.

स्त्रियांचे कुंडलीत गुरु-शुक्राचा योग किंवा शुभ दृष्टि असेल तर फार चांगले. अशा योगावर स्त्रिया सद्गुणी व पतिव्रता होतात.

गुरु-शुक्राचा अशुभ दृष्टिसंबंध असेल तर चैनीचे पदार्थांत पैशाची उघळपट्टी होते. बाहेरख्यालीपणाचा नाद असतो. नेहमी कर्जबाजारीपणा असतो. अशा योगावर जन्मलेले लोक फार गर्बिष्ठ असतात व स्वतःबद्दल जास्त प्रौढी बाळगणारे असतात.

गुरु-बुधाचा योग अथवा दृष्टिसंबंध असेल तर मनुष्य विचारी, फार ग्यायी, अभ्यासी, साहित्यशास्त्राचा विशेष व्यासंगी, ग्रंथकर्ता होतो. लेखक व ग्रंथकार ह्या योगावर जन्मलेले आढळून येतात, अशा मनुष्याचे विचार स्वतंत्र असून स्वभाव फार शांत व मनमिळाऊ असतो. कोणतेही संकट आले असता डगमगत नाहीं. शिष्याय हा योग मनुष्याचा अभ्युदय करण्यास व संकट निवारण्यास फार चांगला असतो.

गुरु-बुधाचा अशुभ दृष्टिसंबंध असेल तर मनुष्य अविचारी असतो. प्रत्येक वस्तूची फक्त वाईट बाजू त्याला दिसत असते, मन फार चंचल असते. जुगारीचा नाद असतो. अधर्माकडे विशेष प्रवृत्ति असते. अशा योगावर जन्मलेल्या लोकांनी आपले चांगणुकीबद्दल विशेष सावध असावे

कारण कायद्याच्या कर्षेत सांपडून नुकसान अगर शिक्षा होण्याचा समभव असतो.

गुरु-चंद्र योग अथवा शुभ दृष्टि — हा योग अथवा शुभ दृष्टि फारच चांगली असते. त्याचे योगाने संपत्ति व यश संपादन होऊन आयुष्य फार सुखावह जाते. कोणत्याही गोष्टीची ददात येत नाही. स्त्री सुस्वरूप व सुशील मिळते.

रायकाचे कुडलीत असा योग असेल तर त्यांची वर्तणूक फार चांगली असते. संपत्ति व ऐश्वर्य यांचा लाभ होतो.

गुरु चंद्राचा अशुभ दृष्टिसंघ असेल तर जन्मगारा आपली संपत्ति उधळतो व आपल्या मूर्खपणामुळे स्वतःचा नाश करितो. अशी मनुष्ये अपयशी असतात म्हणून त्यांनी काणताही धाडसाचा धदा करू नये

मंगळ, बुध, शुक्र व त्याचे दृष्टीचा व युतीचा परिणाम दृष्टीला भारम होण्यापूर्वी ६° अंश व दृष्टि सप्तत्यावर ८° अंश पर्यंत असतो म्हणून इतके अंशावर मद्र असल्यास ते त्या दृष्टीतच अगर युतीकर्षेत आहेत असे समजावे

सूर्य व चंद्र यांच्या कक्षा इतर ग्रहापेक्षा मोठ्या असल्याने सूर्य दृष्टि अगर युतिपूर्वी १२° अंश व नंतर १७° अंश व चंद्र अनुक्रमाने ८°-१२° अंश समजावा.

दर्शलाची भावगत फळे आणि दृष्टिसंघ

स्त्री अदिराशीत हर्षल असेल तर जन्मगारा अविचारी, दृष्टी, मायेपिरू उतावळा व महत्वाकांक्षी होतो. मन अस्थिर असते. चमत्कारक वस्तु आणि शोध यांची आवड असते. ज्योतिषविद्येचा अभ्यास करण्याची आवड असते. मोठमोठी कामे करण्याची हाव असते. कहरनाशाची व बुद्धि

उत्तम असते, विशेषतः लग्नी हर्षल असलेले लोक वादविवाद करण्याचे मोठे शोकी असतात. चक्रमपणा हा मुख्य धर्म आहे.

पृथ्वी राशीत लग्नी हर्षल असेल तर मनुष्य दुराग्रही, हठी व मत्सरी होतो. त्याचे मनोविचार व वृत्ति फार तीव्र असते; स्वभाव फार घातकी, आघादी, टोंगी असतो. वायुराशीमध्ये लग्नी हर्षल असेल तर चंचल बुद्धीचा, विद्वान, चाणाक्ष व नवीन कल्पना वसविणारा अस असतो, सर्प शास्त्रीय विषयांची विशेषतः गूढ व अशेषशास्त्र जाणण्याची फार इच्छा असते. सत्यवक्ता व थोडासा गर्विष्ठ. जल राशीत हर्षल असेल तर व्यसनी, मद्यपी, टोंगी, लबाड व हलकट लोकांची संगत करणारा, अतिकामी, दुराग्रही व द्वेषी. अशा मनुष्याचे अंगी सद्गुण कमी असतात. त्याचे विचार फार कोते व कमी समजुतीचे असतात, रीतभात त्याला मुर्खीच माहीत नसते, स्वतःचे स्वार्थीसाठी सायब व ततर असतो सर्वसाधारणपणे हर्षल लग्नी असेल तर मनुष्य तन्हेवाईक, दुराचारी, टोंगी, परंतु फार कल्पक आणि बुद्धिमान, बोलका, गर्विष्ठ व दुसऱ्याचा द्वेष करणारा असतो. त्याचा स्वभाव व वर्तन क्षणोक्षणी बदलते. अशी माणसे लवकर खूप होत नसतात व स्वतंत्र विचाराची असतात. त्याची कृत्ये ग्यायास धरून फारशी नसतात. मनास येईल ते करण्याची अशा लोकांस संवय असते. धुलक कारणावरून आपल्या प्रिय मित्रांशीमुद्दां शत्रुत्व करण्यास असले लोक मार्गे पुढे पहात नाहीत.

लग्नी हर्षल असलेले लोक आपले कुटुंबापासून व आतइष्टापासून वेगळे झालेले असतात. त्यांना एकेठिकाणी बरोबर राहण्याची संवय नसते.

द्वितीयस्थानी हर्षल असेल तर अकरमात् लाभ अगर नुकसान होईल पैशासंबंधी पुष्कळ अटकचणी येतील. अनेक खर्च उद्भवून द्रव्यहानी होईल. कुटुंबात अकरमात् मृत्यु होतील.

तृतीयस्थानीं हर्षल असेल तर शास्त्रीय विषय, ज्योतिष व इतर गूढ-विद्या यांचा व्यासंगी होईल. चमत्कारिक व नवीन वस्तु खरेदी करण्याची मोठी आवड असेल. वारवार त्रिन्हाडे बदलावीं लागतील, घदा पत्करावा की नाही ह्याचदल निश्चय लवकर होणार नाही, प्रवासाची आवड असेल. विचार स्वतंत्र व बाणेदार असतील, हस्ताक्षर चांगले असणार नाही. शेजारी व मित्र यांच्यापासून त्रास होईल. स्वतःच्या लेखानें कधी कधी स्वतःचें नुकसान होईल.

चतुर्थस्थानीं हर्षल असेल तर आईनापाशी पटणार नाही. इस्टेटीसंबर्षी तट्टे उपस्थित होतील वृद्धापकाळीं त्रास, सकटें, दारिद्र्य येण्याचा समभव असतो. ही स्थिति हर्षल येथें अशुभ राशींत अथवा पापग्रहदृष्ट असेल तरच येईल. हर्षल येथें स्वर्गही असेल अगर दुसऱ्या कोणत्याहि रीतीनें बलिष्ठ असेल तर वृद्धापकाळ बरा जाईल.

पंचमस्थानीं हर्षल असेल तर सतति होत नाही किंवा शास्त्रास अल्पायुषी होते. अथवा मुलांचे मृत्यु काहीं विलक्षण रीतीनें होतात. पंचमस्थानीं हर्षल असल्यावर सततीचें सुख मिळणार नाही. सट्ट्याच व्यापार आणि जुगार यांत नुकसान होईल. पंचमस्थानीं हर्षल असलेला मनुष्य चैनी व तेळाडू असतो.

छियांचे बुद्धलीत पंचमस्थानीं हर्षल असणें फार चाईट. तरुणवयांत त्यांची अपकीर्ति होते. विशेषतः वृश्चिक, कर्क अग्न मीन राशींत लग्नां उदित असेल आणि पंचमांत हर्षल असेल तर अशा छिया नीतिभ्रष्ट होण्याचा संभव असतो.

षष्ठस्थानीं नोकर, मजूर व इतर हातांखालील लोक यांचेपासून त्रास होईल व ते विश्वास ठेवण्याज्याक मिळणार नाहीत. शिवाय घटसर्ग होण्याचें भय असतें. वृषभ, वृश्चिक राशींत षष्ठस्थानीं हर्षल असतां असे रोग होतात की, त्यांत वैद्याची मति कुंठित होते योग्य निदान होत नाही. १

सप्तमांत हर्षल असणें फार वाईट. दांपत्यसुखांत ह्या स्थानाचा हर्षल फारच व्यत्यय करितो असें जाणावें. स्त्रीपुरुषांची वारंवार ताटातूट होते. दिवाणीदाव्यांत अतिशय नुकसान व अपयश येतें. समाईक भांडवलाचे घंटे चांगले चालणार नाहींत. म्हणून ह्या दोग्दी गोष्टी सप्तमस्थानी हर्षल असलेल्या माणसांनी बर्ज्य कराव्या. हर्षल या स्थानी अशुभ राशींत अगर पापग्रहदृष्ट असेल तर अधिक वाईट. या स्थानातील हर्षल प्रचल शत्रु उत्पन्न करितो. एकंदरीत सप्तमांत हर्षल असणें घातुक आहे.

अष्टमांत हर्षल असेल तर नयरा अगर धायको दरिद्री असेल. पैशाची उधळपट्टी होईल. एखादा वारसा मिळान्याचा असल्यास त्यांत भानगडीं अतिशय होतील. सरतेशेवटीं नुकसानच होईल. या स्थानी हर्षल पापग्रहांत असेल तर आरमहत्येची प्रवृत्ति असेल. मृत्यु आकस्मिक होईल.

नवमस्थानी असलेला हर्षल, ज्योतिष व त्यासंरख्या दुसऱ्या गूढ-विद्येचा नादी बनतो व सर्व तऱ्हेच्या शास्त्रीय विषयाची व लेखन-व्यवसायाची गोडी असते. त्यांत कधी कधी यश मिळतें, वारंवार प्रवासाचे प्रसंग येतात, धार्मिक समजुती काहीं विलक्षण असतात. स्वभाव स्वतंत्र निश्चयी, हट्टी व दुरामही असतो. पत्नीचे नातेवाईकांकडून नुकसान होतें.

दशमस्थानी हर्षल असतां यश अगर अपयश येईल. दोग्दी भिन्न भिन्न कले तो या स्थानी असतां उत्पन्न करूं शकतो. अधिकाऱ्याशीं तंटे होतील. वारंवार नोकरी अगर घंदा बदलावा लागेल. नेहमी प्रवास हातील, निंदा अपकीर्ति व आप्तदृष्टीकडून प्राप्त होईल. स्वभाव स्वतंत्रवाण्याचा व निश्चयी असेल. चांगले वाईट दोग्दी अनुभव येतील.

एकादशस्थानी हर्षल असतां मित्रांकडून मदत प्यावी लागेल किंवा त्यांना करावी लागेल. ओळखीपासून फायदा न होतां नुकसान होईल. ओळखी जितक्या योद्ध्या होतील तितक्या चांगल्या असतात.

द्वादशस्थानीं हर्शल असेल तर पुष्कळ शत्रु असतील. ते मत्सरी, द्वेषी व चंचल मनाचे ठग असतील व आपला नाश करण्यास झटत असतील. ह्या स्थानांतोळ हर्शल, मगळाचे अशुभ दृष्टीसंबंधांत असेल तर ह्या योगावर जन्मलेल्या मनुष्याने चोर व दरवडेगोराइल विशेष काळजी घेतली पाहिजे. पैशाचे नुकसान होऊन शिवाय शरीरास हजा होण्याचा संभव असतो.

हर्शलाची इतर महांशी युति आणि दृष्टीसंबंध

हर्शल व मगळ यांची युति असेल अगर अशुभदृष्टीसंबंध असेल तर मनावर वाईट परिणाम होतो. हा योग पाहिले स्थानांत होईल तर मनुष्य लबाड, चंचल मनाचा, द्वेषी, खुनशी व सूड घेणारा होईल.

द्वितीयामध्ये हा योग होईल तर पैशासंबंधी पार नुकसान होईल व नेहमी दारिद्र्यांत दिवस काढावे लागतील.

तृतीयस्थानांतील ह्या योगाने ज्योतिष व इतर गूढविद्येची आवड उत्पन्न होईल, भाऊवंदांपासून नुकसान होईल.

चतुर्थस्थानी तूल, मकर व कुंभ राशीखेरीज इतर राशीमध्ये हा योग होईल तर आयुष्यांत शेवटची वर्षे दारिद्र्यांत व दुःखांत जातील.

पंचमस्थानी मुलांची हानी होईल.

षष्ठस्थानी मोठमोठी दुखणी होतील. नोकर बेइमान मिळतील.

सप्तमस्थानी दिवाणीदाव्यांत नुकसान व अपयश येईल. व्यापारांत नुकसान होऊन दिवाळे काढावे लागेल. वैवाहिकमुख चांगले मिळणार नाही.

अष्टमस्थानी हा योग होईल तर हुडा किंवा स्त्रीधन मुळीच मिळणार नाही.

नवमस्थानांतलें योग शालीयविषयांची आवड उत्पन्न करील. मानासिक उन्नति चांगली होईल, धार्मिक श्रद्धा कमी असेल.

दशमस्थानी हा योग होईल तर अपकीर्ति होईल, सरकारी कामांत नुकसान येईल व.नाश होईल. फदाचित् कैदेचाहि प्रसंग येईल.

एकादशस्थानांत मित्रवर्गांकडून घास होईल.

द्वादशस्थानांत गुप्त शत्रू पुष्कळ उत्पन्न होतील व ते द्वेष करतील. जन्म कुंडलींत हर्षल गुरु यांची युति असेल तर अकरमात लाभ होईल, किंवा वारसा मिळेल. विशेषतः हा युति अगर दृष्टिसंबंध द्वितीय अगर अष्टमस्थानी व्हावी. व्यापारांत यश येतें. धार्मिक कृत्ये करण्याची आवड असते. मानमर्यादांची कामे करावी अशी हाव असते.

हर्षल शनि यांचा शुभदृष्टिसंबंध असेल तरीहि विशेष चांगला अनुभव येणार नाही. मात्र हा योग असतां वाईट फलें उत्पन्न करूं शकणार नाहीत.

हर्षल-गुरुचा कुंडलींत अशुभ दृष्टिसंबंध असेल तर दिवाणीदाव्यांत नुकसान होईल. इस्टेटीव्हल तेंटे होतील. भाऊवंदकी चालेल. हा योग धंद्यास अनुकूल नसतो. अकरमात पुष्कळ नुकसान होण्याचा संभव असतो. हा योग असतांना कोणताहि व्यापार करूं नये. नोकरी पत्करून राहणें हाच उत्तम मार्ग समजावा.

जन्मकुंडलींत हर्षल आणि मंगळ यांची युति असेल अगर अशुभ दृष्टिसंबंध असेल तर स्वभाव फार मत्सरी, घाडशी व खुनशी होतो. चौर्य-कर्म करण्याची मनाची प्रवृत्ति होते व त्यामुळें बंदीबासाचे प्रसंग येतात. हा योग ३-९-१०-१२ ह्या स्थानांत झाला असेल तर मार्गें सांगितलेले फल उत्पन्न करील. हा योग सप्तमस्थानांत होईल तर फारच वाईट. नवरा-बायकोचा विरह होईल. अगर दोघापैकी एकास भयंकर दुखापत होईल.

कधी कधी खुनापर्यंतहि मजल जाईल. हा योग मंगीचे व्यापार दिवाणी दावे यांसहि वाईट असतो.

हर्शल व मंगळ यांचा शुभ दृष्टीसंबंध असेल तर मनुष्य घाट व स्वाभिमानी होतो. परंतु रागीट व हट्टी असतो. जन्मतः हर्शल मंगळाचा शुभदृष्टीयोग असलेली माणसें शूर व उदार असतात. शस्त्रक्रियेत अगर शिपाईगिराला असले लोक लायक असतात व त्या घंट्यांमध्ये त्यांना कीर्ति मिळते.

जन्मकुंडलीत हर्शल व रवि यांची युति अगर समक्रांति, लग्नांत असेल तर जन्मणारा शूर, धारिष्ट्यवान, निर्मळ अंतःकरणाचा व सर्वोत्तम प्रिय असतो. हा योग द्वितीय अगर दशमस्थानी झाला असेल तर मनुष्य काही वेळ फारच यशस्वी होतो; परंतु काही दिवसांनी त्याचेवर अनेक संकट येऊ लागतात. एकदर आयुष्यक्रमांत अनेक प्रकारची संकटपरंपरा येते. आयुष्य क्रमातील हकीकत चित्तबेधक बनते. स्त्रियांचे कुंडलीत हा योग असेल तर फार वाईट अशा योगांत जन्मलेल्या स्त्रिया आवलेपेक्षा वयाने लहान असलेल्या पुरुषाशी व्यभिचारकर्म करितात व नवन्यास घोडूनहि जातात. स्त्रियांचे कुंडलीत हर्शल सूर्याचा कोणताहि दृष्टीसंबंध होणे वाईट असते. विशेषतः केंद्रयोग आणि प्रतियोग हे दृष्टीसंबंध फारच वाईट असतात.

जन्मकुंडलीत रवि हर्शल यांचा अशुभ दृष्टीसंबंध असेल तर अनेक संकटे येतील. अपयश येते व बलिष्ठ शत्रुपायून, सार्वजनिक संस्थेकडून किंवा रेल्वे कंपनीकडून नुकसान होते. त्याचे सर्व व्यवहारांत नेहमी नुकसान व निराशा नशिबी टेचलेली असते. हा योग लग्न, द्वितीय किंवा दशमस्थानी होईल तर अधिक वाईट समजावा. स्त्रियांचे कुंडलीत हा योग वाईट असतो.

हर्शल व सूर्य यांचा अशुभदृष्टीसंबंध असेल तर तिन्हाईत मनुष्याकडून तयदा होईल. कोणत्याहि घंटांत विशेषतः सार्वजनिक संस्थेत अगर

सरकारी नोकरीत यश. येईल. सरकारी अधिकाऱ्याचे कुंडलीत हा योग तालेला आढळून येतो.

जन्मकुंडलीत हर्शल व शुक्र यांची युति अगर समक्रांति असेल व ती द्वि, तृतीय व नवमस्थानांत असेल तर जन्मणारा चांगला गाणारा अथवा उत्तम वक्ता असतो. व प्रत्येक ललितकलेची त्यास चांगली तरी माहिती असते. असे लोक चैनो व वाहेरख्याली असतात. हा योग लग्नाखेरीज इतर स्थानी असेल तर लग्नात भानगडी होतील व नीति चांगली राहणार नाही. सप्तमस्थानी हा योग असल्यास स्त्री नवऱ्यावर ररे प्रेम करणार नाही.

हर्शल व शुक्र यांचा अशुभदृष्टीसंग्रह असेल तर अनेक वेळा लग्न विनसेल, स्त्री प्रेम करणार नाही व स्वतः असा मनुष्य हलकट स्त्रियांचे नादी लागून द्रव्यहानी करील. हा योग लग्न द्वितीय, पंचम व सप्तम स्थानांत होईल तर विशेष बलिष्ठ समजावा.

जन्मकुंडलीत हर्शल व शुक्र यांचा शुभदृष्टीसंग्रह असेल तर असा मनुष्य अत्यंत कामी होईल. बायकांना कसे वश करावे ही कला त्याला चांगली अवगत असेल. हर्शल अगर शुक्र चांगल्या राशीत असेल तर उत्तम गाणारा होईल.

हर्शल व बुध यांची युति अगर समक्रांति लग्नात असेल तर अशा योगावर जन्मलेला मनुष्य मोठा विद्वान होतो. वाहमय व कित्येक कलांमध्ये प्रवीण असून त्याच्यामुळे त्याची चांगली कीर्ति होते. हा योग तृतीय अगर नवमस्थानांत होईल तर ज्योतिष व दुसऱ्या गूढविद्येचा नाद लागेल. स्वभाव तन्हेवाईक होईल. मात्र लोक त्याचेवर कित्येकवेळा कडक टीका करून त्याचा उपहास करण्याचा प्रयत्न करतील हा योग भीनराशीत होईल तर अशा योगावर जन्मणारा दोंगी, मतलबी होईल. त्याचे शब्दाची त्यास किंमत नसेल. त्याची कृत्ये व धोरणे विश्वास ठेवण्यालायक

नसेल. त्याप्रमाणेच हा योग कर्कराशीत होईल तर असेच समजावे. शुभ व मंगळ यांचा अशुभदृष्टीसंबंध असेल तर स्वभाव तिरसट, लहरी, व निंदक बनतो. दुसऱ्याच्या प्रत्येक कृत्यांत दोष आहे असे वाटते स्वभाषेची सेवा करण्याची त्याची महत्वाकांक्षा असते व त्याचे हातून काही ग्रंथ होतात. परंतु अशा मनुष्याच्या लेखावद्दल किंवा ग्रंथावद्दल लोकांचे अनुकूल मत नसते व चोडोडून त्याचेचर टीकेचा भडिमार होतो. एकदरीत अशा योगावर जन्मलेले लोक सार्वजनिक कामांत पुढे येत नाहीत.

हर्शल शुभाचा शुभदृष्टीसंबंध असेल तर त्यास साहित्यसेवेत यश येते. वाढी तीव्र असते. मन अभ्यासी असते. चमत्कारिक व विलक्षण अथवा काही नवीन गोष्टी आपले हातून व्हाव्या ही महत्वाकांक्षा असते. हा योग शास्त्रीयराशीत व १-३-९ या स्थानी तर विशेष बलिष्ठ समजावा. ग्रंथ निर्मिती हातून होईल.

जन्मकुंडलीत हर्शल व चंद्र यांची युति व समक्रांति असेल तर वदूत-करून ह्याचा परिणाम वैवाहिक सुखावर व स्त्रीवर होईल. स्त्रियांचे कुंडलीत हर्शल रवि यांचा अशुभदृष्टीसंबंध असताना जे परिणाम होतात तेच परिणाम पुरुषांचे कुंडलीत हा योग असताना होतात. लग्न शास्त्रानंतर असा मनुष्य बहुतरुन वार्डट फदात पडतो आणि पुढे दोषांचे मुळीच पटेनासे होऊन ते वेगळे राहतात. अशा मनुष्यास प्रवासान्ती व वारंवार विन्हाडे बदलण्याची मोठी हौस असते.

हर्शल व चंद्र यांचा शुभ दृष्टीयोग कुंडलीत होईल, तर लग्न शास्त्रावर मनुष्य बाहेरख्याली होईल. मात्र स्वतःचे स्त्रीवरदि त्याचे प्रेम असेल. चंद्र अथवा हर्शल ३-९-१० ह्या स्थानांत असेल तर मनुष्य एके टिकाणी पार राहणार नाही. पुष्कळ प्रयास होतात.

शरीरधांधा, उंची व शरीरसौष्ट

जन्मकुंडलीत उदीत असणारी राशी व तिचा स्वामी यांचा शरीरधांधा उंची व शरीरसौष्ट्य यांवर परिणाम होतो. जन्मलघ्नातील राशीचे परिणाम कसे होतात याचा मागील भागात विचार केलेला आहे. आता लघ्नातील महात्वा शरीरावर व शरीरसौंदर्यावर काय परिणाम होतात ते पाहू.

मेघलग्न उदीत असता, व विशेषतः पहिल्या १०^०त ते असेल तर वांधा घुंटा असतो ११^० ते २९^० पर्यंत, मध्यम वांधा असतो. या लघ्नाची कर्मांतकमी ५ फूट ३ इंच व जास्तीतजास्त ५ फूट ५ इंच उंची असते.

बृषभ लग्नाची माणसें मध्यम वांध्याची; परंतु चेहरा वाटोळा असून शरीरानें जाडजूड असतात. मान आखूड व जाड असते. कपाल रूंद.

मिथुन राशीचे लोक उंच असतात. शरीरप्रकृति वाघेसूद असते. सर्व साधारणपणें या लोकांची गणना उंचामध्ये करता येते. कर्मांतकमी उंची ५ फूट ४। इंचापेक्षा जास्त असते. हात जाड नसतात व दोटें लांब असतात. चेहरा घुडिमान दिसतो. सर्व व्यवहारांत चापल्य, हा गुण हें या लघ्नाचें वैशिष्ट्य होय.

कर्क राशीच्या लोकांचा वांधा घुंटा, शरीरप्रकृति दुर्बल, लहानपणीं शरीर किरकोळ, मध्यमवयांत शरीर मेदयुक्त, कमरेच्या खालच्या भागापेक्षा कमरेच्या वरील भाग लांबिला जास्त, अत्यंत घुंटाके लोक कर्क व मान लग्नावर जन्मास येतात.

सिंह राशीवर जन्म असता उंची भरपूर असते. सर्वसाधारण उंची ५' ५" पेक्षा जास्त असते. शरीर मजबूत व हाडें रूंद असतात. चेहऱ्यावर गुमी, रंगलपणा, दिसून येतो. जोकें मोठे असते. वर्ण किंचित तांबूस; काळा असणार नाही. मुंवाया भरदार व केंसयुक्त—केसाळ.

कन्या राशीच्या लोकांचें शरीर वारिक असतें. वाघा मध्यम, केसाळ व कमानदार, आवाज वारीक. हे लोक आपल्या वयापेक्षा दिसतात.

तुला लग्नाचे लोक उंच असतात. ५१५ पेक्षा कमी असणार नमान उंच असतें. तूल लग्नाचे स्त्रीपुरुष दिसायला सुंदर असून वर्ण असतो व डोळे तेजस्वी असतात. मध्यम वयांत डोक्यास टक्कल पडते.

वृश्चिक लग्नाचे लोक मध्यम वाघ्याचे, शरीरानें मजबूत, लहान हाडें रुंद. चेहरा रुंद परंतु लांबट नसतो. आखूड मान व कुरळे वें वृश्चिक लग्नाचें वैशिष्ट्य आहे. वर्ण काळा नसतोच परंतु पार गें असत नाहीं.

घनु लग्नाचें शरीर अत्यंत वाघेसूद असतें सौंदर्यवान स्त्रीपुरुष लग्नावर जन्मास येतात. उंची ५१६ च्या वरती नाक मोठे, तेजस्वी, भेदक व अर्थपूर्ण असते.

मकर लग्नाचे लोक मध्यम वाघ्याचे असून शरीर दुर्बल असते. वाघादीसरोवर शरीरग्रहृति सुधारते. चेहरा वारिक असतो व दादीचे विरळ असतात.

कुंभ लग्नाचे पहिल्या १०° तील लोक मध्यम वाघ्याचे परंतु १० पुढील अंशाचे लोक उंच असतात. चेहरा सुंदर असतो.

मीन राशीचे लोक छुटके असतात. पण शरीर बोजड व लहान अं हात व पाय हे थोडे लहान असतात व बोटें आखूड असतात. हे मं लग्नाचें वैशिष्ट्य आहे. हातापायाच्या बोटावरून मीन लग्नाचे लोक लपकर ओळखूं येतात. मध्यमवयांत हे लोक शरीरानें जाड होतात. वे विरळ व रेशमासारखे चकचकीत व मऊ असणें हा मीन लग्नाचा विदे गुण आहे.

थोडक्यांत सांगावयाचे म्हणजे मियुन, तिह, घनु, कुंभ ह्या उंची देणाऱ्या राशी आहेत. वृषभ, कर्क, मकर व मीन ह्या राशी ठेंगणेपणाच्या आहेत व राकीच्या राशी मध्यम पांघ्याच्या आहेत.

(१) लग्नेश व चंद्र राशीच्या शेवटच्या अंशांत असून (२५° पुढे) चंद्र अनुदित भागांत असेल तर बांधा बुटका असतो.

(२) लग्नी कोणत्याही राशीचे (१० अंशापर्यंत) आरंभीचे अंश असतील व लग्नेश उदीत भागांत असेल तर शरीरबांधा उंच असतो.

प्रत्येक राशीने शरीराचा कोणता भाग दर्शविला जातो हे आम्ही मागे दिलेलेच आहे. लग्नेश ज्या राशीत असेल ती राशी, भावारंभीची राशी, पंचेश ज्या राशीचा असेल ती राशी व जन्मचंद्राची राशी यांचे योगाने शरीरावरील तीळ, जन्मखूण व मोळ यंत्रे सांगता येतात. वर दिलेल्या राशीने शरीराचे कोणते भाग दर्शविले जातात हे पाहून शरीराच्या त्या त्या ठिकाणी काही जन्मखूण, मण अगर तीळ आहे असे समजावे. अशा राशी विषम असतील तर उजव्या वाजूला खूण असेल असे समजावे व राशी सम असतील तर डाव्या वाजूला खूण आहे असे समजावे. या राशीचे स्वामी उदित भागांत असतील तर त्या राशीने दर्शविलेल्या भागांत पुढील वाजूस खूण आहे असे समजावे व हे प्रह अनुदिन भागांत असतील तर खूण मागील वाजूस आहे असे सांगावे. प्रह पहिल्या १०°त असतील तर त्या राशीने दर्शविलेल्या भागांत वाजूस तीळ असेल. ११ ते २० अंशांत प्रह असतील तर त्या राशीने दर्शविलेल्या अवयवाचे मध्यभागी व २१ ते २९ अंशापर्यंत प्रह असतील तर त्या अवयवाचे खालचे वाजूस तीळ आहे असे सांगावे. हे म अनुभवजन्य आहेत व शेकडा ९०।९५ वाचतात चुकत नाहीत.

मातृपितृविचार

चतुर्थस्थान हे मातृसुखाचे कारक आहे व दशमस्थान हे पितृसुखाचे कारक आहे. परंतु पाश्चिमात्य ज्योतिषी व काही मद्रासकडील ज्योतिषी दशमस्थान मातृस्थान मानतात व चतुर्थस्थान हे पितृस्थान मानतात. आपण आपले पूर्वाचार्यांच्या मताचे अवलंबन करून चतुर्थस्थान मातृसुखकारक व दशमस्थान पितृसुखकारक समजू.

दिवसा जन्म असतां पितृकारक रवि व रात्री जन्म असतां शनि समजावा. त्याचप्रमाणे दिवसा जन्म असतां शुक्र व रात्री जन्म असतां चंद्र मातृकारक समजावा. रवि, शनि आणि दशमेश व दशमांतील शुभाशुभ ग्रह यांचर वडिलांच्या आयुष्याचा निर्णय होतो. ही केंद्रे बलिष्ठ राशीत व शुभग्रहदृष्ट असतील तर पितृसुख पुष्कळ वर्षे मिळेल असे समजावे. रवि, दशमेश व दशमस्थानी क्रूर ग्रह असतील तर पितृसुख फार मिळणार नाही. लग्नेश, दशमेशारोवर अगर रवि व शनि यांरोवर शुभदृष्टियोग करील तर पितापुत्राचे उत्तम पटेल. लग्नेशारोवर बरील ग्रहांचे अशुभ दृष्टियोग होतील तर वडील पुष्कळ वर्षे ह्यात असूनही पितापुत्राचे पटणार नाही. त्याप्रमाणेच मातृसुखाचा विचार करतांना चंद्रशुक्र व चतुर्थेश यांचेवरोवर लग्नेशांचे संबंध कसे आहेत ते पहावे. चतुर्थस्थानावरून वडिलांची परिस्थिति समजते. या स्थानी रवि, गुरु असेतील किंवा कोणताही ग्रह उच्चराशीचा किंवा स्वराहीचा असेल तर वडिलांची सांपत्तिक स्थिति व दर्जा उत्तम असतो व त्याचा फायदा जन्मगारास मिळतो. जन्मकुडलीत रवि, शनि हे शुक्रचंद्रांभेक्षा बलवान असतील तर मातेभेदा वडिल जास्त वर्षे जगतील. चतुर्थस्थानी गुरु, चंद्र, रवि, शुक्र, बुध यांपैकी कोणतेही दोन किंवा तीन ग्रह असतील तर जन्मगारास गृहसौख्य उत्तम मिळते. आयुष्यात दुःखद घडामोडी फार होत नाहीत.

त्याचे उलट मंगळ, राहु, केतु, शनि, हर्शल, नेपच्यून यांपैकी दोन किंवा तीन ग्रह असतील तर असा मनुष्य कोणत्याही दर्जावर असो; त्याची सांपत्तिक स्थिति कितीही उच्च असो त्याला मानसिक स्वस्थता व शांतता लाभणार नाहीत. आयुष्यात अत्यंत दुःखद घटना होतील.

मातृसुखकारक योग

चंद्र स्वग्रही, उच्च अगर मित्रग्रही रवि, गुरु, शुक्र नेपच्यून यांचे शुभदृष्टीत असेल, कर्कशाशी कोठेही असो त्यावर गुरु, चंद्र यांचे शुभयोग असणें, चंद्र १।४।७।१० या स्थानी शुभग्रहावर दृष्टीत असणें, मातृ-सुखास पोषक योग समजावेत. त्याप्रमाणेंच दिवसा जन्म असता शुक्राचा चंद्राप्रमाणेंच विचार करावा.

बालपणीं मातृनाश होणा योग

(१) शनि-चंद्र १।४।७।१० स्थानी एकत्र असणें, चतुर्थस्थानी राहु, मंगळ, हर्शल, नेपच्यून यांपैकी कोणतेही दोन ग्रह असून त्यावर शनीचा अशुभ दृष्टियोग होणें. ६।८ स्थानी चंद्र असून सातवें स्थानी पाप-ग्रहयुक्त मंगळ असेल तर.

(२) चंद्र अथवा शुक्र यांचे द्विर्दादशस्थानी पापग्रह असेल तर.

(३) चंद्राचे पायून सातवें स्थानी शुक्र पापग्रहयुक्त असेल तर.

(४) चंद्र आणि मंगळ ९।१० स्थानी असतील तर.

(५) लग्नामध्यें गुरु, द्वितीयस्थानी शनि व तृतीयस्थानी राहु असतील तर.

(६) ३ किंवा ७ स्थानी रवि, लग्नांत मंगळ असेल तर.

(७) चतुर्थस्थानी शनि, मंगळ, राहु, हर्शल अगर नेपच्यून असेल तर.

यदीतपैकी कोणताही योग असेल तर मातृमुक्त बालपणींच नाहीतें होईल असे समजावें.

पितृनाशकारक योग

- (१) सिंहाशीमर्षे किंवा नरम दशमस्थानी जन्मः सादेखाती.
- (२) रून राशीचा रवि, शनि, मंगळ, राहु, केतूने युक्त ६।८।१२ या स्थानी.
- (३) सिंहा राशीमध्ये शनि, राहु किंवा हर्शल्युक्त.
- (४) ९ अगर १० स्थानी (चंद्राचे) शनि, राहु व हर्शल किंवा मंगळयुक्त.
- (५) लग्नापासून ९।१० स्थानी शनि, राहु, मंगळ अगर हर्शल्युक्त.
- (६) लग्न, रवि किंवा चंद्र यांचे नवमस्थानी वृश्चिक राशी असून तेथे पापग्रह असेल तर.
- (७) दशमेश नीच राशीस असून ३।६।८।१२ स्थानी पापग्रहयुक्त.
- (८) दशमस्थानी दशमेश बलक्षीन असून त्या टिकाणी कोणतेही पापग्रह असतील तर.
- वरील सर्व योग बालपणी पितृनिघनाचे आहेत.

बुद्धिसामर्थ्य

बुद्धीविषयी कुठलीत पाहणे असल्यास प्रथम लग्न, रवि, चंद्र आणि बुध या सर्वांच्या स्थितीकडे लक्ष दिले पाहिजे.

लग्नारभी मियुन, कन्या, तुला व कुंभ यांची राशि असेल तर जन्मणान्यास याचनाची अभिरुची असते. तसेच बुद्धि तीव्र, कल्पनाशक्ति चांगली व भाषण अखलित असते.

लग्नी मेष, सिंहा अगर घनु राशि असेल तर मनुष्य महत्वाचाही, मोठेपणाची आवड घरणारा व रागीट असतो. मेषराशीपेक्षा सिंहा अथवा घनु

राशि लक्ष्मीं अमणें चांगले. कारण मेष लग्नावर जन्मणारा मनुष्य चंचल विचाराचा असतो. त्याचा स्वभाव एकांतप्रिय व सर्वास अप्रिय असतो. बहुतकरून अशा मनुष्यास दुसऱ्यास खूप करण्याची हातोटी साधत नाही.

कर्क अगर मकर लक्ष्मीं जन्मणारे लोक राजकीय उलाढालींत फार लक्ष देतात. विशेषतः कर्क लग्नावर जन्मलेले लोक राजकीय उलाढालींत फार पडतात.

वृश्चिकलक्ष्मीं जन्मणारे लोक रसायनशास्त्रज्ञ व वैद्यकी जाणणारे असतात परंतु ह्या लग्नावरील लोक कपटी व धूर्त असतात, अशा लोकांवर कधीहि विश्वासून राहूं नये.

वृषभ व मीन लग्नावर जन्मणारे लोक आनंदी, चीनी व स्वतःचे सुखापुरते पाहणारे असतात. प्रायः असले लोक ऐपाराम भोगण्याची इच्छा करितात. वृषभलग्नाची माणसे साधारणतः धिमी परंतु त्यांचे पिढद अखणान्याशी खुनशी स्वभावाची बनतात.

ग्रहमालेत बुद्धीचा कारक बुध आहे. म्हणून कुंडलीत बुधाची स्थिति जास्त लक्षांत घेतली पाहिजे. बुधाला सर्वांत वाईट राशी म्हणजे मीन होय. मीन राशीत बुध असणारी माणसे चंचल मनाची, कोत्या विचाराची व तोंडाळ असतात. बहुतकरून अशा माणसांना दारूचे अथवा अन्य कोणते तरी व्यसन असते.

मीन राशीचे तालोपाल कर्क राशी ही बुधाला वाईट आहे. या राशीत बुध असणारी माणसे फार उन्व्यापी असतात.

धनु राशीत बुध असेल तर ती माणसे मूर्ख, उतावीळ, गर्बिष्ठ व डोंगी असून अक्षरे व इतर मुगंधी पदार्थांचे शोकी असतात. “बुद्धि घोडी, गर्भ फार.”

मेघराशीत बुध असलेली माणसें फार चौकसें अगून, त्यांची बुद्धिमत्ता, भाषणशैली चांगली असते. माण तीं माणसें अर्धर स्वभावानीं व रागीट असतात. मेघराशीते बुध असणारे लोक योलण्यांत पटाईत असतात. वाद-विवादानि आयट असते.

वृषभ, वृश्चिक अगर मकर या राशीत बुध असेल तर ती स्वार्थी, लोभी, दुसऱ्याचा मत्सर करणारी, द्वेषी व फार लबाड असतात. अशा माणसांशी फार जपून वागावें.

वृश्चिक अगर मकर राशीच्या बुधाचे लोक बुद्धिमान असतात.

सिंहराशीत बुध असलेले लोक सरळ मनाचे व ठाम मताचे असतात.

मिथुन, कन्या, तुला अथवा कुंभ राशीत बुध असेल तर ती माणसें फार कल्पक, स्वतंत्र विचाराची, उत्तम लेखक व वक्ते असतात.

जन्मकुंडलीत मंगळ बुधाचा योग असेल तर जन्मणाराची बुद्धि फार तीव्र असते, परंतु तिचा उपयोग चांगले अगर चाईट कृत्यांत होईल हें सांगणे कठीण आहे. मंगळ, बुध ह्या दोन ग्रहांची जन्मकुंडलीत युति असेल तर जन्मणारा फार चपल, फार रागीट, नेहमी रोंटे बोलणारा, अधर्मी व दांभिक असतो. मात्र तो गुणवान असतो.

जन्मकुंडलीत बुध गुरुचा योग असेल तर मनुष्य प्रामाणिक होईल. मनुष्याचा स्वभाव रवि व चंद्र यांचेवर अवलंबून असतो. जर जन्मकुंडलीत सूर्यचंद्रावर गुरुची दृष्टि असेल तर मनुष्य विशेष उदार नसतो. या योगावर जन्मलेले लोक ज्या कामामध्ये त्यांचे नांव पुढें येईल अशाच कृत्यांत आपले औदार्य प्रगट करतात. सूर्यचंद्रावर शुक्राची दृष्टि असेल तर जन्मणारा फार उघळ्या निघतो.

जन्मकुंडलीत शनि-बुध एकत्र असतील तर अशा योगावर जन्मलेला मनुष्य फार धूर्त व स्वार्थिलोडुप असतो.

आरोग्य

कुंडलीत पहिली महत्वाची गोष्ट पहाणें म्हणजे आयुष्यमर्यादा व शारीरिक सौख्य, ह्या दोहोंवांचून मनुष्यास इतर सर्व सुखें अनुकूल असूनहि त्याचा विशेष उपयोग नाहीं. शरीर रोगानें ग्रस्त झालेल्या मनुष्याजवळ अलोट संपत्ति असली तरी त्याला स्वतःस तिचा कितीसा उपयोग होणार !

मनुष्यास भविष्यकाली होणाऱ्या रोगांची सूचना देणें मोठ्या धम्वंतऱ्यासहि अशक्य आहे. हें अद्भूत सामर्थ्य फक्त फलज्योतिष-शास्त्रांतच आहे यांत शंका नाहीं.

जन्मकुंडली पुरुषाची असली तर रवीची स्थिति आपणांस लक्षांत घेतली पाहिजे व स्त्रीची असल्यास चंद्राकडे पाहिलें पाहिजे. सूर्य अथवा चंद्र पृष्ठस्थानांत असता त्यांचा परिणाम विशेष दिसून येतो, जन्मकुंडलीत रवि, शनीनें दूषित असेल व तो रवि, दशमस्थानापासून चतुर्थस्थानापर्यंत कोठेहि असेल तरी शरीरावर वाईट परिणाम झाल्यावांचून राहणार नाहीं. अशा मनुष्यास असाध्य व वर्षानुवर्षे बरें न होणारे रोग जडलेले असतात.

जन्मकुंडलीत रवि मंगळाचा योग अथवा कोणताहि दृष्टिसंबंध असेल तर शरीर सट्ट, निरोगी असतें. परंतु रवि-मंगळाची पूर्ण युति अथवा प्रतियोग असेल तर अपघात व गोडे दिवस टिकणारी परंतु भयंकर दुखणी होतात. अशा लोकांना आफश्मित मृत्यु येण्याचा संभव असतो. रवि-गुरूचा केंद्रयोग म्हणजे परस्पर चतुर्थ दशम योग असतां किंवा प्रतियोग होत असेल तर अपरमार अगर यकृताचे रोग होण्याचा संभव असतो.

रवि, चंद्र एकत्र असतील अगर समोरासमोर असतील तर प्रकृति नेहमी अशक्त असते. अशा योगावर जन्मलेलीं माणसें क्वचित्च दीर्घायुपी निपजतात. अमावास्याला जन्मणारीं बालकें इतर योग कुंडलीत बलिष्ठ

नसतील तर गृहकतून अस्वास्थी होतात. (रवि-चंद्र २।६।८।१२ स्थानी असतील तर.)

मगळ-शनि सूर्याला दूषित करित असता जितका वार्डट परिणाम होतो तितका रवीजगळ मगळ असता होणार नाही. कारण मगळ शरीर सदृढ व काटक करितो. परंतु अशा लोकांचा शेवट एकाद्या साथीच्या रोगाने अथवा अपघाताने होतो.

वरीलप्रमाणे जर सूर्य, मगळ, शनि यांचे योग चतुर्थापासून दशमा पर्यंत होत असतील तर असाध्य रोग व वर्षानुवर्षे टिकणारे आजार यांपासून शेवट होईल.

रवि शनि षष्ठस्थानी एकत्र असतील अथवा षष्ठ द्वादशस्थानी असतील किंवा त्याचा वैश्रयोग होत असेल तर शरीरप्रकृतीस ग्रहरिथति पार अनिष्ट म्हणून समजावे. अशा योगावर जन्मलेले लोक नेहमी आजारी असतात

जन्मकुंडलीत रवि, गुरु, चंद्र व मगळ यांचे एकमेकांशी नवपंचम योग होतील, तर आरोग्यास पार चांगले असते. मात्र रवि ६ व्या किंवा ८ व्या स्थानांत नसावा.

स्त्रियांचे कुंडलीत चंद्राच्या रिथतीकडे लक्ष दिले पाहिजे. रवीचे ऐवजी चंद्राचा इतर ग्रहांशी संध पाहून पुरुषाचे कुंडलीतील ग्रहयोगाप्रमाणे फल पहावे.

स्त्रियांचे कुंडलीत शुक पापग्रहाने दूषित असेल तर अशा योगावर जन्मलेल्या स्त्रिया पार अशक्त असतात शारीरिक दुर्बलतेमुळे, सखारगाडा वाहण्यास त्या असमर्थ होतात.

कोणत्या मनुष्यास कोणता रोग अथवा आजार होईल हे षष्ठस्थानाच्या राशीवरून अथवा पापग्रहाचे राशीवरून भोळतावे. उदाहरणार्थ —

स्थिर राशि, काळजाचे विकार, गळा व मूत्राशय यास होणारे रोग, मुतखडा व खोकला इत्यादि दर्शवितात. द्वित्वभावर राशि, क्षयरोग, रक्त ओकणे, बद्धकोष्ठता, जलोदर व रक्ताच्या कमतरतेने होणारे इतर आजार दर्शवितात. चरराशि अपचन, पोटासंबंधी रोग, मानसिक व्यथा, ढ्वर व यकृत मूत्राशयापासून होणारे विकार दर्शवितात. प्रत्येक राशीपरतून होणाऱ्या रोगांची साधारण माहिती पुढे दिली आहे.

मेपराशि पत्रस्थानांभी असता अथवा या राशीत बरेच पापग्रह असता मानसिक व्यथा, भोंवळ अगर चक्रर येणे इत्यादि ज्यांत डोक्याचा संबंध आहे असे रोग होतात.

बृधभराशीचा अंमल मानेवर आहे म्हणून गंडमाळा, खोकला, इत्यादि रोग होतात.

मिथुनराशीचा अंमल याहू, हात व खांदी, फुफ्फुसे यांवर आहे, म्हणून त्या भागांस इजा होण्याचा अथवा संधि दुखण्याचा संभव असतो.

कर्कराशि पोटाचे व पचनक्रियेसंबंधी विकार दर्शविते. पोटांत वायु धरतो. मेदवृद्धि होते.

सिंहराशि पत्रस्थानांत असेल तर हृदय व पाठ यांना काही आजार होण्याचा संभव असतो. तुला राशीचा अंमल शिरा, यकृत, कमर व मूत्राशय यांच्यावर आहे. ह्या राशीत शनि, मंगळ असतील तर यकृताचे विकार खात्रीने होतात.

कन्याराशीचा अंमल कमरेवर व घनुराशीचा मांड्यावर, मकराचा गुदघ्यावर व मीनराशीचा पायावर आहे. ह्या राशीत बरेच पापग्रह असतील तर त्या त्या शरीराचे भागास इजा जाणावी.

मेप, कर्क, तुला व मकर ह्या राशि एकमेकापासून चतुर्थ, सप्तम येतात, म्हणून मकर राशीत असलेले पापग्रह मेप, कर्क व तुला या राशींनी

नसतील तर बहुतरून अल्पासुधी होतात. (रवि-चंद्र २१६।८।१२ स्थानी असतील तर.)

मगळ-शनि सूर्याला दूषित करित असता जितका वाईट परिणाम होतो तितका रबीजगळ मगळ असता होणार नाही. कारण मगळ शरीर सडट व काटक करितो. परंतु अशा लोकांचा शेवट एकाद्या सांघीच्या रोगाने अथवा अपघाताने होतो.

वरीलप्रमाणे जर सूर्य, मगळ, शनि यांचे योग चतुर्थापासून दशमापर्यंत होत असतील तर असाध्य रोग व वर्षानुवर्षे टिकणारे भाजार यांपासून शेवट होईल.

रवि शनि पत्रस्थानी एकत्र असतील अथवा पत्र द्वादशस्थानी असतील किंवा त्यांचा वैद्रयोग होत असेल तर शरीरप्रकृतीस महदियति पार अनिष्ट म्हणून समजावे. अशा योगावर जन्मलेले लोक नेहमी आजारी असतात

जन्मकुडलीत रवि, गुरु, चंद्र व मगळ यांचे एकमेकांशी नवपंचम योग होतील, तर आरोग्यास पार चांगले असते. मात्र रवि ६ व्या किंवा ८ व्या स्थानात नसारा.

श्रियाचे कुडलीत चंद्राच्या स्थितीत हे लक्ष दिले पाहिजे. रवीचे ऐवजी चंद्राचा इतर ग्रहांशी संबंध पाहून पुढ्याचे कुडलीतील ग्रहयोगाप्रमाणे फल पहावे.

श्रियाचे कुडलीत शुक्र पापग्रहाने दूषित असेल तर अशा योगावर जन्मलेल्या श्रिया पार अशक्त असतात. शारीरिक दुर्बलनेमुळे, संसारगाढा वाढण्यास त्या असमर्थ होतात.

शोभावा मनुष्यास शोभना रोग अथवा भाजार होईल हे पत्तरमानाच्या राशीवरून अथवा पापग्रहाने राशीवरून ओळखावे. उदाहरणार्थः—

पाहिले पाहिजे. या स्थानांत सूर्य, चंद्र, गुरु अथवा शुक्र असेल तर जन्मणारास आयुष्याचे उत्तर मार्गी संपत्ति व सुख मिळेल परंतु ते ग्रह चतुर्थ स्थानांत स्थानवली अथवा राशिवलि असेल पाहिजेत, तसे नसता यांचा फारसा उपयोग होत नाही, या स्थानी पापग्रह असेल तर आयुष्यातील बहुतेक भाग दारिद्र्यांतच काढावा लागेल. जर या स्थानांत शनि असेल तर तो संपत्तीवर परिणाम करित नाही. परंतु संसारसुख कमी मिळते. बहुतकरून अशा मनुष्याला नेहमी चिंता असते व आत्तेटाकडून सुख मिळत नाही. चतुर्थस्थानी मकर अगर कुंभ राशीचा शनि असेल तर मात्र घाईट अनुभव येणार नाही.

शनि अथवा गुरु हे सप्तमाचे स्वामि असून जन्मकुंडलीत ते नवपंचम असतील तर जन्मणारास सासऱ्यांकडून द्रव्य मिळेल, एका राशीत बरेच ग्रह असणे हे भाग्याचे अथवा अठरादिशे दारिद्र्याचे लक्षण आहे. श्रीमंती अथवा दारिद्र्य हे ग्रहांचे स्थान व राशि यांवर अवलंबून राहिल.

द्वितीयस्थानी शनि असणे हा दारिद्र्ययोग आहे. अशा योगावर जन्मलेल्या मनुष्यास प्रत्येक पैसा निव्वळ्याच्या वामाने मिळवावा लागतो. त्यांच्या चरिताचास भ्रम केल्याशिवाय गर्वंतर नसते. द्वितीय स्थानाच्या शनीस जर चंद्र येऊन मिळेल तर मग फजितीस पारावर नाही. अपयश व दारिद्र्य ही जोडी त्यांच्या नशीबीं टेवलीच म्हणून समजावी. मात्र अशा शनि-चंद्रापासून गुरु, सूर्य अगर शुक्र नवपंचम असतील तर शनि चंद्राचा अशुभ परिणाम यथाच कमी होईल.

जन्मकुंडलीत गुरु, शुक्र एकत्र असतील तर तो मनुष्य फारच स्वार्थिक व शोषी निघेल.

सूर्य अगर मंगळ घनस्थानी असतील तर पैसा जवळ राहणार नाही. जन्मकुंडलीत सूर्य, मंगळाचा प्रतियोग असेल तर दिवाणीदर्यात पैसाचा अपभ्यष होईल. लडाव व ठक लोकांकडून मनुष्य फसला जाईल.

मेघ, वृषभ, सिंह, तुला, धनु व कुम ह्या राशि संपत्तिदायक आहेत. इतर राशि संपत्तीस चांगल्या नाहींत. दारिद्र्यदर्शक राशींवर जन्मलेले सर्व लोक दरिद्री होतील असे समजून घ्या. ग्रहयोगांचा विचार करावा लागेल.

जन्मकुंडलीत दारिद्र्ययोग असून लग्नीं जर दारिद्र्यदर्शक राशि असेल तर अधिक वाईट. मनुष्याची लोकप्रियता व कीर्ति जन्मकुंडलीतील त्रिकोण स्थानांवर अवलंबून आहे. त्रिकोणांत जर चरराशि असतील तर मनुष्य चांगल्या अगर वाईट कामांत तरी प्रसिद्धीस येईल.

दशमस्थानातील शनि अधिकार व पैसा देतो परंतु तो नुकसान केव्हा करील याचा भरंवसा नाहीं. दशमस्थानी मंगळ असेल तर विशेषतः स्त्रियांचे कुंडलीत अपकीर्ति होण्याचा संभव आहे. त्रिकोणांत द्वित्वभाव राशि असलेले लोक पार करून उदयास येत नाहींत. अशा लोकांवर दुसऱ्यांचे वजन पडत नाहीं.

पश्चिमात्य ज्योतिषी संपत्तीचा विचार करिताना जन्मकुंडलीत (Part of fortune) “ घनसङ्घम् ” कोठें आहे, आणि त्यावर शुभदृष्टि आहे किंवा फाय हें पाहतात. जन्मतः “ घनसङ्घम् ” उदित भागांत असून त्यावर शुभ ग्रहांची दृष्टि असेल तर संपत्तियोग जन्मतः चांगला आहे असे मानावे.

“ घनसङ्घम् ” तयार करण्याची रीतः—जन्मलग्न + जन्म चंद्र—जन्म रवि. उदाहरणः—मागे दिलेल्या कुंडलीत “ घनसङ्घम् ” कोठें आहे तें पाहू. सायन जन्मलग्नः—

	रा.	अ.	क.
	३	१८	५७
जन्म चंद्रः—+	२	२४	२१
	६	१३	१८
जन्म रविः—	४	१६	१२
	१	२७	६

सायनजन्मकुंडलीत “ धनसद्म ” वृषभ राशीस २७ अंश ६ फलेंत आलें. जेव्हां “ धनसद्म ” वरून शुभ ग्रह आतील तेव्हां तो काल सांपत्तिकदृष्ट्या उत्तम जाईल.

नोकरी किंवा धंदा

नोकरीसंबंधी पाहणें असेल तर दशमभावलग्न व सूर्यजवळ असलेला ग्रह पाहवा; व एकंदर ज्या राशीत ग्रह जाल असतील त्या मानानें धंद्याचें अनुमान करावें.

ज्या राशीची खाली दिल्याप्रमाणें विभागणी करितां येईल.

मेघ, वृषभ, सिंह व मकर ह्या राशी धातुकाम, घरे वाघणें वगैरे, शिल्पकला, लोहार, कासार वगैरे धातुकाम करणारे धंदे व यंत्रकला यासंबंधी धंदे दर्शवितात. कर्क, वृश्चिक व मीन ह्या राशी दर्यावर्दी लोक, खलाशी, कोळी, व्यापारी, मद्यार्क विकणारे लोक आणि छापखानेवाले यांचे धंद्याचें द्योतक आहेत. वृश्चिकराशी वनस्पतिशास्त्रज्ञ व उत्तम वैद्य उद्वन करिते. कन्या व धनु ह्या राशी पोट व तारायंत्र वगैरे संदेशवाहक धंदे करणारे लोक, फिरकोळ व्यापारी, पुस्तकें विकणारे, खोदकाम करणारे व साधारण हस्तकौशल्य करणाऱ्या लोकांच्या धंद्यांच्या द्योतक आहेत विशेषतः वृषभ, कन्या, मकर राशीचा संबंध शेतकीकडे आहे. मेघ, सिंह व धनु ह्या राशी मोठमोठे कारखाने, लष्करी व इतर मोठे अधिकारी, धाडसी कामे दर्शवितात. मिथुन, तुला व कुंभ ह्या राशी शास्त्रीय शोध, यंत्रकला व दुकानदारी वगैरे दर्शवितात.

जन्मकुंडलीत जर जलराशीमध्ये वरेच ग्रह असतील तर (विशेषतः ह्या राशीत शुभग्रह असतील तर) लांबच्या लोकांशी व्यापार केल्या असतां फायदा होईल. शास्त्रीयराशीत वरेच ग्रह असतील तर शेतकी, घरे वाघणें, विटा अगर कौलांच्या कारखान्यापासून विशेषतः ज्या धंद्याचा संबंध

मातीशी आहे अशा घद्यापासून फायदा होईल. अग्निराशीत वरेच ग्रह असतील तर लोहार, सोनार, अग्नीशी सपथ असणारे धंदे, मोठमोठे कारखाने व यंत्रकलेची व्यामध्यें गरज आहे अशा घद्यांत माग्योदय होईल. अग्निराशीत वरेच ग्रह असणाऱ्या लोकांनी पोलीस अगर लष्करांत नोकरी केल्यास त्यात त्यांचा माग्योदय खास होईल व सर्वांत बलिष्ठ असलेल्या ग्रहांचा मुद्दा घद्याशी रावच सपथ आहे. 'बुध' लेखक, प्रयकार, कारकून, अकाउण्टंट, शिष्टक, स्टेशनरी विकणारे लोक, बुकसेल्स व जे लोक निव्वळ पगारावर अवलंबून असतात अशा लोकांच्या घद्याचा फारक आहे.

दारू विकणारे, कपडे व दागिने विकणारे, फुलें, अचरे व अनेक चैनीचे व ऐपारामाचे पदार्थ विकणारे लोक व त्यांचे धंदे शुभाकडून दूरविले जाताना. शिपाईगडी निर्माण करणारा ग्रह मंगळ होय लोखंड व अग्नि यांच्या साहाय्येने होणाऱ्या घद्यास मंगळ कारण आहे. 'गुरु' घडील, मुसद्दी, कौन्सिलर, उपाध्ये, धर्मगुरु, शिपी, रेवेन्यु अधिकारी, न्यायाधिश व सार्वजनिक लोक निर्माण करितो. 'शनि' छापखानेवाले व शेतकरी यांचा कारक आहे. शनीचा गुरुशी द्विराश्यतरयोग अगर त्रिकोणयोग असल तर तो धर्मगुरु व पवित्र माणसे निर्माण करितो. हर्षल हा स्वोतिथी, जुन्या नियेचे शोध करणारे लोक आणि ज्यांना गूढ व चमत्कारिक नियेची आवड आहे असे लोक उत्पन्न करितो. बुध, मंगळ व शनि हे मुख्य रुलिंगप्लेनेट असतील (कुडलेंत अतिगुण बलिष्ठ असतील) व एकमेकाशी योग करतील अगर अशुभदृष्टि सपथ करतील तर चोरी, टक्क्याजी, बनारट दस्तऐवज करणे, दुसऱ्याच्या सया बनावट करणे वगैरे नैकायदेशीर कृत्ये करून त्यांपासून उन्नतीविका चालते. शुक्र, हा मंगळ अगर बुधाशी योग करील तर रसोदकाम करणारे लोक, नशीकाम करणारे चित्रकार, उत्तम फोटोग्रावर आणि शिल्पकलाभिज्ञ लोक निर्माण

करील, शनीची अथवा हर्षलाची रवीवर शुभदृष्टि असेल तर सरकारी नोकरी मिळेल, सत्ता व अधिकार मिळेल, अशा लोकांना सरकारी नोकरी न मिळाल्यास निदान ते मोठ्या खाजगी संस्थेचे चालक होतील, घंदा हजारों प्रकारचे असल्याने अमुक ग्रहयोग असला तर अमुकच घंदा मिळेल हे सांगणे अशक्य आहे. परंतु ग्रहांच्या गुणधर्मावरून घंदाची अगर नोकरीची दिशा सांगता येईल.

घंदा अगर नोकरीची योग्यता व महत्त्व म्हणजे त्यापासून मोठे ऐश्वर्य अगर अतिशय संपत्ति मिळेल किंवा कसे हे रूलिंगप्लेनेट वरून पाहावे, तो जर उदित भागात असेल तर नोकरीत अगर घंदात चांगला पैसा मिळेल म्हणून समजावे. बरेच ग्रह चर राशीत असतील तर तसेच समजावे, रूलिंगप्लेनेट अथवा बरेच ग्रह अनुदित भागात असतील तर नोकरीत अगर घंदात फारशी कमाई मिळणार नाही, अनुदित भागात बरेच ग्रह असणाऱ्या लोकांस, सर्व जन्मभर दुसऱ्यांचे सुखाकरिता उद्योग करावा लागतो, अशा लोकांना प्रथम महलाकांशा कमी असते व त्यांना मोठेपणाची हाव मुर्छाच नसते, त्यामुळे दुसऱ्याची विश्वासुपणे नोकरी करण्यास असे लोक लायक असतात, जन्मकुंडलीत सूर्य व चंद्र एकमेकांशी त्रिराश्यंतर योग अथवा त्रिकोण योग करित असतील तर त्या मनुष्यास घंदाची अगर नोकरीची उणीव कधीही पडणार नाही, परंतु तेच जर एकमेकांशी केंद्रयोग अथवा प्रतियोग करतील तर अशा मनुष्यास नोकरी अगर घंदा मिळणे फार दुरापास्त होईल, शनिचंद्राचा योग अगर अशुभ दृष्टिसंबंध असेल तर अशा मनुष्याने स्वतःचे जहायदारीवर केव्हाहि व्यापार करू नये, कारण त्यांना नोकरीतच अधिक फायदा होईल, तसेच सूर्य मंगळाशी त्रिराश्यंतर योग अगर त्रिकोण योग करील तर नोकरीत अगर घंदात लवकर भरभराट होईल, परंतु मंगळ सूर्याशी केंद्रयोग अथवा प्रतियोग करील तर अशा मनुष्याचे आयल्या घन्याशी काचित् पटेल.

स्वतंत्र धंदा किंवा नोकरी ?

प्रत्येक मनुष्य शिक्षण संपल्यानंतर किंवा वयांत आल्यावर आपण नोकरी करावी का स्वतंत्र धंदा करावा असे विचारतो आणि हे जन्म-कुंडलीवरून ठरविणे अत्यंत महत्त्वाचे आहे. प्रत्येक मनुष्याने आपल्या नैसर्गिक गुणांचा उपयोग नोकरीत अगर स्वतंत्र उद्योगधंद्यात होईल हे आपल्या जन्मकुंडलीतील प्रहांवरून ठरवावे आणि हे समजून घेण्यातच फलज्योतिषशास्त्राचे मुख्य रहस्य आहे. प्रत्येक वावतीत कोणाही माणसाला प्रयोग करून पहाता येणार नाही. कारण तसे करण्यात आयुष्याचा बराचसा भाग व्यर्थ खर्च होईल. कल्पना करा की एखादा मनुष्य प्रहांच्या गुणानुसार नोकरीतच भाग्यशाली आहे असे अजूनही त्याने उद्योगधंद्यास सुरुवात केली तर काही वर्षांनी आपण उद्योगधंद्यास लायक नाही असे त्यास समजून येईल व त्याचा द्रव्यनाश होईल. आयुष्य व्यर्थ खर्च होईल. नोकरीचे वय निघून जाईल. नोकरीला अवश्य लागणारे शिक्षण घेतले जाणार नाही व नोकरीतही भाग्य नाही व व्यापारातही भाग्य नाही अशी त्याची स्थिति होईल. म्हणून प्रत्येकाने आपला भाग्योदय कदात होईल हे सूत्र ज्योतिषाकडून समजून घेऊन तसे वागावे.

शनि व गुरु हे व्यापारी ग्रह आहेत. कोणताही धंदा मोठ्या प्रमाणात करण्यास शनि, गुरु अनुकूल असावे लागतात. म्हणजे ते बलहीन राशीला शत्रू राशीत नसावेत. शनि व गुरुबरोबर राहु, केतु, मंगळ या ग्रहांची युति अर्ध नये. गुरुबरोबर रवि, चंद्र, शुक्र, नेपच्यून या ग्रहांची युति चालिल परंतु हे ग्रह शनीच्या युतीत अर्ध नयेत. शनि, गुरु यावर पाप. ग्रहांचे प्रतिबोध नसावेत. शुभग्रहांचे बैध्रयोग गुरुला झाले तर ते भाग्यदायकच असतात. शनीबरोबर बैध्रयोग मात्र उद्योगधंद्यात प्रथमतः अटपळे, नुकसान आणतील परंतु शनीबरोबर, त्याचे शत्रूग्रह रवि, चंद्र,

मंगळ यांचे केंद्रयोग क्षत्रुराशीत असतील तर ते अत्यंत नुकसान दर्शवितात. शनीचरोवर कोणत्याही ग्रहाचा प्रतियोग हा अशुभ फलदायी समजावा. गुरुचरोवर शुभ ग्रहांचे प्रतियोग उद्योगधंद्यांत स्पर्धा, उघड झगड, भाग्योदयाचे कामी विलंब दर्शविला जातो. परंतु शेवटी शनि गुरुचरोवर अशुभ ग्रहांचे प्रतियोग असल्यास उद्योगधंदा कर्घाही सुरळीत चालणार नाही व नुकसानीमुळे धंदे सोडावे लागतील. व्यापारी लोकांचे कुंडलीत शनि, गुरु यांचेमध्ये अशुभ दृष्टियोग असू नयेत व हे दोन्ही ग्रह वकी असू नयेत व शिवाय ३।६।८।१२ या स्थानांमध्ये शनि व गुरु हे दोन्ही ग्रह नसावेत. त्यापैकी एक असला तर चालेल. उद्योगधंद्यांत २।६।१० ह्या पृथ्वीराशी अत्यंत उत्तम असतात. या लग्नाचे लोक कयविक्रयाचे कामी कुशल असतात. पृथ्वीराशीचे खालोखाल वायुराशि म्हणजे ३।७।११ या राशि व्यापारधंद्यांत अनुकूल समजाव्या. त्यानंतर जलराशि म्हणजे ४।८।१२; त्यापैकी वृश्चिक राशि ही व्यापारधंद्याला काही अंशी बरी असते. परंतु वृश्चिक राशि अत्यंत धूर्त, मतलबी असल्याने या राशीत गुरु, शनि, बुध अगर लग्न असलेले लोक अत्यंत धूर्त असतात. ते केव्हाही फसले जाणार नाहीत. परंतु या लोकांचे पैसे मिळविण्याचे मार्ग काहीसे भिन्न असतात व लोकांचा त्यांच्यावर विश्वास नसतो. वृश्चिक लग्नाचे व्यापाऱ्यांना लोकांची मने आकर्षून घेण्याचे सामर्थ्य नसते. प्रत्यक्ष कयविक्रयाचे कार्य त्यांच्याकडून होणार नाही.

कर्क व मीन लग्ने व या राशीत गुरु, शनि चंद्र असतील तर त्यांचे उद्योगधंद्याकडे लक्ष नसते. उद्योगधंदा त्यांना आवडतच नाही. कर्क लग्नाला नेहमी नाविन्याची आवड असते. ज्या धंद्यामध्ये नाविन्य नाही, व ज्यामुळे एकेच ठिकाणी रहावे लागते असे धंदे आवडत नाही. कर्क लग्नाचे लोकांना फिरत्या एजंटची कामे दिल्यास ते ती चांगली करतात. मीन लग्न

व मीन राशीतील ग्रह, व्यापाराचे कामी महत्त्वाचे नाहीत, कारण ह्या लोकांने अंगी चिकाटी, दृढनिश्चय व अंगभेदनत करण्याची पात्रता नसते.

अग्निराशि म्हणजे मेघ, सिद्ध, धनु ह्या व्यापाराचे कामी निरूपयोगी असतात. या राशि अत्यंत बुद्धिमान व तडफदार आहेत. याना सत्ता व राज्यकारभार आणवतो. ज्या कामास सत्ता, अधिकार, वर्चस्व नाही असे कोणतेही धंदे आवडत नाहीत व त्यांनी ते करूं नयेत हें बरे. नवीन योजना आंखतील, कोणत्याही उद्योगधंद्याची योजना हे करूं शकतील. मेघ व धनु या राशि व्यापारधंद्याला निरूपयोगी असतात. सिद्ध ही राशि मोठ्या प्रमाणांत उद्योगधंदे चालवू शकेल, परंतु किरकोळ धंदे व लहान-सहान व्यापार सिद्ध राशि लग्नी व दशमस्थानी असणाऱ्या लोकांकडून होणार नाही किंवा सिद्ध राशीत गुरु, शनि चंद्र असतांना व्यापारधंद्या होणार नाही.

रवि, चंद्र यांचेमध्यें त्रिकोण अगर द्विरास्यतर योग असेल किंवा रवि अगर चंद्र गुरु-शुक्राशी त्रिकोण योग करील तर अशा योगावर जन्मलेले व्यापारी पुष्कळ संपत्ति मिळवितील. हे दृष्टियोग असून शनीररोर कांहीं ग्रहांचे अशुभयोग असतील तर नुकसानही येईल, पण नुकसानीपेक्षा नफा जाल्म प्रमाणांत असेल. महाराष्ट्रातील एका कोट्याधीश व्यापार्यांचे कुडलीत शनिचंद्राची युति दशमस्थानी असूनही चंद्र-गुरु व शनि-गुरु यांचे १० २ स्थानी त्रिकोणयोग शास्त्रानें हे अत्यंत मध्यम स्थित्यांतून कोट्याधीश व्यापारी झाले. लग्नी रवि, शुकृ वृश्चिक राशीचे आहेत. दशमस्थानच्या शनिचंद्राच्या युतिनें वयाच्या ६० वर्षांनंतरचीं बरे उद्योगधंद्यास अडचणीची जातील. कांहीं धंदे (Liquidate) गुढाळ्यां लागतील.

शनि चंद्राची युति होणे हा योग पैसा देणारा असतो. पुष्कळ कर्तारगार माणसें, राजकारणधुरंधर माणसें व मोठे व्यापारी हे शनिचंद्राच्या युतीवर

जन्मास आलेली असतात, ते आपल्या कपटनीतीने जगात पुढे येतात. परंतु आयुष्याच्या शेवटी त्यांच्या कार्यात बराच विध्वंस झालेला त्यांना दिसून येतो व मानासिक शांतता त्यांना केव्हाही मिळत नसते. शनि चंद्राचे युतीने शांतता मिळत नसली तरी अलोट पैसा मिळू शकेल. शनि चंद्राची युति असण्यापेक्षा चंद्रापासून शनि १२ वा अंशे अधिक वाईट असते. १२ वा शनि असल्याने कार्याचा व्याप वाढत नाही, अनेक अडचणी येतात, पैशाचे नुकसान सोसावे लागते. चंद्रापासून शनि २ रा असल्यास चालेल परंतु १२ वा नसावा. जन्मकुंडलीमध्ये शनिचंद्राचे अशुभ दृष्टियोग असतील म्हणजे अर्धकाटकोन योग, काटकोनयोग व प्रतियोग व समक्रांति योग असेल व शनि अगर चंद्रावर गुरु, मंगळ, नेपच्यून यापैकी एकाही ग्रहाचा शुभदृष्टियोग होत नसेल तर अशा लोकांनी व्यापारधंद्यांत केव्हाही पडू नये. जन्मकुंडलीत त्रितीयस्थानी २ किंवा ३ क्रूर ग्रह बलहीन राहिले असतील किंवा रवि-शनि, मंगळ-शनि, शनि-राहु, केतु-शनि, केतु-रवि, हर्षल-शनि इत्यादि क्रूर ग्रहांची युति शत्रूराशीत असेल व त्यावर गुरु, चंद्र, मंगळ, नेपच्यून यांचा एकही त्रिकोणयोग नसेल तर अशा लोकांनी उद्योगधंद्यांत पडू नये. पंचमस्थानी २ किंवा ३ क्रूर ग्रह असतील तरीही व्यापारधंदा करू नये. कारण त्यांना विपरीत बुद्धि होऊन व्यापारधंद्यासंबंधाने त्यांचे सर्व अंदाज चुकतील. अष्टमस्थानी रवि, शनि, हर्षल, मंगळ यापैकी कोणतेही दोन ग्रह असले तरी अशा लोकांनी उद्योगधंदा करू नये. नवमस्थानी शनि, मंगळ, हर्षल यापैकी कोणतेही २ ग्रह असतील व द्वादशस्थानांत कोणतेही २।३ ग्रह असून ते ग्रह नवमस्थानांतील ग्रहांशी केंद्रयोग करतील तर अशा व्यापाऱ्यांची दिवाळी निघतात. धंदे सुद्धतात व राजकीय संकटे येऊन बंधनयोग येतात. दशमस्थानांत कोणतेही शुभ व अशुभ ग्रह असणे उद्योगधंद्याचे बाबतीत उत्तम असते. परंतु दशमातील ग्रहाबरोबर शनि,

मंगळ, हर्षल, राहू यांचें केंद्रयोग अगू नयेत व एकादश स्थानांतील शुभ अशुभ ग्रह द्रव्यप्राप्तीस चांगले असतात. परंतु अशा व्यापार्यांना लाभ, हानि या दोघ्दीही गोष्टींचा अनुभव घ्यावा लागतो. शुभ ग्रहांने पायदा होतो व अशुभ ग्रहांने हानि होते. परंतु एकादशस्थानी असलेले ग्रह सनदील बुडविणार नाहींत. द्वादशस्थानी शुभग्रह व्यापारधंद्याचे कामी काहीं मदत करणार नाहींत. अशुभ ग्रह मात्र कर्जमाजारीपणा वाढवतील. येथें असलेल्या ग्रहांवर अष्टमांतील शुभाशुभ ग्रहांचा त्रिकोणयोग होत असेल तर मात्र कळ्या बाजार, सरकारी कायद्यांचें उल्लंघन करून, अनीतीनें व अप्रामाणिकपणानें पैसा भरपूर मिळेल. काहीं कोम्याधीशांच्या कुडलींत हे योग दिसून येतात.

शनि, गुरु, हर्षल, नेपच्यून यांचेमध्यें द्विरादयेतर अगर त्रिकोणयोग होत असतील तर अशा लोकांचे अर्गो भोठमोठे उद्योगघदे कर्तवगारीनें चालविण्याची पात्रता असते. शनि आणि चंद्राचे शुभयोग पैसा जमविण्याचे कामी पार उपयोगी असतात. असे लोक काटकरांनीं पुष्कळ पैसा जमवितात. चंद्र बुधाचे शुभयोग असतां त्रयविश्रयानी उत्तम हातोटी देतो. अशा योगावर जन्मलेले लोक फोणत्याही धंद्यांत उत्तम विव्नेते (Salesman) होऊ शकतात चंद्र, बुध आणि मंगळ यांच्यात शुभयोग असलेले व्यापारी कोणताही सौदा पटविण्यांत प्रवीण असतात. कठीण वाटणारे सौदे हे लोक उत्तम रीतीनें जमवितात. दशमांतील गुरु तृतीयस्थानांत अगर नवमस्थानांत रवि शुक्र युनि ही व्यापारधंद्याला यशकारक असते.

घनसहस्रम् २।५।९।१०।११ स्थानीं असणें हा घनयोग आहे व याच स्थानांत घनसहस्रमची रवि, चंद्र, गुरु शुक्रांरोवर युति असणें घनसहस्र दर्शवितो. मात्र ह्याचवेळीं रवि, चंद्र, गुरु, शुक्र यांवर शनिमंगळाचे केंद्र, युति, प्रतिबोध असू नयेत.

रविशनिर्चा युति अगर अशुभ दृष्टियोग नुकसान दर्शवितात, गुरु-चंद्राचे व रविगुरुचे अशुभ दृष्टियोग मांडवळांमध्ये फार पैसा अडकवावा लागेल असे दर्शवितो व जाहिघात, दुकानदारी, इमारती व नोकरवर्ग या-मध्ये फार खर्च दर्शवितो. शनिचंद्राचे अर्धकाटकोन, केंद्रयोग व प्रतियोग अभागीपणा दर्शवितात व अशा लोकाना उद्योग-धंद्यात नेहमी अपयश व नुकसान येते.

प्रत्येक घंटाचे कारक ग्रह कोणते, जन्म-ग्रहानुसार कोणता घंटा कोणी करावा व त्यांत त्याचे माग्य किती फलद्रुप होईल, याचा सविस्तर विचार आम्ही जातकनिदानचे द्वितीय आवृत्तीमध्ये करणार आहोत. प्रसिद्ध झाल्यावर तो ग्रंथ अवश्य वाचावा.

विवाह

दापत्यसुखागहल पाहणे असेल तर पुरुषाचे कुंडलीत चंद्र व शुक्र, स्त्रियाचे कुंडलीत रवि व शुक पदावा. हे ग्रह जर वलित्त असतील आणि शनीचे पापदृष्टीत नसतील तर, विशेषतः हे ग्रह ओरिएण्टल म्हणजे ४ पासून १० स्थानापर्यंत आततील तर लग्न लयकर होईल. शनि, सूर्यास अगर शुक्रास दूषित करील तर लग्नात विलंब लागेल. वरील ग्रह निर्बली असतील व शनि वलित्त असेल आणि लग्न व पंचमामध्ये वेंच्यःराशि असतील तर लग्न होणे कठीण आहे. शालेंच तर फार विलगने होईल. पुरुषाचे कुंडलीत चंद्रास, शुक्र युति, केंद्रयोग, प्रतियोग या योगाने दूषित करील तर दिभार्यायोग लवकरच होईल. दान्य योग मिथुन, धनु, अथवा मीनराशित घडेल तर बहुभार्यायोग होतो. म्हणजे अशा मनुष्यास एके वेळीं एकापेक्षा अधिक पापका अमतात. वरील राशीस सदरहू ग्रह अथून चंद्र लवकरच एकापेक्षा अधिक ग्रहाशी युति करील तर बहुभार्या योग होईल.

स्त्रियांचे कुंडलीत चंद्राऐवजी सूर्य पहावा. शनि-शुक्रास दूषित करीत असेल तर लग्नात वरीच विघ्ने येतील. अनेक प्रसंगी लग्न जमून नंतर पिकाड होईल. ऐनवेळी आपणांत संतरेपेढे दोऊन पिनसेल. शुक्रास दर्शलाचा अशुभदृष्टिसंघ असेल तर अकारित संकटं येतील. चंद्र, सूर्याला दूषित करील तर लग्न वरेंच लागीवर टाकावें लागेल.

लग्न, पंचम व सप्तम ह्या स्थानांत जन्मराशी असतील तर लग्न लवकर होईल. या स्थानांत धंज्याराशी असतील तर विवाह लवकर होणार नाही. चंद्र पंचमांत अथवा सप्तमांत असून रवेच दृष्टियोग करील तर लग्न फार लहानपणी होईल.

दांपत्यसुख चंद्र, शुक्र, रवि, दर्शल व विशेषतः सप्तमस्थान याजवर अवलंबून आहे. सप्तमस्थानांत दर्शल, शनि, अथवा मंगळ असेल तर उभयतांस विवाहापासून फारच भोडें सुख मिळेल. नवरात्राकॉन खरें प्रेम राहणार नाही. वरील ग्रह सप्तमांत अतिशय पल्लवान असतील तरी विशेष दांपत्यसुख देण्यास ते समर्थ होत नाहीत. उभयतांत नेहमी कलह सुरू राहणारच. वरील ग्रहापेक्षा, एखादा ग्रह सप्तमांत असून त्याजवर पाप-ग्रहाची नजर असेल तर विवाहापासून कोणतेहि सुख न होता उलट दुःखच प्राप्त होईल. स्त्रियांचे कुंडलीत रवि दर्शलाकडून विघडलेला असेल तर स्त्रियांचें पाऊल राईट मार्गांत पडण्याचा संभव आहे. काहीं प्रसंगी अशा स्त्रिया नवऱ्यास सोडूनहि जातात. स्त्रियांचे कुंडलीत रवि-मंगळाचा अशुभदृष्टिसंघ असेल तर त्यांना पति अगदी निर्दय व आड-दाड मिळतो. सूर्य शनिने दूषित होईल तर निरुपयोगी, गच्चाळ, आळशी पति मिळेल. पुरुषांचें कुंडलीत असा योग असला तरी व्हाईट. दोन्ही स्थितीत दांपत्यसुख मुळीच मिळणार नाही. दर्शल सूर्याशी अशुभयोग करीत असला तरी स्त्रिया विघडण्याचा संभव असतो. विशेषतः वृश्चिक, कर्क अथवा मीन लग्न असून अमा योग होईल तर स्त्रिया विघडण्याचा

जास्त संभव असतो. पुरुषाचे कुंडलीत वरील योग चंद्राशी पहावें. जर चंद्र दर्शलाशी युति, केंद्रयोग, किंवा प्रतियोग करील तर अशा योगावर जन्मलेला मनुष्य परस्त्रीशी व्यभिचार करील. चंद्र, दर्शलाना द्विराद्यंतर योग असला तरी मनुष्य व्यभिचारी निघेल. दर्शल, शुक्र यांची जन्म. कुंडलीत युति असेल अगर अशुभ दृष्टिसंबंध असेल तर असा मनुष्य तरुण विधवेशी पापरत होईल. स्त्रियांचे कुंडलीतहि असा योग होणे वाईट असते. वरील योग असून त्यापैकी एखादे ग्रहावर मंगळ किंवा शनीची दृष्टि असेल तर फार शोभाटा होईल व सर्व लोकांस त्याची नीति. भ्रष्टता दिसून येईल. परंतु शुक्र, दर्शल यांचा वरील योग होत असूनहि त्यापैकी एकावर जर गुरुची दृष्टि असेल तर त्याचे दुर्वर्तनाची संघ-वार्ताहि लोकांस लागणार नाही. दर्शल अगर शुक्रावर शनीचा द्विराद्यंतर योग किंवा त्रिकोण योग होत असेल तर अशा मनुष्याचे पाप फार गुप्त राहिल. शुक्र व शनि यांचा शुभ दृष्टिसंबंध असेल तर उभयतांमध्ये चांगली प्रीति असते. गुरु अथवा शुक्र सप्तमांत असतील तर गृहसौख्य उत्तम लाभेल. सूर्य किंवा चंद्र येथे असतील तरीहि दांपत्यमुख बरे मिळेल. मात्र ते चंद्र सूर्य यांच्याशी इतर ग्रहांच्या होणाऱ्या दृष्टिसंबंधावर अवलंबून असते.

चंद्र प्रथमतः जन्मकुंडलीत ज्या ग्रहाशी योग करील त्या ग्रहाच्या मुख्य घर्मावरून पत्नीचा स्वभाव व स्वरूप ओळखावें. सप्तमस्थानारंभी जर एखादा ग्रह असेल तर प्रथम तो विचारांत घ्यावा. कारण चंद्राचेडां सप्तम भावारंभीचा ग्रह जायासुखास फार कारणीभूत आहे. तेथे ग्रह नसेल तर मात्र चंद्रावरून विचार करावा.

जन्मकुंडलीत चंद्र जर शुक्राशी योग करील तर पत्नी प्रेमळ व संसारदक्ष मिळेल. बुधाशी योग करील तर ती चतुर, हुशार, चपळ परंतु फार वाचाळ मिळेल. चंद्र मंगळाशी योग करील तर पत्नि फार घीट, दादगी,

वेमुसवत आणि नव-याची परवा न करगारी आणि अतिशय तामशी मिळेल. चंद्र प्रथम गुरूशी योग करील तर पत्नि ग्यायी, आनदी, कृपायु आणि सुखभावाची मिळेल. चंद्र शनीशी योग करील तर गमीर, उदास थोडी गति-उ, एरुमथोडी, तुमटी परतु कर्तव्यदश मिळेल. चंद्र प्रथम सूर्याशी योग करील तर उदार, कुलीन, मोठ्या मनाची, सरळ स्वभावाची, पण निश्चयी मिळेल. चंद्र इश्लानीशी योग करण्यास जाईल तर चमत्कारिक व तद्देवाईक, दृष्टी, धाडसी, स्वतंत्र विचाराची व वेपवा मिळेल. चंद्राचा शुभप्रदार्शी योग होत असूनहि चंद्रावर इतर अशुभ दृष्टिसंग असेल तर शुभफळे कमी प्रमाणात अनुभवास येतील. चंद्र व गुरु कोणत्या राशीत आदेत, हे पहाणेमुद्धा महत्त्वाचे आहे. चंद्र गुरु हे त्रिकोण योग (नव पंचम) करित असून जर हा योग तुला राशीत होईल, तर जशी पत्नि मिळेल त्यापेक्षा तोच जर मकर, मेष, भगर कन्या राशीमध्ये होईल तर त्याचे महत्त्व पहिल्या योगापेक्षा पुष्कळच कमी ठरेल. त्याप्रमाणे इतर प्रहांचे पहावे.

शिवीचे कुडलीत रवि विचारात घ्यावा. शिवीच्या कुडलीत ७ किंवा ८ स्थानात गुरु रात्रि असेल अथवा तेथे गुरु असून त्यावर शनीची शुभदृष्टि असेल तर भ्रमित मनुष्यारीयर लग्न होईल. त्याप्रमाणेच शनि किंवा गुरु मत्तमाचे स्वामी असून शुभ दृष्टीमध्ये असतील तर समजावे. गुरु हा मगळ, शनि किंवा इश्लाने विघडलेला असेल तर तो एक मोठा उघळेपणाचा योग आहे अथवा लग्न झाल्यानंतर पतीवर अनेक अपरिहार्य सकटे तरी येतील. त्याप्रमाणे गुरुपाचे कुडलीत चंद्र विघडलेला असेल तर द्विभार्यायोग समजारा चंद्र हा मिथुन, धनु व मकर या राशीत असून मगळ इश्ल व शनीशी अशुभयोग करील तर पहिले गायकोचा लवकर मृत्यु होईल.

संतति

जम्भकुंडलीत ५ आणि ११ हीं संततिस्थाने. एकादशस्थान सप्तम-स्थानावामून पांचवे येते व सप्तमस्थानावरून पतिपत्नीचा विचार होतो. सप्तमापासून एकादशस्थान पांचवे आहे. म्हणून एकादशस्थान हें संतति-स्थान मानिले आहे. ह्या दोन स्थानांत अथवा स्थानांरंभी जर खीराशि किंवा प्रसवराशि असतील तर संतति पुष्कळ होईल. चंद्र, शुक्र व गुह हे संतति देणारे ग्रह आहेत. सूर्य, मंगळ, शनि, हर्षल व राहु हे संततीस अवरोध करणारे ग्रह आहेत. पाच किंवा अकरा स्थानांत त्या राशीच्या नैसर्गिक गुणाप्रमाणे हे ग्रह संततीचा नाश करण्यास कारण होतात. मेष ही अल्प वंध्या राशि आहे. ही राशि फार तर १ अथवा २ मुलें देते. वृषभ २ किंवा ४. मिथुन २-३. कर्क ५-६. सिंह वंध्या राशि आहे. कन्या वंध्या २ किंवा ३. तुला ३-४. वृश्चिक ७-८ घनु ३ अथवा ४. मकर ९-१०. कुंभ, निम वंध्याराशी. मीन ७ किंवा ८ मुलें देते. जेव्हा पंचम अगर अकराव्या स्थानांत ग्रह नसतील तेव्हा घर दिलेली संततीची संख्या अनुभवास येईल. सूर्य, बुध, राहु वगैरे पापग्रह पंचमांत असतील तर संख्या कमी करतील. चंद्र, शुक्र किंवा गुह असेल तर घर दिव्यापेक्षा संतति जास्त होईल. पंचम स्थानी वृश्चिक, घन किंवा मीन राशीत चंद्र असेल तर संतति फार होते. कधी कधी जुळीं होतात. त्याप्रमाणेच कर्क राशीत पंचमांत चंद्र असेल तर जुळें होण्याचा संभव आहे.

पंचमस्थानातील ग्रहांवर ज्या मानानें इतर ग्रहांचा दृष्टिसंबंध असेल त्या मानानें संततीची संख्या अधिक होईल. त्या ग्रहांचा इतर ग्रहांशी पापदृष्टिसंबंध असेल तर संततीची संख्या कमी होईल.

चंद्र, गुह अथवा शुक्र पंचमस्थानांत असेल तर मुलें आशाधारक व कर्तव्यदध निघतील व त्यांचिपासून आईवापास फार मुल मिळेल. ह्या

स्थानांत पापग्रह असतील तर आईगांग मुलापासून वार प्राप्त होईल. मुले रोगट व उद्धट निघतील. ह्या स्थानी शुभग्रह असून त्यावर पापग्रहाची दृष्टि असेल अगार शुभग्रह एकादशस्थानी असून तो पापग्रहांनी दृष्ट असेल तर काही भयले लहानपणीच मरण पावतील. पांचव्या स्थानावरून पहिल्या अपत्याचा विचार करावा. सातव्या स्थानावरून दुसऱ्याचा, नवव्यावरून तिसऱ्याचा, अकराव्यावरून चवथ्याचा, पहिल्यावरून पांचव्याचा, व तिसऱ्यावरून सहाव्याचा विचार करावा. पुन्हा पांचव्या स्थानावर सातव्या अपत्याचा व मागील क्रमानेच त्यापुढील सप्ततीचा विचार करावा. जन्मकुंडलीवरून काही मुले अत्यायुषि होण्याचा योग असेल व नवमस्थान विषडलेले असेल अथवा त्यांचा स्वामी पापग्रहाच्या दृष्टीत असेल तर तिसरे मूल अत्यायुषि समजावे. पापग्रह सप्तमांत असतील तर दुसरे मूल लवकर मरेल. जर अकराव्या स्थानांत पापग्रह असतील व त्यांचा स्वामी विषडलेला असेल तर चवथे मूल अत्यायुषि होईल. ही पद्धत बरेच अर्शा अनुभवाने रती ठरली आहे. स्त्रीराशीमध्ये बरेच ग्रह असतील तर मुलापेक्षा मुलींची संख्या जास्त होईल व पुरुषराशीत बरेच ग्रह असतील तर मुले जास्त होतील. पंचमभावारभी पुरुषराशि असेल व त्या भावाचा स्वामी पुरुष असेल तर मुल्यो जास्त होतील म्हणून समजावे. परंतु उलट-पक्षां जर त्या भावाची स्त्रीराशि असून त्या स्थानाचा राशिस्वामी स्त्रीग्रह असेल तर मुलींची संख्या जास्त होईल पत्नीच्या कुंडलीत पंचमभाव व त्याचा स्वामी पत्नीचे कुंडलीपेक्षा अधिक बळकट असेल तर मुलापेक्षा मुली जास्त होतील.

पंचमस्थानावरून संततीचे उत्तम सुख आहे असे दिसत असेल व एकादश स्थानावरून संततीबद्दल अनिष्ट दिसत असेल तर काही मुले लहानपणीच गमावतील असे समजावे. ह्यांच्या उलट परिस्थितीतहि तसेच फल मिळेल. पंचमाचा स्वामी शुभदृष्टीत असून स्वयंही असेल तर पहिले

मूल फार भाग्यवान् आणि प्रसिद्धीस येईल म्हणून समजावें. त्याप्रमाणेच पंचमस्थानाचा स्वामि योग्य ठिकाणी असेल अगर उदित भागांत असेल तर मुलें भाग्यवान् होतील, परंतु संततिदायक ग्रह निर्दली असून अनुदित भागांत असतील अथवा इतर ग्रहांच्या पापदृष्टींत असतील तर मुलें कमनशिची व विशेष पुढें न येणारी अशी होतील. मंगळ व गुरु यांचा योग व प्रतियोग असेल अथवा शनि-गुरूचा अशुभ दृष्टिसंबंध असेल तर थर्चाच मुलें लहानपणी गमावतात. माजी महाराणी परलोकवासी विहवटोरिया यांचे कुंडलींत गुरु शनि यांचा भर्ष काटकोन दृष्टियोग होता म्हणून त्यांची तीन मुलें लहानपणी वारलीं.

प्रवास

तृतीय आणि नवम ही प्रवासस्थानें आहेत. चंद्र व शुक्र हे प्रवासकारक ग्रह होत. वरील स्थानांत चर किंवा द्विस्वभाव राशीचा पुढील अर्धा भाग असेल आणि चंद्र व शुक्र चर किंवा द्विस्वभाव राशीच्या दुसऱ्या अर्धांत असतील तर जग्मनारास पुष्कळ प्रवास व कांहीं जलपर्यटनें होतील म्हणून समजावें. तिसरे स्थान हें रेख्येनें होणारे व इतर लहानछहान प्रवास दर्शवितें. नयमस्थान हे दूरदूरचे प्रवास आणि जलमार्गानें होणारे प्रवास दर्शवितें. चंद्रावर हर्षलची शुभदृष्टि असेल व तो १-३-९ या स्थानांत असेल तर पुष्कळ प्रवास होतील. चंद्र अथवा मंगळ ३-९-१२ या स्थानांत असून त्या स्थानीं कर्क अग्न मीन राशी असेल तर जलप्रवास होतील. जग्मकुंडलींत शनि पल्लिष्ठ असेल तर मनुष्यास घर सोडावेसे याटणार नाही. त्याप्रमाणेच रवि यलवान असेल तर समजावें. हर्षल, मंगळ, बुध अथवा चंद्र हे ग्रह स्थानांतर करण्यास अथवा होण्यास येई असतात. वरील ग्रह कुंडलींत अगर प्रवास-स्थानांत असतील तर जग्मनारास एकेठिकाणीं क्वचित्च रक्षार्थे लागेल. गुरु आणि शुक्र-फार

यल्लि असतील तर प्रवाग कामकाजाकरिता अगर स्वतःने चैनीत्यातर होईल.

आपला भाग्योदय कोणत्या दिशेस होईल हे पहावयाचे शास्त्रास येथे ग्रह कुटुलीत कोणत्या दिशेस आहेत ते पहावे. अत्र शुभग्रह दक्षिण दिशेस असतील तर आरल्या जन्मभूमीपासून दक्षिणेकडे गेल्यास भाग्योदय होईल. उदाहरणार्थः—कुटुलीत येथे ग्रह वृश्चिक अगर घनुराशीत असतील तर त्या मनुष्याचा भाग्योदय कर्नाटक यांगे अगदी दक्षिणेकडील मार्गात होईल. जर नरमर्यानांत चरराशी असून शुभग्रह असतील तर अशा योगावर जन्मलेल्या मनुष्याचा भाग्योदय घरी राहून होणार नाही. त्याने देशांतर गेल्यास राखित त्यास यश येईल. तसेच, प्रवासकारक ग्रह १-१०-१२-६ या स्थानांत असतील तर भाग्योदय परक्या देशांत अगर प्रांतांत होईल. कोणत्या मनुष्याचा भाग्योदय कोठे होईल याचे सविस्तर व विनचूफ वर्णन देणे शक्य नाही. हे अनुमान प्रत्येक ज्योतिषाने छारासार विचार करून आपापल्या घोरणानेच घावे. प्रथमतः सूर्य कोणत्या दिशेस आहे ते पहावे सूर्यापाशीच बुध आणि शुक्र अण्णार कारण ते ग्रह सूर्यापासून २८ आणि ४८ अक्षांशां जास्त अंतरावर असत नाहीत. नंतर शुक्र पहावा गुदवर मगळाची अशुभदृष्टि असेल अथवा तो वज्यापाशीत असेल तर तो स्थलांतरास अनुकूल नाही असे समजावे. जे ग्रह जास्त विघडलेले असतील त्या ग्रहांकडून दाराविल्या जाणाऱ्या दिशेस कधीहि नोकरीकरिता अगर घरावरिता जाऊ नये. त्या दिशेस गेल्यास नेहमी प्रास होईल अथवा शरीरप्रकृति चांगली राहणार नाही व दिवस दारिद्र्यात कटावे लागतील. मेघराशि ही जन्मभूमीपासून पूर्वेकडील मुद्दल दर्शविते, वृषभ व मिथुनराशि ह्या ईशान्येकडील मुलूख अगर प्रांत दर्शवितात. कर्कराशि जन्मभूमीचे उत्तरेकडील प्रांत दाखवील. बरेच ग्रह सिंह, कन्या किंवा तुला राशीत असतील तर वायव्यदिशेस जन्मणाराचा भाग्योदय

होईल. जन्मकुंडलीत जर तृतीय व चतुर्थस्थानें वलिष्ठ असतील तर आपला जिल्हा सोडून जाण्याचें कारण नाहीं. गेल्यास पश्चात्ताप होईल.

घर कोणतें पसंत करावें

मायोदय होणें, आरोग्य असणें, संतति, संपत्ति मिळणें, कुटुंबात प्रेम नांदणें वगैरे वन्याच गोष्टी उत्तम घर मिळण्यावरहि अवलंबून असतात. एखादे नवीन जागीं आपणास हाल सोसावे लागतात, नवीन नवीन संकष्ट येतात, नेहमीं कुटुंबामध्ये कोणीना कोणीतरी आजारी असतें व अनेक तऱ्हेचे शारीरिक व मानसिक क्लेश सोसावे लागतात, अशा प्रसंगां हें घर आपणास लाभत नाहीं असे आपण म्हणतो आणि कर्मधर्मसंयोगानें दुसरें घर घेतल्यास यक्षिणीची कांडी फिरविल्याप्रमाणें जिकडें तिकडें सुख व शांति नांदू लागतें. तेव्हां वन्याच गोष्टी घर पसंत करण्यावरहि अवलंबून असतात असे म्हणावें लागतें. हें विधान कदांचित् फार धर्मभोळेपणानें व दैववादी पणाचें दिसेल परंतु वरील गोष्टींचा मात्र आमचे वाचकांपैकीं वन्याच जणास अनुभव आला असेल यात शंका नाहीं. पुढें दिलेल्या भागात कोणत्या राशीचे मनुष्यानें कोणतें घर पसंत करावें याबद्दल विचार केला आहे.

आपणास नेहमीं असा अनुभव येतो कीं, एखादे विन्हाडीं आपलीं कालक्रमणा सुखाची जाते व तें घर बदलताच पूर्वीची स्थितीहि बदलते. घरात कोणीना कोणी तरी आजारी होतें. अनेक अडचणी येतात व कुटुंबात मृत्यूहि होतात. यावरून एकाद्रें घर आपणास सुखदायक होईल किंवा नाहीं हें सुद्धां आपले कुंडलीवरून ठरविलें पाहिजे. ज्या घरांत एखादे मनुष्यावर संकटपरंपरा येतें त्याच घरांत दुसरा मनुष्य राहण्यास गेल्यावर त्याची त्याच जागेंत फार मरभराट होते असें आपण नेहमीं पहातो. एकच जागा दोन मनुष्यांस वेगळाली परिस्थिति उत्पन्न करूं शकते. यावरून त्यांत त्यांच्या जन्मग्रहाचा काहीं संबंध असला पाहिजे.

कुटलीत प्रथम केंद्राचा विचार करावा. केंद्रांत जर चरराशि असतील तर घर जेथे अनेक रस्ते मिळतात अशा ठिकाणी असो. कोपन्यांत असो. स्थिरराशि असतील तर सडकेच्या अगर रस्त्याच्या मध्यभागी घर असो. कोपन्यांत किंवा जेथे दोन अथवा दोशेपेक्षां जपरत रस्ते मिळतात तेथे घर अगू नये. केंद्रांत द्विस्वभाव राशि असतील तर घर सडकेच्या अगर रस्त्याचे शेजरी असो, मात्र कोपन्यांत अगू नये.

मेघ व कर्क राशि सडकेवरील अथवा कोपन्यातील पहिले घर दर्शवितात. तुला व मकर राशि शेवटचे घर दर्शवितात. कल्पना करा की, एका सडकेच्या बाजूस एकदर ३० घरे आहेत तर मेघ, कर्क राशि पहिले घर दर्शवितात व तुला मकर हे तिसरे घर दर्शवितील. स्थिर आणि द्विस्वभाव राशि बाकी राहिलेली घरे दर्शवितात विशेषतः स्थिरराशि २ ते १५ पर्यंत व द्विस्वभावराशि १६ ते २९ पर्यंतचीं घरे दर्शवितील.

केंद्रस्थानांत विशेषतः १ आणि ४ हीं स्थाने पहावीं. ह्यांपैकी एकांत चरराशि व दुसऱ्यांत द्विस्वभावराशि असेल व ह्या राशि दक्षिणेकडील असतील तर रस्त्याचे शेजरी घर घ्यावे व त्या राशि उत्तरेकडील असतील तर रस्त्याचे आरभी घर घ्यावे. मेघः-पूर्व, कर्कः-उत्तर, तुलाः-पश्चिम, मकरः-दक्षिण. लग्न व चतुर्थ यांत अनुक्रमे मेघ व कर्कराशि असतील तर घर वायव्य दिशेस घ्यावे. गृहजे घराचा एक दरवाजा उत्तरेकडे व दुसरा दक्षिणेकडे असावा. लग्न व चतुर्थस्थानांत किंवा त्या स्थानांचे आरभी तुला व मकर राशि असतील तर घराचा एक दरवाजा दक्षिणेकडील व दुसरा पश्चिमेकडे असावा. याप्रमाणेच इतर राशींचा विचार करावा. मेघ-पायून कर्क राशि ईशान्य दिशा दर्शवितात. कर्कपायून तुलापर्यंत वायव्य दिशा दर्शवितात. तुला ते मकर नैऋत्य आणि मकर ते मीन आग्नेय दिशा दर्शवितात.

केंद्रांत चरराशि असतील तर गांवांत उंच ठिकाणी घर घेऊं नये. खेड्यामध्ये राहणाऱ्या मनुष्याचे कुंडलींत जर चरराशि केंद्रांत असतील तर यानें जेथे दोन रस्ते मिळतात तेथें रहावें. चारांश दिशेवभावर राशि केंद्रां असलेल्या मनुष्यानें प्रमुख ठिकाणी राहण्याची इच्छा प्रलंब नये. स्थिरराशि केंद्रां असलेल्या लोकांनीं यामधील स्थिति पत्करावी.

आपला भाग्योदय कोठें होईल ? घर सोडणें इष्ट आहे की काय ? हे समजणें सुद्धां महत्त्वाचें आहे. जर चतुर्यस्थानांत एखादा पापग्रह असेल किंवा त्या स्थानीं असलेले ग्रह निर्वली असतील अथवा अशुभ दृष्टींत असतील तर अशा मनुष्यानें आपले गांवीं राहू नये. कारण चतुर्यस्थान हे आपल्या जन्मभूमीचें दर्शक आहे. ह्या स्थानांत पापग्रह असून जर ते स्वष्टहीं असतील अगर दुसऱ्या कांहीं कारणानें ते बलिष्ठ असतील तर आपले गांवीं राहण्यास कांहीं हरकत नाहीं. जर कुंडलींत तृतीय स्थान बलिष्ठ असेल तर आपल्या जन्मभूमीपासून थोड्या अंतरावर जावें. ह्या स्थानांत जी राशी असेल त्या राशीच्या दिशेस जावें. तृतीय स्थानांत कर्कराशि असेल तर जन्मभूमीपासून थोडे उत्तरेस गेल्यावर भाग्योदय होईल. ह्याप्रमाणेंच इतर राशींचा विचार करावा. मात्र तृतीय स्थानावरून दोगारे स्थलांतर फार दूरचें नसतें, तृतीयस्थान बलिष्ठ असलेल्या लोकांनीं आपल्या जन्मभूमीपासून ५० मैलांपेक्षा जास्त दूर जाऊं नये.

जर जन्मकुंडलींत नवमस्थानीं ग्रह असून ते बलिष्ठ असतील तर आपल्या जन्मभूमीपासून जितकें दूर जावेल तितकें दूर जावें कारण तें अधिक फायदेशीर होईल. नवमस्थानांत असलेल्या राशीच्या दिशेकडे भाग्योदय होईल असें समजावें.

घर सुचविल्याप्रमाणें गेल्यास जन्मणारावर खात्रीनें ग्रहांचा शुभ परिणाम भाग्यवृद्धि होईल.

एकी अथवा दशमस्थानी एव चण्डि अमतील तर कोट्टेहि जा अपयश
 वेजार नाही. मात्र त्या स्थानांत अमलेल्या राशीच्या अंगर एकाच्या दिशेच्या
 अनुसोपानें जावें. उदाहरणार्थः—एकी चर्याशी उदित अमना दक्षिणेकडे
 जाणें, अथवा मंगराशी उदित अमना पश्चिम दिशेस जाणें मात्र वेदेषणाचें
 होईल.

मित्र आणि शत्रु

एकादशस्थान हे मित्रमुख व सप्तमस्थान हे उषड वेर दर्शयितें.
 वाराच्या स्थानावरून गुण शत्रूच्या विचार होतो. रवि, गुरु, अथवा शुक्र
 मिळनील व त्यानेपायून मदत होईल. तसेच चंद्र व बुध तेथे स्वगृही
 अथवा उच्च अमतील तर समजावें. परंतु तेच उर शत्रुगृही असतील
 अथवा अशुभ ग्रहीत असतील तर मित्रापायून नुकसानच होईल. शनि,
 मंगळ अथवा इतल एकादशस्थानांत असतील तर मित्रापायून जन्मपाराम
 प्राप्त होईल. नेहमी त्यानेमुळे नुकसानीत पावें लागेल.

कोणतेहि राशीत व कोणतेहि स्थानी चंद्र शनीने दूषित असेल तर
 होंगी व खोटे मित्र भेटतात व त्यानेकडून त्रास होतो. सप्तमांत पावप्रद
 अशुभ विशेषत मंगळ असेल तर उषड उषड पार शत्रु असतील. कोटाचें
 कामांत व दिवाणी कज्रांत नुकसान होईल ह्या स्थानांत असतील व ते
 जर लक्ष्मी असलेल्या ग्रहाशी प्रतियोग करीत नसतील तर दिवाणी दाव्यांत
 जन्मपारामाचा पायदा होईल.

उदाहरणार्थ.—लक्ष्मी मंगळ उदित असलेल्या मनुष्याचे कुडलींत
 सप्तमस्थानांत रवि अशुभ तो जर मंगळाशी प्रतियोग करीत असेल तर
 मोठ्या योग्यतेच्या व मोठ्या श्रीमंताकडून जन्मपाराम प्राप्त होईल.

त्यांच्याशी वैर उत्पन्न होईल. रवीने उत्पन्न होणारे शत्रु आपल्यापेक्षा जास्त योग्यतेचे असतात व त्यांच्याकडून जन्मणाराचे नुकसान होतं व त्याचा नाश करण्याचा ते प्रयत्न करीत असतात.

चंद्र, बुध यांचा शुभ अशुभ परिणाम, त्यांचे स्थान, बल आणि दृष्टियल यावर अवलंबून राहिल.

शनि, मंगळ किंवा हर्शल हे द्वादशस्थानी असतील तर पुष्कळ गुत शत्रू होतात आणि जन्मणाऱ्याचा नाश करण्याचा प्रयत्न करितात.

द्वादशस्थानांत चंद्र असेल तर स्त्री-शत्रू असतात. द्वादशस्थानांत रवि, गुरु किंवा शुक्र असेल तर शत्रू घोडे पण गुत रीतीने द्वेष करणारे असतात. बुध ह्या स्थानांत पापग्रह युक्त असेल तर पुष्कळ शत्रू असतात.

मैत्री अथवा शत्रुत्व दोन मनुष्यांचे, कुंडलीवर व त्यांच्या लग्नी उदित असलेल्या राशीवर अवलंबून राहिल. उदाहरणार्थः—एका घर्माच्या राशिसमुच्चयावर जन्मलेल्या लोकांची मैत्री जमेल. मग कुंडलीत ग्रह कोठेहि असोत. लग्नी एकाच घर्माच्या राशी असून, कुंडलीत बरेच ग्रह एकाच राशीत व एकाच स्थानी असतील तर फार चांगले. अशा माणसाची मैत्री कायमची टिकेल. मेघ लग्नी जन्मणाऱ्या लोकांची सिंह व घनु लग्न असणाऱ्या लोकांशी मैत्री लौकर होईल. मग कुंडलीत ग्रह कोठेहि असोत. लग्नी एकाच घर्माच्या राशी असून कुंडलीत बरेच ग्रह एकाच राशीत व एकाच स्थानी असतील तर फार चांगले. अशा लोकांची मैत्री कायमची टिकेल. मेघलग्नी जन्मणाऱ्या लोकांची सिंह व घनु लग्नाच्या लोकांशी मैत्री लौकर होईल. शुभम लग्नाच्या लोकांची मकर व कर्क लग्नाच्या लोकांशी मैत्री जुळेल. परंतु दोन मनुष्यांच्या लग्नी असणाऱ्या राशि एकमेकांशी वाटकोन असतील, अथवा त्या एकमेकांपासून

सप्तमं असतील तर अशा मनुष्यांमध्ये स्नेह जमणें कठीण. काटकोनापेशां सप्तम असणें अधिक चार्ट. मेघलगावर जग्मलेल्या मनुष्याचें कर्क, तुला व मकर लग्नाच्या मनुष्याशीं पटणार नाहीं. नंतर चंद्र, सूर्य यांचा विचार केला पाहिजे. रवि व श्वंद्र दोन मनुष्यांचे कुंडलींत एकाच राशींत असतील किंवा एकमेकापासून शुभदृष्टींत येत असतील तर मैत्री लौकर होते. परंतु एकाचे कुंडलीतील रवि सप्तम अथवा चतुर्थस्थानीं असेल तर त्यांच्यांत वैर उत्पन्न होईल व नेहमीं भांडणतंटे होतील. दोन मनुष्यांचे कुंडलींत चंद्र व रवि समक्रांतींत असतील तर दोघांचा स्नेह लवकर होईल.

कुंडलीतील इतर ग्रहसुद्धां घोडे पाहिले पाहिजेत. एकाच्या कुंडलींत जेथे सूर्य असेल तेथे दुसऱ्याच्या कुंडलींत शनि असेल तर ज्यांच्या कुंडलींत शनीचे जागीं रवि आढे त्याला दुसऱ्या मनुष्याचे मैत्रीपासून कायदा होईल, दुसऱ्या मनुष्याचे पदित्यापासून नुकसान होईल असें नाहीं, मात्र शनि फार विघडलेला असेल तर पदिला मनुष्य त्याला करूळक करण्याचा प्रयत्न करील. स्त्री व पुरुष यांच्यामधील स्नेह किंवा प्रीति पाहणें असल्यास शुक्र, मंगळ पाहिला पाहिजे. स्त्रियांचे कुंडलींत मंगळ, पुरुषांच्या कुंडलींत शुक्र ज्या राशींत असेल त्या राशीस आल्यास अशा दोन स्त्री पुरुषांमध्ये लवकर प्रेमसंघ जडतो. ही स्त्रीपुरुष पति-पत्नि असतील तर त्यांची एकमेका-धरील प्रीति कधीहि कमी होणार नाहीं. परंतु एका कुंडलींत मंगळ दुसऱ्या कुंडलीतील शुक्रापासून चवथ्या अथवा सातव्या स्थानीं असेल तर दोघांमध्ये वैर व मत्सर आणि अप्रीति उत्पन्न होईल.

मृत्यु

जन्मकुंडलींत रवि अथवा चंद्र ज्या ग्रहाकडून दूषित झाला असेल, अथवा हे ग्रह ज्या स्थानांत अथवा राशींत असतील त्या ग्रहांच्या अथवा राशीच्या गुणधर्माप्रमाणें मृत्यु कोणत्या तऱ्हेनें येईल हें पाहण्यास अष्टम-

स्थानदि पाहिलें पाहिजे. कारण ह्या स्थानावरून आजारीपणाचा बोध होतो. हर्शल विलक्षण आणि असाधारण रीतीने मरण आणतो. जे मृत्यू साधारणपणे अकारिमत व चमत्कारिक म्हणून वर्तमानपत्रांत येतात अशा मृत्यूस हर्शल कारण असतो. हर्शलकडून होणारा मृत्यू अकारिमत व अचंचा घाटण्यासारखा असतो. आत्महत्या, आगगाडीखाली सापडून मरणें, प्रवासांत भर्यंकर अपघातापासून मरण येणें ही सर्व हर्शलानीं लक्षणें आहेत.

शनि ह्या घंठी, धम, दिव, ताप, स्त्रीन विषड्व्यापासून होणारे रोग, जलोदर, शरीर कुंजण व विशेषतः फार दिवस टिकणाऱ्या दुखण्यापासून मृत्यू दर्शवितो. मंगळ, ज्वर, मुतखडा, रक्त ओकणें, ज्वलम होणें, फाळजाचे रोग, जळून अपघा भाजून मरणें, गर्भपात होणें, अति रक्तस्राव होणें, सांघीचे रोग, देवी, इतर कोणतेहि थोडे दिवस टिकणारे आजार यांजपासून मृत्यू दर्शवितो.

बरेच ग्रह कोणत्या राशीमध्ये आहेत तें पहावें-आणि त्या राशीच्या अनुरोधानें मृत्यूची स्थिति लक्षांत घ्यावी. पृथु अथवा अष्टमस्थानीं स्थिर राशि असतील तर मृत्यू गुदमरून अथवा छाती व काळीज यांना होणाऱ्या रोगानें अथवा खोकला, मुतखडा, पाठीच्या कण्यास इजा होऊन मृत्यू होईल म्हणून समजावें. ह्या स्थानीं चरराशि असतील तर दिव, ताप, संघिवात, आमवात (Gout), काळपुळी, अपचनापासून होणारे विकार, सर्व तऱ्हेचे पोटाचे विकार, चकर, भोंवळ वगैरे मूत्रादाय व लिव्हर विषड्व्यास होणारे आजार, अथवा माथेचूळ यांचेपासून मृत्यू येईल.

जम्मकुंडलीतर वि किंवा चंद्रमंगळाशीं प्रतियोग करतील अथवा काटकोन दृष्टीत असून मंगळ उदित असेल तर मृत्यू अकारिमत येईल असें समजावें. पुढाहा रावि किंवा चंद्राशीं १-७-८ किंवा १० स्थानीं युति करित असेल

तर व विशेषतः शनि अथवा हर्शल यांच्याशी अशुभ दृष्टियोग करीत असेल तर मरण एकाएकी अपघाताने येते. दशमस्थानी शनि, रवीचे प्रतियोगांत असेल तर घरावरून अगर शिखरावरून पडून मरण येईल. अशा स्थितीत शनि व मंगळ कोणत्या राशीत आहेत, यांचा विचार केला पाहिजे. कारण प्रत्येक राशिपरतून त्यांचे शुभ अशुभ परिणाम कम-जास्त होतील. चर राशि मृत्यु वार्षिक रतीने म्हणजे बंदुकीच्या गोळपासून, वीज पडून, भाजून, अथवा रेल्वेअपघात वगैरे पासून दर्शवितात. स्थिर राशि बुडन व गुदमरून मरण दर्शवितात. द्विस्वभाव राशि आत्महत्या, कैद, जहाज बुडणे, खासोखासाचे क्रियेसंबंधी विकाराने मृत्यु दर्शवितात. शनि दशमांत असून रवीशी प्रतियोग करील तर इमारतीवरून पडून मृत्यु येईल. हर्शलाने होणारा मृत्यु चमत्कारिक असून लोकामध्ये खळखळ उडवितो.

नेपच्यूनची (वरुणाची) स्थानगत फळे

राशीचक्राचे पूर्ण भ्रमण हा ग्रह १६४ वर्षांनी करतो. म्हणजे प्रत्येक राशीला नेपच्यून १४॥-१५ वर्षे रहातो. म्हणून राशी गुणधर्मांचे महत्त्व न मानता या ग्रहाची स्थानगत फळे विचारांत घ्यावी. या ग्रहाचे परिणाम जड शरीरावर विशेष होत नाहीत. मन, बुद्धि, व भावना यावर परिणाम आस्त होताना म्हणून अधिष्ठित, रानटी व निर्बुद्ध मनुष्यावर नेपच्यूनचे परिणाम होणार नाहीत. हा शुभ ग्रह आहे. गुरुची उच्चतम फळे नेपच्यून उत्पन्न करतो. शुक्र, मंगळ, शनि, राहु, हर्शल या ग्रहांचे अशुभ दृष्टिकोन असल्यास नेपच्यूनचे वार्षिक परिणाम दिसून येतात. या रोगीज इतर ग्रहांमार्गे होणारे शुभदृष्टिकोन अध्यात्मिक, मानसिक, नैतिक यांशीत ज्यंत परिणामी असतात. नेपच्यूनचे शुभ परिणाम म्हणजे कान्य, गायन, अध्यात्मिक ज्ञान, गूढविद्या, मंत्रशास्त्र व ज्या विशेषधर्मे

स्फूर्तिजग्य ज्ञानाची जरूर असते अशा सर्व विद्या. गुरू नेपच्यून युति किंवा शुभयोगावर जन्मलेले लोक अलौकिक बुद्धिमत्तेचे असतात, विश्वविद्यालयाच्या परीक्षेत हे लोक पाहिल्या भेर्गीत येतात व त्यांचेकडून मानवजातीच्या कल्याणाचे शोध लागतात. नेपच्यून बलशून्य राशीमध्ये असेल किंवा पापग्रहाच्या अशुभ दृष्टीत असेल तर अशा लोकांचे विचार गुगलाला प्रवर्तक असतात. अशा लोकांकडून घातघात, फट, गुग्देगार टोळ्या यांचें नेतृत्व स्वीकारलें जातें. लोकांना आपल्या बुद्धिमत्तेनें फसविणें, नवीन नवीन बलूतया काढून घोन्या करणें, लॉइडस् बँकसारखे दरोडे, सौराष्ट्रातील भूपतची लूटालूट, बँकदरोटा अशी सर्व कृत्ये अशुभ राशीतील पापग्रहदृष्ट नेपच्यूनर्ची आहेत. स्त्रियांचे कुंडलीत जन्म शुक्र नेपच्यूनचे युतीत अगर अशुभदृष्टित असेल तर अशा स्त्रियांच्या विषयवासना विपरीत असतात. अशा स्त्रियांच्या कुंडलीत शुक्र जल्दराशीत द्वादशस्थानी असून त्यावर नेपच्यूनर्ची युति अगर अशुभ दृष्टि होत असेल तर पालकांनी अशा मुलीवर विशेष नजर टेवावी व तिचा विवाह १६।१७ व्या वर्षांचे करावा हें चांगलें म्हणजे दुष्परिणाम टळतील.

नेपच्यून जल्दराशीत आत्यंत बलवान असतो. फर्क ही त्याची स्वग्रहीची राशि आहे. जल राशीचे खालीलाल पृथ्वीराशीत नेपच्यून बलिष्ठ असतो. वायू व अग्नि राशीमध्ये निर्वली असतो. अग्नि राशीमध्ये नेपच्यूनचे अशुभ परिणाम दिसून येतात.

(१) बाधा मध्यम, -धर्मभद्रा जारत, अभ्यात्मज्ञानाची आवड, सुद्धि तीन; मात्र स्वभावा अनिश्चित. फलनामृष्टीत भराण्या मारतात. शूभाररक्षाने भोक्ते. गायन, वादन, तंतुवाद्य यांची आवड असते. नेपच्यून यासु अगर अग्नि राशीत असेल तर क्षोभित बरळण्याची संभव असते. गायनवादनाची आवड निर्माण होते. आज्ञा मधुर असते. धनयोग चांगला असतो. प्राप्ति धर्मकारिक व अद्यापारण मार्गानें होते.

(२) घनस्थानांतील नेपच्यूनवर रवि, गुरु अगर चंद्राची शुभ दृष्टि असेल तर अकस्मिक प्राप्ति होईल. अशा लोकांना सष्टे, शयंती, जुगार, क्रॉसवर्ड यामध्ये यश येते.

(३) तृतीयस्थानी नेपच्यून वाग्प्रयाची आवड उत्पन्न करतो. प्रतिभाशक्ति व कल्पना जास्त प्रमाणात असते. या नेपच्यूनवर शुक्रबुधाची युति अगर शुभदृष्टि असेल तर अशा मनुष्यावर नामांकित कादंबऱ्या व सुरस लघुकथा लिहिल्या जातात. गुरुची युति अगर शुभ दृष्टियोग असेल तर गूढ व चमत्कारिक शास्त्र शिकण्याची आवड असते. जन्मपक्षात शुक्र नेपच्यून असेल तर परक्या देशांत प्रवास होईल. चर राशीचा नेपच्यून असेल तर विद्याभ्यासाकरिता परदेशांत जावें लागेल.

(४) चतुर्थस्थानी नेपच्यून स्थावर इस्टेट, बागाईत, जमीन, शेती, गुरेदोरे वर्गरेपासून फायदा देईल. परंतु येथे नेपच्यून राहु, केतु, शनि अगर मंगळ यानें युक्त असेल तर वाढिलार्जित जुग्या घरांत रक्षणे केव्हाही सुखावह होणार नाही. अशा लोकांनी आपली जन्मभूमि सोडून दुसरीकडे उद्योगधंदा केला तरच त्यांना शांतता व गृहशौच्य मिळेल. बलहीन राशीत नेपच्यून कोणत्याही ग्रहाच्या अशुभ दृष्टीत असेल तर ससारांत अनेक अटचणी, चमत्कारिक अनुभव येतात व आयुष्याचा शेवटचा काल दुःख व आपत्ति यात जातो.

(५) पंचमस्थानी नेपच्यून वैवाहिक मुला संरंघानें चमत्कारिक कल्पना निर्माण करतो. अशुभदृष्ट नेपच्यून वैवाहिकमुल समाधानकारक देत नाही. जलराशीत नेपच्यून संतति भरपूर देईल. धंद्या राशीत (३, ५, ६) नेपच्यून संतति मुळीच देणार नाही. पंचमस्थानी नेपच्यून असणाऱ्या पुत्र्य व स्त्रिया कृत्रिम रीतीने संतति निर्माण करतात. पापग्रहयुक्त नेपच्यून संतति लुळीपांगळी, अशक्त, दुर्बल व व्यंग असलेली निर्माण करतो. विवृतविषयवाचना हे पंचमस्थानांतील नेपच्यूनचे विधिष्ट फल आहे.

विद्येचे वावर्तीत पंचमस्थानी नेपच्यून उत्तम असतो. गायन, सिनेमा, नाटक वगैरे लोकंरंजनाची व आकर्षक कामें करणारांचें कुंडलींत ५ व ९ स्थानी असावा. किकेटिअर, मल्ल, खेळाडू, नट, सिनेमास्टार्स यांचें कुंडलींत नेपच्यून पंचमस्थानी असला तर त्यांचा खेळ व कामें आकर्षक होतात.

(६) या ठिकाणचा नेपच्यून असाध्य असा आजार निर्माण करतो. ते आजार चिकित्सा करण्यास कठीण असतात. पश्रस्थानी नेपच्यून असणाऱ्या लोकांचें आजार मानसोपचार, दैवी उपाय, मंत्र तंत्र, विद्युत् व रेडियमचे उपाय यांनी बरे होतात. पेढांत औषध घेऊन आजार बरे होत नाहीत. अशा लोकांना मानाधिक उपचाराचीच जहरी असते.

(७) या स्थानी नेपच्यून वंश्या राशींत (३, ५, ६) असेल तर विवाद अति विलंबानें होईल किंवा होणारही नाही. वैवाहिक सुखासंबंधी असमाधान हा ह्या स्थानांतील नेपच्यूनचा मुख्य घर्म आहे. पति किंवा पति विजोड मिळतो. या ठिकाणी नेपच्यून, शुक्र, हरील, शनि व मंगळ यांनी युक्त अगर अशुभदृष्ट असेल तर नीतिमत्ता चांगली नसते. स्त्रियांच्या कुंडलींत असा योग असता वैवाहिकसुख कधीही चांगलें मिळणार नाही. कदाचित् घटस्फोटाचा प्रसंग येईल.

(८) या ठिकाणी शुभदृष्ट अगर शुभमहयुक्त नेपच्यून आकरिमक व अकल्पित इष्टलाभ देईल. आयुष्यांत अघटित घटना व चमत्कारिक प्रसंग येतील. मृत्यू, मूर्च्छा येऊन अगर भ्रमांमध्ये येईल. विगारी पदार्थ व विगारी वायु यांपासून नेहमी सावध असावें.

(९) नवमस्थानी नेपच्यून असेल तर घर्मभद्रा उत्तम राहिल, धंतः-शूर्तिज्ञान, अभ्यात्मज्ञान, मंत्रतंत्र वगैरे विद्येची आवड असेल. अशुभदृष्ट व अशुभ मरयुक्त नेपच्यून येथें असल्यास कुप्रसिद्ध होतो. त्याच्या हातून अयत्नक संस्था, गुरुरंगारी संस्था वगैरेचें नेतृत्व स्वीकारलें जाते. पुढीचा

उपयोग गुहेगारीत हेतो, चरराशीचा नेपच्यून परदेश गमन व जगातील दूरदूरचे प्रवास करतील, आत्मसाधात्कार, ध्यानधारणा, योगाभ्यास या वापरीत नेपच्यून जल शिंया पृथ्वीराशीचा असेल तर यश मिळेल. अशा लोकांच्या नेलण्यात ओजशिवता असते व त्यांची वाणी भविष्यसूचक असते. फलउद्योतिपशालाचा अभ्यास करणारास हा योग उत्तम असतो. जलराशीत नेपच्यून असून रवि, चंद्र, शुक्र, गुरू नेपच्यूनशी नवपचम योग करतील तर दिगत कीर्ति मिळेल.

(१०) दशमस्थानातील नेपच्यून उद्योगधंद्यास उत्तम असतो. मात्र कायमच्या चाकोरीतील धंदे न करता नवीन धंदे शोधून काढावे म्हणजे दशम स्थानातील नेपच्यूनचा उपयोग होईल. सरकारी नोकरी, शास्त्रीय, औद्योगिक शोध, विद्युत् रेडियमचे कारखाने, रेडिओ टेलि व्हजन, सिनेमा-धंदे वर्गरे ठिकाणी उद्योगधंदा मिळेल व त्यातच उन्नति होईल. अशा लोकांनी फारफुनी व्यवसाय मुळीच करू नयेत. या ठिकाणी नेपच्यून अंसणा-या लोकांना मुख्य धंद्याखेरीज दुसरा एखादा जोड धंदा असतो व त्यांना कमाई होते.

(११) या ठिकाणी नेपच्यून शुभ फलें निर्माण करित नाही. अशा लोकांच्या महत्वाकांक्षा त्यांच्या परिस्थितीस अनुसरून नसतात. त्या कर्षांच पुण्या हेत नाहीत. मित्र फार परतु ते व्यसनी असतात. सतति सुखाला या ठिकाणचा नेपच्यून अपायकारक असतो.

(१२) द्वादशस्थानी नेपच्यून गुप्तशत्रूपासून आकरिमक सक्टे दर्शवितो. कित्येक महिने रुग्णालयांत पडून रहाण्याचे आजार होतात. येथे नेपच्यून, शनि, मंगळ, राहु, केतु व हर्षल यांचे अशुभ दृष्टि-संग्रहात असेल तर कैद व राचदड होण्याची भीति असते शुभप्रहा-या अशुभदृष्टीत नेपच्यून असेल तर काळाराजार, सरकारी कट्टेलमध्ये फसव-

गुकीने केलेले घंटे, दुसऱ्यांना लडाईने फसविणे वगैरे अनेक लबाडीच्या कृत्यांनी पैसा मिळविलेला असतो व तो पैसा पचविता येतो, नेपच्यून गुरू, रवि, शुक्र, बुध यांनी युक्त अगर यांचे शुभदृष्टीत असेल तर असे लोक विरक्त होऊन आपले आयुष्य परमार्थ ज्ञानांत घालवितात.

राहुकेतु स्थानगत फलें

राहुकेतु हे ग्रह नाहीत, चंद्राची कक्षा व क्रांतिवृत्त यांचे छेदनबिंदू आहेत. हे दोन छेदनबिंदू एकमेकांपासून १८० अंशावर आहेत. म्हणूनच राहु व केतु यांतील अंतर नेहमी ६ राशी म्हणजे १८० अंश असते. अर्थात् केतु म्हणजे राहुची १८० अंशांची दृष्टीच समजावी. राहुकेतु यांची गति वही म्हणजे उलट असते. सर्व ग्रह मेघ, वृषभ, मिथुन या क्रमाने भ्रमण करतात. राहुकेतु मेघ, मीन, कुंभ या क्रमाने भ्रमण करतात. राहुकेतुचा राशिचक्रातील पूर्ण फेरा सरासरी १८॥ वर्षांनी पूर्ण होतो. एका वर्षात राहुची गति १९ अंश २० कला असते म्हणजे १ दिवसाची गति ३ कला व ११ विकला येते. राहुच्या शुभ राशि—वृषभ, मिथुन, कर्क, सिंह, कन्या. राहुला वृद्धिक, मकर व मीन ह्या साधारण शुभ समजाव्या. मेघ, तूळ, धनु, कुंभ या राशीमध्ये राहु अनिष्ट फलें उत्पन्न करतो.

(१) प्रथमस्थानी राहु असेल तर स्त्रीपुरुष दिसण्यात ऐटवाज व नीटनेटके असतात. कर्तृगारी चांगली असते. शरीरचापा सटपातळ असणें हा लक्षी राहुचा मुख्य घर्म आहे. कर्तृगारी, व्यवहारान्तुर्ग हे राहुने गुण आहेत. शुभ राशीला राहु असणाऱ्या स्त्रिया वर्णाने काळ्यासावळ्या परंतु कर्तृगार, व्यवहारदा अमतात. शुभ व साधारण राशीला राहु असता नाटकी ऐट, हातपारे व दाबभाव करण्याची संवय असते. मेघ, तूळ,

घनु, कुंभ राशीला राहु शारीरिक सौंदर्य देणार नाहीं. चेहऱ्यावर तेज व आकर्षकपणा असणार नाहीं. सिंह राशीचा राहु लग्ना असणें हा राजयोग समजावा. केतु लग्ना असणें राहुच्या बरील गुणांचा न्हास करतो. शरीर वेढव, बोजड असते. चेहऱ्यावर कांहींतरी व्यंग असते. जन्म गरीब स्थितीत झालेला असतो.

(२) द्वितीयस्थानी शुभराशीचा राहु वडिलार्जित इस्टेट देईल. अशुभ राशीचा राहु असणें हा दारिद्र्ययोग असतो. २, ३, ४, ६ या राशीचा राहु द्वितीयस्थानी असेल तर आवाज मधूर असतो. गायनाची आवड असते. १, ४, ८ या राशीचा राहु पापग्रहानें दूषित असेल तर वाणीमध्चें दोष असतो. याच राशीत शनि अगर हर्षलग्ने युक्त असेल तर बोलण्यांत अडसळण्याचा दोष असतो. राहु या स्थानी असणारे लोक व्यवहारचतुर असतात. द्वितीयस्थानी केतु असणें हा दारिद्र्ययोग आहे. स्वतःचे लग्नापासूनच कुटुंबाची स्थिति मोडकळीस आलेली असते. फर्ज असतें. कुटुंबांत पोष्यवर्ग मोठा असतो. या ठिकाणी केतु मुखरोग उत्पन्न करतो. तोंडास मधूनमधून कांहींतरी आजार होतो.

(३) तिसरे स्थानी समराशांचा राहु उत्तम फलें देतो. पुरुष राशीचा राहु (सिंह खेरीज) आतेष्ट, भाऊवंद यांचेशी कलह निर्माण करतो. या ठिकाणी शुभराशीचा राहु कलाकौशल्य, छायाचित्रें यांची आवड निर्माण करतो. शास्त्रीय शिक्षण यंत्रकला वगैरेमध्चें प्राविध्य मिळतें. मात्र वैशुभगिर्नाकरिता पैसा खर्च करावा लागतो. केतु तृतीयस्थानी असल्यानें मनुष्य पराक्रमी असतो. समाजांत मानमान्यता मिळते. स्वभाव दुष्ट व फास्स्थानी असतो. असे लोक गुप्तपायी व मनांत दुःखी असतात. नैतिक आचरण चांगलें नसतें. कर्णरोग, किंचित् बहिरेपणा उतारवयांत येतो.

(४) चतुर्थस्थानी राहु घरदार, स्थावर इस्टेट वगैरे देतो. बद्धकल्प स्थान गांवी रहावें लागतें. २, ३, ५, ६ या राशीखेरीज राहु असेल

तर अशा माणसानें जुम्या परांत राहुं नये, त्यानें स्वतः घर बांधून त्यांत रहाणें मुखावद् होईल. चतुर्थस्थानी राहु किंवा केतु असणें मातृसुखास विघातक असते. केतु चतुर्थस्थानी असल्यास मातृमुख चांगलें मिळणार नाही व फष्टमय आयुष्य कंठारें लागतें.

(५) पांचवें स्थानी शुभराशीचा राहु विद्येच्या कार्मी उत्तम असतो. इतर राशीचा राहु असल्यास बुद्धि तीव्र असली तरी विद्या अपुरी राहते. फोटोग्राफी, ड्राईंग, पेंटिंग, चित्रकला, शिल्पकला, हस्तव्यवसाय वगैरे विद्यांचा कारक राहु असतो. संतातिचा विचार करतां शुभ राशीचा राहु संतति मर्यादित देतो, अशुभ राशीचा राहु व कोणत्याही राशीचा केतु संतातिमुखास विघातक आहे. गर्भपात, बालमृत्यू, संततीस व्यंग असणें अशा तऱ्हेचे दोष पापदृष्ट केतुमध्ये असतात. स्त्रियांच्या कुंडलींत पंचमस्थानी केतु असल्यास त्यांना संसारसुख चांगलें मिळत नाही. कावाढकष्टच करावे लागतात.

(६) या ठिकाणी राहु किंवा केतु बलिष्ठ असतात. अशी माणसे पराक्रमी असतात. त्यांच्यामुळे घडणुके काही चालत नाही. नोकरी अधिकारसुक्त असते. उद्योगधंदा असल्यास हाताखाली नोकर असतात. राहुकेतु पठस्थानी अशुभ राशीचे असतील तर नेत्रपीडा असण्याचा संभव असतो.

(७) सप्तमस्थानी राहु असल्यास मनुष्य विपयी व कामासक्त असतो. पापग्रहदुष्ट असेल तर गुनपापी असतो. शुभ राशीचा राहु वैवाहिक सुख उत्तम देईल. १, ४, ८, ९, १० या राशीचा योग असल्यास द्विभार्यायोग समजावा. केतु सप्तमस्थानी असल्यास वैवाहिकसुख चांगलें मिळणार नाही. नेहमी तंटेवलेडे होतील. ३, ५, ६ राशीचा राहु असल्यास विवाह अतिविलंबानें होईल. कदाचित् विवाह होणारही नाही. केतु सप्तमस्थानी असल्यास भागीदारीचे कोणतेही व्यापार करूं नयेत.

साडेसाती हा शब्द ऐकल्यानरोबर प्रत्येकाचें मनांत मोठी भीति उत्पन्न होते व आपल्यावर संकटपरंपरा येणार या भीतीनें कच्च्या मनाचे लोक घाबरून जातात. जर शनिमहाराजांनी आपला पराक्रम विक्रम राजाला दाखवून एका दिवसांत विक्रमासारख्या सर्वभौम राजाला ग्राही भगवून करून सोडले तर आपली स्थिति काय होईल याची साडेसातीमध्यें सांपडलेल्या मानयांना मोठी चिंता वाटते. परंतु खरें पाहिलें असता इतकें घाबरून जाण्याचें कांहीं कारण नाहीं. प्रहाच्या भ्रमणपद्धतीमुळें प्रत्येक मनुष्याला साडेसाती येणारच. आपलें जीवन हे कमीजास्त प्रमाणांत सुख-दुःखाचें मिश्रणच आहे. म्हणून सुख भोगल्यानंतर अडचणी व आपत्ति भोगण्यास आपण खंयीर झाले पाहिजे. आपत्ति व अडचणीनूनच शनिमहाराज आपल्याला भाग्योदयाचा प्रकाश दाखवितील अशी आशा प्रत्येक मनुष्यानें घाळगावी.

शनिचें भ्रमण एका राशींत होण्यास २॥ वर्षे लागतात म्हणजे १२ राशी फिरण्यास सरासरी ३० वर्षे लागतील. त्यातून साडेसातीची ७॥ वर्षे गेली म्हणजे २२॥ वर्षे राहतात. म्हणजे साडेसाती सपत्यानंतर पुन्हा साडेसाती येण्यास २२॥ वर्षे लागतात.

हिंदुस्थानाखेरीज दुसऱ्या कोणत्याही देशांत साडेसाती मानित नाहींत. इतर ग्रहाप्रमाणें शनि, चंद्रापासून १२।१।२ येतो व जातो. त्याकडे कोणाचेही, आपण ज्याप्रमाणें साडेसाती मानतो त्याप्रमाणें लक्ष नसतें. शनिची जन्मचंद्रापासून १२।१।२ स्थानातील भ्रमणें कांहीं वावर्तित संस्मरणीय होतात यांत शंका नाहीं. भारताचें लग्न मकर आहे. त्यामुळेच कीं काय शनिमहाराजांची भारतीय लोकांना जास्त भीति वाटते.

आता साडेसाती म्हणजे काय ? ती केव्हा लागते व केव्हा संपते, कोणत्या राशीची व कोणत्या स्थानाची साडेसाती कष्टतर होते व कोणती होत नाही याचा आपण विचार करू. जन्मचंद्रापासून शनि १२ वा, १ ला, व २ रा असेपर्यंत साडेसाती समजावी. मात्र साडेसाती मोजतांना ठोकळ अंशधिरहित राशीचा विचार न करता जन्मचंद्राचे राशीचे अंशापासून मोजावी तरच ती शास्त्रोक्त होईल. कल्पना करा की चंद्र कर्कराशीत २०° त आहे तर साडेसाती मिथुनराशीमध्ये शनि २०° त येईल तेव्हापासून सुरु होईल. मिथुन राशीमध्ये शनिप्रवेश झाल्यापासून कर्क राशीत चंद्र २०° त अवलंबून ठेवता साडेसाती सुरु झाली हे म्हणजे चुकीचे आहे. अंशाचा विचार न करता निम्नळ आकडेकुंडलीवरून साडेसाती ठरविणे वस्तुस्थितीचा विपर्यास करण्यासारखे होईल. जन्मचंद्र कर्क राशीत २०° त असेल तर मिथुन राशीत शनि २०° त येईल तेव्हाच चंद्रापासून शनि वाराचा झाला असे समजावे व तेव्हापासूनच साडेसातीस सुरुवात झाली असे मानावे. शनिचा राशि बदल झाल्याबरोबर जन्मराशीपासून शनि १२।१।२ (आकडे कुंडलीप्रमाणे) आल्याबरोबर सर्व लोकांना एका दिवशी साडेसातीस सुरुवात होत नाही. कर्कमध्ये २०° चंद्र असता मिथुन राशीत शनिचा प्रवेश झाल्याबरोबर तो तुरोत्तर ११ वा असतो व सरासरी २० मदिनेपर्यंत तो ११ वाच रहाणार व त्याची क्षम फार मिळणार ! म्हणून कुंडली निरयन असो वा सायन असो, चंद्राचे अंशापासून मोजण्यास सुरुवात केली म्हणजे अशी घोटनूक होणार नाही. चंद्र कर्कराशीत २०° असता मिथुन २०° ते कर्क २०° पर्यंत शनि १२ वा, कर्क २०° ते सिंह २०° पर्यंत १ ला व सिंह २०° ते कर्क २०° पर्यंत २ रा म्हणजे एकंदर ९०° अंश तीन पूर्ण राशि म्हणजे सरासरी ७।१ फारे होतात. घोटक्यात घोटक्याने म्हणजे चंद्र कर्क राशीत २०° असलेला लोकांना मिथुन २०°त शनि आल्यापासून साडेसाती

मुखं होईल व कन्या २०° त गेल्यानर साडेसाती संपेल. याप्रमाणेंच इतर राशींचे समजावें.

अशा मोजल्याने सायन, निरयन या दोन्ही गणनेत साडेसातीचा आरम्भकाल व शेवट एकाच वेळीं आला पाहिजे.

वरील कुडलीत ३ रे स्थानी मिथुन राशीच्या २०° अशांत शनि आल्यापासून कर्कत २०° येईपर्यंत पहिली २॥ वर्षे साडेसाती; कर्क २०° ते सिंह २०° दुसरी साडेसाती व सिंह २०° ते कन्या २०° पर्यंत तिसरी साडेसाती गमजावी.

अनुकूल साडेसाती

अनुकूल साडेसाती कधी असणार अशी शंका येईल. साडेसाती म्हणजे सगळीच वर्षे आपत्तिकारक असतात ही समजूत खोटी आहे. साडेसातीत भाग्योदय शाल्याची पुष्कळ उदाहरणे डोळ्यासमोर आहेत. साडेसातीत कित्येक स्त्रीपुरुषांचे विवाह होतात, शिक्षण पुरे होतें, उद्योग-धन्दास सुरुवात होते, संघरातीत अनेक सुखदायक घटना व अनुकूल नित्यतरे साडेसातीमध्ये होतात. अशा घटना साडेसातीत झाल्याम्हणून त्या भाग्यदायक नाहींत काय ?

साधारणपणे १२ वा. शनि म्हणजे साडेसातीची पहिली २॥ वर्षे अशुभराशीतून अगर शनिचे भ्रमण रवि, मंगळ, हर्षल यावरून होईल तर पहिली २॥ वर्षे अत्यंत कष्टदायक होतील असे समजावे. परंतु अशावेळी शनिचे भ्रमण शुभराशीतून बुध, गुरु, शुक यांचेवरून असेल तर शनि १२ वा असूनमुद्दा साडेसातीपासून अनिष्ट फलें निर्माण होणार नाहीत. शनिची भ्रमणे शत्रु राशीतून अगर शनिचे विरुद्ध गुणधर्मांचे राशीतून म्हणजे अग्निराशीतून होतील तर ती विशेष, कष्टदायक समजावीत. अग्निराशीचे खालोखाल जलराशीमध्ये शनि हानिकारक असतो. पृथ्वीराशातील (२, ६, १०,) शनिचे भ्रमण अशुभ फलें देत नाही. तसेच वायुसंश्लेष (३, ७, ११) शनिचे भ्रमण साडेसातीमध्ये असले तरीमुद्दा भाग्योदय होईल. विशेषतः हे भ्रमण साडेसातीच्या शेवटच्या अर्दीच वर्षात आले तर पहिल्या २॥ वर्षात भोगलेल्या आपत्तीतून मुटका होऊन साडेसातीच्या शेवटच्या वर्षात भावी सुखाची फिरणे दुर्गोचर होऊं लागतील.

ज्यमराशी मेघ असेल तर मघली अर्दीच वर्षे फक्त मेघ राशीतील (शनिचे अंश धरावे) राहत जातील. शेवटची २॥ वर्षे शुभ समजावीत. मृगश राशीची साडेसाती मेघराशीला शनि असेपर्यंत अशुभ, मिथुन राशीला कर्क, सिंहा पातक (सिंह जास्त), सिंह राशीत कर्क सिंह शनि, कन्या राशीला सिंह शनि, तुल्य राशीला वृश्चिक, वृश्चिक राशीला वृश्चिक, धनु राशीला वृश्चिक शनि अशुभ समजावित. मकर राशीला साडेसाती केव्हाही प्राणदायक होत नाही. (रवि मंगळावरून, शनि जल ननेत तर). कारण मकर व कुंभ राशी शनिचे स्वग्रह असते. धनु राशीमध्ये मुद्दा शनि समग्रही असतो. म्हणून मकर राशीच्या लोकांना साडेसातीचा परिणाम भागत नाही. धनु, मकर, कुंभ या राशींच ज्यमराशी

चंद्राचे स्थानी अथवा चंद्रापासून १२।२ स्थानी रवि मगळ असतील तर ज्या राशीत हे ग्रह असतील त्या राशीतील साडेसातीच्या शनिचे भ्रमण दुःखदायक होईल. कोणत्या तऱ्हेनी दुःखे व आपत्ती येतील हे त्या त्या स्थानातील शनिच्या भ्रमणावरून ठरवावे. कुंभ राशीमध्ये जन्मचंद्र असेल तर साडेसातीचे परिणाम मकर राशीप्रमाणे होतील. मीन राशीत चंद्र असेल तर मेष राशीतील शनिचे भ्रमण त्रासदायक समजावे.

प्रातिकूल साडेसाती

साडेसातीमध्ये शनिचे गोचर भ्रमण जेव्हा रवि, मगळ अगर राहुवरून होते तेव्हा साडेसातीची तीव्रता पार भासते. ज्या स्थानी हे भ्रमण होत असेल त्या स्थानासर्घी अनेक दुःख निर्माण होतात.

स्त्रियांचे कुडळीत पतिमुत्थाला साडेसाती म्हणजे ६।७।८ स्थानांत समजावी. या स्थानी साडेसाती असतां मुलींचा विवाह जमण्यांत हरकती येतात विवाहित स्त्रियांच्या कुडळीतील ही साडेसाती रवि, मगळ अगर राहुवरून जाईल तर पतिपत्नीमध्ये कोणत्या ना कोणत्या कारणामुळे वेगळे रहाण्याचे प्रसंग येतात. अशावेळी रविवरून शनिचे भ्रमण होत असेल तर ते जास्त क्लेशकारक समजावे. पतीचे आरोग्य चांगले रहाणार नाही. सप्तमस्थानी रवि, मगळ, राहु अगर शनि हे ग्रह असतील तर साडेसातीमधील या स्थानांतील भ्रमण पतिच्या जीविताला धोका देईल.

साडेसातीमध्ये पट्टस्थानांतून शनिचे भ्रमणाने स्वतःचे आरोग्य चांगले रहाणार नाही. नोकर अप्रामाणिक मिळतील चोरीवगैरपासून पेशाची हानि होईल. सप्तमांतील भ्रमण वैवाहिक सुखाला पाठक

समजावें. रित्रयांचे कुंडलीत अशा भ्रमणानें वैधव्य येण्याचा संभव असतो. अष्टमस्थानातील शनिचे भ्रमण स्वतःचा उद्योगधंदा, अकल्पित द्रव्यलाभ, सट्टे, शर्यती, जुगार, भागीदारीचे धंदे यासंबंधी नुकसान देणारें असतें. कुटुंबामध्ये एखादा मृत्यु किंवा अपघातासारखे दुःखद प्रसंग येतात, असे प्रसंग अष्टमस्थानात एखादा क्रूर ग्रह असेल तरच येतो. इतर वेळीं फक्त शनिचा परिणाम उद्योगधंद्यावर व स्वतःच्या प्रकृतीवर होईल. नवम, दशम स्थानांतील साडेसाती उद्योगधंदा व नोकरीवर अनिष्ट परिणाम करील. साडेसातीमध्ये द्वादशस्थानांतील शनि कांहीं चमत्कारिक व अपघटित संकटें निर्माण करतो. आकस्मिक आधि-भौतिक संकटें येतात. कर्ज करण्याचे प्रसंग येतात. गुप्तशत्रु उत्पन्न होतात. जन्मतः द्वादशस्थानी शनि, मंगळ, हर्षाल, राहु, केतु सारखे पापग्रह असतील तर राजकीय संकटें निर्माण होतात किंवा आपल्या कुकर्मांचे व प्राक्तनांचे परिणाम भोगावे लागतात. द्वादशस्थानी साडेसातीतील चंद्राचें भ्रमण अतून जन्मतः द्वादशस्थानी फौजताही पापग्रह असला तर अशा वेळीं राजकीय संकटें आलीं तर त्यांत बंधनयोग व राजदंड होणार हें निश्चित समजावें. द्वादशस्थानांत शनिचें भ्रमण केव्हाही अशुभच असतें. एकादशांतील शनि सांपत्तिक नुकसान व उद्योगधंद्यामध्ये हानी दर्शवितो.

इतर स्थानांतील शनिचीं भ्रमणें, त्या त्या स्थानानुरोधानें अशुभ फलें निर्माण करूं शकतील. तीं फौजतीं फलें असतील तीं ज्योतिषानें आपल्या बुद्धिप्रमाणें स्थानपरतें व जातकतत्वाला अनुसरून ठरवावी. कित्येक ज्योतिषी ज्याप्रमाणें चंद्राळा शनिची साडेसाती मानतात त्याप्रमाणें जन्म रविला व जन्म लग्नाला मानावीत असे प्रतिपादन करतात. परंतु हा निव्वळ जुळसटपणा आहे. साडेसाती मानायपाची आवश्यक तर जन्म मंगळाला व शुक्राला कां मानूं नये ! म्हणजे मानरी प्राण्याचा सर्ज जन्म साडेसाती-मध्येन जाईल. त्याला चांगले दिवस कधीही दिसणार नाहीत. ज्या

ईश्वराने आपले योग्यते समान असा मुदर मानव देह उत्पन्न केला त्या मानवाने सर्व आयुष्य दुःखातच साडेसातीतूनच घालावे अशी त्याची केव्हाही इच्छा नसेल. असे असते तर ईश्वराने जे मुदर वनसींदयं, सुष्टि शोभा, खनिजसंपत्ति, पर्जन्य, घनघा-यस्य वसुधरा कशाकरिता निर्माण केली असती ! मानवाने आपल्या निर्मात्यास ओळखून त्याने निर्माण केलेल्या देवी सपत्तीचा यथेच्छ उपभोग घ्यावा अशीच त्याची इच्छा असणार ! तात्पर्य साडेसाती जन्म चंद्रासच असते चंद्र मानकारक आहे सुखदुःखास कारण आपले मन म्हणजे चंद्रच असतो, म्हणून साडेसाती चंद्रालाच असते

धनसहम् हा काहीं ग्रह नव्हे. एक चिन्ह आहे. रविपासून चंद्र अितका दूर तितकेच अंश दूर लग्नविंदुपासून धनसहम् असते. ज्या स्थानी व राशीत ते असेल त्या स्थानाचे व राशीचे अनुरोधाने त्या स्थाना-संबंधी यश धनसहम्वरून समजते. युति व मोठाले शुभ अशुभदृष्टी योगाचा (गोचर अथवा वार्षिक) धनसहम्वर परिणाम होतो असे आतां सिद्ध झाले आहे. प्रत्येक स्थानांत जन्मवेळीं असलेल्या धनसहम्चे काय परिणाम होतात ते आता पुढे दिले आहेत.

पहिलें स्थानांत असेल तर असा मनुष्यास स्वतःचे धनाने सुख व यश मिळते. या स्थानांतील धनसहम् वर शुभशुभाचे शुभयोग होत असतील तर असा मनुष्य नेहमी यशस्वी होतो. मंगळाचा शुभयोग अगला तर शुभ परिणाम कमी होतात.

धनस्थानी धनसहम् असेल तर स्थावर इस्टेटापासून फायदा होतो. वडिलार्जित इस्टेट असते. उद्योगधंदा, नोकरी मिळते व अनेक सांपत्तिक लाभ होतात.

तृतीयस्थानी धनसहम् असल्यास सुखकर प्रवास होतील. लेखन-प्रकाशन, कलाकौशल्याची कामे, ललितकला, गायनवादन यामध्ये पैसा मिळेल.

चतुर्थस्थानी असेल तर शेती स्थावर इस्टेट यामध्ये पैसा मिळेल. यावर गुरू, चंद्र, शुक्र यांचेपैकी कोणाचा त्रिकोण योग झाला अगला तर भूमीगत द्रव्य मिळेल जमीनीतून निघालेल्या खनीजद्रव्ये व घातु यांपासून फायदा होईल. वडिलार्जित इस्टेट निर्वेष उन्मोगता येते.

पचमस्थानीं घनसहम् अयून त्यावर अशुभ ग्रहांचे अशुभ योग झाले असतील तर अशा मनुष्यानें रसकोर्सर पाऊल टाकू नये. सष्टे, शर्यती, वायदे ह्यामध्ये नेहमीं नुकसान येईल. मुलें इस्टेटची वाताहत करतील. शुभदृष्ट असेल तर ऐशिक सुख उत्तम मिळेल. शर्यती, सष्टे यामध्ये पैसा मिळेल. मुलांना पैसा टेवता येईल.

षष्ठस्थानीं मामा, जात्या, मावशी यांचेकडून फायदा होईल. नोकरीत पैसा मिळेल. दुमत्या जनावरापासून डेअरचे घत्रामध्ये फायदा होईल.

सप्तमस्थानीं असेल तर असे लोक त्रियांचेरोगर व्यवहार करण्यांत यशस्वी असतात. श्रीमत राण्या, इस्टेटवाल्या विषवा यांचे सहागार होऊन रूप पैसा मिळवितात. व्यापारघद्यामध्ये भागीदार श्रीमत मिळतात घद्यामध्ये त्यांची मदत होते. मत्ते घेणे, सडकार्यानें धदे करण्यास हा योग यशस्वी असतो. शत्रूवर जय मिळतो. यावर अशुभ ग्रहांचे अशुभ योग होतील तर अर्थात् विरुद्ध पलें मिळतील.

अष्टमस्थानीं घनसहम् शुभ ग्रहांचें शुभ दृष्टीत असेल तर वारसा मिळेल लोकांच्या टेवीपासून फायदा होईल.

नवमस्थानांत असेल तर शिक्षण संस्था, धार्मिक संस्था यांचेपासून फायदा होईल. नवीन शोध, लेखन व्यस्तायामध्ये प्राप्ती होईल.

दशमस्थानीं उद्योगघद्यामध्ये यश, नोकरीत विशेष बढती मिळेल .

एकादशमस्थानीं सांपत्तिक लाभ व आकांक्षा तृप्त होते.

द्वादशस्थानीं पापग्रहांचें अशुभ दृष्टीमध्ये घनसहम् असेल तर दिवाळें निघून जाईल. गुन शत्रु सकटे आणतील, पागदृष्टीरहीत किंवा शुभ इस्टेट संबंधीत असेल तर गुप्तमार्गानें पैसा मिळेल ययाचे वाडीबरोबर सपत्तीची वाढ आपोआप होते.

धनसहस्रं परिणाम

धनसहस्रं कसे काढावे हें मार्गें दिलेंच आहे, खरें पहाता धनसहस्रं चा परिणाम व्यक्तित्व व आरोग्य ह्यावर काहींच होत नाहीं.

ज्या स्थानांत धनसहस्रं असेल व त्यावर ज्या ग्रहांचे शुभयोग झाले असतील त्या स्थानांच्या अनुरोधानें सांपत्तिक लाभ होण्याचे योग असतात.

शुभग्रह जेव्हां धनसहस्रंवरून जातात किंवा त्यापरोवर शुभयोग करतात तो काल पैशांचे वावर्तीत चांगला समजावा. वार्षिक कुंडलीमध्ये जन्म-कुंडलीप्रमाणेंच धनसहस्रं काढावे. परंतु चंद्राची गति वार्षिक कुंडलीमध्ये सरासरी १२ ते १५ अंश असल्याने प्रत्येक महिन्यांत धनसहस्रं बदलेल. सूक्ष्म रीतिने याचा विचार केला व सूक्ष्म रीतिने दृष्टियोग काढले तर त्यामधून फलश्रुति निर्माण होईल. तसें न केल्यास वार्षिक कुंडलीमध्ये धनसहस्रं चा विचार न केलेला बरा !

जन्मकुंडलीतील रविवरून प्रत्येक वर्षातील शुभाशुभ काल

जन्मदिवसापासून पुढां पुढील वर्षांचे जन्मतारखेपर्यंत राविचे गोचर भ्रमण १२ राशींतून पुरें होतें. प्रत्येक महिन्यांत १ राशिभ्रमण रवि पुरें करतो

जेव्हां रवि गोचरगतीनें जन्मराविपरोवर प्रतियोग करतो. (१८० + १८२ दिवसांनी) तो काल थोडातरी अडचणीचा, त्रासदायक व मनावर ताण पडणारा असतो. त्यावेळीं महत्वाचीं कामें, दूरचे प्रवास, कुटुंबातील मंगल कार्ये, विवाह वगैरे शक्यतर करूं नयेत. त्यावेळीं आजारीपण आल्यास तो थोडातरी लांबणीवर पडतो. स्वतःवर ऑपरेशन वगैरे करून घेण्यास हा काल अपयशकारक समजावा. नवधा व दहावा महिना म्हणजे जन्मराविपरोवर गोचर राविचे केंद्रयोग हे सुद्धा घरीलप्रमाणेंच समजावेत.

परांमार्तील स्पष्टग्रह आपले जन्मकुडलीतील व ग्रहांशी व कुडलीतील लग्न दशम विंदुनरोर होणारे दृष्टीयोग युति वगैरे पाहणें, हे योग प्रतियोग शुभ अशुभ दृष्टीयोग सायन स्पष्ट कुडलीतून पहावें. निरयन स्पष्टग्रहांचें कुडलीतून पाहिले तरी तेच योग येतील. मात्र निरयन आंकडे कुडलीचा काही उपयोग नाहीं. ग्रहांचें स्पष्ट अशा अगत्याशीनाय दृष्टीयोग पाहता येणार नाहींत. सायन जन्मकुडली अगर वार्षिक कुडली या दोन्हीमध्ये हे योग पहावे. जन्मकुडलीतील वार्षिक दृष्टीयोग जास्त महत्वाचें असतात.

गोचर भ्रमणाचें दृष्टीयोग पहाताना फक्त मोठ्या शुभ अगर अशुभ दृष्टीयोगाचा विचार करावा. लदान दृष्टीयोग एक रादनर, $३६^{\circ} ७०^{\circ}$ १४४° १३५° वगैरे किरकोळ दृष्टीयोगाचें दृश्य दियून या नाहींत फक्त युति, द्विर्दादश केंद्र, नवपंचम, प्रतियोग हेंच विचारांत घ्यावें. दृष्टीयोग करणारे दोन्ही ग्रह मद गति असतील तर १५० अशाचा लडाग्रक योग ही विचारांत घ्यावा. राकांचें किरकोळ दृष्टीयोग अनिरात वगळायें.

वार्षिक कुडलीतील मोठे दृष्टीयोग व ग्रहगोचर पद्धतीनें जन्म कुडलीतील होणारे दृष्टी योगांचीं फलें महत्वाचीं असतात. मात्र वार्षिक दृष्टी योगांचीं फलें जास्त मुदत टिकणारी व गोचरग्रहांची शुभाशुभ दृष्टीयोग फलें थोडा काल टिकणारी असतात वार्षिक कुडलीमध्ये चंद्राचें दृष्टीयोगांचीं फलें सुद्धा २।३ महिने टिकतात. व मोठे ग्रहांचें परस्परामध्ये होणारे दृष्टीयोग कित्येक वर्षे फलदायक होतात. असें गोचर भ्रमणाचें नाहीं चंद्राचें शुभ दृष्टीयोग २।३ दिवस टिकतील. शुक्र राहु शनीचें दृष्टीयोग १ महिना टिकतील, हसल नेपच्यूनचें दृष्टीयोग कित्येक महिने टिकतील इतकेच समजावें.

जन्मकुडलीतील तनुस्थानाचें आरम्भाचे अशाखरोर चालित शनि (P) यांची युति जसेल तर आराम्यावर वाईट परिणाम निदान १ वर्षे तरी होईल. जन्मलग्नाचें विंदुवरोर गोचर शनीची युति झाली तर

आरोग्यावर परिणाम काही दिवस होतील. फार तर १ महिना आरोग्याला थोडा वाईट, फिरकोळ आजार होतील. थंडी पडसे १।२ दिवस फिरकोळ त्रास होईल, परंतु पहिल्या उदाहरणात चलीत शनीची जगमलगा-शरोवर युति निलंगी आजार उत्पन्न करील, व त्याचे परिणाम मधून मधून एक वर्ष भोगावे लागतील. चलीत शनीचे (P) परिणाम औदासिन्य, कामांत हरकती, अडथळे येणे होतात. तसे परिणाम गोचर भ्रमणाचा शनि करणार नाही. ताःपुरते आरोग्यावर थोडे परिणाम होतात. व त्यात पापग्रह असेल तर आरोग्य चांगले राहणार नाही. व पापग्रह पुन्हा पापग्रहाचे अशुभ दृष्टीवेगांत असेल तर आरोग्य अधिकच वाईट असेल, व शुभ ग्रह असेल तर आरोग्य उत्तम व शुभ ग्रह शुभ दृष्ट असेल तर “ अधिकस्य अधिकं फलम् ” समजावे.

द्वितीय स्थानात शनि असेल तर दारिद्र्य देतो अशी समजूत आहे. परंतु ती समजूत सर्वथा खोटी आहे. शनि येथे शत्रुग्रही शनीचे घर्माचे विरुद्ध राशीत विरुद्ध घर्माचे ग्रहांचे अशुभ दृष्टीत असेल अशा घटकेवर जन्मलेला मनुष्य जन्मदारिद्री समजावा परंतु शनि द्वितीय, स्वक्षेत्री, उच्च गृही, बलवान मित्रगृही भ्रमणे स्वतःचे तत्वाचे अगर समान तत्वाचे राशीत असेल तर असा मनुष्य दरिद्री असणार नाही. उलट असा मनुष्य धोरणी, मेहनती, व्यवहारचतुर असेल. आपले कर्तव्यगारीने पैसा मिळवील. शनि धनस्थानी ३।७।९।१०।११ या राशीत असता असे लोक मोठे लघोत्पत्ति असतात. हजारों लोकांना उद्योगधंद्यास लावतात. जे लोक हजारों लोकांचे दारिद्र्य दूर करतात ते स्वतः दरिद्री कसे असतील ? ते द्वितीयस्थानी शनि असणारे लोक बहुतकरून Self made “स्वयंसिद्ध” भ्रमणे स्वयंप्रकाशित असतात. वाडवडिलांचे इस्टेटीवर, जहागिरीवर ते मोठे हालेले नसतात. त्यांच्या आयुष्यात त्यांना त्यांचे दैवयोगाने सोम्या दिव्याच्या खार्णी सांपडणार नाहीत. हातामध्ये माती घेऊन सोने करू

शकणार नाहीत किंवा हजारों लोकांचे शेअर रूपाने पैसे घेऊन कपण्यांचे दिवाळे काढणार नाहीत. तर दीर्घयोगाने मार्तोतून सोने काढतील. घनस्थानी बलीष्ठ शनि शुभ ग्रहांचे दृष्टीयोगात असला तर माणसे फार कर्तृत्ववान असतात. रवि, मंगळ, गुरु, शुक. हर्षल यांचे शुभ दृष्टीत शनि असेल तर असे लोक सामाजिक भांडवलाने कारखान्यांचे चालकत्व करण्यास लायक असतात. ते लोक भांडवल बुडविणार नाहीत.

एखाद्या ग्रहावर एका ग्रहाचा शुभ दृष्टीयोग होत आहे व त्याच वेळी दुसऱ्या एका ग्रहाचा अशुभ दृष्टीयोग आहे. तर एक शुभ फल व दुसरे अशुभ फल मिळेल. दोन्ही दृष्टीयोगाची फले भोगावी लागतील.

कल्पना करा की, द्वितीयस्थानातील शनीवर गुरुचा शुभ दृष्टीयोग आहे व शुक्राचा अशुभ आहे. गुरुचे शुभ दृष्टीयोगाने उद्योगधंदे भरभराटीचे चालतील. जमीन, शेती, इस्टेट यांचेमध्ये पायदा होईल. कारखाने असल्यास त्यांची वाढ होईल. लौकिक दर्जा मोठा होईल. परंतु शुक्रशनीचे अशुभ योगाने नीतिमत्ता मिघडेल. सुवासक्तपणा वाढेल. असे लोक कारखान्यांचे मालक असल्यास ते कर्तव्यगार असतात, परंतु कामकरी तरुण स्त्रियांवर पापी नजर ठेवतात. स्वतःचे चैनीकरतो कारखान्याचा पैसा खर्च करतात. इतर व्यवसायांतील अशा योगावर जन्मलेले लोक कर्तव्यगार असतील. पण व्यसनी, पापी असतात.

गोचर भ्रमणे (ग्रहगोचर)

चंद्र वारा राशीमधून २७ दिवस ७ तास व ४३ मिनिटांनी एक फेरा करतो.

शुभ, शुक्र व रवि १२ राशींचा फेरा सुमारे १ वर्षांनी पुरा करितात.

गुरु वारा राशी १२ वर्षांनी पुरा करितो. शनि वारा राशींचा फेरा ३० वर्षांनी पुरा करितो. हर्षलला १२ राशी पुण्या करण्यास ८४ वर्षे लागतात

नेपच्यून १६५ वर्षांत वारा राशीचा फेरा करितो; प्लूटो २४८ वर्षांत वारा राशीचा प्रवास पुरा करितो,

शुक्र रविपासून ४८ अंशापेक्षा केव्हाही दूर नसतो. बुध रविपासूनच २८ अंशापेक्षा जास्त दूर केव्हाही नसतो, परंतु शुक्र बुधाचें अनियमित गतीमुळे कित्येक वेळां हे स्तंभित असतात. कित्येक वेळां वक्री असतात. म्हणून पत्रिकेमध्ये त्यांची स्थानें सूक्ष्मपणें पंचांग पाहूनच पाहली पाहिजेत.

सर्व साधारणपणें शुक्र, बुध व चंद्र यांची गोचरभ्रमणें जन्मकुंडलींत महत्त्वाच्या व क्रांतिकारक घटना निर्माण करणार नाहींत परंतु शुक्र, शनि राहु, हर्षील, नेपच्यून, प्लूटो वगैरे मंदगतीग्रहांनें दाखित केलेल्या महत्त्वाच्या घटना कोणत्याही दिवशीं घडून येतील याचें दिग्दर्शन शुक्र, बुध, चंद्र यांचें युति व शुभ अशुभ दृष्टीयोगानें (जन्म प्रदावर) दर्शविलें जाईल. वार्षिक कुंडलीतील शुभाशुभ वार्षिक दृष्टी योगांचीं फलें कोणत्या महिन्यांत मिळतील हें वरील तीन ग्रहांचें गोचर भ्रमणावरून वार्षिक दृष्टी योगांचें शुद्धीत ठरवायें. कोणत्याही वर्षाचें पंचांग स्पष्ट ग्रहाचें अगर एफेमरी घेऊन आपले जन्मकुंडली गोचरग्रह युति प्रतियोग व इतर मोठे शुभाशुभ कोणत्या दिवशीं करितात हें टिपून ठेवायें. त्यांत फक्त मोठ्या दृष्टी योगांचाच विचार करावा. किरकोळ दृष्टीयोग विचारांत घेऊं नयेत. कारण त्यांचा परिणाम दृश्य होणार नाहीं.

उदाहरणार्थ—कल्पना करा कीं, शुक्र मेष राशींत १५ अंशांत आढे तर द्विराश्यांतर योग मिथुन १५ अंशांत होईल. त्रिकोण योग सिंह १५ अंशांत, केंद्रयोग कर्क १५ अंशांत व प्रतियोग तुल १५ अंशांत होईल. ते योग १ वर्षांचें टिपून ठेवावें.

चंद्र प्रत्येक २७ दिवसांत वारा राशी फिरत असल्यानें मोठ्या ग्रहांनें केलेले दृष्टीयोग चंद्राचें गोचर भ्रमणानें उत्तेजित होतील व चंद्राचें शुभ

अशुभ परिणाम गोचर भ्रमगाचें दिवशीं होतील, रवीचें जन्मस्थ शनीवरून गोचरभ्रमण केंद्र योग विंचा प्रतियोग, मानसिक उद्विग्नता, अपयश अडचणी निर्माण करील हा काळ आरंभीकारक असतो. रवीची दृष्टीयोगाची कक्षा १° अशाची असते म्हणून रानी भेगमध्ये १५ अश असला तर रविभेगमध्ये ३° अशा गेल्यापासून १५ अशांत जाईपर्यंतच्या दिवसांत अनिष्ट फलें मिळू लागतील व रवि शनीची युति झाल्यापासून तीं अनिष्ट फलें कमी होऊ लागतात.

चंद्राची गोचर भ्रमणे

गोचर चंद्राचें जन्म रवीररोर भ्रमण. रवि जन्मकुडलीत रलवान असेल तर लाभदायक असते. गोचर चंद्राची जन्मस्थ रविररोर युति उद्योग-धंद्यास लाभदायक असते. परंतु आरोग्यास मोडी खराब असते उत्साह वायत नाही जेव्हा गोचर चंद्र जन्म रविररोर अशुभ योग करतो तेव्हा नवीन कामें हातीं घेण्यास अपयशी असतो अशा दिवशीं कामागिनिष्ठ फोगत्याही मोठ्या मनुष्याची भेट झाल्यास ती अपयशी ठरते. स्वतःचें काम करून घेण्यास हा योग घातक समजावा.

रवीचें खालोखाल चंद्राचें जन्म गुरुररोर होणारे शुभयोग (द्विराध्यातर, युति, त्रिकोण) मद्युत्पाचें समजावेत. उद्योगधंद्यांत यश व यशस्वी दक्षिणतात.

जन्मस्थ गुरु ररोर गोचर चंद्राचें अशुभयोग शुभ नसतात. त्याचें योगाचें या दिवशीं केलेले अदान चुकतात. आरोग्य घेतलेला निर्गम ररोर नसतो. कोण मारी यावतीत अनिष्ट व पैसा शि उधळवटी होते त्यानंतर चंद्राचें जन्मस्थ गुरुररोर होणारे शुभयोग समजावे. हे शुभयोग मनुष्याला आत्तापाशीं यानिने गर्व जास्त होतो. करमणूक

नाटक, सिनेमा, गायन वगैरेमध्ये पैशाचा व्यय होतो, सामाजिक कृत्यामध्ये माग घेतला जातो. स्त्रियांचे बरोबर व्यवहार करण्यात हे दिवस यशस्वी असतात. शुक्राबरोबर अशुभ योग होत असतील तर विशेष अशुभ काहीच होत नाही. परंतु वर दिलेल्या बाबतीत यश कमीच येणार असे समजावे.

गोचर चंद्राची शनि, नेपच्यून, राहु, मंगळ, यांचेबरोबर युति अगर अशुभ योग अशुभ परिणामी समजावे. त्यांत शनीबरोबर दृष्टीयोग सर्वांत वाईट असतात, अशावेळीं नवीन कामास आरंभ करूं नये. कामांत निराशा होते. नुकसान, अडथळे, विलंब, कटकटी व काळजी निर्माण होते. शुभयोग साधारण समजावेत.

चंद्राचे जन्मस्थ शुधाबरोबर होणारे शुभ योग विशेष महत्वाचे नसतात. परिशेचे रिझल्टमध्ये यश, अम्यासूपणा व बुद्धीचे कामांत यश येईल. चर राशीत चंद्र असेल तर किरकोळ प्रवास होतील. निदान थोडा फेरफटका करावा लागेल.

कुंडलीतील राजग्रहा (मुख्य ग्रह) वरून होणारे चंद्राचे गोचर भ्रमण फार महत्वाचे असते व हा ग्रह चर राशीला किंवा केंद्रामध्ये असून चर राशीला असेल तर त्याची शुभाशुभ फळे परिणामकारक होतात. (शुभाशुभादृष्टीयोगाप्रमाणें)

राजग्रह शुभ असून केंद्रांत असेल व तो चर राशीत असेल तर चंद्राची युति व द्विराश्रयंतर नववचम योग हे फार लाभदायक असतात. व्यापारी लोकांनी या दिवशी केलेले व्यवहार खात्रीपूर्वक यश व पैसा निर्माण करतील. (अनुभव पहावा.)

वरील नियम स्पष्ट करण्याकरता एक उदाहरण देतो. कल्पना करा की, वार्षिक कुंडलीमध्ये चलिंत शनि जन्म-सुरेनस्वरोबर युतियोग करित आहे. या दोन मंदगति ग्रहांचा हा दृष्टीयोग ३ वर्षे पर्यंत केव्हा तरी फलद्रुप

होगार हैं निश्चित. आता हा योग केव्हां पत्र देईल हैं आपणास गोचर भ्रमणानें पाहावें लागेल. कल्पना करा की हा दृष्टीयोग सुरु शास्त्रावर गोचर मगळ चलित घनीचें राशी अश ओलांडून जात आहे तर बरील चलित शनि व जन्मस्थ हर्षल यांचे युतिचें अनिष्ट फल गोचर मगळ चलीत शनि युतिचें वेळींच मिळतील. परस्पर ग्रहामधील जे वार्षिक दृष्टीयोग फार मुदत टिकणारे असतात. त्यांचीं फले बरोबर कोणते महिन्यांत मिळतील हे दृष्टीयोग करणारे ग्रहांवर व नेपच्यून, हर्षल, शनि, गुरु मगळ यांचे पैकीं ग्रहयुति अगर शुभाशुभ दृष्टीयोग केव्हां करितात हें पाहून ठरवावें.

जन्मकुडलींत रवांचें भ्रमण फार महत्वाचें असते. रवि जन्मकुडलींत जेव्हां जेव्हां जन्मस्थ रवि, चंद्र, गुरु, शुक्र, शनि यांचें बरोबर शुभ दृष्टीयोग कारितो तो काल प्रत्येक वर्षी महत्वाचा असतो. ते दिवस प्रत्येक वर्षी जपळ जवळ तेच येतील. फक्त दृष्टीयोग युति केंद्र, त्रिकोण व प्रतियोग इतकेंच परिणामकारक होतात. किरकोळ दृष्टीयोगाचे परिणाम होणार नाहीत. या दिवसांत दुसरे शुभ वार्षिक दृष्टीयोग आले किंवा महत्वाचें गोचर ग्रह या वेळीं काहीं शुभयोग करतील तर तो काल उत्पत्तीकारक व यशकारक समजावा. घडेवाले लोकाना हा काल अत्यंत लाभदायक जाईल. अशुभ दृष्टीयोग होत असतील तर तो काल दुःख व हानीकारक होईल हें सांगण्यास नका.

चंद्राचें गोचर भ्रमण काहीं तास फार तर २ दिवस टिकतें, म्हणून चंद्राचा उपयोग शुभ अशुभ दिवस पाहण्याकडे बरावा कोणत्याही महत्वाचें वृत्त्यास आरंभ, महत्वाचें कामाकरतां कोणाची भेट घेणें वगैरे गोष्टी चंद्राचें गोचर भ्रमण शुभ असेल तेव्हांच करान्यात. वार्षिक कुडलींत दृष्टीयोग कितीही चांगले असले, गुरु, शनि अनुकूल असले तरी कोणत्याहि कार्याचें यशास चंद्रबल असावेंच लागतें. नाही तर इतर शुभ दृष्टीयोगानें यश आले तरी त्याच्यांत अडचणी, त्रिलव होणें. काम पुढें टकल्ले जाणें

चमैरे व्यत्यय चंद्राचें विरोधानें होऊ शकतात. विशाची कितीही दुसऱा असला तरी सुद्धा परीक्षेचें दिवसांत जन्म चंद्राची युति केंद्र,प्रतियोग ज्या दिवशी जन्मस्थ रानि मंगळ-हर्शलचरोवर हेते त्या दिवशीचे पेंपर त्या पिचार्यास कठीण जातात व मार्क कमी पडतात असा आशी अनुभव पाहिला आहे. इतर ग्रहांची चंद्राचे अशुभ योग अनिट परिणाम थोडे फार करतीलच.

धुघ व शुक्राची गोचर भ्रमणें ते Ruling planet राजग्रहा-चरोवर नसतील तर विशेष महत्वाची नसतात. विशेषतः नोकर लोकांचे कुंडलीत व ज्यांचें वार्षिक उत्पन्न ठरीव आहे त्यांना या भ्रमणाचा परिणाम होत नाही. परंतु ज्यांचें उत्पन्न उद्योग धंध्याचर अवलंबून आहे असे धंदे, वकील डॉक्टर, व्यापारी यांचेवर मात्र थोडा तरी परिणाम या ग्रहांचा होतो. तरी सुद्धा या दोन ग्रहांचें भ्रमणाचा परिणाम थोड्या प्रमाणांत संसारातील दैनंदिन व्यवहारावर होतो. गृहसौख्य उत्तम मिळते. गृहकृत्यांत आनंद होणें, प्रेम वाढणें, घरांत शांतता, समाधान, करमणूक चमैरे फिरकोळ गोष्टीत त्यांचा परिणाम होतो.परंतु जन्मस्थ शुक्र,गुरु,चंद्र चरोवर असल्यास शुक्र-बुधाची युति शुभयोग शाले तर त्यादिवशी कुटुंबास चरोवर घेऊन सिनेमा पाहिला किंवा गायन ऐकले म्हणजे कृतार्थ शालो असे कोणासही वाटत नाही. तात्पर्य या दोन ग्रहांची शुभ भ्रमणें संसा-रातील दैनंदिन सुखासुख (दुःख नव्हे) दर्शविते. व त्याची स्मृतीही राहत नाही. मात्र व्यापारी चमैरे लोकांस या भ्रमणानें अधिक प्राप्ती होते.

आपल्या जन्म कुंडलीत राजग्रहाचें गोचर भ्रमण (तो कोणताही ग्रह असो) नेहमी परिणामकारक असतें व राजग्रह जन्मतः ज्या ग्रहांची शुभ-योगःकरीत असेल तसेच शुभयोग गोचर भ्रमणांनी शाले तर तो काल महत्वाचा असतो. जन्मतः ग्रह अशुभ असून गोचर भ्रमणांनी अशुभ दृष्टियोग होत असेल तर चाईतच समजावा.

गोचरी भ्रमणाचे परिणाम जन्म कुंडलीतील ग्रहांचे अनुरोधानेच वर्तवावे लागतील.

वार्षिक योग शुभ असून त्याच वेळी गोचर भ्रमण अशुभ असले तर वार्षिक दृष्टीयोगाने दर्शविलेले शुभ फल मिळण्यास विलंब लागेल. त्याची व्याप्ती कमी होईल. परंतु अशुभ गोचरग्रहाने वार्षिक शुभ दृष्टीयोगाचे परिणाम अत्रिशात नाहीसे होणार नाहीत.

जन्म कुंडलीत एखादा दृष्टीयोग अगदी अशुभ आहे पण वार्षिक कुंडलीमध्ये शुभ दृष्टीयोग होत असला तर अशा दृष्टीयोगापासून फायदा होत नाही. कारण जन्म कुंडलीत जे योग झाले नाहीत ते निव्वळ गोचरी भ्रमणाने मिळणार नाहीत. जन्मतः शनि घनस्थानी असून एकादशस्थानांतून मंगळ केंद्रयोग करीत असेल तर अशा मनुष्याची सांपत्तिक स्थिती दरिद्रीच असणार. मग गोचर भ्रमणाने दशमांतून मंगळाने शनीवरोवर त्रिकोण केला तर त्याचा किती उपयोग होणार! नोकरांमध्ये वार्षिक वेतनभेणीप्रमाणे थोडी वाढ होईल किंवा उद्योग घद्यात जास्त प्रगती होईल. वडील ह्यात असल्यास वडिलाकडून प्राप्ति होईल परंतु जन्मतः शनि-मंगळाने निर्माण केलेला दारिद्र्ययोग नाहीसा होणार नाही. अशा वेळी स्वतःचा फायदा झाला नाही तरी ज्या स्थानांतून भ्रमण करणारा ग्रह शुभयोग करीत असेल तर त्या त्या स्थानांतून आपल्या वरोवर व आपल्या घद्यात संबंध येणाऱ्या मनुष्याचा फायदा होतो. स्वतःचा फायदा होणार नाही तरी सवधी लोकांचा फायदा होईल.

कल्पना करा की, एखादा भ्रमण करणारा ग्रह सप्तमांतून वृश्चिक राशी-मधून जन्मतः तृतीय स्थानातील चंद्राशी त्रिकोण योग करीत आहे परंतु सप्तमस्थानातील भ्रमण करणारा ग्रह जन्मतः तृतीयस्थानातील चंद्रावरोवर अशुभ योग करीत असेल तर अशा वेळी स्वतःचा फायदा न होतो पत्नीचा

फायदा होईल. भागीदार पद्धतीने व्यापार असल्यास भागीदाराचा फायदा होईल. तंटे, द्याये वगैरे असल्यास आपले प्रतिपक्षाचा म्हणजे शत्रुचा फायदा होईल. चंद्र जन्मतः तृतीयेश असून एकादशस्थानी असेल तर अशा गोचर गृह भ्रमणाने मावांचा फायदा होईल.

रविचे प्रत्येक वर्षातील शुभयोग

जन्म दिवसापासून पुढां पुढील वर्षांचे जन्मतारखेपर्यंत रवीची गोचर भ्रमणें १२ राशीःचक्रांतून पुरी होतात. प्रत्येक महिन्यांत १ राशी भ्रमण रवि पुरे करितो.

जेव्हां रवि गोचर गतीने जन्म रविवरोवर प्रतियोग करितो (म्हणजे १८०-१८२ दिवसांनी) तो काल थोडा तरी अढचर्णांचा, चासदायक व मनावर ताण पडणारा असा जातो. त्यावेळीं महत्त्वाची कामें, दूरचे प्रवास, कुटुंबातील गंगलकार्ये, विवाह वगैरे शक्यतर, करूं नये. यावेळीं आजारीपणा आल्यास तो थोडा तरी लावणाविर पडतो. स्वतःवर ऑपरेशन वगैरे करून घेण्यास हा काल अपयशकारक समजावा. सवया महिना व दहावा महिना म्हणजे जन्म रविवरोवर गोचर रविचे केंद्रयोग हे सुद्धा वरील प्रमाणेच समजावे.

प्रत्येक वर्षातील रवीचे अशुभ दिवस.

७८ ते ९५ दिवस जन्म-तारखेपासून

१६८ ते १८५ ,, ,, ,,

२२८ ते २४५ ,, ,, ,,

प्रत्येक १७ दिवसाचा वरील भाग प्रत्येक वर्षी तीन वेळा येईल व या भागांत गोचर चंद्र रवि, शनि, हर्षलवरोवर जेव्हां अशुभ दृष्टीयोग करील व हे गोचर दृष्टीयोग १५।८।१२ स्थानांतून होतील ते दिवस आपणास

अशुभ आदित अष्टं समजून त्याचे टिपण झायरीत करून ठेवावे. व्यापारी लोकांनी त्यांना जरूर अनुभव पहावा. या १७ दिवसांत जेव्हा गोचर चंद्र जन्म ग्रहांशी गुरु, जन्म चंद्र, लग्न, दशम यांचेशी शुभ दृष्टी करील तरी त्याने शुभ परिणाम विशेष दृश्य असे होणार नाहीत.

रवीचे प्रत्येक वर्षातील शुभ दिवस.

४८ ते ६५ दिवस जन्म दिवसापासून

१०८ ते १२५ ,, ,, ,,

२५८ ते २७५ ,, ,, ,,

३१८ ते ३३५ ,, ,, ,,

१७ दिवसांचे हे चार हप्ते तुमचे उत्कर्षास व उद्योगधंदा नोकरी यांस मदत करतात. या मुदतीतील गोचर चंद्रांचे, जन्म रवि, गुरु, लग्न, दशमार्शी शुभयोग, सुति अधिक परिणामकारक होतात हे लीहून ठेवावे. व त्यांचे परिणाम पाहिल्यास प्रत्येकास साधारणपणे आपणांस अनुकूल तारखा कोणत्या हे समजून येईल. या मुदतीत होणारे गोचर चंद्रांचे अशुभ योग सुद्धा विशेष होणार नाहीत.

घनसहमूचे परिणाम, घनसहमू कसे काढावे हे मागे दिलेच आहे. खरे पाहता घनसहमूचा परिणाम व्यक्तित्व व आरोग्य यांवर काहीच होत नाहीत.

ज्या स्थानांत घनसहमू असेल व त्यावर ज्या ग्रहांचे शुभ योग झाले असतील त्या स्थानांचे अनुरोधाने सांपत्तिक लाभ होतात.

शुभ ग्रह जेव्हा घनसहमूवरून जातात किंवा त्यांवर शुभयोग करितात तो काल पैशांचे वापरीत अनुकूल समजावा. वार्षिक कुंडलीमध्ये जन्मकुंडलीप्रमाणेच घनसहमू काढावे. परंतु चंद्राची गति वार्षिक कुंडलीमध्ये सरासरी १२।१५ अशा असल्याने प्रत्येक महिन्यांत घनसहमू बदलेल. सूक्ष्मरीतिने याचा विचार केला व सूक्ष्मरीतिने दृष्टीयोग काढलेत तर त्यामधून फलश्रुती निर्माण होईल. तसे न केल्यास वार्षिक कुंडलीमध्ये घनसहमूचा विचार न केलेला बरा.

ग्रहणें जन्मकुंडलीत पाहावी किंवा चार्पिक कुंडलीत पाहावीत.

ग्रहणें जन्मकुंडलीत पाहावी किंवा चार्पिक कुंडलीतही पाहावीत.

जन्म कुंडलीत ग्रहणांचा परिणाम जास्त दिसून येतो हें सिद्ध झाले आहे. चार्पिक कुंडलीतील स्थानाचरोवर किंवा चलीत (Progressed) ग्रहाचरोवर ग्रहणाचा विचार करूं नये.

एखादें ग्रहण जन्म कुंडलीत ज्या स्थानांत पडलें असेल त्या स्थानाचें अनुरोधानें फलें मिळतील. ग्रहणाचें अंश जन्मकुंडलीतील पापग्रहांश अशुभ योग करतील तर त्याचें परिणाम त्या स्थानासंबंधी अनिष्ट मिळतील. शुभ योग करित असल्यास ग्रहणाचें अनिष्ट परिणाम होणार नाहींत. ग्रहण त्रिदुचरोवर जन्मकुंडलीतील ग्रहाचें शुभयोग अनुकूल स्थिती निर्माण करूं शकणार नाहीं. ग्रहणाचें अनिष्ट परिणाम मात्र नाहींसे होतील.

ग्रहण आमावास्या पौर्णिमा व ग्रहांची गोचर भ्रमणें जन्मकुंडलीतूनच पाहावी.

(१) लग्नी रवि असेल तर कॅस निगट रंगाचे असतात. निदान कॅस काळेभोर असणार नाहीत आणि आतइष्ट लोकांची पटणार नाही.

(२) लग्नी मंगळ असेल तर डोक्यावर चिन्ह असते. घनु राशीचा मंगळ अपघात व अग्निपाएून भय दर्शवितो. लग्नी मंगळ असता वहुतकरून कपाळ पुढें आलेलें असतें, तो अग्नि राशीत-असेल तर लहानपर्णी खरूज आणि गजकर्ण वगैरे त्वचेचे रोग झाले असतील. स्वभाव तापट असतो.

(३) लग्नी शुक्र असेल तर आवाज मधुर असतो व भाषण मिढें असतें.

(४) मीन राशीचा बुध लग्नी अगर द्वितीयस्थानी असता मनुष्य फार बोलका व वाक्कळ असतो. त्याचे बोलण्यावर जरासुद्धा मरंवठा ठेवू नये. "मधु तिष्ठति जिह्वाग्ने हृदये तु हलाहलम्" अशी शिष्यति असते.

(५) लग्नी बुध व सप्तमस्थानी मंगळ असेल तर हासत हासत बोलण्याची सवय असते.

(६) कर्क राशीचा शनि लग्नी असेल तर द्विभार्यायोग होतो. लग्नी शनी असलेला मनुष्य वृथाभिमानी, कपटी व घूर्त असतो.

(७) मकर लग्नाची माणसें ओबडबोवड शरीराची परंतु फार हिरोवी व व्यवस्थेदीर आणि स्वार्थसाधु असतात.

(८) लग्नस्थानी असलेल्या मंगळास किंवा चंद्रास गुह अगर शुक्र अशुभ दृष्टिने पाहतील तर मनुष्य काणा होईल.

(९) लग्नी मेघ अगर सिंहराशी असून त्यात शनि-चंद्र असतील तर तोंडास घाज येईल. नुसता मेघराशीचा शनि चंद्र लग्नात असेल तरीही तोंडास दुर्गंधी येते.

(२१) लर्मी व समस्थानी पापग्रह व चंद्र पापग्रह युक्त अगर पापग्रह दृष्ट असेल तर बालारिष्ट याग ? वर्षाचे आंत जाणावा.

(२२) क्षीणचंद्र लर्मी अगर अष्टमस्थानी व केंद्री पापग्रह असतील तर किंवा पापग्रहामध्ये असा चंद्र अष्टम, चतुर्थ व सप्तमस्थानी असेल तर बालमृत्यु योग जाणावा. चंद्र लर्मी व पापग्रह सप्तम, अष्टमस्थानी असून त्यावर शुभ ग्रहांची बलिष्ठ दृष्टि नसेल तर मातेसह बालमृत्यु होईल.

(२३) लग्न व चंद्र यांचे सप्तमस्थानी कोणताही ग्रह नसेल किंवा सप्तमस्थानी निर्बल ग्रह असून त्यावर शुभ ग्रहांची दृष्टि नसेल तर पति चांगला मिळणार नाही.

(२४) नेहमी पडसें अगर शैत्य होणाऱ्या .माणसाचे कुंडलीत शनि जलराशीत लर्मी असतो.

(२५) तनुस्थानी पापग्रहयुक्त वृषभ लग्न किंवा पापग्रहयुक्त वृश्चिक लग्न असेल तर असे लोक अत्यंत खुनशी स्वभावाचे असतात. सूडाची बुद्धि नेहमी जागृत असते. पहिल्या ग्रहयोगावर जगमलेले लोक गोड बोलून विश्वासघात करतात. दुसऱ्या प्रकारचे लोक उघड उघड बोलून खट घेतील.

(२६) ज्यांच्या जन्मलग्नी वायुराशि (३, ७, ११) उदीत असून तेथे मंगळ, शुभ, शनि, नेपच्यून व राहु यांपैकी कोणतेही दोन ग्रह असतील तर असे लोक मानभावी वृत्तिचे असतात. घरून सम्यपणाचे पांघरूण घेऊन शांतपणे आपले हेतू साध्य करतात. हे लोक अत्यंत मतलबी व स्वार्थी असतात. अंतःकरण कोरडे ठणठणीत, प्रेमहीन असते.

मधु तिष्ठति जिह्वाप्रे हृदये तु ह्लाहलम् । आत, इष्ट, मित्र यांनाच काय परंतु आई, बाप, वंशु भगिनी यांना गोड बोलून फसवतील.

द्वितीयस्थानांवापरीं अनुभाविक नियम

(१) धनस्थानी मंगळ असणारीं माणसें फार उघळी व खर्चाचे कामांत अविचारी असतात. त्यांच्या हातांत पैसा मुळींच टिकत नाहीं. डोळ्यांत लाली अगर खुपऱ्या येतात. डोळ्यांतून कधी कधी पाणी गळते. धनस्थानी मंगळ पापग्रह दृष्ट असेल तर डान्या डोळ्याची दृष्टि कमी होण्याचा संभव असतो.

(२) धनस्थानाचा स्वामी लघ्नी आणि लग्नस्वामी-धनस्थानी असेल तर हा योग संपात्ति मिळण्यास उत्तम असतो.

(३) धनस्थानी जलराशि असून त्यांत एखादा शुभग्रह असेल तर जन्मणाऱ्या मनुष्याची बडिलार्जित इस्टेट चांगली असते. निदान जन्माचे वेळीं तरी त्याचे बडिलांनी संपात्तिक स्थिति समाधानकारक असते.

(४) या स्थानांत हर्षल असता जन्मणाराचे लहानपणीं आतड्यांचे मृत्यू होतात. कुटुंबामध्ये पोष्यवर्ग फार असतो.

(५) चंद्र अथवा सूर्य केंद्रांत असून मंगळाशी युति करील अगर त्याचा केंद्रयोग अथवा प्रतियोग होईल तर आंधळेपणा येईल. पुरुषाचे कुंडलीत रवि उजवा डोळा आणि स्त्रियांचे कुंडलीत डाव्या डोळ्याचा दर्शक आहे. चंद्र पुरुषाचा डावा डोळा व स्त्रीचा उजवा डोळा दर्शवितो.

(६) ज्या कुंडलीत द्वितीयस्थानाचा स्वामी गुरुसह पत्र, अष्टम किंवा द्वादशस्थानी असेल तर खडतर दारिद्र्ययोग समजावा.

(७) चंद्राने युक्त शुक्र ६-१२ स्थानी असेल तर मनुष्य राताघळा होईल. सिंह राशीचा शुक्र लघ्नी असेल तर नेत्रास कांहींतरी विकार करण्याचा संभव आहे.

(८) धनस्थानी मंगळ असेल तर त्या माणसाचे कुटुंबातील मंडळीशी पटणार नाहीं. नित्य फलह होतील.

(९) द्वितीयस्थानी कन्या राशीचा शुक्र हर्षलाने युक्त असेल तर वयाचे ७ ते ९ वर्षांचे अवधीत नेत्राविकार होऊन अंधत्व येते.

(१०) घारे डोळे असणारे लोकांचे कुंडलीमध्ये रवि हर्षल नेत्रस्थानी अगर त्याचे समोरील स्थानी म्हणजे ६।८ ठिकाणी असतात.

द्वितीयस्थानी शनि व राहु असेल तर बोलतांना मनुष्य अडखळतो.

तृतीयस्थानाविषयी अनुभविक नियम

(१) तृतीयस्थानांत कोणत्याही राशीत रवि असेल तर जन्मपारा मावंडामध्ये वडिल असतो किंवा वडिल नसल्यास वडिल भावंडे फार दिवस वांचत नाहीत अगर सर्व भावंडामध्ये श्रेष्ठ असतो.

(२) तृतीयस्थानी गुफ अगर शुक्र असेल तर हस्ताक्षर चांगले असेल. शुक्र या स्थानांत असता पाठीवर बहिण होते.

(३) शनि तृतीयस्थानी असता पाठीवर बहिण होते. मात्र ती दीर्घायुषी होईल असे सांगवत नाही. वायुराशीत या स्थानी शनि असेल तर पडसे बगैरे शेत्याचे विकार नेहमी होतील.

(४) तृतीयस्थानी वंष्याराशीस (३।५।६) शनि असेल तर भावंडे फार असणार नाहीत.

(५) तृतीयस्थानी शनि वक्त्री असेल अगर इतर पापग्रहयुक्त असेल किंवा येथे दोन पापग्रह असतील तर नेहमी मनांत कुबिचार येतील. शुद्धिचा दुरुपयोग होईल. हस्ताक्षर वाईट असते. अशी माणसे कलाहीन असतात.

(६) तृतीयस्थानी शुभ ग्रह असेल तर हस्ताक्षर चांगले असेल.

(७) वायुराशीत शनि, मंगळ अगर राहुपैकी कोणताही ग्रह असेल तर कर्ज रोग होईल. पादरिपेजा असण्याचा हा योग आहे.

(८) या स्थानीं मंगळ असेल (१, २, ४, ५, ८, ९) राशीचा असेल तर असा मनुष्य इष्टी व दुरामही असतो. येथें शनि असल तर अशी माणसें बहु भिन्या स्वभावाची असतात. परंतु वाहेरून शौर्याचा अविर्भाव दाखवितात.

(९) तृतीयस्थानीं राहु असणाऱ्या लोकांना फलाकौशल्याची व फोटोग्राफीची आवड असते.

चतुर्थस्थानाविपर्यां अनुभविक् नियम

(१) चतुर्थस्थानीं गुरु अगर शुक्र असेल तर याहानाचें सुख मिळतें. चतुर्थस्थानांत चंद्र असतां अंतःकरण दयार्द्र असते.

(२) चतुर्थस्थानीं शनि आतून दशमांत मंगळ असेल तर उंचावरून पडून अपघात होईल. या स्थानीं शनि, मंगळ असेल तर छातींत व्रण असेल.

(३) सुखस्थानीं घनुराशचा मंगळ असेल तर वाहानापातून अपघात होईल. मोटारीचे अपघात होतील.

(४) चतुर्थस्थानीं शनि, मंगळ असेल तर अंतःकरण कठोर होतें. गृहसौख्य केव्हाही मिळणार नाहीं.

(५) चतुर्थस्थानीं चंद्र अगर गुरु पृथ्वीराशीस असतील (२।६।१०) तर पोटावर व छातीवर फार केंस असतील.

(६) या ठिकाणीं शनि, मंगळ, राहु, केतु, हर्षल यांपैकी कोणतेही दोन ग्रह असले तर गृहसौख्य केव्हाही चांगले मिळणार नाहीं. वयाचे ४० ते ४५ वर्षांपर्यंत कुटुंबामध्ये एकादा मृत्यू आकास्मिक होतो. उद्योग-धंद्यांत संकट येतात. परिस्थितीमध्ये चांगले वाईट फरक होतात. वरीलपैकी कोणतेही दोन ग्रह चतुर्थस्थानीं असता आयुष्यातील उत्तरार्ध गृहविहित

जातो. मानसिक स्वास्थ्य लाभ नही. परंतु अशी माणसें अत्यंत उलाढाली असतात. स्वतःच्या कर्तव्यगारीनें घर, रथावर इस्टेट संपादन करतात संपादन केलेल्या इस्टेटाचा स्वतःला पार वर्षे उपभोग घेता येत नाही

(७) या ठिकाणी राहू (१, २, ४, ५, ७, ८, १०, ११) या राशीत असेल किंवा कोणत्याही राशीचा नपच्यून वक्त्री असेल तर अशा मनुष्याचा उत्कर्ष वाढिलार्जित घरांत किंवा जन्मभूमीत केव्हांही होणार नाही. स्वसंपादित घरांत रहाणे सुखकर होईल.

(८) या ठिकाणी कोणतेही एक किंवा दोन शुभग्रह अशुभ दृष्टि रहीन असतील तर उत्तरार्ध शान्ततेत जाईल.

पंचमस्थानानिर्णयी अनुभविक नियम

(१) पंचमस्थानी रवि असेल तर बहुतरुण पहिला मुलगा होईल. व त्याचा रावेही त्याच राशीत असेल अगर ३ पांचे पंचमस्थानची राशी त्या मुलाच्या लग्नी अगर सप्तमस्थानी येईल अथवा त्या राशीत त्याचा चंद्र असेल

(२) पंचमस्थानारभी वध्या राशि असून गुरुही वध्या राशीत असेल अगर अष्टमस्थानी असेल तर मत्तति होणार नाही. वध्याराशि (३।५।६)

(३) पंचमस्थानी बुध गुरु अगर शुक असेल तर मुलें सुखरूप व आशाधारक निघतात. पंचमांत मंगळ अगर शनि असेल तर मुलें स्वच्छदी होतात.

(४) पंचमस्थानी मंगळ अगर राहु असेल तर मत्तति वांचणार नाही. जन्मजुडलीत कोठेही गुरु, मंगळ, एके ठिकाणी असतील अगर त्यांचा प्रतिपोग असेल तर व्हाई मत्तती अल्यासु होते

(५) पंचमस्थानी जलराशी असून गुरुही कर्क, वृश्चिक अथवा मीन राशीत असेल तर १०-१२ किंवा ज १२ मुलें दातील. (मत्तति नियमन अवश्य करावे.)

(६) पंचमांत, लग्नांत किंवा एकादशस्थानांत गुरु शनियोग असतां निर्वेश होतो. संतति मुळीच होत नाही.

(७) पंचमस्थानी वंध्या राशीत सूर्य किंवा मंगळ असेल तर संतति-सुखाची अशा बाळगणें व्यर्थ आहे (वंध्या राशि ३।६।९).

(८) ज्या ज्या जन्मकुंडलीतः गुरु व शनि गर्भोत्पादक राशीत येतील त्या त्या काळीं ते संतति देण्यास समर्थ होतात. कुंडलीत १-३-५-७ ९-११ हीं गर्भोत्पादक स्थाने समजावीत.

(९) परीक्षेचे वेळीं गुरु जन्मलग्नापासून १-३-५-९-११ ह्या स्थानीं असावा म्हणजे परीक्षेत यश देण्याचा संभव असतो. मात्र जन्मतः पंचमस्थान आणि विद्येचा कारक ग्रह कसा आहे. हें पहावें व कोणत्या विद्येत यश येऊं शकेल याचा निर्णय करावा. जन्मतः विद्येस ग्रह अनुकूल नसतील तर शुभ ग्रह येऊन सुद्धा खडकावर पाऊस पडल्याप्रमाणे कांहीं उपयोग होणार नाही.

(१०) स्त्रियांचे कुंडलीत पंचमस्थानीं मंगळ अगर रवि असेल अगर ते ग्रह एकादशस्थानीं असतील तर संतति होणार नाही. अनेकवेळां गर्भपात होतील किंवा बाळंतपणाने वेळीं शस्त्रक्रिया करण्याची पाळी येईल.

(११) पंचमारंभीं स्त्रीराशि असून त्या स्थानात स्त्रीग्रह असेल अथवा गुरु समराशीस असेल तर प्रथम मुलीच होतात.

(१२) पंचमस्थानीं सिंह राशीचा रवि असेल तर प्रथम पांच पुत्र होतील.

(१३) पंचमस्थानीं शनि असेल तर संतानाचा निरंतर नाश, रवि असेल तर एक पुत्राचा नाश, मंगळ असेल तर दोन पुत्रांचा नाश होईल. बुध असेल तर मुलें बुद्धियान होतील. गुरु असतां मुलें पराक्रमी होतील. पंचमस्थानीं राहु कुप्रजा निर्माण करीत. केतु कन्या संतति देईल.

पशुस्थानावपिपयीं अनुभाविक नियम

(१) पशुस्थानी वृश्चिक राशीचा शनि मंगळ असेल तर बगैरेसारखे विकार होतील व त्या भागावर ऑपरेशन करावें ह्याचे

(२) पशुस्थानांत चंद्र असून त्यावर शुभग्रहाची दृष्टि असेल पायरी (Spleen) विघडेल. पशुस्थानी "मंगळ शनि" असतील अथवा मंगळ, शनि व सूर्य त्या स्थानी असतील तर जन्मतः कांहींतरी व्यंग असतें.

(३) जन्मकुंडलीत पशुस्थानी राहु, मंगळ व शनि हे ग्रह पुरुषास आसद्दृष्टांचें सुख लाभत नाहीं. मात्र शत्रुकडून त्याचे नुकसान होणार नाहीं. उलट फायदाच होईल.

(४) पशुस्थानी वृश्चिक राशीत शनि अगर मंगळ असतील मूळव्याघ अगर भगेंदर होईल.

(५) जन्मकुंडलीत पुष यत्र अगर द्वादशस्थानी असेल व विघडलेला असेल तर घाणीग रोग येईल, कदाचित् जन्मतः मनुष्य असेल. जन्ममुक्तेपणा फक्त पुष, चर्क, वृश्चिक किंवा मीन राशीत शनीने विघडलेला असेल तरच गमजावा.

(६) यास्थानी शनि अगर रवि ज्या राशीला असतील त्या राशीत दक्षिणेश्या भागाला कांहींतरी आजार आदे जरी घमजावें.

(७) या स्थानी शनि, मंगळ, राहु अगर केतु यांचे कोणतेही दोन ग्रह असतील तर आशा मनुष्याला खोटीवाणून अनेकवेदां नुकसान सोपावें लागेल.

(८) या ठिकाणी रवि अग्नि अगर जलराशीला असेल तर तो अशुभ योग होता. नोडरी मोठ्या दक्षांशी मिळते तर तो अशुभ योग असतो. नोडरीतच शुभ होतो.

अनुभविक नियम

(1) सा र्यानी ३, ६, १२ ह्या राशीस शानि, मंगळ, हर्शल, क्षीण राषीको कौणतेही दोन ग्रह असले तर अशा माणसास कुण्ठुसाचे र, क्षय, दमा यांपैकी एखादा विकार असतो.
 (१०) या ठिकाणी मंगळ असणारे लोक अत्यंत घीट स्वभावाचे थरतात. स्वतः काम न करतां दुसऱ्याजवळून काम करवून घेण्याची गोटी त्यांना उत्तम साधनें म्हणून एखादे संस्थेचे व्यवस्थापक पदिसचें मुख्य हीं कामें ते लोक उत्तम यजावू शकतात.

सप्तमस्थानांविषयीं कांहीं अनुभविक नियम

(१) सप्तमस्थानी मकर कुंभ व तुला राशीखेरीज शनि असतां जन्मणारा बाहेरख्याली व व्यभिचारी असतो.

(२) सप्तमाचा स्वामी शुक्र असून तो पष्ठस्थानांत असेल तर मनुष्य अतिशय कामी होतो. व्याभिचार प्रवृत्ति असते.

(३) सप्तमांत राहु असेल तर पहिली स्त्री लग्न झाल्यापासून तीन वर्षांच्या आंतच मृत्यू पावेल. निदान वयाचे २७ वें वर्षी दुसरा विवाह फरण्याची पाळी येईल.

(४) सप्तमस्थानी कोणत्याही राशीचा हर्शल असेल तर स्त्रीशी बेवनाय होईल. दोषांचें पटणार नाही. कुटुंब नेहमीं आजारी असेल. त्यामुळे पैसा फार खर्च होईल.

(५) सप्तमांत शनि असतां स्त्री उदास वृत्तिची व मलीन मिळ. ती आपले नवऱ्यावर कर्तव्य म्हणून प्रीति करते. बाकी नवऱ्याबद्दल तिचे मनांत आदर नसतो.

(६) जायास्थानी मंगळ असेल तर स्त्री फार कजाग मिळेल. पतीला तेथे वर्चस्व खुषीने अगर नागुषीने पत्करावे लागेल.

(७) सप्तमांत चंद्र शुक्र असतील तर स्त्री सुखरूप मिळेल. मात्र दोघेही फार कार्मी असतील. स्त्रियांचे कुंडलीत चंद्र शुक्र सप्तमांत असतील तर पति चैनी शाका व प्रत्येक आवड पुरविणारा मिळेल.

(८) सप्तमस्थानांत शनि वृष एकत्र असतील तर बहुतकरून लग्न होणार नाही. स्त्रियांचे कुंडलीत हा योग होईल तर त्यांना पति नपुंसक मिळेल. (मित्रा अजागळ शरीराने दुर्बल)

(९) सप्तमांत रवि असतो स्त्री फार मानी मिळते. सप्तमांत रवि असून द्वितीयस्थानांत मंगळ असेल तर नवरा वायको दोघेही उष्णतेच्या विकाराने पीडित होतील.

(१०) सप्तमांत मंगळ असून सिंह राशीचा चंद्र त्यास पहात असेल अगर कर्क राशीस सूर्य असून तो सप्तमस्थानातील मंगळाला पहात असेल तर माणूस काणा होईल.

(११) जन्म कुंडलीत सप्तम स्थानी रवि आणि द्वितीयस्थानी राहु असेल तर त्यांच्यावर स्त्रियांचा पगडा फार असतो. दोघांचे कुंडलीत हा योग झाला असेल तर ते दोघे एका दिलाने रहातील. परंतु अशी स्थिति फार दिवस टिकणार नाही. कारण त्यापैकी एका जगास लवकरच मृत्यु येईल असे समजावे.

(१२) ज्याच्या घनस्थानी किंवा जायास्थानी शुक्र असतो, तो मनुष्य फार विषयी असतो. सप्तमस्थानी वृषभ अगर तुला राशीस शुक्र चंद्राची युति असेल तर वढिलोपार्जित इस्टेट चांगली मिळेल.

(१३) स्त्रियांचे कुंडलीत लर्मी अगर सप्तमस्थानी राहु, चंद्र व शुक्र एके ठिकाणी असणे चांगले नाही. अशी स्त्री पतीस प्रिय नसते. तिचे वडल पति संशयप्रस्त असतो.

(१४) ज्याच्या कुंडलीत सप्तमस्थानी चंद्र शुक्र आढळेल ते लोक स्त्रियांचे स्वाधीन राहतील परंतु यांचेकडून पाराचरण होणार नाही

(१५) सप्तमस्थानी मकर कुंभ व तुला ह्या राशीखेरीज इतर राशीचा शनि असेल तर मनुष्य परलौरत असतो व आपलेवेशां जास्त वयाचे स्त्रीशी संबंध घडतो.

(१६) सप्तमस्थानी मंगळ हर्शल शुक्रानें दूषित असेल तर प्रमेहा-सारखे आजार उत्पन्न होऊन त्याचा संसर्ग दोष स्वतःचे स्त्रीसही भोगावा लागेल.

(१७) स्त्रियांच्या कुंडलीमध्ये रविःशनिचा अशुभयोग कोठेही झाला असेल तर तिचा विवाह जास्त वयाचे पुरुषाशी होतो. कित्येक वेळां विज-वर तिजवर मिळतो. शनि मिथुन तूळ मकर अगर कुंभ राशींत असेल तर पति घनवान मिळेल.

(१८) स्त्रियांचे कुंडलीमध्ये रविःशनिचा केंद्रयोग युति अगर प्रति योग कोठेही झाला असतां तिला पतिसुख चांगलें मिळणार नाहीं. संसा-रांत दारिद्र्य व आपत्ति येतील.

(१९) स्त्रियांचे कुंडलीमध्ये रवि युक्त हर्शल व हर्शल शुक्र यांचें योग नैतिक आचरणास चांगले नसतात. वरील योग होऊन रविवर अगर शुक्रा-वर मंगळान्नी अशुभदृष्टि असेल तर अशा स्त्रिया कौमार्य अवस्थेमध्येच विघडलेल्या असतात.

(२०) सप्तमांत शुक्र, चंद्र अगर गुरु असेल तर स्त्री रूपानें चांगली मिळेल. पतिपत्नीमध्ये दांपत्यप्रेम चांगलें असेल.

(२१) दोन पापग्रह सप्तमस्थानी असतील तर ती स्त्री बालविधवा होईल.

(२२) शुक्र, चंद्र लघी शनि मंगळान्ने गृही असतील व त्यावर पाप-ग्रहाची दृष्टि असेल तर स्त्री व्यभिचारिणी होईल व तिची माताही कुलवान नाहीं असे समजावे.

(२३) सप्तमेश गुरुयुक्त किंवा सप्तमेश पंचमेश युक्त असे असतील तर द्विभार्या योग होईल. पहिलीस संतान होणार नाही व दुसरीस संतान-वृद्धि होईल. सप्तमेश अगर पंचमेश-शनियुक्त असेल तर दोन, तीन बायका होतील परंतु मुल्ले-जगणार नाहीत.

(२४) हर्शल सप्तमस्थानी असून प्रथम गुरु अगर चंद्र यांचेशी युति करण्यास जाईल तर असा योग पुरुषाचे जन्म कुंडलीत असता त्याचे पत्नीस आकस्मिक मृत्यू येईल. सप्तमस्थानी नुसता हर्शल असता वैवाहिक सुख चांगले मिळणार नाही. हर्शल सप्तमस्थानी असून शुक्र, गुरु अगर चंद्रास युति करण्यास जात असता स्त्री रूपाने उत्तम मिळेल. स्त्रीसुख चांगले परंतु स्त्रीचा मृत्यू आकस्मिक होईल.

(२५) स्त्रियांचे कुंडलीत रवि प्रथम गुरुशा युति करील तर त्या स्त्रीला विवाहानंतर चांगले सौख्य लाभेल. परंतु त्याच कुंडलीमध्ये हर्शल रविचा पुढा अशुभयोग होईल तर पतीचा मृत्यू आकस्मिक होईल. पतिचा मृत्यू अपघात अगर आत्महत्येने होईल. अशा स्त्रियांचे आयुष्य पतिनिघनानंतर कष्टमय जात असते.

(२६) स्त्रियांचे कुंडलीत रवि हर्शलाचा अशुभ दृष्टियोग असेल तर विवाह लवकर होत नाही व पतिपत्नीचे चांगले पटत नाही. रवि हर्शलाचा काटकोन अगर प्रतियोग असलेल्या मुलीचा विवाह शुद्धविस्थास तिचे वडिलांचे कित्येक जोडे पाटले तरी एकादि जोडा जुळत नाही. वर दृष्टियोग झालेल्या स्त्रियांचे वर्ष कुंडलीमध्ये ज्या वर्षी रवि पुढा हर्शलाशी अशुभ दृष्टियोग करील अगर एकादे वर्षी शनि चंद्राचा अशुभयोग होईल या वर्षी कुमारीका असल्यास तिचेवर जबरदस्ती होण्याचा प्रसंग येईल. विवाहित स्त्रियांस ह्यावेळी अनेक संकट येतील पतीने आरोग्य चांगले राखणार नाही. कदाचित् ह्या योगावर वैषम्य येईल.

(२७) शुक्र दर्शाल अशुभयोग पुरुषाचे कुंडलीत असता मनुष्य अतिशय विषय-लंपट अगतो.

(२८) पुरुषाचे कुंडलीत चंद्र दर्शालने विघडला असेल तर त्यास वैवाहिकमुख केव्हाहि चांगले मिळणार नाही. चंद्र द्विस्वभाव राशीत असेल तर पहिल्या स्त्रीस आकर्षक मृत्यू येईल. दुसरा विवाह होईल परंतु दुसरे कुटुंब पहिलीपेक्षा अधिक वाईट निघेल.

(२९) स्त्रियाचे कुंडलीत चंद्र-दर्शालाचे परिणाम रवि-दर्शालाहत्के वाईट दिग्मून येत नाहीत.

(३०) स्त्रियाचे कुंडलीत रवि प्रथम शनिशी युति करील तर तिला पति कमी दर्जाचा, बुद्धिहीन, व्यसनी मिळेल. पतिमुख मिळणार नाही. असा योग असून रवि जलराशीमध्ये असेल (कर्क, मीन, मकर) तर पति व्यसनी, दारुवाज मिळेल. रवि तूल राशीत असेल तर पति एककळी, दुष्ट, मतलबी व दरिद्री मिळेल, त्याचेकडून कुटुंबपोषण होणार नाही.

(३१) शनि-रविचा अशुभ दृष्टियोग स्त्रियांचे कुंडलीत होईल तर विजयराशी विवाह होईल.

(३२) पुरुषांचा कुंडली चंद्र शनीने विघडली असेल तर विवाह मुखावह होणार नाही. परंतु चंद्र प्रथम गुरुशी युति करील व नंतर शनिचे अशुभ दृष्टिमध्ये असेल तर पत्नी चांगली मिळेल परंतु तिचे आरोग्य चांगले राहणार नाही. तिचे दुखण्यागुळे पतीचा पैसा खर्च होऊन संसारमुख मिळणार नाही. शनि द्विस्वभाव राशीत असता प्रथम पत्नीचा मृत्यू होऊन दुसरा विवाह होईल.

(३३) स्त्रियांचे कुंडलीत शनि चंद्राचा अशुभयोग फार वाईट असतो. असा योग असून मंगळ शुक्राचा कोणताही दृष्टियोग होत असेल अगर रवि शुक्राचा अशुभयोग होईल तर असा योगावर जन्मलेल्या स्त्रिया कुमार्गी होतील.

(३४) सप्तमांत गुरु असतो परंतु नेहमीच तो चांगली पळे देत असे नाही. मात्र सप्तमस्थानी गुरु दिवाणी दावे व भागीदार पद्धतीचे कामी पार चांगला असतो सार्वजानिक कामात हा योग फार उत्तम असतो.

(३५) सप्तमस्थानी गुरु असून त्यावर मगळाची वाटकोन दृष्टि अगर प्रतियोग दृष्टि असेल तर विवाह सुखायह होणार नाही. स्त्री उघळी, निष्काळजी, मूर्ख व घमेंडखोर मिळेल. सारामध्ये लक्ष देणार नाही. तिचा सर्व वेळ नष्टापष्ट करण्यांत जाईल. गुरुचे शुभ फल फक्त मगळानें नाहीसें होतें.

(३६) स्त्रियांचे कुंडलींत रवि प्रथम व्या ग्रहाची युति करील त्या ग्रहाचे गुणधर्मावरून तिला वैवाहिक सुख मिळेल.

(३७) मुलींचे कुंडलींत पंचमस्थानी मगळ असता विवाह लवकर होत नाही.

(३८) स्त्रियांचे दशमस्थानी मगळ वाईट असतो, त्यामुळे त्यांचेसर्वांचे सन्यासोन्वया वातग्या पसरून अत्रूस कलक लागतो.

(३९) सप्तमस्थानी हर्शल शुक्र असेल व त्यावर (मकर, कुंभ, मीन खेरीज) मगळ शनिची शुभ दृष्टि असेल तर “ मालिनी खानासारखा ” धर्मराह्य विवाह होईल. (अतरधर्मीय)

अष्टमस्थानाविषयी काही अनुभविक नियम

(१) अष्टमस्थानी गुरु अगर शुक्र स्वर्गही अगर ठप्पराशीस असतील तर अकल्पित लाभ होईल. मृत्युपत्रापासून द्रव्य मिळेल. साडेसातीत नशीब उघडेल.

(२) अष्टमस्थानाचा स्वामी सप्तमस्थानी असेल तर स्त्रीधन मिळेल.

(३) हर्शल अष्टमस्थानी असून त्यावर मगळाची अशुभदृष्टि असेल तर आकाशिकपणे अपघातानें मरण येईल.

(४) अष्टमस्थानी शनि असेल तर आयुष्यवर्षक समजावा. ह्या स्थानी शनि असतां मरण लवकर व एकदम येत नाहीं. वर्षानुवर्षे खितपत पडावें लागतें.

(५) मंगळ-शुक्र अष्टमांत असतील तर वृषणवृद्धि होईल; अथवा तेथे अगर वृश्चिक राशीस मंगळ-शुक्र असतील तर वृषणवृद्धि होईल.

(६) अष्टमस्थानी मंगळ क्रूर नक्षत्रीं असेल तर मूळध्याध होईल.

(७) अष्टमस्थानी राहू अगर इर्शल असेल तर अनेकवेळां लग्न फिसकटेल. स्त्रीधन मिळणार नाहीं.

(८) अष्टमस्थानी मंगळ असेल तर मृत्यु घोडे दिवस टिकणारे आजाराने होईल. भग्निराशीचा मंगळ सांथीजम्य रोगापासून मृत्यू करील.

(९) जन्मतः अष्टमस्थानी गुरु असेल तर स्या स्या वर्षी गोचर पद्धतीनें अष्टमस्थानी गुरु येईल तेव्हा कुटुंबामध्यें जवळचे नातेवाईकाचा मृत्यु होईल.

(१०) अष्टमस्थानी अग्नी राशिखेरीज इतर राशींत रवि पापग्रहदृष्ट असेल तर आयुष्य ३०३२ पेक्षां जास्त असणार नाहीं. असा मनुष्य अरुपायु समजावा.

(११) लग्नापासून आठवेस्थानी नीचीचा फौजताही ग्रह असेल आणि लग्न चलहीन किंवा लग्नस्वामी नीचीचा झाला असेल तर अरुपायुपी; तेच ग्रह म्हणजे लग्न पति-अगर अष्टम-पति समभावी असतील तर आयुष्या; ६४ वर्षे; नवमेश अगर दशमेश लग्नांत असेल तर दीर्घायुषी होऊन भाग्यवान होईल. पंचमेश गुरु-युक्त असेल तरीहि दीर्घायुषी समजावा.

(१२) अष्टमस्थानी चंद्र बुधाची युति असेल अगर अष्टमस्थानी चंद्र असून बुध मंगळाने दृष्ट असेल तर मुलास (Convulsion) आकडी होते. रवि अगर लगेस गलिष्ट असेल तर त्यांतून मुलाचा निभाव लागेल. नाहींतर १॥ वर्षांचे आत मुलास मृत्यु येईल.

नवमस्थानासंबंधी अनुभविक नियम

(१) मकर राशीचा गुरु अगर चंद्र तृतीय अथवा नवमस्थानांत असेल तर मनुष्य फार कर्मठ होतो.

(२) नवमस्थानांत राहु अगर गुरु असेल तर पुष्कळ यात्रा होतील.

(३) नवमस्थानी तृतीय अगर सप्तमाचा स्वामी जलराशींत असेल तर जलपर्यटनें होतील.

(४) नवमस्थानी गुरु-चंद्र असतां दिगंत कीर्ति मिळेल. जगांत अतिशय प्रसिद्ध लोकांचे कुंडलींत हा योग अगर ह्या स्थानांत झालेला गुरु चंद्राचा नवपंचम योग असतो.

(५) नवमस्थानांत कोणत्याही राशीचा शनि असेल तर पितृमुख फार मिळत नाही. निदान बापाशी मुळांच पटणार नाही, त्यांचेमासून वेगळे रहाण्याचा प्रसंग येईल.

(६) या ठिकाणी रवि असेल तर अशीं माणसें सरकारी नोकरींत असल्यास त्यांचा अभ्युदय लवकर होतो.

(७) कोणत्याही राजकारण-घुरघर पुरुषाचे कुंडलींत या स्थानी रवि, चंद्र, गुरु, शुक, हर्शल, नेपच्यून यांपैकी एकापेक्षा अधिक ग्रह असावे लागतात.

(८) नवमस्थानी मंगळ असणारे लोकांकडून नोकरी अगर सेव्यशुचि केव्हाही होणार नाही. त्यांनी स्वतंत्र घदा करावा हेंच बरें.

(९) राहु, चंद्र अगर गुरु यांपैकी कोणताही ग्रह येथें असेल तर असा मनुष्य सनातन धर्माभिमानी असतो. तीर्थयात्रेनिमित्त पुष्कळ मवास होतात.

(१०) येथें केतु असणारे लोक दाभिक असतात. या स्थानी चंद्र, मंगळ, शनि, हर्शल यांपैकी कोणताही ग्रह असून तो ग्रह द्वादशस्थानांतील

पापमहाशी केंद्रयोग करील तर अशा मनुष्याची कीर्ति चांगली रहाणार नाही. वदनामी होईल. नावलौकिकास वट्टा लावील. बंधनयोगाचे सुद्धा प्रसंग येऊ शकतील.

दशमस्थानासंबंधी अनुभविक नियम

(१) दशमस्थानी मंगळ असेल तर ज्या नोकरीमध्ये सत्ता आहे अशी नोकरी मिळते. कुडलीत इतर योग बलिष्ठ असून दशमांत मंगळ असेल तर मॅजिस्ट्रेटच्या पॅवर्स मिळतात. दशमस्थानी गुरु असता मनुष्य फार यशस्वी असतो. ह्या स्थानी गुरु असणारे लोक चांगले न्यायाधीश होतात.

(२) दशमामधील रवि, गुरु, मंगळ अधिकार, मान्यता व वैभव देतात. सरकारी व सार्वजनिक कामामध्ये चांगला दर्जा प्राप्त होतो. हर्षल दशमस्थानी असता आकारिमक उद्योगधंदा, नोकरी जाते. दशमस्थानी हर्षल असलेला मनुष्य आपले बुद्धिवलाने विलक्षण धंदे निर्माण करून त्यावर आपली उपजीविका चालवितो. दशमातील शनि अपयश, न्हास, अधःपतन व उद्योगधंद्यामध्ये नाश उत्पन्न करतो. दशमांत शनि असता लोक निंदा करतात.

(३) दशमेश राहुयुक्त ५।९।२ किंवा ६।२२ ह्या ठिकाणी असेल तर चोरी करून घन मिळवील. अष्टमरति व लामरति नीचीचा किंवा शशुयुक्त झाला तर चोरी करून उपजीविका करील.

(४) दशमस्थानी चंद्र सार्वजनिक खाती, व्यापारी संस्था, बँका, लोकोपयोगी खाती यामध्ये नोकरी देतो. येथे एकटा बुध असेल तर पोस्ट ऑफिस, रेल्वे, दळणवळण मार्ग, दिशोषी खाती यामध्ये नोकरी मिळते. याठिकाणी मिथुन, कन्या राशी असणाऱ्या लोकांनी नोकरीच करावी हे चांगले. स्वतंत्र व्यापार धंदे त्यांचेकडून होणार नाहीत.

(५) दशमस्थानी शुक्र वायु अगर पृथ्वी राशीचा असेल तर अशी माणसे मोठ्या लोकांचे आभयास असतात.

(६) याठिकाणी राहू १।३।५।६।८ या राशीस असेल तर अशा मनुष्यास नोकरीमध्ये मोठा दर्जा मिळतो, कोणत्याही राशीचा राहू असेल तरीहि वयाचे ३८।३९ वर्षांपासून परिस्थितीमध्ये मोठा फरक पडतो, व नोकरीमध्ये त्याच्या दर्जानुसार योग्यता प्राप्त होते.

(७) या स्थानी राहू कोणत्याही राशीला असेल तर त्याला सार्वजनिक मानाच्या व विश्वासाच्या जागा मिळतात. २४।३०।३६।४२।४५ ४८।६० हीं चर्चे अत्यंत भाग्यशालीपणाची जातात.

एकादशस्थानासंबंधी अनुभविक नियम

(१) एकादशस्थानांत कोणताही ग्रह असणे लाभदायक असते.

(२) लाभस्थानाचा स्वामी व्ययस्थानी असेल तर असा मनुष्य फार उघळ्या असतो. त्याच्याजवळ द्रव्यसंचय होत नाही. तसेच व्ययस्थानाचा स्वामी लग्नी असेल तर त्या मनुष्यास पैसा रचव करण्याची इच्छा होणार नाही. असा मनुष्य पोटाचे हाल करूनही द्रव्यसंचय करण्याचे मार्ग असतो.

(३) या स्थानी शनि १।४।५।८ ह्या राशीचा असेल तरी रघावर इस्टेट घरे वगैरे कितीही असली तरी आयुष्याचे उत्तर भागात दारिद्र्य भोगण्याचे प्रसंग येतात.

(४) लाभस्थानी कोणतेही दोन पापग्रह असतील तर पैसा कितीही मिळाला तरी पैशाचा संग्रह केव्हाही होणार नाही व सांपत्तिक स्थिति नेहमी अडचणीची असेल.

(५) लाभस्थानी गुरु, चंद्र, रवि, शुक्र, शनि यापैकी कोणताही ग्रह स्वग्रही किंवा मित्रग्रही असेल तर दारिद्र्य केव्हाही येणार नाही.

(६) लाभस्थानी मंगळ, शनि, हर्षल, राहू, केतु यांपैकी कोणताही ग्रह अशुभदृष्ट असेल अगर शत्रुग्रही असेल तर वृद्धापकाळां मुलचिकहून सुख होईल ही आशा वाळगणें व्यर्थ. मुलें पराक्रमी व भाग्यशाली असलीं तरी त्यांचेपासून आईवापांस सुख मिळत नसते.

(७) लाभस्थानी जलराशीला (४, ८, १२) कोणताही पापग्रह असेल तर असा मनुष्य व्यसनाधीन असतो. मित्र व्यसनी मिळतात व व्यसनांत पैशाचा व्यय होतो.

(८) हर्षल, मंगळ, राहू, केतु, नेपच्यून, शनि हांपैकी कोणतेही दोन ग्रह बलहीन राशीला असून गुरुचंद्राच्या अशुभ दृष्टित असतील तर अशा मनुष्याने व्यापारधंदे फार काळजीपूर्वक करावे. एकाच धंद्यांत बरीच रक्कम अडकवूं नये. व्यापारधंद्यांत एकदम बूड येऊन उद्योगधंदे सोडावे लागतात.

(९) लाभस्थानी रवि, चंद्र, बुध, गुरु, शुक्र, नेपच्यून यांपैकी कोणताही ग्रह बलवान राशीला असेल तर अशा मनुष्याच्या महत्वाकांक्षा ३० ते ४२ वर्षांपर्यंतच पुण्या होतात.

द्वादशस्थानासंबंधी अनुभाविक नियम

(१) द्वादशस्थानी अशुभ राशीत शनि पापग्रहदृष्ट असता राजकीय संकटें येतात. हा बंधनयोग आहे.

(२) ध्ययस्थानी शनि, नवमस्थानी रवि, लग्नी, चंद्र व आठवा मंगळ असून चंद्रावर गुरु अशुभ दृष्टीने पहात नसेल तर अल्पायु योग समजावा.

(३) द्वादशस्थानांत दोन किंवा तीन पापग्रह असता मनुष्य कर्ज-बाजारी असतो. व्यापारी लोकांचे कुंडलींत हा योग दिसाळखोरीचा समजावा. मालमत्ताकित्तीदि अथो या स्थानी दोन पापग्रह असणारे लोकांस हरटेटीवर कर्ज करण्याचे प्रसंग येतात.

(४) रवि अगर चंद्र एकएकटे शत्रु राशीला असतील अगर मंगळ शुक्रानें युक्त असतील तर अशा मनुष्याच्या उजव्या नेत्रास दृष्टि कमी असते. चष्मा लव र वापरावा लागतो.

(५) या स्थानी गुरु,नेत्रच्यून अगर राहु असेल तर अशा मनुष्यास आप्यात्मिक ज्ञान व वेदांताची आवड असते.

(६) द्वादशस्थानांत गुरु असणारे विद्यार्थी अत्यंत बुद्धिमान असतात परंतु त्यांच्या बुद्धीचे मानानें, परीक्षेंत त्यांना श्रेयवर्ग मिळत नाहीं.

(७) द्वादशस्थानी रवि असणारे लोकांचा अभ्युदय पूर्ववयांत होत नाहीं. त्यांना जगांत प्रसिद्धी मिळत नाहीं. परंतु वयाचे ३३ वर्षांतर मरभराट होते व जगांत प्रसिद्धी मिळते.

(८) या ठिकाणी शनि, बुध, केतु, मंगळ यांपैकी दोन ग्रह असून त्यांचेवर कोणत्याहि ग्रहाचा केंद्र अगर प्रतियोग होईल तर हा बधनयोग असतो. अशा लोकांचा आयुष्यातील बराच भाग आपात्तिमध्ये जातो.

(९) या ठिकाणी कोणतेहि दोन शुभग्रह असतील तर पैशाचा व्यय प्राप्तीपेक्षा जास्त होतो परंतु तो व्यय शुभकामी धार्मिक कृत्यांत किंवा नातेवाईकांचे शिक्षणाकरितां होतो, हा योगसुद्धां कर्जवाजारीपणाचा आहे परंतु असें कर्ज सत्कार्यांत शालेंल असतें.

सर्वसाधारण अनुभविक नियम

(१) जन्मकुंडलींत चंद्र अग्निराशींत पापग्रहयुक्त अथवा मंगळाजवळ असेल अगर क्रूर ग्रह युक्त असेल तर पत्नी अतिशय रागीट स्वभावाची मिळेल. तिच्यापुढें अशा माणसाचे काही चालणार नाहीं. तिच्या तपानेंच चाललें पाहिजे.

(२) स्त्रियांचे कुंडलींत रवि क्रूर नक्षत्री असेल तर त्यांना नवरा अतिशय तामसवृत्तिचा मिळेल.

(३) सप्तमस्थानी फर्क राशीचा चंद्र असेल तर नेहमी प्रवास करावे लागतील.

(४) जन्मकुंडलीत लग्न, सप्तम, पंचम अगर नवमस्थानी मकर राशीचा शुक्र असेल तर मनुष्य अगदी स्वैण बनतो. पत्नीचे आधीन असतो.

(५) शुक्र शनिचे राशीस असून पत्रेश मिथुन, कन्या अगर मकर राशीस असेल तर अंगास घाण येईल, अथवा शुक्र, बुध, मिथुन अथवा कन्या राशीत असून केंद्रांत असतील तर तसेच समजावे.

(६) जन्मकुंडलीत कोठेही शुक्र मंगळाची युति होत असेल तर अशा मनुष्यास अत्तरे व पैशाखाचा शोक असतो. त्याची रडाणी फार टापटिपीची व दिखाऊ असते. लग्नी शुक्र अशुभारी माणसेंहि फार चैनी व उघळी निपजतात.

(७) ३।६।९ राशीत कोठेही शुक्र असेल तर लग्न विलंबाने होईल.

(८) फॉरेस्ट खात्यात नोकरी करणारे लोक मेघ चंद्रावर अगर लग्नावर जन्मास येतात. निदान चरराशीत वरेच ग्रह असतात.

(९) एखादा मनुष्य दत्तक दिला असेल तर त्याचे जन्मकुंडलीत खाली दिलेले योग आढळून येतात.

(१) चतुर्थस्थानी पापग्रह अगर शनि.

(२) चंद्रापासून चतुर्थ, दशमस्थानी पापग्रह.

(३) चंद्र किंवा रवि पापग्रहांनी युक्त किंवा दृष्ट.

(४) रविपासून दशमस्थानी अगर नवमस्थानी पापग्रह.

(५) चतुर्थ अथवा दशमस्थानी मेघ, गिंद, घनु किंवा शनिपैरी एखादी राशी व त्यांत पापग्रह.

(१०) कुंडलीत यहुतेक ग्रह उदीत भागांत म्हणजे सप्तमापासून द्वादशस्थानापर्यंत असतां संपत्तीस फार चांगले असते,

(११) वकील लोकांचे लग्नारंभीं बहुतकरून मिथुन, कर्क, तूळ, सिंह, घ व कुमराशी असते व बुध ह्या राशींत असतो.

(१२) उत्तम सर्जन अथवा डॉक्टर वृश्चिक अगर घनु लग्नावर अथवा त्या राशींत चंद्र, मंगळ अगर शुक्र असता जन्मास येतात. निदान दशमस्थानी वृश्चिक राशी येते.

(१३) लिहितांना जर तोंड वेढेवाकडे करीत असेल तर लग्नांत अगर द्वितीयस्थानी राहू असतो.

(१४) खुजे, कुवडे व कुरूप लोक बहुतकरून वृषभ, वृश्चिक आणि मकर ह्या लग्नां जन्म पावतात व त्यांचे कुंडलींत मंगळ, हर्षल व शनि मंगळ यांचे अशुभ दृष्टियोग झालेले असतात. हा योग द्विस्वभावराशींत असेल तर पाय व हात यांच्यांत व्यंग असते. शिरराशींत हा योग असता शरीरगंध्यामध्ये व्यंग असते. चरराशीतील हा योग डोक्यास व्यंग दर्शवितो.

(१५) एकाचा कुंडलींत लग्नीं रवि व सप्तमस्थानी मंगळ असेल तर नवरावायकीपैकी एक लग्न झाल्यावर लग्नकरच मृत व्हावयाचेच. पुढपाचे कुंडलींत असा योग असता त्यांस स्त्रीमुख मिळत नाही. स्त्रियांना असा योग असता पतिमुख मिळणार नाही.

(१६) जन्मकुंडलींत सूर्य कोणत्याही स्थानी अवून बुध, गुरु, शुक्र आणि चंद्र, द्वितीय किंवा नवमस्थानी असतील तर अशा मनुष्यास शरीरसुख व संवाप्ति चांगली मिळेल.

(१७) गुरु, चंद्र एखाद्या कुंडलींत नवमंशम योग करतील तर मनुष्यास दारिद्र्य येण्याचा कर्षाही संभव नाही.

(१८) मिथुन राशीचा राहू ५-९-११ स्थानीत असता घारघार इध्यप्राप्ति होते.

(१९) ज्यांच्या कुंडलीत लगीं अगर सप्तमस्थानीं शुक्र, चंद्र असतात त्यांच्या शरीरावर पुष्कळ खुणा असतात.

(२०) स्त्रियांचे कुंडलीत अष्टम अगर द्वादशस्थानीं मंगळ असेल तर स्त्रियांना रजोदोष उत्पन्न होतो.

(२१) स्त्रिया जेव्हां प्रसूत होतात, त्यासमयीं मर्यांचे कुंडलीत चंद्र, लग्न, तृतीय, पंचम, सप्तम, नवम अगर एकादशस्थानींच असला पाहिजे व गर्भसंभव स्त्रियांचे कुंडलीत चंद्र अनुपचयस्थानीं व पुरुषांचे कुंडलीत उपचय असतानाच होतो. उपचयस्थानें ३, ६, १०, ११. बाकी सर्व अनुपचय.

(२२) ज्या मुलाचे जन्मकाळीं , जेव्हा व आश्लेषा यापैकी, एखादे नक्षत्र असेल तर अशा नक्षत्रावर जन्मलेलीं मुलें आई अथवा बाप यांस घातक असतात. मात्र ह्या नक्षत्रीं चंद्र असता तो ६-८-१२ ह्या स्थानांत नसेल व चतुर्थ व दशम हीं स्थानें पापमदसुक्त अथवा दृष्ट नसतील तर त्या नक्षत्राचा परिणाम होणार नाही.

(२३) स्त्रियांचे कुंडलीत गर्भोत्पादक टिकाणावर सूर्य, मंगळ येतील व त्यावर शुक्राची शुभदृष्टि असेल तर त्यावेळीं गर्भसंभव व्हावा असा नियम आहे. गर्भसंभवकालीं स्त्रियांचे कुंडलीत सूर्य, शुक्र योग झाला असेल तर त्यांचे वाळंतपण सुखाचें जाईल. गुरु व शुक्रयोग अगर त्यांना शुभ दृष्टिसंबंध झाला असेल तरीहि वाळंतपण सुखाचें जाईल. मात्र शुक्र, मंगळ योग अगर त्यांचा अशुभ दृष्टिसंबंध असेल तर धोका आहे असे समजावें.

(२४) जेव्हां जेव्हां जन्मकुंडलीत चंद्रापासून बुध व शुक्र चतुर्थ अष्टम आणि द्वादशस्थानीं आढळतील तेव्हां त्या पुरुषाची पापाचरणाकडे प्रवृत्ति होईल. इतर शुभमदानींची दृष्टि ह्या योगावर असेल तर पापाचरण होणार नाही.

(२५) जेव्हा जेव्हा चळितचंद्र जन्मचंद्रापासून ३-५-९-११ येईल तेव्हा तेव्हा ते दिवस तात्पुरते तरी लाभदायक व सुखदायक जातील.

(२६) जेव्हा जेव्हा जन्मकुंडलीत लग्नी शनि व सप्तमस्थानी गुरु येईल तेव्हा तो काल अनिष्टच जाईल.

(२७) जन्मकुंडलीत तृतीय, नवम अगर एकादशस्थानी “ शनि मगळ ” व चंद्र, मगळ असतील तर तो मनुष्य आपले कुलांत श्रे होईल.

(२८) केंद्रामध्ये वरेंच ग्रह असतील तर मनुष्य कर्तृत्ववान समजावा परंतु त्याचे कार्यांत नेहमी विघ्ने येतील. त्याला जगांत सर्वांशी टक्कर देऊन मार्ग क्रमावा लागेल व नेहमी विरोध होईल आणि अशा विरोध परिस्थितींमधून त्याला मार्ग क्रमावा लागेल.

(२९) केंद्रामध्ये चर राशी असलेले लोक जगांत पुढें येतात.

(३०) शनि, बुधाची युति व शुभयोग चिंतन, एकाग्रता व आध्यात्मिक ज्ञान ह्या बाबतींत फार उत्तम असतात.

(३१) पुरुषांचे कुंडलीत शुक्र, जल राशीत असून त्यावर शनि अगर हर्षलाची अशुभ दृष्टि असेल तर तो मनुष्य दाहराज, व्यसनी, अमली पदार्थांचे सेवन करणारा समजारा तसेच हे लोक वेदशास्त्रमन करणारे व परस्त्रीरत होतात. अश्लील भाषा वापरण्यांत हे लोक पटाईत असतात. स्त्रियांस हे योग फार चाईट असतात.

(३२) स्त्रियांचे कुंडलीमध्ये चंद्र, शुक्र जलराशीत ३-५ ७ ११ ह्या स्थानी असतील तर त्या स्त्रियांना विषयवासना जास्त व सुखासक्तपणाकडे त्यांचे जास्त लक्ष असते. चंद्र, शुक्र असे असून त्यावर शनि हर्षलाची अशुभ दृष्टि असेल तर अशा स्त्रिया व्यभिचारी, व्यसनी निघतात.

[३३] शीतचंद्र चारार्थे स्थानी व लग्नेश पापग्रह असून अष्टमस्थानी असेल तर शीत बालारिष्ट योग समजारा. केंद्री असलेल्या शुभ महांचा फायदा उपयोग होणार नाही.

[३४] केंद्राधिपति ५।९ ह्या स्थानान्या स्वांमीशी युक्त असणे हे भाग्याचे लक्षण आहे.

[३५] पुषपाचे कुंडलीमध्ये रवि हर्षलाचे अशुभ योग अतिशय वाईट असतात, हे लोक मोठे कर्तव्यगारीचे व धाडसीवृत्तीचे असतात. मोठमोठी कामे करतात. नवीन कंपनी, कारखाने, समार्द्धक भांडवलावर काढतात. परंतु शेवटी त्यांत त्यांना अपयश येते व हे लोक सपशेल बुडतात. हा अनुभव विशेषतः रवि, हर्षल युति, समक्रांति अगर काटकेन योग असता येतो. अशा योगावर जन्मलेल्या लोकांनी कोणतीही धोक्याची कामे हाती घेऊं नयेत; अगर सष्टे शर्यतीमध्ये पडूं नये. सार्वजनिक कामे, मत्के, रेल्वची कामे अंगावर घेऊं नयेत. नोकरांमध्ये असलेल्या लोकांस धरिष्ठाकडून अगर मालकाकडून नेहमी प्राप्त होतो. वेअन् होंवाचे प्रसंग येतात.

[३६] वर्षकुंडलींत असा योग येईल तर कोणतेही धोक्याचे धंदे हाती घेऊं नयेत अगर नवीन काढूं नयेत.

[३७] ज्याचे कुंडलींत रवि, हर्षलानें विघडला आहे त्याचे प्रगतिंत नेहमी अडथळे येतात. कोणतेही काम त्यांनी हाती घेतलें की त्यामध्ये प्रथम विघ्न तयार असतात.

[३८] जन्मकुंडलींत व्यभिचारयोग झाला असेल तर नार्थिक कुंडलीमध्ये हर्षल, रवि व शनि चंद्राचे योगावर स्त्रिया विघडण्याचा संभव असतो.

[३९] बुधशनीचे कोणतेही दृष्टियोगावर जन्मलेले लोक मोठे धूर्त, बुध्द्वैजाज, कल्पक असतात परंतु बुधावर गुरु चंद्राचा शुभयोग नसेल तर त्यांचे बुद्धिचा उपयोग द्रव्यप्राप्तिला होणार नाही.

भ्रमण सुरु असेल तर वार्षिक शुभदृष्टी योगाचे परिणाम पुष्कळ कमी होतील.

वार्षिक कुंडलीतील दृष्टीयोग अंशतुल्य होतो तेव्हांच त्याचे शुभाशुभ परिणाम होतात. परंतु गोचर भ्रमणांचे परिणाम तो प्रह ६ अंश मार्गे असल्यापासून होऊं लागतात व अंशतुल्य युति अगर दृष्टीयोग झाल्या-नंतर परिणाम लगेच कमी होऊं लागतात.

पुढील भविष्य साधारणपणे कुंडलीकडे नजर टाकतांच दिसून येते. प्रत्येक महिन्यांत आपले जन्म कुंडलीत नेपच्यून, र्शूल, शनि, गुरु, मंगळ, राहु आपले जन्मग्रहांचेरोबर केव्हां युति करितात व महत्त्वाचे दृष्टीयोग केव्हां करितात तें टिपून ठेवावे. कुंडलीतील जन्म ग्रहाशी होणारी गोचर भ्रमणे कुंडलीतील दृष्टीयोगांना उत्तेजित करतील व जन्मकुंडलीतील गोचर भ्रमणे जन्मकुंडलीतील ग्रहांस वार्षिक कुंडलीतील ग्रहांकडून होणारे योगास उत्तेजित करतील तरीही दोहोंमध्ये जन्मकुंडलीतील गोचरभ्रमणे जास्त परिणामी समजावी.

प्रत्येक ग्रहाचे चारा राशीमधून परिभ्रमण

चंद्र १२ राशी २८ दिवस ७ तास ४३ मि. भ्रमण पुरें करितो.
रवि १२ महिने (३६५ दिवस), मंगळ २२ महिने, बुध १ वर्ष,
गुरु सुमारे १२ वर्षे, शुक १ वर्ष, शनि सरासरी २९॥ वर्षे.

र्शूल ८४ वर्षे, नेपच्यून १६५ वर्षे, प्लूटो २४८ वर्षे.

शुक रविपासून जास्तत जास्त ४८ अंशापेक्षां दूर नसतो. बुध २८ अंशापेक्षां दूर नसतो. म्हणून त्यांचा भ्रमण काल सुमारे १२ राशी पुरे करण्यास सरासरी १ वर्ष असतो.

गोचर भ्रमणे फशी फादावी व त्याचा उपयोग

• आपले जन्मकुंडलीवरून प्रह कोणते अंशांत गेल्यावर जन्मकुंडलीतील ग्रहांचेरोबर युति दिसल्यानंतर काटकाने-त्रिकोण व प्रतियोग करितात.

चा कायमचा तक्ता करावा व प्रत्येक वर्षाची नवीन एफेमरी चाळून आपले जन्मग्रहानरोवर वरील योग कोणत्या तारखेस होतात त्या तारखा टिपून घ्याव्या. कल्पना करा की गुरु कर्केचे २५ अंशात आहे तर कन्या व शुक व वृषभ २५ अंशात कोणताही ग्रह येईल तेव्हा जन्मगुरुवरोवर देखाव्यानंतर व नवपंचमयोग करील. तूळ राशीत २५ अंशात केंद्रयोग, मकर २५ अंशात प्रतियोग व मेष २५ अंशात पुढा केंद्रयोग होईल. एफेमरीतून प्रत्येक ग्रहाचे दृष्टीयोगाच्या तारखा काढाव्या. चंद्र, बुध शुक हे ग्रह विचारांत घेऊं नयेत. त्याप्रमाणेच कुंडलीतील फिरकोळ भ्रमणांचा चंद्र, बुध, शुक, केतू यांचा विचार करू नये.

गोचर रविचे जन्मशनिवरून भ्रमण मानसिक अस्वास्थ्य, काळजी, अपयश, औदासिन्य उत्पन्न करते व हा भाग नवीन कामे हाती घेण्यास व महत्वाची कामे करण्यास अभागीपणाचा असतो. शनीचे अंशामध्ये १२ अंश रवि असल्यापासून ह्या युतीचे परिणामास सुरुवात होते. युति होऊन गेल्यावर दृष्टीयोगाचे परिणाम मरामर कमी होऊं लागतात. रविलेखीज इतर ग्रहांचा परिणाम युति अगर दृष्टीकोन होण्यापूर्वी ६ अंशाचाच समजावा.

रवि-शनिचा शुभयोग होत असून त्याच महिन्यांत वार्षिक कुंडलीमध्ये त्यावेळी शुभ चांद्रयोग झाला असेल तर तो महिना फार भाग्यदायक समजावा.

ग्रहगोचर परिभ्रमणांची साविस्तर फळे

स्थानपरत्वे, ग्रहपरत्वे आमचे जातक-रहस्यामध्ये दिली आहेत म्हणून त्याची पुनरावृत्ती येथे करित नाही. फक्त ग्रहगोचर पद्धतीची तात्वे व वार्षिक दृष्टीयोगाचा गोचर भ्रमणांवरून संबंध इतकेच विवेचन प्रस्तुत ग्रंथांत केले आहे.

अशुभ दृष्टीयोग नेहमीच अनिष्ट नसतात

पुष्कळ ज्योतिषांची अशी समजुत आहे की युतिकेंद्रयोग, प्रतियोग व अशुभ ग्रहांचे क्रांतियोग नेहमीच अशुभ फल देतात व ज्यांचे कुंडलीत असे केंद्रयोग प्रतियोग वगैरे झाले आहेत असे लोक नेहमीच अभागी असतील व ते कधीच पुढे येणार नाहीत ही समजूत खोटी आहे.

या योगामुळे जन्मणारास असमाधान, अडचण, दुःख, विपरीत परिस्थिती निर्मित झालेली असते ही गोष्ट खरी आहे. परंतु दुसरे काही शुभ योग राहिले, चंद्र गुरु, हर्षल शनि यांचेमध्ये झाले असल्यास आपल्या श्रेष्ठ व्यक्तित्वाने, चिकाटी, दृढनिश्चय व श्रेष्ठ आत्मवलाने असा मनुष्य आपले नशीब बदलू शकतो. निराशा व अडचणी यांनी तो निरुत्साह होत नाही जी माणसे आपल्या कर्तृत्वाने गरीबीतून आपल्या गुणाने वर आलेली असतात त्यांचे कुंडलीत ग्रहांचे केंद्रयोग झालेले असतात. अली. कडील जगातील सर्वाधिकारी स्टॅलीन, हिटलर, फ्रँको, मावलेपुंग मुसोलोनी, प. नेहरू यांच्या जन्म कुंडल्या पाहिल्या तर याची सत्यता दिमून येईल. प्रतिकूल परिस्थितीमधून अम्युदय पावलेल्या पुढाऱ्यांनी अत्यंत विकट परिस्थितीमधून आपले नशीब स्वतःच बनविलेले असते म्हणूनच ते यशस्वी लोकनेते होऊ शकतात.

एखाद्या व्यक्तीचे कुंडलीत सर्वच शुभ योग असतील तर अशी माणसे कर्तव्यगार असणार नाहीत. सुखी, श्रीमंत असू शकतील. वाडवडिलांचे धर्मंतीवर मजा करावी व आयुष्यक्रम ठरीव चाकोरीतून घालवावा. यांचे हातून लोकहिताची कोणतीही गोष्ट होणार नाही. राज्यकारभार चालविण्यास तर हे लोक नालायक समजावे. हे लोक नशीबवान असतील, हे लोक उदार, राग्य, प्रेमळ असू शकतील परंतु विकट परिस्थितीबरोबर झगडून आपला भाग्यराशि आत्मतेजाने उदयास आणणाऱ्या व्यक्तीचा आनंद व रोमांचकारी अनुभव घरील भाग्यवान लोकांचे जन्मात त्यांना

दिसणार नाही. ग्रीष्मऋतूतील प्रखर उन्हाच्या चटक्याचा अनुभव घेतलेल्या लोकांस वसंतऋतूतील आम्रवृथाखालील शीतल छायेचें महत्त्व समजतें, आमचें मते कर्तव्यगार व्यक्तिके कुंडलीत १-२ तरी केंद्रयोग अगर १ प्रतियोग असावा. सर्व अशुभ दृष्टीयोगमध्ये केंद्रयोग हा फार महत्त्वाचा, शुभ व काही अंशी अशुभ परिणाम दर्शविणारा दृष्टीयोग आहे. हा दृष्टीयोग (□) खळबळ, वादविवाद, शत्रुत्व, फलह, एकदम काही विघातक कार्य व विघ्न निर्माण होणें, काही निश्चित स्वरूपाचा प्रतिकार, असमाधान व तळमळ निर्माण करितो, वरील अडचणी घातक होतील परंतु पूर्णपणें कार्यनाश करणार नाहीत. ह्या अडचणीतून पुन्हा प्रकाशाची किरणें दृग्गोचर होतील व ह्या विरुद्ध परिस्थितीचा उपयोग करून काही विघायक कार्ये होईल. ह्यादृष्टी कोणत्या ग्रहामध्ये आहेत, कोणत्या राशी व स्थानामधून होत आहेत यावर ठरेल. केंद्रयोग होणारे ग्रह दोग्दी पापग्रह असतील व प्रत्येकाचा धर्म एकमेकाशी विरुद्ध असेल तर अशा ग्रहामधील होणारा केंद्रयोग मात्र विघातकच कार्य करील. व्यक्तीचे कर्तव्यगारीला वाचन मिळणार नाही, उदाहरणार्थ, मंगळ शनि ह्यांचे मधील केंद्रयोग हे नेहमी अशुभ परिणामीच होतील. हे केंद्रयोग केंद्रातून होत असतील किंवा शत्रु राशीतून चलहीन नीच राशीतून होत असतील तर फारच वाईट समजावे. उदाहरणार्थ शनी, कर्क, मंगळ तुल शनि नीच स्थानी व मंगळ चलहीनस्थानी असल्यास हा योग मात्र विघातक फलें निर्माण करील, परंतु शनि मकर राशीला व मंगळ मेष-राशीला असेल तर पहिल्या केंद्रयोगाइतकी अनिष्ट फलें निर्माण होणार नाहीत. शेवटी कार्यसिद्धीच होईल. हाच नियम अशुभ दृष्टीयोगासही लागू करावा लागेल. शुभ दृष्टीयोग होणारे ग्रहामध्ये समान धर्म व मित्र, स्वश्रेत्र, उच्च राशीमध्ये हे योग असतील व केंद्र त्रिकोणामधून योग असतील तर त्याचें महत्त्व जास्त आहे. एखादा नवपंचम योग मित्र

ग्रहगोचर पद्धतीवर अवलंबून चालणार नाही. आयुष्यातील महत्त्वाचे क्रांतीवर पीरणाम निव्वळ गोचरग्रहाने दाखविले जाणार नाहीत. पुष्कळ वेळा लोक म्हणतात की पांचवा गुरु आला, नववा आला तरीमुद्दा माझे स्थितीमध्ये फरक झाला नाही असे का ! तर गोचरग्रह टिकाऊ फल निर्माण करू शकत नाही. तात्पुरती थोडे दिवसापुरती फले निर्माण करितात व चांगले वार्डेट दिवस दाखवण्याचे कामी गोचर भ्रमणांचा फार उत्तम उपयोग होतो. परंतु जेव्हा वार्षिक कुंडलीमध्ये शुभयोग असतील व त्याचवेळी गोचरभ्रमण शुभ महत्त्वाचे असेल तेव्हा ह्या गोचर भ्रमणाने वार्षिक कुंडलीतील दृष्टीयोगाचे परिणाम उच्चैजित होतात. म्हणून ज्योतिष विद्यार्थ्यांने किंवा घंदेवाले ज्योतिषाने जी गोष्ट वार्षिक कुंडलीतील दृष्टीयोगाने दर्शविलेली नसेल ती निव्वळ गोचर भ्रमणाने सांगू नये; फसगत होईल. त्याखेरीज ज्या गोष्टी जन्म कुंडलीवरून घडणे शक्य नाही त्या गोष्टी सर्वग्रह जरी पांचवे, नववे आले तरी होणार नाहीत. तुमचे बँकबुकात पैसे शिडक नसतील तर पोस्टमास्तर तुमचा मोठा दोस्त असला तरी पैसे कुठून देणार !

कल्पना करा एखाद्या मनुष्याचे जन्म कुंडलीमध्ये आरोग्य, पैसा व विवाह या बाबतीत जन्मग्रह उत्तम आहेत. तर गोचर भ्रमणाने एखादा पापग्रह भेगळ, शनि, राहु वर्गरे १।२।७ स्थानातून भ्रमण करित असला म्हणून त्याला दारिद्र्य कसे येणार ! तसे येण्यास वार्षिक योग अत्यंत वार्डेट गहिजेत. निव्वळ अशुभ ग्रहाचे भ्रमणाने, फिरकोळ आज्ञाराने प्रकृति रिघटेळ. हाती पैसा कमी येईल. व्यय्यय जास्त होईल व काही घरागुती अदृक्कानुळे स्त्रीसौख्य मिळणार नाही. जन्मतः या बाबतीत ग्रह अनिष्ट असतील तरच पापग्रहाची भ्रमणे मुद्दा जास्त शासदायक त्या त्या बाबतीत होतील.

पारिभाषिक शब्द आणि त्याच्या व्याख्या

केंद्रस्थाने:—कुंडलीत १-४-७-१० ह्या स्थानांस केंद्रस्थाने म्हणतात. ह्या स्थानां असलेले ग्रह जास्त बलिष्ठ असून त्यांचा परिणाम सर्व आयुष्यभर दिसून येतो.

त्रिकोणस्थाने:—५-९ यास त्रिकोणस्थाने म्हणतात. ह्यांत असलेले ग्रह, विद्या व भाग्यदायक असतात.

पणफरस्थाने:—२-५-८-११. केंद्रापेक्षा ही स्थाने कमी महत्वाची असतात.

अपोह्रीम:—३-६-९-१२ ह्या स्थानांस अपोह्रीम म्हणतात. ह्यांत असलेले ग्रह, चांगला परिणाम करू शकत नाहीत. विशेषतः—६-१२ स्थानांतील ग्रह अनिष्ट फल उत्पन्न करितात.

निर्वली:—जेव्हा एखादा ग्रह आपले स्वग्रहापासून सातवें स्थानांत असेल तेव्हा तो Detriment (डेट्रीमेंट) किंवा निर्वली समजावा. अपोह्रीम स्थानांत अथवा पापग्रहयुक्त असेल तर तो निर्वल असतो.

वायुराशि:—मिथुन, तूल आणि कुंभ. वायु राशींचा परिणाम मनावर होतो.

दृष्टिः ३० अंश [Semisquare] सेमिसेक्स्टाईल अथवा एकराद्यंतर. V

४५ अंश म्हणजे अर्ध काटकोन दृष्टि [Semisquare] सेमिस्केअर. L

६० अंश अगर दिसाद्यंतर दृष्टि (Sextile) सेक्स्टाईल. ✱

७२ अंश दृष्टि [Quintile] क्वींटाईल. Q

९० अंश म्हणजे काटकोन दृष्टि [Square] स्केअर. □

१२० अंश म्हणजे नवपंचमयोग [Trine] ट्राईन. △

१३५ अंश सार्धकेंद्रयोग [Sesquiquadrate] सेक्वीक्वेट्रेट. □

१४४ अंश [Biquintile] बिक्विन्टाईल. †

१५० अंश पचाष्टक [Quincunx] किंनकंस. ▽

१८० अंश (Opposition) ऑरोक्षिशन. प्रतियोग 6°

P:—समक्रांति पॅरलल डिक्लिनेशन.

कंजंक्शन [Conjanction] म्हणजे युति, दोग्दी ग्रह एका राशीत एका अंशी असणें.

शुभग्रहः—गुरु व शुक्र लग्नी अथवा द्वितीय स्थानी असेल तर पहिला यश देतो व दुसरा स्वभाव चांगला ठेवतो.

जुळ्याराशिः—मिथुन, घनु व मीन.

घरराशिः—मेघ, कर्क, तुला व मकर.

अस्तंगतः—कोणताहि ग्रह सूर्यापामून ८ अंशाचे आत असेल तर तो सूर्याच्या तेजांत लुप्त किंवा अस्तंगत झाला असे समजावें. अस्तंगत ग्रह शुभ फल देऊ शकत नाही. परंतु अस्तंगत असलेल्या गुरुचा परिणाम कमी होत नाही.

द्विस्वभाव राशिः—मिथुन, कन्या, घनु व मीन.

भावारंभः—प्रत्येक स्थानी ज्या राशीचा अंश उदित असेल तो त्या स्थानाचा भावारंभ असतो. भावारंभी असलेले ग्रह त्या त्या स्थानावर फार परिणाम करितात

अन्योन्यक्षेत्रः—ग्रह एकमेकांचे स्वर्गही असतील तर ते अन्योन्यक्षेत्री आहेत असे म्हणतात. उदाहरणार्थः—रवि मकर राशीस असून शनि सिंहराशीस असेल तर ते अन्योन्यक्षेत्री आहेत असे समजावें.

पृथ्वीराशिः—वृषभ, कन्या, मकर. जलराशिः—कर्क, वृश्चिक, मीन.

वायुराशिः—मिथुन, तुल, कुंभ.

विपुवराशिः—मेघ व तुला.

उच्चस्थानेः—प्रत्येक ग्रहांची स्वग्रहाप्रमाणे काहीं उच्चस्थाने आहेत, “सूर्य-मेघ”, “चंद्र-वृषभ”, “हर्षल-मीन”, “शनि-तुला”, “गुप्त-कर्क” “मंगळ-मकर”, “शुक्र-मीन” “बुध-कन्या”.

नीचस्थानेः—जेव्हा एखादा ग्रह आपले उच्च स्थानापासून ७ वें स्थानी असतो तेव्हा तो नीच स्थानी आहे असे समजावे.

स्त्रीराशिः—वृषभ, कन्या, कर्क, वृश्चिक, मकर व मीन.

अग्निराशिः—मेघ, सिंह व धनु

स्थिरराशिः—वृषभ, सिंह, कन्या व कुंभ.

प्रसवराशिः—कर्क, कन्या आणि मीन.

आयुष्यकारक ग्रहः—प्रत्येक कुंडलीमध्ये चंद्र अथवा रवि आयुष्य-दायक समजावे.

शुभग्रहः—रवि, चंद्र, बुध, शुक्र, नपच्यून, क्षीणचंद्र.

पाप ग्रहः—हर्षल, शनि, मंगळ, क्षीणचंद्र.

स्वामीः—एखादी राशि ज्या ग्रहाचे स्वग्रह असेल तो ग्रह त्या राशीचा स्वामी समजावा.

स्त्री व पुरुष ग्रहः—नपच्यून, हर्षल, शनि, शुक्र, मंगळ व रवि आणि बुध हे पुरुष ग्रह, चंद्र, शुक्र हे स्त्रीग्रह, कित्येक ज्योतिषी शनि व बुध नपुंसक मानितात.

उत्तर दिशेच्या राशिः—मेघ, वृषभ, मिथुन, कर्क, सिंह व कन्या. ह्या राशीत शुभ ग्रह असतील तर जन्मभूमीपासून उत्तरेकडे भाग्योदय होईल म्हणून समजावे. मेघ, वृषभ व मिथुन ह्या राशी पूर्वेपासून उत्तरेची दिशा दर्शवितात, आणि कर्क, सिंह, कन्या ह्या उत्तरेपासून पश्चिमेकडील दिशा दर्शवितात.

ममक्रांति.—विषुववृत्तापासून प्रहाचे उत्तर दक्षिण अंतर सारखे असते.

घन्नी:—राशिचक्रांत एखादा ग्रह मार्गे जातो तेव्हा त्यास घन्नी असे म्हणतात. रवि व चंद्र कधीदि घन्नी नसतात. नेपच्यून, हर्षल, शनि आणि गुरु हे प्रत्येक वर्षांत काही महिनेपर्यंत घन्नी असतात. मंगळ व शुक्र दोन वर्षांत एकदा घन्नी होतात आणि बुध एक वर्षांत तीन वेळा घन्नी होतो. घन्नी असलेला ग्रह मार्गे असताना जसा चांगला परिणाम, करितो तसा करू शकत नाही.

वियोग —जेव्हा दोन किंवा अधिक ग्रह युतीत असतील अगर एखाद्या दृष्टिसंबंधांत असताना ते जेव्हा एकमेकांपासून दूर जाऊ शकतील तेव्हा त्यास (Separation) सेपरेशन म्हणावे. प्रहाचे परिणाम दृष्टिसंघ होण्यापूर्वी ज्या मानाने असतात त्यापेक्षा दृष्टिसंघ झाल्यावर परिणामाचे मान अधिक असते. उदाहरणार्थ:—चंद्र शनीचा केंद्रयोग दृष्टिसंघ होताना चंद्र शनीपक्षां सहा अशाचे अंतरावर आल्यावर जसा परिणाम होईल त्यापेक्षा जास्त परिणाम चंद्र, शनि यांची युति झाल्यावर होईल. युति अगर दृष्टिसंघ होण्यापूर्वी ६ अशापासून आणि युति अगर दृष्टिसंघ झाल्यानंतर ८ अशापर्यंत परिणाम असतो.

गृहिणी-जातक

स्त्री जीवनावर विस्तृत व परिपूर्ण माहिती देणारा अप्रतिम जातक ग्रंथ. स्त्रियांचा स्वभाव, सौंदर्य, शरीर सौष्ठव, विवाह, वैवाहिक जीवन, दांपत्यसुख, संतति, वंध्यत्व, भाग्य, विद्या, स्वतंत्र उद्योग, नोकरी, आर्थिक स्वातंत्र्य, मनोवासना, विकार वगैरे स्त्री-जीवनातील आधुनिक विचारांचा जातकशास्त्रानुसार ऊहापोह केला आहे.

विवाहाची व संततीची काल मर्यादा, जन्मग्रहानें स्थितीवरून संतति-प्रतिबंधक उपाय कोणी करावें वगैरे आधुनिक प्रश्नांचा फलज्योतिष शास्त्रानुसार विचार केला आहे. केसरी, गयाकाळ, सकाळ, लोकशक्ति, वगैरे अनेक वृत्तपत्रकारांनी ह्या ग्रंथाची प्रशंसा करून, “फलज्योतिष शास्त्रांत मराठी भाषेंत “गृहिणी जातक” ग्रंथानें एक अमोल ग्रंथाची भर पडली” अशी प्रशंसा केली आहे. प्रत्येक सुशिक्षित स्त्रीने हा ग्रंथ अवश्य वाचावा व जवळ ठेवावा. पृष्ठसंख्या ४००. किंमत ५-८-०.

जातक-दीप

हा येथीचा दिया । जरी नेलियां शेजियां गांवा ॥

तरी तेथें तो पाहवा । दीपच कीं ॥ (ज्ञानेश्वर)

जातकदीप हा अलौकिक अनुभवजन्य आत्मप्रचीतीने, आत्मविश्वासानें लिहिलेला जातक-ग्रंथ आहे.

हा ग्रंथ खेड्यांत व शहरांत अग्यासू ज्योतिषांस, नवशिक्यांस किंवा तज्ज्ञांस, घंटेवाईक ज्योतिषांस दीपासारखा प्रकाश देईल. यांतील प्रमेयें व विधानें अचुक, अटळ फलें सांगणारी आहेत. प्रती फारच थोड्या शिष्टक आहेत. पृष्ठें ३७५, किंमत रु. ५-०-०.

जातक रहस्य

सायन कुंडली कशी मांडायी, भावसाधन कोष्टकें, रविवरून स्वभाव वर्णन, भाग्योदय केव्हां होईल ? टॉलमी वेध्यामचे सिद्धांत, उद्योग घंदा, नोफरी, विचाह, प्रश्न ज्योतिष, ज्योतिर्वैद्यक, दिनवर्षपद्धति, फल ज्योतिषातील अनुभविक नियम, काहीं गुप्त कानगोष्टी वगैरे उत्कृष्ट माहिती दिली आहे.

प्रती घोड्या आहेत. पृष्ठसंख्या ३८५, किंमत रु. ५-०-०.

पुस्तकें मिळण्याचें ठिकाण : मुंबई. पुणे, कोल्हापूर, सोलापूर, वडोदे व नागपूर येथील बुकसेलर्सकडे अथवा लालील पत्त्यावर मिळूं शकतील.

ज्योतिषाचार्य : डी. एन्. राजे
६५४, शुक्रवार पेठ, पुणे नं. २.